

Ilui Vlasto.
Judecatoru' la Tribi Jkovo:
Spre semnu' de stima' que
portu' integritati sale.
autoru'.

DREPTUL ADMINISTRATIV

Ministerul Învățământului Public

BIBLIOTECA CENTRALĂ
UNIVERSITĂȚII
BUCUREȘTI

~~Inv. A 18067.~~

DREPTUL PUBLIC

Inv. 5383

ȘI

ADMINISTRATIV

PUS IN CONCORDANȚA CU LEGILE CREATE DE LA 1860—1894

DE

ION B. ATHANASIAD

LICENȚIAT ÎN DREPT AL FACULTĂȚII DIN BUCUREȘTI,
ADVOCAT,

PROFESOR LA ȘCOALA SUPERIOARĂ DE ȘTIINȚE DE STAT DIN BUCUREȘTI,
POST PREȘEDINTE AL TRIBUNALULUI ILFOV SECȚIA COMERCIALĂ,
MEMBRU FUNDATOR AL SOCIETĂȚII PENTRU ÎNVĂȚĂTURĂ POPORULUI ROMÂN,
MEMBRU ÎN SOCIETATEA GEOGRAFICĂ DIN ROMÂNIA.

PRIMA EDIȚIE

VOL. II.

BUCUREȘTI

TIPOGRAFIA «GUTENBERG», JOSEPH GÖBL

23 — STRADA DOAMNEI — 25

1894

1942

Ministerul Instrucțiunii Publice
BIBLIOTECA CENTRALĂ
UNIVERSITĂȚII
BUCUREȘTI

Nici un exemplar din această carte nu se poate vinde fără
semnătura autorului

Athanasios

TITLUL I

Administrațiune. Autorități administrative

CAP. I

Definițiune. — Isoarele dreptului administrativ. — Divițiunea administrației centrale. — Regele. — Miniștrii. — Caracterul lor general. — Atribuțiile lor. — Prefect. — Director de prefectură. — Atribuțiile lor. — Polițaiu. — Primar. — Funcționari publici. — Procese-verbale.

Definițiune. — A administra în propriul înțeles al cuvântului va să dică a cărmui, a îngriji de ceva ca să nu se strice, să nu se piardă, păstrându-l tot-d'a-una în bună stare.

Și când ai ajuns a păstra ce 'ți este dat în păstrare, în îngrijire, atunci trebuie a te gândi mai departe. Trebuie a te pune la lucru, a îmbunătăți mai bine starea morală și materială a lucrului dat în administrație.

Așa dar a administra o țară va să dică a 'și pune toată îngrijirea, toată priceperea, toată activitatea, cu un cuvânt toată sollicitudinea pentru îngrijirea intereselor sale, păstrându-le tot-d'a-una în cea mai bună stare, și lucrând pentru a lor îmbunătățire *ca un bun părinte de familie.*

În toate societățile civile se află un număr de necesități comune tutelor, pe cari *puterea publică* este datoare a le satisface conform consimțimentului espres sau tacit al cetățenilor, cari au dat *puterea* în mâna administratorilor.

Starea de civilizațiune, constituția politică, obiceiurile și tradițiunile, influențează foarte mult asupra naturei și întinderii atribuțiilor administrative, precum încă asupra formelor și organizării sale.

De aci plecând am putea dice că atari instituțiuni nu sunt rezultatul unui accident politic sau creația geniului unei persoane, ci sunt legate de istoria unei națiuni.

Spre a ne convinge de acest adevăr, nu avem de cât a vedea vechele noastre instituțiuni pe cari le-am avut tot-d'una și cu ajutorul lor nu facem alt, de cât istoria țerei.

Până a vedea însă aceste vechi instituțiuni adăogăm că, prin câte forme și obiceiuri au trecut aceste instituțiuni, nu și-au pierdut de loc caracterul lor de păstrarea și îngrijirea intereselor generale ale Statului, confiate administrării lor.

Din toate acestea rezultă că misiunea administrației trebuie să fie *prevăditoare* și *activă*, fiind însăcinată a menține ordinea într'o populație cu interese multiple și cu o civilizație oare-care, administrația trebuie să fie neconținut veghetoare.

Ea trebuie să preîntâmpine toate necesitățile comune și cari înbrăcișează serviciul public.

Ea trebuie să vegheze neconținut ca acolo unde se ivește o necesitate publică, să 'și puie toată activitatea sa fără să adaste a fi provocată.

De aci îndatorirea d'a avea în toate părțile teritoriului agenți ca să poată veghea și preîntâmpina necesitățile publice, executând legile create în interesul public.

Acest fapt dete naștere prefectilor de județe și tuturilor celorlalti agenți ai diferitelor ramuri de servicii ale Statului.

Rapiditatea acțiunii și o voință energică, sunt atributele administrației.

Din aceste considerațiuni generale asupra dreptului administrativ reese încă, că mai putem defini dreptul administrativ că el este știința care se ocupă cu unirea regulilor, cari determină raporturile reciproce ale administrațiunii cu administrației.

Adică : El să mai ocupă cu aplicarea legilor, cu desvoltarea autorităților administrative chiesmate a realiza folosul legilor ce le sunt date spre aplicare.

Această definițiune înbrăcișează toate instituțiile administrative cari concură la realizarea feliicității poporului, instituțiuni cari după cum am dis mai sus, ele represintă istoria țerei.

Spre a ne convinge de acest adevăr nu avem de cât a face cunoștință cu aceste vechi instituțiuni cari sunt aceleași și ađi cu mici modificări în forma aplicării lor numai.

În trecut dar Statul Român avea aceleași puteri, ca și ađi. Deosebirea numai că ele nu erau separate între ele.

Așa aveau :

Puterea legiuitoare numită pe atunci *Obșteasca adunare*, sau adunarea deputaților de ađi, fără Senat.

Această putere să compunea tot din națiune, și în puterea electivității.

Numărul deputaților său al mădularilor, după cum să dicea pe atunci, era foarte restrîns.

Corpul electoral de astă-dî trăia și pe atunci, și era împărțit numai în două colegii :

Colegiul I era compus numai de boeri de rangul 1-iu și care da două-zeci de aleși din sinul său. Acești două-zeci erau aleși numai din capitală.

Alesul trebuia să fie Român, și să aibă etatea de 30 de ani.

Colegiul II-lea se compunea din fii de boeri. Acest colegiu da 18 aleși, și se alegea din județe. Aceștia trebuiau să aibă etatea de 25 de ani.

Miniștrii nu puteau fi deputați, erau însă obligați a sta în Cameră cu deputații, și să ia parte la lucrările lor.

Deputații se alegeau pentru cinci ani.

Pe lângă aceste două colegii mai era un colegiu aproape privilegiat, căci membrii acestui colegiu veneau de drept în Cameră, ci nu în puterea alegerei; acești membri erau Episcopii și Mitropolitul țerei. Aceștia și ađi sunt membri de drept în Senat.

Mitropolitul era de drept Președintele Camerei.

Această adunare se deschidea regulat la 1 Decembrie al fie-cărui an, și lucra numai două luni, afară când necesitatea ar fi cerut mai mult, și în acest cas Camera se prelungea cu învoirea Domnului.

Puterea judecătorească. — Această putere și atunci ca și ađi se compunea din toți judecătorii țerei de la cel mai mic și până la cel mai mare, și tot cu aceleași atribuții ca și ađi d'a distribui dreptatea.

Această putere în vechime făcea o mică deosebire de cea de ađi.

Așa, din această putere, făcea parte și ministrul justiției și Vodă chiar.

Vechia noastră legislațiune, lega intim pe ministerul de justiție său logofetia dreptății, cum se dicea pe atunci, de puterea judecătorească.

Logofetul dreptăței avea un ochi veșnic vieghetor asupra distribuirii justiției.

Erau pe atunci judecăți cari nu luaă sfirșit de cât prin intervenirea puterei esecutive.

Așa, o persoană ne-mulțămită pe o hotărîre judecătorească avea dreptul a face un protest, (ađi contestație) contra acelei hotărîri adresată Domnului (Vodă); și asupra căreia Vodă se pronunță, admitînd sau respingînd cererea ce i să făcea.

Acest protest ajungea la Vodă nu mai prin mijlocirea Logofătului dreptăței.

Hotărnicile moșiilor, mai cu sémă, trebuia să treacă prin chibzuirea lui Vodă, ca se rămăe definitive.

Logofeția dreptăței asemeni avea atributul secțiuneii de Notariat de ađi, așa s. e. legalisa actele dotale, testamente, actele de vëndări de bună voe, vëndările silite la cari trebuia se urmeze și confirmarea lui Vodă prin intervenirea Logofătului dreptăței, actele de zălog. Toate aceste acte astă-đi sunt abandonate Tribunalelor.

Pe lângă toate acestea Logofeția dreptății se mai ocupa cu administrația justiției s. e.: Numirea și revocarea întregului personal al justiției, precum și cu disciplina acestui personal.

Ca autorității judecătorești propriu ăis, vechia legiuire avea :

1) Judecătoriile de împăcaciune sau jurați, cari erau în fiecare comună rurală, numită și justiția populară, fiind-că se da justiția în comuna fie-cărui și pentru afaceri mici; scutind ast-fel populația a veni la Tribunal pentru toate micile ne-înțelegerii între ei.

2) Tribunalele de județe ca și ađi și cu același personal și atribuțiuni ca și ađi.

3) Tribunalul de poliție. Acesta era numai în capitala țerei și numai pentru trebuințele ei, în județe era Tribunalul sėu, care îndeplinea aceste atribute ale Tribunalului polițienesc. Atribuțiile acestui Tribunal erau aceleași ca ale judecătoriilor de ocóle de ađi. Cu deosebire că judecătoriile de ocóale au o competență mai mare de cât Tribunalul polițienesc.

4) Divanul judecătoresc, sau curtea d'apel de ađi și cu aceleași atribuțiuni de ađi. Acest Divan era împărțit în două secții, una se ocupa cu afacerile civile, și alta cu cele criminale.

Mai în urmă s'a creat o instanță superioară spre a se ocupa anume și esclusiv cu procesele criminale, numită «Curtea Criminală», care a durat până la organizarea judecătorească de ađi. Pe lângă această curte, mai era și o curte care era obligată a se ocupa esclusiv numai cu procesele comerciale, venite în apel de la Tribunalul comercial.

5) Inaltul Divan. — Acesta era o a treia treaptă judecătorească instituită a judeca hotăririle Divanului venite tot cu apel făcut de partea ne-mulțămită. Divanul acesta și el era împărțit în două secții, una pentru pricinile criminale; și cealaltă pentru cele civile și comerciale.

Apelurile pentru Inaltul Divan se adresaă către Vodă în termen d'o lună, de la primirea hotăririi apelată, și înaintea

lui Vodă prin Logofetul dreptății. Dacă Vodă găsea că hotărîrea apelată este bună, o trimetea a se executa, la din contra o îndrepta Vodă, și apoi o da a fi executată.

Înaltul Divan mai judeca asemenea pe judecătorii verîcării instanțe judecătorești cari cădeau în vină criminale, ori se abăteau de la datoriile lor.

Pe lângă toate aceste autorități judecătorești mai era încă o instanță superioară tuturor, numită înalta curte de revizie și care judeca procesele civile și comerciale.

Această înaltă curte de revizie a ținut până la înființarea Regulamentului Organic, când se desființă și rămase Înaltul Divan, ca o singură instanță judecătorească superioară, pentru toată țara. Acest Divan este Curtea de Casație de ađi, cu deosebire că Înaltul Divan era o instanță numai de fond; pe când Casație e o instanță de trimitere în anume casuri arătate în legea sa organică.

Din judecătorii Înaltului Divan din Iași și București, s'a u compus judecătorii Casației la înființarea ei.

Puterea executivă. — Aceasta era ca și ađi reprezentată de întreaga administrație împreună cu armata care avea de Șef suprem pe Vodă. Această putere și avea și ea autoritățile sale, prin ajutorul cărora și esercită activitatea s.

Aceste autorități erau :

1) **Sfatul administrativ extra-ordinar.** — El se compunea din toți miniștrii cari lucrau sub președenția Domnului, și în lipsa acestuia sub a marelui Ban. Competința lui era a se ocupa de toate cestiunile d'un interes general, precum și cu formarea legilor cari trebuiau să fie date în desbaterea adunării. Cu alte vorbe acest sfat, era un fel de Consiliu de Stat, pe care l-am desființat.

2) **Sfatul administrativ ordinar.** — Acesta se compunea din ministrul de Interne, din ministrul de Finanțe, al Justiției, și din secretarul Statului.

Acest sfat era presidat de ministrul de Interne, și trebuia să se adune de două ori pe lună. Competința sa era ca și a sfatului extra-ordinar. Domnul când găsea necesariu, încă lua parte la acest sfat. Când nu se puteau aduna trei miniștri, puteau lucra numai doi.

3) **Departamentul Vorniciei din năuntru.** — Șeful acestui departament se numia Vornicul din năuntru, și de această vornicie depindea.

a) **Vornicia orașului.** — Care se ocupa cu perceperea tuturor impozitelor și a tuturor corporațiilor.

b) **Vornicia temnițelor.**—Se ocupa de soarta arestaților din toate închisorile și ocnele țerei.

Această vornicie mai avea sub ea administrarea țișanilor Statului și stringerea capitațiilor.

Astă-ți această vornicie este redusă la o singură secție lipită pe lângă ministerul de interne, ocupându-se în special numai cu penitenciarele țerei. Cele-l'alte atribuțiuni ale acestei vornicii, sunt trecute la ministerul de Finanțe, afară de țișani, cărora civilizația română le dă libertate desființând sclavagiul la 1848, an de glorie și de mândrie națională.

La 1842 Statul era proprietar de 5668 suflete de țișani care pentru înlesnirea administrării lor, erau împărțiți în 89 de vătășii și toate puse sub autoritatea unuia din ei numit Vătăș, și ales de ei.

Fie-care țișan trebuia să plătească Statului o sumă de trei-deci de lei pe an, care se încasa de Vornicia temnițelor.

Din acești țișani era o parte din ei cari se numeau *Aurari*, fiind-că se ocupa cu căutarea aurului pe diferite ape curgătoare și localități ale țerei pe unde se găsește aur. Aceștia plăteau o taxă de 50 lei Statului (Vistieriei), și cinci lei Vorniciei.

c) **Agia saū poliția.**—Aceasta este Prefectura Poliției de ađi și care se conducea d'un șef, numit agă

Acest agă avea sub el mai mulți subalterni, și cu toții însărcinați cu aceleași atribuțiuni ca și ađi.

Agă de atunci, pe lângă atribuțiile de ađi mai era însărcinat cu îndeplinirea procedurii proceselor, și cu executarea hotărârilor judecătorești. Astă-ți această procedură este lăsată Poliției, numai în ce privește procesele corecționale și de contravenție, iar cele-l'alte sunt date portăreilor.

Agia veche mai avea ca atribuții serviciul pompelor de incendiu, numit p'atunci tulumbagii.

Cei însărcinați cu pompele de incendiu, se numea pompieri, și făcea parte din armata regulată, cu titlul de « Corpul Pompierilor ».

d) **Ocârmuitorii de județe,** saū prefectii de ađi însărcinați cu administrarea unui județ, cu aceeași competență ca și ađi.

e) **Sfaturile Orășenesc.**—Aceste sfaturi orășenești erau în București și în toate capitalele județelor din toată țara și care nu era alt-ceva de cât consiliile comunale de ađi.

f) **Comitetul carantinilor.**—Adică consiliu de igienă publică.

g) **Secția inginerescă** ađi corpul tehnic alipit pe lângă ministerul lacrărilor publice.

h) **Archiva Statului.**—O avem și ađi cu aceleași atribuțiuni.

i) **Ephoria Spitalelor Civile.**—Asemenea și ađi are aceleași atribuțiuni de odinioară.

j) **Ephoria caselor făcătoare de bine.**—Aceste eforturi după ti-

tlul său arată că era un fel de biroū însărcinat anume cu distribuirea carităţii.

Astăzi acest biroū al carităţii este contopit în Eforia Spitalelor civile, rămăind singură cu alinarea suferinţelor cari au dreptul la caritatea publică.

De această Eforie a spitalelor civile delegată a carităţii publice pentru săraci, depinde următoarele case pentru practicarea acestor carităţi.

I) Cassa orphalantropiei. — Destinată a se ocupa esclusiv numai cu creşterea şi educarea copiilor sărmani şi lepădaţi. Aşi Azilul Elena Doamna.

II) Cassa cerşetorilor. — Această cassă era aşedată la Mărcuţa şi primea două feluri de cerşetori.

Pe unii îi avea internî dându-le tot necesariul existenţei. Altorle da numai un ajutor bănesc lunar şi cu condiţie a nu cerşi.

III) Cassa milelor pentru săraci. — Această cassă se întreţine de Logofetia Bisericească (Ministru de Culte) fiind înscrisă în budgetului Statului şi distribuindu-se bani la domiciliul persoanelor sărace.

IV) Obşteasca Epitropie a sărmanilor. — Această epitropie era încredinţată tribunalelor şi care se ocupa cu administrarea morală şi materială a unui copil orfan de părinţi.

Acestea sunt vechile instituţii române, care pe lângă că ele reprezintă întreaga administraţie a ţerei, dar este în aceeaşi vreme istoria ţerei; aceasta spre a se adeveri mai bine că, origina acestor instituţiuni nu sunt rezultatele unui incident, ci al istoriei ţerei chiar.

Toate aceste instituţiuni erau conduse de persoane investite cu diferite demnităţi personale pe cari le numiau ranguri. Cine obţinea aceste ranguri se numeau boeri, şi se accordau de Şeful Statului.

Unele din aceste ranguri civile, corespundea cu diferite ranguri militare.

Aceste ranguri militare erau de diferite grade ca şi cele civile.

Aşa avem :

<i>Ranguri civile</i>	<i>Ranguri militare</i>
Clasa I	
Vel Spătar	Şeful întregii armate
Vel-Hatman	} Egal cu comandantul de Regiment
Vel Vistier	
Vel Dvornic	
Vel Postelnic	
Vel Agă	
Vel Cămăraşi	

Clasa II

Vel Clucer
Vel Căminar
Vel Paharnic

} Egal cu comandantul de Batalion

Vel Stolnic
Vel Comis

} Egal cu comandatul de Rôtă

Clasa III

Vel Serdar
Vel Medelnicer
Vel Sluger

} Egal cu comandirul de Zvod

Vel Pitar
Vel Armași
Vel Șetrar
Vel Clucer de arie

} Egal cu sub-comandirul de Zvod

Concipist

Praporcic

Ministerele erau șapte, și titularii acestor ministere se numeau :

Marele Ban¹⁾. — Era președintele statului administrativ ađi primul-ministru.

Marele Vornic. — Ministru de Interne.

Marele Spătar. — Ministru de Resbel.

Marele Logofăt al dreptății — Ministru justiției.

Marele Logofăt al trebilor bisericești. — Ministru de culte.

Marele Vistier. — Ministru de finance.

Marele Postelnic. — Ministru de esterne.

Muntenia mai avea un Ban numai pentru administrarea Olteniei care-și avea reședința în Craiova, o administrare cu totul separată și independentă de a țării, dar care recunoștea autoritatea Domnului din București,

Dacă părăsim Muntenia și trecem în cea-l'altă parte a țării numită Moldova, găsim aceeași administrare și aceiași boeri ca și în Muntenia.

Isvoarele dreptului administrativ. — Prin aceste isvoare înțelegem sursele de unde dreptul administrativ se formează, ori-

1) La vacanța de Domnie, el este de drept membru al Locotenenței Domnești.

gina existenței sale, materiile prime din care el își trage existența și formațiunea sa.

Sunt de mai multe feluri aceste isvoare :

Așa avem *isvoare autentice, oficiale și private*. Cele autentice sunt sau *principale*, sau *secundare*.

Autentice principale sunt :

Legile organice fundamentale ale Statului, — dispozițiuni speciale de lege, fie de natură propriu zis administrativă, fie chiar conținute în legi civile, precum legea relativă la actele stării civile, la servituțiile legale și naturale. Regulamentele făcute în puterea discreționară de puterea executivă Decretele, fie Regale ori ministeriale Actele convenționale și tratatele internaționale. Acestea până aci arătate se pot considera ca prime isvoare ale dreptului administrativ.

Autentice secundare avem :

Instrucțiunile ministeriale, circulări și note ministeriale.

Esistă o deosebire între notă și circulare. — Circularea se referă la afaceri mai generale, cu deosebire când e vorba de lămuriri pe cari ministerul le dă prefectilor cu ocazia promulgării legilor, pentru aplicațiunea lor.

Notele sunt mult de tot mai restrinse și mai speciale și cu caracter de tot confidențial.

Isvoare oficiale, Acestea se pot numi și neautentice, și sunt:

Anuarele ministeriale, raporturile comisiunilor executive sau legislative, publicațiunile statistice, calendarele oficiale.

Isvoare private — Acestea sunt comentariile legilor administrative și publicațiunile istorice sau statistice făcute nu de autoritățile administrative ci de oamenii de știință.

Aceste scrieri nu au în adevăr caracter obligatoriu, are cu toate astea în ele autoritatea pe care o posedă și cu care se impune tuturilor. ¹⁾

Acestea toate sunt elementele constitutive ale Dreptului Administrativ, sunt isvoarele din care se poate inspira penel tuturilor acelora cari vor voi să formeze *știința* Dreptului Administrativ.

Divisiunea Dreptului Administrativ. — Dreptul administrativ ast-fel cum l'am definit până aci, cuprinde în el trei părți :

- a) *Materie administrativă.*
- b) *Autorități administrative.*
- c) *Procedura usitată de agenții administrativi pentru esecutarea legilor.*

Materia administrativă. Prin materie administrativă înțele-

¹⁾ C. Disescu.

gem toate legile cari se rapoartă la întreaga administrațiune a Statului și care și propune a face să predomine interesul public asupra interesului privat, dând toată satisfacțiunea tuturor necesităților publice.

Aceste necesități sunt multiple și varii, întocmai ca și ale individului.

Materia aceasta este împărțită în patru clase, și anume:

Materie de înaltă administrație;

Stabilimente publice, și diferite alte comunități;

Puterea publică;

Averea publică.

Materie de înaltă administrație.—Materia administrativă nefiind de cât o ramură a dreptului public, raporturile între ele sunt foarte strînse; cu toate astea, pentru deosebite alte materii raporturile sunt foarte întinse.

Ast-fel sunt acelea cari privesc raporturile României cu Statele străine, considerate ca națiuni sau ca indiviși, esercitând dreptul civil, concesiunea onorurilor, a recompenselor publice și în oare cari puncte și constituirea familiei.

Cu Statele străine considerate ca națiuni, România are raporturi armonioase fie de interes politic, sau comercial; și de aci agenții diplomatici și consuli.

Ea are asemenea raporturi de siguranță publică, și de aci naște necesitatea instituirii și întreținerii forței publice; adică armata de uscat și apă.

Cu străinii luați individualmente, România are raporturi relative la indigenat sau naturalizare.

În ce privește însă obiectul, principiile, regulile fundamentale ale indigenatului sau naturalizare, privesc fără îndoială dreptul public intern.

Amănuntele însă aplicării acestor principii, este de domeniul administrativ.

În ce privește esercițiul dreptului civic, s. e. redactarea listelor electorale, juriul, sunt lăsate tot administrației.

Contestațiile la operațiile electorale sunt asemenea lăsate judecării unui Tribunal administrativ ca primă instanță, de aci cu apel la Tribunal și recurs în Casație.

Acordarea de onoruri s. e. decorațiile, încă aparțin administrației.

Legislatura nu intervine aci de cât pentru cazuri excepționale, s. e. acordarea de recompense naționale.

Relativ la constituirea familiei, s. e. acordarea majoratului, schimbarea numelui, încă fac parte din domeniul dreptului administrativ.

Practica de ađi la noi, este suficient o publicare prin Monitorul oficial ca majoratul saú schimbarea numelui sa fie recunoscut.

Intervenția puterii judecătorești ar fi necesarie pentru censurarea majoratului și a schimbării numelui, fiind-că frauda s'ar strecura mai dificil de cât fiind isolate administrației aceste cazuri.

Stabilimente publice și diferite alte comunități—Dacă marea organizare politică se personifică în ființa morală numită Stat, ale cărei interese sunt distincte de interesele fie-căruia din membrii ce o compune și care are o existență civilă puțin diferită de aceea a indiviđilor, sunt asemeni în Stat agregatiunii de persoane mai mult sau mai puțin numeroase, s. e. diferite comunități, stabilimente de utilitate publică etc. cari au interesele lor proprii și distincte d'ale Statului și d'ale particularilor.

Legile permit acestor stabilimente existența civilă, ca să poată dobândi și poseda averi.

Aceste stabilimente pot fi de mai multe feluri, s. e.:

Stabilimente de instrucție publică;

Stabilimente religioase (Monastiri);

Stabilimente de bine-faceri etc.

Cu toate că aceste stabilimente sunt de interes special și distinct de interesele Statului și d'ale particularilor, cu toate astea ele nu se pot isola nici odată de *marea comunitate națională*; precum nu se pot depărta nici indiviđi de familie, căci cu toții compun Statul.

Statul nu poate, prin urmare să lase acțiunea lor, într'o absolută independență.

Toate aceste agregatiuni sunt constituite în vederea satisfacerii necesităților colective, cari mai mult sau mai puțin intră direct în serviciile publice, devenind ast-fel niște auxiliere ale administrației, al cărora concurs nu trebuie nici odată să degenereze în rivalitate, și încă mai puțin, în antagonism.

Mai este de observat că existența acestor agregatiuni depind de uniți din membrii lor, și că ele au tot-d'a-una aceleași interese ca ale membrilor, cari le dirig.

Grija agregatiunii este a se perpetua și a conducătorilor lor este a se folosi.

Gestiunea acestor stabilimente dară nu se poate abandona cu totul la liberul arbitru al membrilor lor, aceasta ar fi sacrificarea viitorului agregatiunilor, pentru prezente.

Puterea publică.—Aceasta este singură *desinteresată* în chestiune, și trebuie prin urmare să-și aibă privirile fixate spre viitor.

Ea dară este chieată să esercite în interesul Statului o acțiune de veghere și control, asupra tuturor agregățiunilor din cară se compune.

Stabilimentele publice sunt dară puse sub tutela guvernului, căci el este responsabil de toate agregățiunile din care se compune marea agregățiune numită Stat.

Toate aceste servicii publice se rapoartă la poliția administrativă, al cărei scop este a ajuta prosperitatea stabilimentelor, său a stabili și menține buna ordine în lucrurile de necesitate comună său prin natura lor, său prin destinația puterii publice, său prin obiceiul cetățenilor.

Acțiunea administrativă întâlnește aci un imens teren de activitate, fiind-că este chieată să se producă sub toate formele.

Așa ea dirige, controlează, surveghează, anchetează, culege informări, prescrie reguli, prohibă, suspendă etc. și toate acestea pentru garantarea siguranței publice și pentru esercițiul acestei autorități atât de întinsă, atât de variată și tot-d'a-una discreționară.

Ea dispune prin măsuri regulamentari generale său locale căroră tribunalele sunt datoare a le da sancțiune, prin pedepsirea recalitrantilor.

Această poliție administrativă coprinde în ea mai multe ramure, cu care se servă în diferitele servicii pentru a'și atinge scopul spre a face să predomine interesul public, asupra interesului privat.

Așa avem :

Poliție de siguranță publică.

Poliție de subsistență.

Poliție de comunicare pe uscat și pe apă.

Poliție pentru locuri publice.

Poliție rurală.

Poliția stabilimentelor de represiune.

Poliție de moravuri.

Poliție de mine.

Poliție de industrie.

Poliție veterinară.

Poliție de presă, etc.

Mai departe vom vedea însemnătatea și atribuțiile fie-căreia din aceste poliții.

Averea publică.—Tot administrației îi incumbă datoria care coprinde mari și numeroase atribuțiuni pentru gestiunea averei publice, care se compune din :

Imobile urbane oră rurale, agricultură, bănci diverse, co-

merciū, manufactură, fabrici, căi de comerciū, canale, riuri navigabile, espropriere pentru cauză de utilitate publică.

Autorităţi administrative.—Acestea sunt toate acele instituţiuni cari sunt create a pune în mişcare marea maşină numită Stat, sau acelea cari luptă pentru triumful binelui public asupra celui privat.

Aceste autorităţi sunt reprezentate prin diferiţi agenţi, prin concursul cărora legile se pun în mişcare spre a'şi da efectul lor.

Aceste autorităţi sunt considerate sau în forma lor, sau în sfera lor de activitate; adică din punctul de vedere al întinderii teritoriale unde se exercită; şi din acest punct de vedere teritoriul României este divizat în mai multe părţi numite judeţe, precum şi judeţele în plăşi, plaiuri şi comune.

Considerate autorităţile acestea în forma lor, administraţia este *activă, executivă* şi *contencioasă*. Ele au acest rol, după relaţiile ce îndeplinesc în exerciţiul lor.

Administraţia activă.—Dicând administraţia activă şi apoi şi executivă, s'ar părea a fi o contradicere; fiind-că nu poţi executa de nu vei fi activ.

Cu toate astea este o deosebire:

Administraţia activă represintă unitatea autorităţilor administrative, este erarhia organelor administrative strinse la un loc, pentru impulsivitatea puternică ce trebuie dată mersului regulat al Statului.

În această unitate intră Regele cu toţi ceil'alţi funcţionari administrativi, începând de la Primul-ministru până la cel mai umil funcţionar.

Toţi aceşti funcţionari administrativi au o sumă de atribuţiuni cari nu se pot specifica nici defini, dar cari se realizează prin calitatea de buni administratori.

Această unitate administrativă confiază toată acţiunea ei unei singure persoane în cursul executării.

Actul executării în sine nu poate suferi nici un fel de deliberare ori discuţiune din cauza caracterului său de espedivitate, de aceea toată forţa e dată unei singure persoane.

Când actul de executare însă dă loc la interpretări, adică se simte necesitate de deliberare, atunci încetează acţiunea unităţii până se va pronunţa pluralitatea.

Administraţia executivă.— Aceasta este acţiunea fie-cărui agent administrativ în executarea legilor şi tuturor hotărârilor superiorilor lor.

Administraţia contencioasă — Aceasta se mai numeşte şi consultativă.

Când un agent administrativ în esercitarea acțiunii sale întelnește necesitatea d'a interpreta legea ce el esecută, adică simte necesitatea d'o deliberare, după cum s'a dis mai sus, necesitatea aceasta atunci se numește administrație *contencioasă*.

În acest caz acțiunea administrației unitare încetează, până ce se va pronunța cea contencioasă sau deliberativă; când apoi reîncepe acțiunea celei d'înteu.

Rolul administrației contencioase este a arăta administrației unitare drumul ce trebuie să păzească în acțiunea ei, spre a nu eși din lege și prin urmare să nu vatăme nici interesul public nici pe cel privat.

Acțiunea funcționarilor administrativi orî cât de luminați și imparțiali fie ei, cu greu va fi ca actele lor să nu fruaseze oare-cum pe aceia pe socoteala cărora se fac aceste acte administrative.

Ast-fel că administrații se pot plânge că actele administrative le-a violat drepturile lor, sau că 'i-a blesat prin conduita lor.

În primul caz cei blesăți se adresează la administrație în numele equității, căutând să demonstreze că interesul general nu exige sacrificiul interesului lor privat.

Prin urmare ei cer administrației să se informeze mai bine, și de bună voie să reformeze sau să modifice actul ce 'i vatămă. Aceștia dar vorbesc în numele dreptății, cerând repararea prejudiciului lor.

Cei administrații dar cerând dreptate de la acei cari au făcut nedreptul act administrativ, sau de la superiorii lor, se angajează un litigiu între administrații cari apără un interes comun lor, și administrației care apără sau represintă societatea; sau interesul general.

Această luptă între administrații și administrație naște suspendarea acțiunii administrației unitare și începerea dreptului celei consultative care 'și are și ea agenții săi particulari; de cât pe cei angajați în luptă cu particulari.

Această din urmă administrație la rindu-l ei este datoare să se pronunțe de urgență și fără esitare asupra cazului venit în deliberarea ei prin neînțelegerea administrației unitare cu particulari.

Agenții administrației contencioase compun dar, după cum vedem, un tribunal administrativ unde esistă pluralitatea voturilor, deliberare și hotărîre.

Ca tribunale administrative, putem cita pe următoarele:
Curtea de compturi.

Comitetul permanente.

Consiliul de revizie al recrutărei armatei.

Consiliul recensământului financiar.

Consiliul de miniștrii.

Consiliul comunal în materie electorală.

Consiliul județean.

Consistoriul sau tribunalul bisericesc.

Consiliul instrucției publice.

Consiliul facultăților.

Consiliul universitar.

Consiliul profesoral al școalelor comunale.

Modul cum fie-care din aceste tribunale și pun în aplicare acțiunea lor, este arătată în regulamentele particulare pentru fie-care din legile lor constitutive.

Procedura înaintea autorităților administrative. —

Această procedură constă în activitatea punerii în aplicare a legilor de către administrație, precum și în modul cum privații să se adreseze administrației la necesitățile lor.—Regulamente de administrație trebuiesc să indice atât mersul acestor autorități în îndeplinirea datoriilor lor, precum și particularilor să le arate anume la cine să se adreseze pentru fie-care din necesitățile lor, precum și timbrul ce trebuie să însoțească înscrisea lor cerere adresată administrației.

Diviziunea administrativă.—Această diviziune este o consecință a administrației private din punctul de vedere al întinderii teritoriului pe care ea și exercită activitatea sa. Și din acest punct de vedere administrația se mai împarte în generală sau centrală, locală și comunală. Administrația generală sau centrală, privită tot din punctul de vedere al întinderii teritorială, primește mai multe diviziuni; și toate aceste diviziuni create pentru înlesnirea activității administrației în administrarea interesului general ce se presintă.

Așa ca diviziuni avem :

1. Din punctul de vedere al întinderii teritoriale proprii și, România este divizată în județe. Județele în plăși dacă locul e la câmp și în plaiuri dacă e la munte. Plaiul său plasa în comune și acestea câte odată în cătune.

2. Din punctul de vedere bisericesc, țara e divizată în două mitropolii, una în București cu titlu de mitropolia Ungro-Vlahiei, purtând acest titlu ca un suvenir historic al timpilor când politica românească și avea întinsă autoritatea sa peste Carpați.

A doua mitropolie în Iași, cu titlu de mitropolia Moldovei și Suceavei; fie-care din aceste două mitropolii se conduc de către un șef bisericesc numit mitropolit.

Mitropolitul din București poartă și titlu de «mitropolit primat», fără însă a-i da vr'o prerogativă asupra mitropolitului din Iași; sau asupra celor-l'alți episcopi.

Acesta este numai un titlu onorific fără însă se atingă cătuși de puțin dogmele sau puterea spirituală, care face din el un egal serv al bisericii cu cel alt mitropolit precum și cu toți cei-l'alți episcopi, fiind cu toții niște egali frați întru Christos, fiul lui Dumnezeu, pe care ei 'l represintă pe pământ.

Fie-care din aceste mitropolii la rindul lor se împarte în alte trei părți, numite episcopii sau eparhii administrate de câte un șef bisericesc, numit episcop. — Și mitropoliile la rindul lor în ordinea spirituală sunt privite tot ca episcopii, având ast-fel în toată țara opt episcopate sau eparhii. — Episcopia sau eparhia este locul de unde episcopul administrează interesul spiritual ale tutulor din eparhia sa. — Sediul fie-cărui episcopat trebuie să fie în capitala unuia din județele de sub administrația lor spirituală. Acest sediu este fixat de legea administrativă generală, și nu e lăsat la discreția episcopului.

Pentru o utilă și expeditivă administrație spirituală a acestor eparhii, ele coprind fie-care, mai multe județe; și toți preoții, toate bisericile, toate interesele spirituale din județele unei eparhii sunt confiate episcopului fie-cărei episcopii.

Așa, *Mitropolia din București*, coprinde următoarele județe: Ilfov, Prahova, Vlașca Ialomița, Teleorman, Muscel și Dâmbovița.

Episcopia de Râmnic numită și Noul Severin coprinde: Râmnicul-Velci, Gorjiu, Doljiu, Mehedinți și Romanați.

Episcopia de Buzău coprinde: Buzău și Râmnicul-Sărat.

Episcopia Curtea-de-Arges coprinde: Curtea-de-Arges și Pitesti.

Mitropolia sau Episcopia de Iași coprinde: Iași, Neamțu, Suceava, Botoșani, Dorohoiu.

Episcopia de Huși coprinde: Fălciu, Tutova și Vasluiu.

Episcopia de Roman coprinde: Roman, Bacău, Putna și Tecuci.

Episcopia-Dunăreă-lu-jos coprinde: Galați, Brăila, Tulcea și Constanța.

Din punctul de vedere al instrucțiunii publice, țara este divisa în două Universități, una la Iași și alta la București. Fie-care universitate la rindul ei este divisa în mai multe facultăți.

Afară de acestea, țara mai are mai multe licee, gimnazii, școli profesionale, industriale, agricole, comerciale, primare, etc.

Universitatea se administrează de un șef numit rectore, și care este ales de toți profesorii facultăților ce o compun, alegând pe unul din ei. Rectorul se alege pe o perioadă fixă și scurtă, și se confirmă prin decret regal prin intervenirea ministrului instrucțiunii publice.

Fie-care facultate asemenea se administrează de un șef numit decan, ales asemenea de toți profesorii unei facultăți, care e unul din ei. Alegerea se face asemenea pe o perioadă fixă, confirmându-se apoi de Rege prin intervenirea ministrului instrucțiunii publice.

Toate Liceele, Gimnaziile, și toate celelalte școli se administrează de către unul din profesori, ales de colegiile lor cu titlul de directore, și pe o perioadă fixă și scurtă, confirmați de ministrul respectiv.

Din punctul de vedere al justiției, țara e împărțită în patru circumscripțiuni judiciare, coprinzând fie-care circumscripție mai multe județe asupra cărora esercitează autoritatea lor. Fie-care circumscripție trebuie să residă în orașul de residență:

Așa avem:

Curtea de Apel din București, cu județele: Ilfov, Ialomița, Vlașca, Teleorman, Prahova, Argeș, Muscel, Dâmbovița, Oltu și Buzău.

Curtea de Apel din Iași, coprinde: Iași, Botoșani, Dorohoi, Suceava, Neamțu, Roman, Vaslui și Fălciu.

Curtea de Apel din Craiova, coprinde: Doljiu, Gorjiu, Mehedinti și Romanați.

Curtea de Apel din Galați, coprinde: Covurluiu, Putna, Tecuci, Braila, Ramnicu-Sarat, Bacău și Tutova.

În fie-care din aceste județe se află câte un Tribunal cu o singură saū mai multe secții, după necesitățile locale; așa că justiția în Statul român se distribuie de următoarele instanțe judecătorești, și anume:

Judecătoriale comunale rurale.

Judecătoriale de ocoale.

Tribunalele de județe.

Curțile de Apel.

Jurații în materie de crime și delictes de presă.

Jurații în materie de espropriere pentru cauză de utilitate publică.

Consiliul de rebel și consiliul de revizie pentru judecarea exclusivă a militarilor.

Curtea de Casație. Aceasta este una singură, pentru întregul Stat român.

Din punctul de vedere financiar, țara are în fie-care județ,

cu rezidența în capitala județului câte un casier general, mai mulți percepători, controlori, etc., însărcinați cu perceperea impozitelor și înaintarea lor la casieria centrală, pusă direct, sub paza și îngrijirea ministrului de finanțe.

Din punctul de vedere al lucrărilor publice, țara e împărțită în mai multe circumscripțiuni cuprinzând fie-care din ele un număr oare-care de județe și fie-care județ un număr de diferiți ingineri ai Statului, afară de inginerii județului propriu și, cari se ocup cu căile de comunicare, poduri, păduri, etc.

Fie-care circumscripție este administrată d'un inginer-șef, ajutat de mai mulți alți ingineri puși sub ascultarea sa.

Din punctul de vedere militar.—Țara este divizată în patru mari corpuri de armată.

Circumscripțiile militare teritoriale sunt :

Corpul I de armată cu reședința la Craiova, cuprinde următoarele județe : Mehedinți, Gorj, Dolj, Râmnicu-Vilcea, Oltu și Romanați.

Corpul II de armată, acesta reșidă în București, cuprinzând în fine județele următoare : Argeș, Muscel, Dâmbovița, Teleorman, Vlașca și Ilfov.

Corpul III de armată cu reședința în Galați, cuprinzând următoarele județe : Prahova, Buzău, Ialomița, Râmnicu-Sărat Brăila, Putna, Tecuci (afară de plășile Zeletinul și Berchieciu), Covurlui și plasa Troțușii din județul Bacău.

Corpul IV de armată cu reședința la Iași, cuprinzând următoarele județe : Dorohoi, Botoșani, Iași, Suceva, Neamțu, Roman, Vaslui, Fălciu, Tutova, Bacău, (afară de plasa Troțușii) și plășile Zeletinu și Berheciu din județul Tecuci.

Aceste circumscripții militare sunt stabilite prin legea din 1882, publicate în Monitorul oficial No. 59 din 11 Iunie 1882.

Administrația centrală. Aceasta am vădut-o că se numește și generală ori unitară, din cauză că ea unește la un loc pe toți agenții administrativi.

Ea se numește centrală fiind—că trebuie să reside în centrul țerei de unde ea-și împrăștie forțele sale bine-făcătoare în toate unghiurile țerei cu mare ușurință.

Agenții acestei administrațiuni sunt într'un cuvânt toți agenții țerei, dar mai direct sunt următorii.

Regele, Miniștrii, Secretarii generali de ministere, Directorii de servicii ai ministerilor, Prefecții, Directorii de prefectură, Polițaii, Sub-prefecții, Primarii.

Toți aceștia contribue prin activitatea, zelul și priceperea

lor, la desvălirea forței administrative pentru prosperarea binelui public.

Să vedem pe fie-care din aceștia.

Regele. — Ocupându-ne aci de cel mai înalt funcționar său demnitar al Statului român, nu vom vorbi de el de cât din punctul de vedere al calității sale de aginte administrativ, de rolul ce el joacă în administrație.

Din acest punct de vedere el este șeful suprem al puterii executive, fiind în aceeași vreme și șeful suprem al Statului.

El cu toate acestea, personal nu se coboară de la înălțimea tronului său regal ca să pue în mișcare mașina administrativă, ci forța sa este delegată diferiților săi agenți cari cu toții la un loc reprezintă unitatea administrativă, și cu toții sunt subordonați puterii Regelui, lucrând cu toții prin delegație, inspirându-se de la El și numai cu puterea luată de la El.

Supremația aceasta dată Regelui, face din El un tutore al tuturor instituțiilor și intereselor Statului, veghiând neconținut la progresul lor moral și material.

El este un tutore excepțional și iresponsabil, căci contra tutor textelor espresse din cod. civ. care pe tutori, afară de tată și mamă, îi supune la cauțiune pentru administrarea tutelei ce le este confiata, pe acest tutore suprem legea nu numai că nu'l supune la nici o cauțiune dar încă îl scoate afară din orice fel de răspundere. Cu acest tutore legea deroagă de la principiile dreptului comun, lucru care a dat naștere maximei dreptului constituțional.

«Regele domnește
Și guvernul cârmuește».

s'a creat această excepțiune la dreptul comun, scoțând pe Rege cu totul din verice fel de responsabilitate, rămăind toată răspunderea actelor sale asupra miniștrilor, în interesul a se ține sus și puternic demnitatea suveranității poporului, reprezentată prin Rege.

Nu ar fi fost deci de loc demn ca cel mai înalt magistrat al Statului, ca reprezentantul unic al celei mai mari puteri a țerei, a suveranității naționale, să fie tradus la bara justiției pentru actele făcute în exercițiul activității sale, să fie lăsat prada violențelor sau pasiunilor nejustificate ale nemulțămiiților.

Atribuțiile Regelui. — Atribuțiile Regelui în domeniul administrativ sunt de două feluri. Unele din ele se fac d'un singur ministru în competența ministerului său printr'un raport către Rege, sau printr'o deliberare în consiliul de miniștrii.

Printr'un raport al unui ministru în competența ministerului său, Regele asemeni are două feluri de lucrări.

Unele din aceste lucrări, prin natura lor, aparțin autorității discreționare și grațioase, ne primind de ordinar de cât o aplicație individuală s. e.: Numirile și revocările funcționarilor Statului. Distribuirea recompenselor, a onorurilor, decorațiilor, gradelor militare.

Altele sunt acelea cari se fac împreună cu ministrul respectiv și care privesc o ramură de serviciu, ci nu o aplicare individuală s. e.: Regulamentele de organizarea unui serviciu într'un minister.

Altele se fac prin consiliul de miniștrii, și sunt toate acele regulamente create pentru interesul general al Statului.

Revocarea consiliilor comunale.

A consiliilor județene.

A primarilor comunelor urbane.

Convocarea consiliilor județene.

Prorogarea lor.

Miniștrii. — Ministere. — Caracterul general al miniștrilor. — Atribuțiunile miniștrilor.

Miniștrii. — Veri care fie forma guvernului unui Stat, miniștrii sunt tot-d'a-una niște mari demnitari ai Statului, niște persoane de înaltă încredere a Șefului Statului, chemați de densus după formele și usanțele dreptului constituțional, sub un guvern constituțional, a se ajuta cu ei la administrarea intereselor generale ale Statului, ei sunt niște agenți ai Regelui, niște prepuși ai săi, sau niște mandatarii ai șefului suprem al administrației cari lucrează și administrează în locul șefului lor.

Miniștrii sunt un intermediu între Șeful Statului și poporul său în diferitele lor raporturi.

Acestor persoane le sunt confiate câte unul din interesele țerei a le administra, ast-fel că numărul miniștrilor se urcă după numărul în câte părți este distribuit interesul general al țerei, făcându-se această distribuire pentru realizarea unei ușoare și mai bune în aceeași vreme administrarea acestui interes general.

Această distribuire este în opt părți adi, de unde și numărul miniștrilor prin urmare sunt opt. Acest număr însă poate crește, după cum și necesitățile Statului ar crește, și d'aci ar avea nevoie d'o îngrijire mai de aproape.

Așa avem :

1) Ministrul de Interne.

- II) Ministrul de finanțe
- III) Ministrul de externe
- IV) Ministrul de resbel
- V) Ministrul de lucrări publice
- VI) Ministrul de justiție
- VII) Ministrul de culte și instrucție publică.

IIIIV) Ministrul Domeniilor, comerțului, industriei și Agricult.

Caracterul general al miniștrilor.—Aceștia mai înteu contra-semnează toate actele cari ar necesita semnătura Regelui.

Ei lucrează apoi în numele lor în virtutea puterii ce le este delegată de Rege, în toată sfera activității administrative.

Atribuțiile miniștrilor. Ca atribuțiuni administrative, ei fac următoarele :

Regulamente. — Instrucțiuni. — Decizii. — Circulări. — Licitțiuni.

Regulament.—Este o dispoziție administrativă care completează în tot, sau numai în oare-care părți, dispozițiile unei legi.

Aceste regulamente cari după definiția lor se pot numi încă, — explicativul unei legi, câte o dată se fac în aceeași vreme cu legea chiar ce el explică, altă dată în urma legii. Așa sunt legi cari coprink în ele dispozițiunea că, un regulament explicativ al acestei legi se va face în urmă. Adică, prevederea necesității explicării legii.

Puterea miniștrilor d'a face regulamente explicatoare legilor, decurge din dreptul ce au d'a lua parte la formarea legilor, asemeni mai au această putere din dreptul lor de mandatarii ai unuia din factorii formării legilor, care este Regele.

Mai decurge încă puterea lor d'a regula din dreptul d'a pune în aplicare legile.

Caracterul acestor regulamente este, general și special.

Este general atunci când dispozițiile sale interesează întreaga țară.

Special, atunci când regulează numai o parte oare-care din lege.

În ambele cazuri însă aceste regulamente au drept d'a comanda, ca și legea ce el explică.

Instrucții ministeriale.—Sunt niște acte făcute de fie-care ministru în parte către subordonații lor, și cari au de obiect explicarea sensului îndoios al unei dispoziții dintr'o lege.

Aceste instrucțiuni sunt de două feluri: generale și individuale.

Primele sunt atunci când ele se adresează la toți funcționarii.

Secundele sunt acelea cari se adresează unui singur funcționar, pentru o afacere specială.

Și unele și altele nu se repoartă de cât la funcționari, fără a obliga pe terțele persoane.

Decițiuni.—Aceste lucrări au de obiect a rezolva o dificultate ce întâmpină un agent din ordinea inferioară.

Aceste decițiuni se fac adesea în urma unui referat, al unui agent inferior.

Afară de aceasta, decițiile ministeriale mai au și alte variante, s. e. unele sunt de pură administrație, și altele cari se dau în materie contencioasă. Aceste deciții pot să se facă de fie-care ministru în parte, pentru serviciile dependinți de ministerul său.

În Statele cari au consiliu de Stat, decițiunile în materie contencioasă, sunt supuse controlului acestui consiliu.

La noi și unele și altele din aceste decițiuni nu sunt supuse la nici o censură.

Circulări ministeriale.—Circulările acestea sunt niște lucrări ministeriale, niște măsuri, prin care se esplică modul aplicării unei legi, când aceasta în lege nu este destul de esplicat.

Circulările să raportează esclusiv numai funcționarilor publici ai Statului, fără să poată obliga pe particulari, după cum obligă regulamentele ministeriale.

Se mai întrebunțează asemeni circulările când se simte nevoie a atrage atențiunea funcționarilor publici la împlinirea datorii lor.

Licitație.—Scopul licitațiunei —Garanție provisorie. — Supra licitație.—Aprobarea licitației.—Garanție definitivă. — Contractul.—Punerea în licitație pentru neexecutare de contract.

Licitație. — Printre lucrările miniștrilor mai este și licitația, care este punerea în cunoștința publică a unor lucrări cari ar trebui făcute, și pentru a cărora legalitate se cere îndeplinirea oare-cărora formalități ordonate de lege.

Scopul licitațiunei. — Licitația ca să fie valabilă se cere a fi însoțită de oare cari formalități; așa licitația se face prin publicitate, pentru ca să aducă mai bine la cunoștința publică un fapt ce are a se petrece la o dată fixă și într'un loc bine determinat.

Scopul licitației dar este ca prin mijlocul publicității să se aducă cât mai mult la cunoștința publică hotăririle luate de miniștrii și pentru a cărora săvârșire necesitează intervenirea publică.

Această publicitate să face prin «Monitorul oficial», și chiar

prin alte jurnale a căroră autoritate de oficialitate este cunoscută.

Licitația este relativă la orî-ce întreprinderi ale Statului, județului, comunei, sau verî căroră alte instituțiunii pendinte de dênsele, de verî ce natură fie ele, s. e. clădiri, furnimente militare, adică hrană, furagiū, haine, arme și verî ce necesarii armatei, arendare de moșii, păduri, aprovizionarea șioselelor cu petriși etc.

Această licitație pentru esecutarea tutor acestora, are loc atunci, când Statul voește a le da în întreprindere. Adică a le face o altă persoană privată, atunci antreprisa se pune în licitație, adică se face cunoscut tutor amatorilor, prin mijlocul publicității.

Această publicație trebuie să coprindă conform art. 50, din legea comptabilității generale a Statului, următoarele :

- 1) Locul unde se pot vedea condițiile în carî se dă lucrarea în întreprindere.
- 2) Autoritățile însărcinate cu facerea licitației.
- 3) Locul, ziua, ora, anul, unde și când se va ține licitația.
- 4) Lucrul ce se dă în întreprindere.
- 5) Condițiile antreprisei și alte admisibilități concurentului la licitație.
- 6) Termenul când trebuie să fie terminată lucrarea, dată în întreprindere.
- 7) Quantumul cauțiunei.

Publicația această trebuie să se facă cel puțin cu 30 zile mai înainte zilei fixată pentru ținerea licitației și cel puțin cu două luni mai înainte, pentru lucrări a căror valoare trec peste cifra de 100,000 lei. Aceasta când e vorba de licitația unor clădiri publice, poduri peste ape, etc. Și în cas când lucrările puse în licitație ar fi de natură a nu putea găsi concurență suficientă în țară, pentru garantarea prețului, celui mai avantajos, publicarea se va face și în străinătate.

Fiind vorba d'o licitație cu scop d'a vinde din bunurile Statului, publicarea trebuie făcută cel puțin cu 40 de zile mai înainte de ziua fixată pentru licitație, și publicația să coprindă următoarele:

- 1) Numirea bunului pus în vîndare.
- 2) Județul, plasa, comuna, în care bunul este situat.
- 3) Aședământul de care a fost pendinte.
- 4) Un resumat de condițiile economice ale bunului, arenda sau chiria ce anual produce, întinderea aproximativă și vecinătățile.
- 5) Ziua, ora, locul, anul, când și unde se va ține licitația.

Relativ la vîndarea bunurilor, publicitatea este mult mai întinsă, nu este destul publicarea prin «Monitorul Oficial» și alte jurnale autorizate, trebuie încă să se publice și la Prefectura județului de care ține imobilul, precum și la comuna de care ține bunul pus în vîndare.

Nepaza regulilor cuprinse în art. 50, din legea comptabilității Statului, trage după sine nulitatea licitației.

Forma prin care licitația se concretizează, sau se realizează este *concurența*; și scopul unei publicități cât de întinsă ce cere legea, este aducerea unei mari concurențe; singură care poate stabili justa valoare a lucrului pus în licitație.

Licitatia dar este necesară, căci ea provoacă concurența, și concurența deschide lupta între amatori, întrecându-se care dintre ei să ofere prețuri mai avantajoase administrației, ca lucrarea să rămâie lui.

Din toate acestea se vede că publicarea licitației, nu este alt-ceva, de cât trimbițarea și darea alarmei ca să se stringă adevărații amatori ai lucrului pus în licitație, ca prin lupta între ei să iasă adevărata valoare a lucrului pus în concurența lor.

Licitatia se face în două moduri: Prin strigări, și oferte.

Oferta se depune sigilată în ședință publică, înaintea comisiunii însărcinată cu ținerea licitației.

Dacă însă se va fi determinat mai dinainte de către cei în drept, maximum de suire al prețului, sau maximum de coborîre; atunci acest maximum de urcare și coborîre, trebuie să se depue sigilat pe biuroș, la deschiderea ședinței.

Nu sunt admiși la licitație, de cât persoane cari pot justifica cu titlul capacitatea lor. Se cere această condiție, pentru a garanta mai bine reușita lucrării luată la licitație.

Garanție provisorie.—Condiția cea mai de căpetenie a concurenților spre a fi admiși la licitație, este să depue o cauțiune de 5⁰/₁₀, din valoarea reală a lucrului pus în licitație în mâna comisiunii care presidă licitația și mai înainte chiar da a începe.

Această garanție constă în bani sau efecte al Statului.

Scopul acestei garanții, este a dovedi mai înteu că licitatorii sunt serioși și în bune intențiuni intrați în lupta concurenței.

Adică, că dînsii vin să facă o afacere serioasă, neascunzînd nici un cuget rău a prejudicia pe acela care pune lucrul în licitație, sau pe ceilalți concurenți. Asemenea garanția aceasta servă la reparația verii-căruî prejudiciu, cauza celui care a pus lucru în licitație.

De aceea această garanție nu se poate ridica, de cât după trecerea de dece zile după confirmarea licitației.

Mai înainte însă d'a se deschide și cerceta ofertele, se cercetează garanțiile, respingându-se cele nevalabile. După analiza garanțiilor, se procede la deschiderea ofertelor, respingându-se acelea ce n'au fost îndestulătoare.

La caz că mai mulți amatori ar oferi același preț, și când acesta ar fi cel mai jos din cel coprins în ofertă, atunci se procede la o nouă licitație chiar în aceeași ședință prin strigări; făcându-se trei strigări d'a rîndul la intervale de 15 minute între fie-care strigare și numai între amatorii care au oferit același preț.

Lucrul se va adjudeca asupra aceluia, care a oferit prețul cel mai avantajios. Adjudecarea se ve constata prin un proces-verbal care trebuie se arate cu amănuntul toate circumstanțele și incidentele ivite în timpul licitației. Acest proces-verbal trebuie făcut în ședință, îndată după terminarea adjudecării.

El trebuie să cuprindă numele și pronumele fie-cărui concurent, prețul tutulor ofertelor, numele asupra cui a rămas lucru pus în licitație, cu ce preț s'a adjudecat, prețul acesta va fi scris atât în cifre, cât și în litere. Pe lângă toate acestea, trebuie să fie scris de ministru respectiv sau de delegatul său care a presidat comisia licitației, precum și de toți cari au luat parte la licitație, cei cari nu vor voi a subscri se va face mențiune de refuzul lor.

Adjudecările nu sunt valabile, de nu sunt aprobate de ministru respectiv.

După trecerea de dece zile de la supra-licitație, adjudecarea se confirmă, de când apoi încep a naște și obligațiile părții asupra căruia s'a adjudecat lucru.

Dacă la licitație nu se presintă nici un concurent, licitația se amână, făcându-se noi publicațiuni.

Cu toate însă că ar fi concurenți și licitația și-adat efectul său, chibduindu-se însă că prețul nu ar fi satisfăcător, are ministru facultatea să anuleze vîndarea, provocînd o nouă licitație și noi publicări prin urmare.

Concurența începe de la prețul cu cât s'a evaluat bunul pus în vîndare.

Concurenții sunt presupuși că concură pentru ei,—contrariu—sunt datorii să arate pentru cine anume concură; avînd și procură autentică de la mandatarul său.

Dacă licitația are de scop vîndarea unui bun al Statului,

cuantumul garanției de admitere, se calculează după arenda periodului din urmă.

Supralicitație. — Supralicitația este o nouă licitație peste cea făcută întâia oară. Adică, că lucru asupra căruia s'a licitat, după, un nou termen și scurt se pune din nou în vânzare tot prin mijlocirea licitației. Acest termen este de opt zile libere de la prima licitație.

Confirmarea ce se face la prima licitație asupra aceluia care a oferit cel mai avantajos preț, este provisorie, și la supra-licitație lucru se pune din nou în vânzare liber fiind în această ocazie orî-ce nou amator să concure și să ofere mai mult peste prețul dat la prima licitație. Cererea amatorilor a se pune din nou în concurență a lucrului pus în vânzare, se face printr'o ofertă, numită «*Supra-ofertă*».

Supra-oferta trebuie să constate o sumă de 10 % mai mult peste suma cu care s'a adjudecat la licitație.

Strigările la supra-licitație încep de la prețul cu cât a rămas la licitație.

Cu această supra-licitație se încheie vânzarea, ne mai priimindu-se alte supra-licitației.

Scopul supra-licitației este, a lua un preț mai mare pe lucru pus în vânzare.

Dacă însă în acest interval de opt zile nu se ofertează de nimeni, atunci vânzarea rămâne definitivă asupra persoanei care a dat cel mai mare preț la licitației.

Prin zile libere se înțeleg, a nu se număra nici ziua în care s'a terminat prima adjudecare; nici ziua în care se isprăvesc aceste opt zile.

Garanția definitivă. Adjudecatarul care a rămas asupra lui lucru pus în vânzare fie că s'a făcut orî nu supra-licitarea, este dator să depue o garanție definitivă numită ast-fel din cauză că dânsa rămâne până la terminarea și predarea lucrărilor, neputându-se sub nici un motiv ridica saŭ preșimba.

Cuquantumul sumei acestei garanții este de 15 % din valoarea devisului (dacă este vorba de executări de clădiri), când scădămîntul rezultat la licitație nu va fi mai mare de 10 % sub deviz; garanția definitivă va fi mai egală cu scădămîntul sub deviz oferit de licitație.

Dacă scădămîntul va trece peste 20 %, garanția nu va fi mai mare de 20 %.

Adjudecatarul ne depunînd în termen de zece zile de la aprobarea adjudecătoarei garanția definitivă, lucru ce rămesese asupra lui la licitație, se pune din nou în vânzare, pierdînd

în aceeași vreme și garanția provizorie ce o avea depusă încă de la prima licitație.

Depunerea garanției definitive servă a acoperi verice abateri ale antreprenorului de la contractul încheiat cu administrația;—pe lângă aceasta administrație are dreptul în baza contractului încheiat și rău executat de către antreprenor, se urmărească verice altă avere a acestuia dacă garanția sa nu acopere toate prejudiciile cauzate de antreprenor.

Contract.—După îndeplinirea atâtor forme ce am văzut până aici, că trebuiesc a se face pentru validitatea unei licitațiuni, atunci se procedează la facerea contractului.

Persoana asupra căreia s'a adjudecat lucrul este datoare a prezenta autorității respective hârtia timbrată pentru facerea contractelor, să plătească taxele de înregistrare conform legii timbrului, și va primi în schimb contractul.

Din momentul semnării contractului, nasc obligațiuni pentru părțile contractante.

Printre alte multe condițiuni ale contractului, este și îndatorirea a își arăta domiciliul unde are a se executa toate obligațiunile rezultând din contractul ce a semnat.

Fiind vorba de arendare de moșii, adjudecatorul este pus în posesia moșiei rămasă asupra lui, din momentul ce adjudecarea a rămas definitivă asupra lui.

Dacă este vorba de cumpărarea unui imobil, cumpărătorul este considerat ca proprietar, din momentul ce vîndarea s'a confirmat definitiv și cumpărătorul a numărat prețul. Prețul se plătește în rate.

După număratoarea primei rate, cumpărătorul este pus în posesia lucrului.

Dacă lucrul adjudecat este o construcție, sau vr'o aprovizionare de diferite furnimente, antreprenorul este pus în posesie din momentul semnării contractului.

Din acel moment contractorul poate primi un avans de 10% din valoarea contractului, sumă care nici odată nu poate trece peste 10%, ori-care ar fi valoarea contractului.

Transmiterea contractului.—Un contract luat de la Stat poate fi cedat altei persoane, tot-d'a-una însă cu învoirea celei-l'alte părți contractante, alt-fel cedarea este nulă.

Voințele cari au participat la facerea contractului, tot ele urmează să ia parte și la cedarea unui contract altei persoane. Statul are nevoie să cunoască bine dacă partea ce vine să ia locul acelei persoane care a format contractul cu el, prezintă toate garanțiile de solvabilitate și capacitate, ca să poată fi schimbat cu cel d'ânteu contractant al său.

Punerea în licitație din neexecutare de contract. — Dacă contractul este dus până la fine cu succes de ambele părți, nici o contestație nu poate avea loc, și contractul atunci ia sfârșit prin îndeplinirea obligațiilor contractate de părți.

Din contra, dacă contractul nu este executat punctualmente și prin urmare dă loc la contestație în intervalul executării sale, atunci partea prejudiciată are dreptul de va fi Statul, să dea afară pe contracțiu punând din nou lucrul în licitație. Dacă la această licitație va resulta un deficit, va privi pe provocatorul daunelor acest deficit, despăgubindu-se de pagubă din garanția definitivă, precum și din verice altă avere a autorului pagubelor, dacă această garanție nu va putea acoperi pagubele.

Toate aceste contracte de verice natură fie ele sunt redigiate ast-fel, că ele serv de hotăriri definitive pentru părțile contractante, coprinzând în ele autoritatea lucrului judecat, putându-se executa fără nici o somație sau punere în întârziere. Aceste contracte mai coprinz în ele privilegiul a fi executate în virtutea legii de urmărire a Statului.

Secretari generali de ministere.—Aceștia sunt niște funcționari superiori ai Statului; ei vin după ordinea ierarhică imediat după miniștrii, și sunt niște persoane de absolută confiență ai miniștrilor; de aceea foarte des ei se schimb când miniștrii se schimb, fie chiar că ar veni la putere persoane din aceeași ordine de idei politice ca și cei retrași.

Acești secretari generali lucrează în permanență în interiorul cancelariei sale pentru conducerea lucrărilor în locul ministrului, care se ocupă mai mult cu politica propriu zisă de cât de afacerile cancelariei.

Ei se numesc generali, din cauza superiorității ce are asupra tutor funcționarilor dependenți d'un minister.

Directorii de servicii ai ministerelor.—Când vom vorbi despre organizarea ministerelor, ne vom ocupa mai pe larg de acești directori.

Aci menționăm atâta că, ministerele în organizarea lor interioară pentru înlesnirea mersului regulat a lucrărilor cu care ele sunt însărcinate a conduce, sunt divizate în deosebite despărțiminte cu diferite numiri și cu diferite afaceri a conduce. Printre aceste împărțiri sunt unele cari înbrățișează o mai mare activitate de cât altele și port numele de directorate; așa în ministerul de finanțe mai cu seamă avem mai mulți directori s. e. directorul contribuțiilor directe, altul al celor indirecte, directorul regiei monopolurilor Statului, al vămilor etc.

Pe lângă acești directori, fie-care minister coprinde o mulțime de alți funcționari de diferite grade ierarhice, și cari cu toții conduc afacerile ministerelor.

Prefect. — Prefectul este o persoană de mare încredere a ministrului de interne, și al întregului guvern în aceeași vreme, fiind-că el este reprezentantul puterii centrale în județ, de aci el este șeful județului întreg. Cu această putere investit, el este subordonat întregului guvern și prin urmare el este administratorul și îngrijitorul intereselor generale ale județului, fiind că toate acele interese cari se găsesc în centrul țerei, le găsim răspândite în toată țara și prin urmare în toate județele, cari încă o dată sunt toate lăsate în absoluta administrare a prefectului. De aci rezultă că, prefectul este investit cu o mare autoritate, și în aceeași vreme cu foarte varii și multiple interese însărcinat a administra.

Așa, el este un organ de *transmisiune*, de *notificare*, de *informațiune*, de *vegħiare* și în aceeași vreme o *autoritate tutelară* asupra întregilor interese ale județului ce el administrează.

El are dreptul de numire și revocarea micilor săi funcționari, d'a recomanda pe cei superiori ministrului său spre a fi numiți în funcțiune.

El face listele juraților, fie în materie criminală, fie relativ la espropriere pentru cauză de utilitate publică, pe care le trimite președintelui tribunalului.

El asemenea poate provoca o deciziune a unei autorități asupra unei cesțiuni pendinte de administrația sa, s. e. : fie din ordinea administrativă propriu dis ; fie din ordinea judiciară.

Din aceste espuse, rezultă că prefectul are trei feluri de atribuțiuni bine distincte între ele.

- 1) *Este agent al administrației.*
- 2) *Este un agent auxiliar al poliției judiciare.*
- 3) *Este reprezentantele ideilor politice al guvernului în județul său.*

1) **Ca agent al Administrației.**—Guvernul are varii și multiple interese de administrat, a se ocupa singur prin ei, de toate aceste interese, ar fi m y mult de cât imposibil.

În interesul înlesnirii administrației tutor acestor multiple interese cari plec din centru, răspândindu-se în toate unghiurile țerei, guvernul este ajutat de diferiți agenți, ca să poată duce totul la suma fericirii la care omul, fiindă imperfectă, aspiră pe pământ.

Acești agenți, născuți din necesitatea guvernului d'a fi ajutat în administrarea intereselor Statului, în diferitele sale localități, se nascu crearea Prefecților.

Prefectul ast-fel în județ, este un reprezentant al totalității intereselor țerei în județ. Adică el reprezintă pe întregul guvern, cu alte vorbe, este un agent al fie-cărui ministru în parte în județul său; de și este numit de ministru de Interne, în funcțiunea sa.

Așa dar, el reprezintă în județ atât colectivitatea ministerială, cât și în parte pe fie-care ministru, rezultând din toate acestea că, Prefectul în localitatea sa e un tutore al intereselor generale, morale și materiale ale județului, îngrijind de toate ca un bun părinte de familie.

Sunt o sumă de instituțiuni într'un județ, însărcinate cu diverse interese publice, făcându-le să subsiste și să prospere. Asupra acestora, ochiul vigilent și părintesc al Prefectului, nu poate un moment a lipsi de la supraveghierea n. ersului lor progresiv.

Toate instituțiunile esistente legalmente într'un județ, sunt pentru popul, aceea ce educația este pentru individ.

Precum un individ are nevoie de o forță mai mare ca a sa de a l iniția în regulile și scrupulele educațiunei, care este singura măsură a înțelepciunei omului, spre a putea lupta cu vicisitudinile vieții sociale; tot asemenea și instituțiile au nevoie de o educație înțeleaptă, abilă și iubitoare de bine, ca să le pue pe calea adevărată a fericirii poporului, pentru care ele sunt create.

Spre îndeplinirea acestei mari sarcine a Prefectului, el împarte la rândul său puterea cu alți agenți ai săi, cu concursul cărora poate reuși a avea o bună administrație sub toate raporturile.

Prefectul, ca agent al administrației, este însărcinat în primul rang cu executarea tuturor legilor, regulamentelor, decisiunilor, etc., venite din centru. E dator să vegheze necontentit la prosperarea acestor interese, în puterea mandatului ce ține de la guvern său colectivitatea ministerială.

Prefectul investit cu atâta încredere din partea guvernului său, pare a avea o putere ilimitată. Cu toate astea, puterea lui este temperată prin împărțirea puterii sale cu consiliul său, ce fie-care județ are. Cu acest consiliu se sfătuie Prefectul la toate interesele județului ce ar simți Prefectul că are. Cu toată limitarea acțiunei Prefectului, el cu toate acestea poate usa de toate mijloacele ce le-ar crede utile pentru reușita buneii sale administrațiuni care tinde la realizarea buneii stări a județului.

Prefectul Agent al poliției judecătorești. — Când vom vorbi de organizarea administrativă a orașului București, vom

vedea atunci mai pe larg atribuțiile administrației sub acest raport.

Vorbind aci de Prefect ca administrator general al județului său, el nu poate neglija nimic spre a putea obține titlul d'un bun administrator.

Prefectul, este adevărat că n'are dreptul a se amesteca în atribuțiile puterii judecătorești, și prin urmare nici în ale autorităților judiciare, nici nu poate însă sta indiferent de meritul regulat al justiției din județul său.

Sunt acte cari cad în atribuțiile acestui înalt funcționar, care servă esercițiului liber al justiției.

Justiția este garanția dezvoltării pacifice a tuturor intereselor. Justiția este reprezentată și exercitată prin agenții săi speciali, cari sunt judecătorii și procurorii

Până să ajungă însă ca cazul de competența justiției să cadă în mâna reprezentanților săi naturali, sunt alții cari încep înainte de adun și culeg probele și elementele asupra cărora să se pronunțe procurorii și judecătorii.

Această avangardă a justiției, se compune din o mulțime de agenți recrutați din administrație, printre cari fac parte și Prefecții cu toți subordonații săi, din care cauză ei se numesc *auxiliari ai poliției judecătorești*. Fără concursul acestora, Justiția ar fi mai tot-d'a-una în imposibilitate a își realiza marile său scop.

Prefectul dar, nu poate trece cu vederea infracțiunile aduse legii în județul său, el este dator să le constate și să le denunțe oamenilor legii. Cu această calitate investit Prefectul, nu poate refusa ordinele procurorului și judecătorului de instrucție care 'i-ar cere urmărirea cutărui delict, constatarea unei fapte violatoare a legii de represiune sau dresarea vr'un ui proces verbal.

Din contră administrația întregă este pusă la dispoziția justiției pentru reușita atribuțiilor ei.

Prefectul agent al politiceii guvernului în județ.—Prefectul în județul său, ca reprezentante al guvernului, ca mandatar al puterii centrale, este dator, trebuie să urmeze pas cu pas politica guvernului și să facă a prinde rădăcinii această politică în județul ce el administrează.

Când dicem politică, să nu înțelegem acea demagogie prejudicioasă intereselor socia'le.

Urmând răul sens al politiceii, Prefectul s'ar pune în contradicere cu atribuțiile sale cari se resumă în tutela celui mai bun părinte de familie, care am vădut că este investit de lege, a reprezenta în județul său.

Prefectul din acest punct de vedere lucrând, el nu 'și va putea atinge scopul de nu va usa de mijloacele cele mai oneste în activitatea sa. Alt-fel ideile politice ale guvernului său, nu vor prinde rădăcinii în județul ce administrează.

Cea mai bună politică nu poate fi alta de cât aceea care ajută dezvoltarea morală și materială a populațiunei județului, resumând această idee, repetăm pe regretatul și valorosul Vasile Boerescu, care ne învață că, cea mai bună politică nu este alta de cât aceea care este basată pe *justiție și loialitate*.

Voind dară Prefectul a imbiba populațiunea județului său cu ideile politice ale guvernului ce el represintă, dator este să nu piardă din vedere ca toate măsurile ce va lua pentru atingerea scopului său, să nu fie vexatoare,—să nu fie adică lipsite de dreptate și loialitate.

Mijloacele piezișe și opuse dreptăței și sincerității, departe d'a asigura succesul ideilor pentru care luptă, din contră atunci se va pune în luptă cu cei pe care voește a-'i face adepți. și scopul atunci este pierdut.

Sinceritatea, justiția sunt cele mai forte arme cu care poți desarma pe inamicii cei mai puternici și a'i învinge a te urma. Locul de unde să îndreptează ordinele Prefectului, unde el lucrează ca Prefect, se numește Prefectură și trebuie să fie stabilită în capitala județului.

Directorul de Prefectură.—Mai întâi acest funcționar trebuie să fie o persoană de absolută încredere a Prefectului, fiind-că el înlocuește pe Prefect în toate lucrările sale.

De aceea acest director trebuie să fie numit în funcția sa, după alegerea și recomandăția Prefectului și pe a sa răspundere.

Sub-Prefect.—Intocmai ca și directorul de Prefectură și sub-Prefectul este subordonat Prefectului, fiind cu toți niște ajutoare ale șefului său în județ pentru înlesnirea acțiunei administrative, pentru realizarea scopului său ce urmărește d'a stabili feliicitatea populațiunei.

De aci și sub-Prefectul, trebuie să se bucure d'o absolută încredere a Prefectului, spre a'i da cu mâna largă mandat a'l reprezenta în toate necesitățile localității unde el lucrează.

Locul de unde sub-Prefectul administrează se numește sub-Prefectură, și care trebuie să fie stabilită în centrul localității ce administrează. Aceasta în scopul de a'i veni mai ușor la vegherea și îndeplinirea datoriilor sale și a celor-l'alți subordonați ai săi.

Odinioară localul sub-Prefecturei se numea și «*Tact*». Pare să vie această denumire tot din cauza așezărei sale în centrul de unde tactul armoniei, mersului regulat al administrației, se putea ține mai ușor.

Datoriile sub-Prefectului în plasa saŭ plaiul sŕu sunt aceleaŝi neschimbate, ca ale Prefectului în tot judeŭul.

Politiău.—Este un agent exclusiv administrativ sub-ordonat Prefectului ŝi directorului sŕu, cu atribuŭiuni a menŭine exclusiv ordinea în capitala judeŭului, a esecuta în această capitală toate legile ŝi regulamentele priimate de la administraŭia centrală, precum ŝi toate regulamentele comunale ŝi ale administraŭiei locale, urmărind încă ŝi constatând prin procese-verbale toate contravenŭiile comunale, fiind în aceeaŝi vreme un auxiliar al poliŭiei judiciare.

El este ŝeful poliŭiei ŝi rŕspunde de ordinea publică.

Primarul.—Acesta are douŕ feluri de calităŭi saŭ obligaŭiuni.

El este reprezentantul comunei, ŝi această a sa calitate o vom vedea-o când ne vom ocupa de comună.

Pe lângă această calitate, el mai este ŝi un agent administrativ.

Din acest punct de vedere privit primarul, el este sub-ordonat Prefectului, fiind prin urmare dator a-ŭ da tot concursul sŕu în esecutarea tuturor obligaŭiilor ce ŝi Prefectul le are de la puterea centrală.

El este agent auxiliar al poliŭiei judecătoreŝti, putŕnd în această calitate face constatările necesarii la infracŭiunile aduse legii represive.

Despre funcŭionari publici

Funcŭionari publici. — Condiŭiile funcŭionarului public. — Numirea lor. — Jurămŕntul. — Tratament. — Competinŭă. — Ierarhie. — Costume. — Responsabilitate. — Garanŭie. — Recompensă. — Avansare. — Decoraŭii. — Onoruri — Dispensă de oare-care sarcini. — Incomptabilitate. — Congediŭ. — Espirarea funcŭiunei — Retragere. — Pensii. — Proces-Verbal. — Diferitele feluri de procese-verbale.

Funcŭionari publici.—Aceŝtia sunt agenŭi cari esercită în numele Statului o porŭiune din autoritatea publică. Nu trebuie confundăŭi funcŭionarii publici cu agenŭii guvernului, fiind-că nu toŭi funcŭionarii sunt agenŭii guvernului. Calificativul acesta nu aparŭine de cât acelor funcŭionari cari depind direct de autoritatea superioară a guvernului.

Vagul înŭeles al cuvŕntului *agenŭi publici*, în practică aduce oare-care ambară.

Agenŭii guvernului se înŭeleg toŭi aceia cari ca depositari ai unei părŭi din autoritatea sa, lucrează în numele lor ŝi sub imediata sa direcŭiune. Esemple de agenŭi ai guvernului avem. Prefecŭi, Directori de Prefectură, sub-Prefecŭi — când

aceștia lucrează e ecutând legile generale ale Statului, ale județului, ale comunei sau regulamentele centrale. Asemenea Primării când lucrează ca să esecutive legile și regulamentele generale, când cu alte vorbe Primării lucrează sub ascultarea Prefecților, sub-Prefecților, atunci sunt direcți agenți ai puterii centrale.

Acești agenți sunt mandatarii sau delegați ai puterii centrale și cari pot fi cumulativi de funcțiuni.

Aceștia dându-se în judecată trebuie să se observeze sub auspiciile cărei din funcțiile sale și-a violat datoriile.

Așa, Prefecții și sub-Prefecții cari pe lângă că sunt direcți agenți ai guvernului, adică direct interesați în menținerea ordinii, ascultării datorite autorității publice, a prosperității morale și materiale a Statului; dară ei mai sunt și auxiliarii ai poliției judiciare. Primarul încă, când lucrează spre executarea legilor, el e ca și cei de sus, agentul direct al guvernului. În aceeași vreme însă el este și ofițer al poliției judiciare, ofițer al stărei civile, reprezentant al comunei etc. Din toate aceste funcțiuni acumulate în persoana Primarului, numai cea funcție care-l forțează a executa legile puterii centrale și chiar pe ale comunei, îi dă calitatea de agent al guvernului.

Geandarmii încă sunt trecuți cu multă dreptate ca agenți ai guvernului, fiind-că pe lângă oficiul lor de reprezentanți ai forței publice, ai armatei, dar ei mai au însărcinarea a lua parte activă și însemnată la executarea legilor, directe atribute ale guvernului.

Din toate dar, cele aci arătate, rezultă o deosebire între funcționarii publici proprii și agenți ai guvernului proprii șiși.

Aceștia din urmă de și lucrează cu caracter public, ei nu lucrează însă în numele întregii puteri publice care e distribuită după necesitate la mai mulți și cu diferite titule a o exercita, ci numai în numele unei porțiuni bine hotărâte și cu anume atribute.

Din cele până aci arătate, rezultă că funcționarii publici, se divid în trei categorii:

1) Autoritățile, —adică agenții depositarii cari sunt investiți cu dreptul d'a comanda și cari pot da ordine obligatoare pentru terțele persoane.

2) Funcționarii auxiliarii care nu fac alt-ceva de cât să prepare afacerile și ne având nici o putere proprie a decide veri-cât de mare fie gradul funcției sale, s. e: toți funcționarii mari și mici din ministere, etc.

3) Agenții de execuție, cari sunt însărcinați să execute ordinele date de administratori și pregătite de funcționarii auxiliari.

Aceșți agenți de execuție, este armata.

În resumat, funcționarii publici luați în totalitatea lor, este forța motrice care ține în continuă activitate Statul, ce ei reprezintă.

Condiții d'a fi funcționar public.—Într'un Stat democratic, mai cu seamă, toți cetățenii egalmente sunt chemați la funcțiile publice.

Nimeni nu este împiedicat de la exercitarea acestei onoare, dacă însușește condițiile admisibilității funcțiunii ce voește a i se oferi.

Aceste condiții sunt niște calități ce o persoană trebuie să însușească în momentul chemării sale într'o funcție publică.

Unele din aceste condiții sunt generale, și altele speciale. Așa s. e: se cere ca postulantul să fie major.

Această condiție de *etate* este generală, fiind-că se cere în general tutulor, ci nu numai unora din funcționari. Minorilor nu li se poate confia nici un fel de funcțiune, ei sunt excluși în general până la atingerea majoratului.

Asemenea se cere încă condiția d'a fi *cetățean* al Statului, de la care primește funcția.

Această condiție asemenea este generală, fiind-că străinii nu se pot primi în funcțiile publice ale Statului, străinilor nu li se poate confia conducerea intereselor Statului.

Pe lângă aceste două condiții, se mai cere și *capacitatea* funcționarului; adică priceperea sa în funcția ce primește.

Această condiție am numit-o specială, fiind-că de diferite specii este și capacitatea cerută funcționarului, ea diferind după funcția ce este chemat a exercita.

Această capacitate se dovedește prin studii, pe cari trebuie să dovedească că le posedă în momentul acceptării funcțiunii.

Pentru unii dovada se face prin exhibarea titlurilor studiilor ce li se cer. Iar pentru alții, pe lângă posedarea diplomei de studii cerute, sunt supuși și la esamene. Doctorii în medicină, cu toate că au diplome de doctorat, dar voind să practice știința lor, ei depun un examen de admitere. Asemenea pentru cei cari posed diplome de știința dreptului de la facultăți străine, și voind să exercite în țară știința lor, încă sunt supuși la un examen de admitere. Această măsură e luată printr'o lege de tot recentă.

Numirea funcționarilor publici.—Funcțiile publice se conferă de Rege în puterea prerogativei sale ce-i este dată de Con.

stituție, după recomandăția ministrului respectiv, prin facerea unui raport și decret Regal de numire în funcțiune.

Sub raportul numirii unei persoane într'o funcție publică, funcționarismul este împărțit în două clase.

Sunt funcționarii publici a căroră numire depinde numai de la Șeful Statului, aceștia sunt toți funcționarii superiori.

Sunt alții d'o ordine mult inferioară, a căroră confirmare depinde numai de șefii lor de serviciu; fără să necesite intervenirea Șefului Statului.

Fiind-că vorbim de funcționarii publici, și fiind-că și miniștrii la rindul lor sunt tot niște funcționarii publici, numirea lor încă se face prin Decret al Șefului Statului, fie că ar fi chemați la minister prin încrederea Suveranului, fie că ar veni la guvern prin încrederea majorității reprezentațiunii naționale.

Numirea miniștrilor se face colectiv printr'un singur Decret, pe când pentru cei-l'alți funcționarii de ordinar se face prin Decrete individuale. Când din contra la o vacanță în guvern se numește un singur ministru, atunci primul ministru face un raport personal și obține asemenea un Decret individual de la Suveran în favoarea persoanei aleasă a intra în cabinet.

Jurământ.—Veri-ce funcționar public, de veri-ce categorie său treaptă erarhică fie el, de îndată ce va primi un ordin de numire în vr'o funcțiune, mai înainte d'a intra în exercițiul funcțiunei primită, trebuie să depue următorul jurământ: de fidelitate și onestitate funcțiunei ce primește.

Acest jurămint trebuie să se facă în mod solemn, în prezența unui preot înveșmântat în haine sacre și în prezența șefului noului funcționar, saū al delegatului său.

Jurământul prestat trebuie să fie scris și după prestare iscălit de pretestator, de preot și șeful asistent; cu aceste forme investit jurământul el se va păstra în arhiva cancelariei noului numit.

Un funcționar care ar intra în exercițiul funcțiunei sale fără prestarea acestui jurământ, nu numai că lucrarea sa nu e valabilă, dar încă este destituit și chiar dat judecății legei represive.

De la depunerea jurământului depinde momentul începerii funcțiunei sale, momentul de când începe a curge dreptul la luarea lefeii sale; prestarea jurământului este instalarea regulată și legală a funcționarului în funcția ce este numit, este luarea în posesie a funcțiunei sale.

Tratament.—Prin tratament se înțelege onorariul ce funcționarii publici primesc de la Stat pentru serviciile date de ei.

Durata funcțiunei. — Aceasta este timpul când o funcție, poate ajunge la finalul său.

Așa sunt funcționarii *amovibili* și *inamovibili*, sau funcționarii temporari și pe viață. Primele sunt revocabile și secunde irevocabile. Primele iaș final dupe circumstanțe s. e. revocarea funcționarului său suprimarea funcțiunii oare-care.

Secunde iaș final odată cu viața.

Această inamovibilitate la noi este știrbită prin crearea unei recente legi de revocabilitate, funcționarilor ajunși la etatea de 60 ani.

La această etate ajuns funcționarul inamovibil, el este dator a se retrage; contrariu are drept ministrul respectiv a l pune în retragere din oficiu.

Competința.—Competința este marginile puterei publice ce este delegată funcționarului-public a exercita, și din care trebuia să nu iasă în exercitarea obligațiilor sale.

Cel care va depăși marginile puterii sale usează rău său abuzează de forța publică ce-i este dată a exercita, făcând cu aceasta un esces de competență său esces de putere, lucru pedepsit de lege.

Necompetință e atunci când funcționarul își însușește atribuțiuni cari nu sunt ale funcțiunei sale, și în acest cas, funcționarul comite un fapt regretabil, pe care legea îl numește *abus de autoritatea sa ce represintă*.

Abusul de autoritate este încă pedepsit de codul penal. Legea penală divide abusul de autoritate în două, după cum el este comis s. e. în *contra particularilor*, sau *contra lucrurilor publice*.

Abus de autoritate contra particularilor, este s. e. *violarea de domiciliu*, care, comis în timpul zilei, are o pedeapsă mult mai mică de cât de s'ar comite în timpul nopții.

Tagă de dreptate.—Fapt pedepsit cu amendă, închisoare și interdicție a mai ocupa funcții publice p'un timp determinat.

Intrebuințare de violențe.—Este atunci când un funcționar public sau un agent al guvernului său prepusul său cu ocazia exercitării funcțiunei lor vor fi întrebuințați sau vor fi făcut a se întrebuința fără nici un motiv legitim violențe.

Aceste violențe se pedepsesc de legea penală după natura și gravitatea rănilor.

Violarea secretului scrisorilor.—Acest fapt al violării secretului scrisorilor este unul din cele mai odioase și mai grave contra cărora cu dreptate și legitimitate fie-care are dreptul a se revolta și alarma, cerând pedepsirea culpabilului. Legea penală asemenea pedepsește pe autorii acestor urite fapte cu

amendă, închisoare, destituire din funcție, interdicție civică pe timp hotărâte și despăgubiri civile de va fi loc către partea leșată.

Abus de autoritate contra lucrului public. — Abusul de autoritate contra particularilor vatămă interesele private, pe când abusul de autoritate contra lucrului public, vatămă, atinge și turbură chiar ordinea publică.

Aceasta se vede și mai clar din definiția ce dă acestui fapt art. 158 Codul Penal, care dice :

«Orî-ce funcționar public, orî-ce agent sau însărcinat al guvernului, de orî-ce grad sau stare, care va cere orî va ordona mișcarea sau usitarea forței publice în contra execuțiunei unei legi, contra percepțiunei unei contribuțiuni legale, sau contra execuțiunei unei ordonanțe, sau mandat al justiției, sau în contra orî-cărei alt ordin al autorității legitime; se va pedepsi cu reclusiunea. Iar dacă o asemenea cerere sau ordine a reușit a se pune în mișcare și a produce efect; pe-deapsa va fi maximum reclusiunei».

După definiția dată de legea penală acestui fapt, abusul de autoritate contra lucrului public, este curată revoltă contra guvernului chiar, și de aceea și legea penală pedepsește acest fapt cu toată rigoarea meritată.

Erarhie.—Toți funcționarii publici sunt puși într'o stare de *independință* și subordonație în aceeași vreme între ei, legământ care formează mersul regulat al mecanismului Statului.

Această stare de independință și subordonață divide pe funcționari în diferite grade mari și mici și cu diferite privilegiuri pentru fie-care grad, de unde apoi și ca variația apun-tamentelor după gradul funcțiunei Faptul acesta al independinței legată de subordonață, să numește *Scara Erarhică*. Adică gradele sau treptele pe cari funcționarii sunt puși în relațiile lor reciproce de serviciu în interiorul cancelariei lor.

Costume.—Costumele pentru funcționarii publici într'un Stat, e o cestiune de educație a poporului.

În principiu costumul nu poate servi la alt-ceva funcționarului, de cât a'l pune mai mult în evidență publică, că este persoana care ține în mână forța publică.

Unde publicul are respectul de legi și de autoritățile che-mate să aplice legile, acolo nu costumul funcționarului deș-teaptă atenția publicului, ci valoarea persoanei funcționarului; care știe să se impue prin împlinirea datoriilor sale, prin respectul ce are către paza legilor și nepărtinirea nimenui, ci nu prin îmbrăcămintează unui costum cât de elegant și de bogat

fie el. La Fontaine, cercetând starea justiției franceze din epoca sa, dice: «Magistratul trebuie salutat după știința sa și integritatea caracterului său, ci nu după rochia sa neagră sau roșie.»

Cu toate acestea sunt împrejurări în care costumul se impune, căci veri la cât mare grad de cultură s'ar afla un pop, totuși se vor găsi voci care să nu poată fi domolite de cât impunându-se legea prin agenții săi încostumați.

Acest costum în regulă generală și mai pretutindenă constă în niște insignii întrebuintate de funcționari a se deosebi atât între ei cât și de public.

Agenții polițienești mai cu seamă, veri-care fie forma guvernului, ei sunt încostumați, au uniformă proprie lor fiind-că acești agenți au relații cu stratele societății în care respectul legilor e mai puțin cunoscut de cât la cele-lalte clase;

Sunt State unde nu numai agenții polițienești sunt costumați, dar chiar și cei-lalți funcționari ai Statului și magistrați încă.

În Franța, judecătorii sunt costumați, și costumul lor e prevăduți prin lege ca și inamovibilitatea lor. Un proces judecat fără a fi judecătorii îmbrăcați în costumul lor, procesul este nul.

Asemenea un agent polițienesc care a lucrat un act de competența sa dar fără să aibă uniforma pe el sau în lipsă de uniformă, insigniile sale, acel act în Franța e considerat de lege ca nul ¹⁾.

Exigența costumelor o găsim în toate statele aproape, cu toată civilizația secolului XIX.

La noi încă găsim din vechime că am avut costume sau uniforme, pentru funcționarii publici.

Și abandonând antichitatea, găsim încă în Regulamentul Organic aproape toată suflarea funcționărească uniformată.

Așia, administrația toată avea costumul său propriu. Poliția toată asemenea.

Miniștri toți și Diplomația. Diplomația are și adă uniformă. Până la 1864, uniforme la noi aveau puterea lor.

Astăzi suntem oare-cum emancipați de atâtea uniforme, înlocuite însă cu diferite insignii. Așia avem pentru poliție ca mare ținută, eșarpa cu culorile țării și insigniile pe care le poartă în permanență spre ale arăta publicului când ar disimula că nu le cunoaște autoritatea.

Primarii asemenea au eșarpa tricoloră. Judecătorii de instrucție și procurorii au asemenea insignii, care devin aparente numai în casuri d'a li se contesta calitatea.

¹⁾ Casația franceză, 10 Aprilie 1834.

Astăzi avem Curtea de Casație înconstumată prin legea sa organică, încă de la înființarea ei. Avem asemenea încostumate Curțile de Apel și Tribunalele.

Magistrații superiori Români s. e., judecătorii înaltului Divan, în vechime avea niște bastoane lungi de ivoriu pe care le țineau în mână în tot timpul cât stau pe scaune de judecău.

Aceste bastoane par a fi fost o suveniră de tot veche, transmisă de la senatorii Români.

Oricare fie uniforma sa și felul costumului precum și scopul ei, primim uniforma pentru întreaga poliție, fiind că ea este semnul recunoașterii forței publice, care deșteaptă atenția maselor că forța publică este între ei și le cere supunere la lege.

Responsabilitate.—*La funcționarii publici* responsabilitatea este, *cumpăna înțelepciunii lor*, care-i țin tot-d'a-una în loc a nu păși peste marginile dreptății și buneii credințe în actele făcute de ei ca oameni publici.

La noi abia găsim câte o dispoziție pedepșitoare a funcționarilor publici pentru actele lor eșite din lege.

Codul penal am arătat cum pedepsește pe cei cari abuză de autoritatea lor. Codul civil asemenea pedepsește pe judecătorii cari ar vătăma pe privați.

Totuși aceste dispoziții nu sunt iudestulătoare. Abia la 1883 s'a făcut o lege de responsabilitatea ministerială, aceasta însă, mai mult a mări volumul legilor noastre.

Actul unui funcționar public, are două caractere.

El are un caracter privat, atunci când vatămă interesul privat al unei persoane.

Asemenea actul poate turbura ordinea publică, și atunci actul coprinde în el un interes public, are cu alte cuvinte un caracter public sa și general.

În primul cas funcționarul public se face culpabil de pagubele suferite de persoana care a fost victima funcționarului vinovat. Casul acesta se tratează înaintea tribunalelor ordinare și se judecă după legea comună care obligă la reparație pe autorul prejudiciilor cauzate.

Aci se face o distincțiune.

Dacă se dovedește că actul făcut de funcționarul public este însoțit de rea credință, atunci este supus la despăgubiri către partea lesată; alt-fel este achitat.

În secundul cas când actul funcționarului a provocat o sdruncinare de ordine publică, atunci pe lângă alte despăgubiri ci-

vile la care ar putea fi condamnat, el va fi încă condamnat și la pedepse penale și revocat din funcția sa.

Garanție. — Este un privilegiu acordat de lege tuturor agenților Statului contra tuturor atacurilor și violențelor particularilor cari s'ar crede năpăstuiți prin actele făcute de agenți contră-le.

Această garanție este una din cele mai salutarii măsuri pentru agenții Statului spre a-î apăra de violențele nemulțămiiților, făcându-î ast-fel să-și menție autoritatea lor legală și necesarie în aceiași vreme pentru a-și esercita în libertate și siguranță activitatea lor.

Așia ultragiul adresat unui funcționar public, violența comisă asupra persoanei sale aflându-se în esercițiul funcției sale, este pedepsită de legea penală cu mult mai sever de cât ultragiul său violențele ce s'ar comite contra particularilor.

Pe lângă pedeapsa închisorii la care poate fi condamnat ultragiatorul, el mai poate încă fi condamnat și la despăgubiri civile către ultragiat.

Aceste privilegiiuri acordate funcționarilor publici în scopul de a garanta respectul datorit autorității și libertății funcțiunei lor în esercitarea îndatoririlor impuse lor de lege, nu-î scapă de censura legii, când esercitarea autorității lor ar prejudicia interesele vre-unei părți asupra cărora se îndreptează activitatea lor publică.

În regulă generală, orî-ce persoană vătămată de altul în interesele sale, legea supune pe autorul daunelor la reparațiunea lor. — Acest drept îl are toate persoanele, cari se bucură de esercițiul drepturilor civile.

La această regulă sunt supuși și funcționarii publici cari prin faptele săvârșite de ei în esercițiul funcțiunei lor, ar cauza prejudiții persoanei asupra căria își esercita autoritatea sa.

Partea vătămată are dar dreptul de acțiune contra funcționarului public.

Acțiunea aceasta poate avea de obiect reparațiunea unor prejudiții materiale, și atunci ea să numește acțiune civilă.

Pe lângă acțiunea civilă poate se fie și o acțiune publică, aceea care are de obiect reprimarea crimelor și delicteilor; funcționarii publici dar ei nu pot scăpa de rigorile legei represive, când în esercițiul funcției lor s'ar face culpabil înaintea acestei legi.

La noi, partea vătămată având dreptul de acțiune penală contra unui funcționar se poate adresa direct și fără nici o formalitate către autoritățile competente, cerând darea în judecată a vinovatului funcționar.

În alte legislațiuni străine de noi, sunt dificultăți asupra acestei materii, așa la Francesi un funcționar public nu se dă în judecată așa ușor ca la noi după o simplă cerere a unui particular.

Trebuesc diferite forme îndeplinite de partea care cere darea în judecată, a unui funcționar.

Legea apărându-l de ultragiurile și violențele particularilor, nu voește asemeni să expuie pe funcționarii publici la urmări nedrepte și la diferite vexațiuni. De aceea nu permit darea lor în judecată de cât în urma multor chibzuirii, spre a se convinge prealabilmente de inocența în culpabilitatea funcționarului cerut în judecată.

Pe lângă această cercetare prealabilă de autorizare, mai sunt încă diferite formalități, pentru deosebite categorii de funcționari publici cari ar necesita a fi trimiși în judecată.

La noi instanțele judecătorești sunt tot cele ordinare cari judecă pe funcționarii publici.

Și în această privință avem și noi o mică variație care mai mișcă monotona procedură a acestor vinovați.

Așa pe miniștrii 'i judecă Curtea de Cassație și Justiție în secțiunii unite ca Curte de justiție.

Aceștia nu vin înaintea judecății de cât în urma unui vot al Corpurilor legiuitoare, s. e.: al Camerei ori Senatului, sau a amândorora împreună; sau a trimeterii lor în judecată de către Șeful Statului.

Toți judecătorii asemeni sunt și ei judecați, ei între ei, având diferite forme de îndeplinit.

Recompense, înaintări, decorațiuni.—Recompensa este o resplată ce Statul trebuie să păstreze fie căruși funcționar al său care și îndeplinește cu sfințenie datoriile impuse de funcțiunea sa.

De două feluri sunt aceste recompense :

1) Să-l înainteze în funcțiune.

Să'i dea adică, o funcție mai mare.

Cu alte vorbe să urce pe funcționar cu o treaptă mai sus pe scara erarchică.

Modul acestor înaintări trebuie să fie prevădut de lege, care să prevadă măsura înaintării; alt-fel ia locul nedreptatea, abusul și vexațiunea.

2) Să li se acorde decorații, conform meritelor și regulilor ordinelor de decorațiuni.

Atât înaintarea în funcțiune cât și a decorațiunilor se bazează pe condițiile de moralitate, capacitatea și împlinirea datoriilor.

Maî sunt încă și recompense în asemenî măsurî nedrepte, fiind-că adesea acest fel de recompense nu se distribuie de cât într'un foarte mărginit număr de favoriți, și adesea folosesc de aceste recompense tocmaî aceia cari nu duc greul serviciului public.

Sub Regulamentul organic la noi încă aû existat recompensele.

Așa aveam înaintarea în funcțiunii civile și militare, aveam recompense în banî, numite «*gratificațiuni*»; cari adesea să făceaû la serbători mari în cursul anului.

Regulamentul Organic nu cunoștea decorațiile, dară avea în locul lor «*Boeriile* sau *Rangurile*» aceste ranguri se distribu'au de Șeful Statului în unire cu miniștri sêi funcționariilor meritoși în zile de serbători mari sau cu ocazia unei fapte meritorie, ajunsă la auđul Șefului Statului.

Despre onoruri — Înțelegem prin onoruri respectul ce legile acordă deosebitelor ranguri sau demnități cu care sunt investiti funcționarii publici ai Statului; fie acești funcționari *civili, militari, ori eclesiastici*.

Onorurile civile constau maî cu seamă în facere de visite când să face instalarea vre-unui funcționar, sau a introducerii a diferitelor persoane într'o sală de audiență, sau în locul de seanță al unui corp, sau în modul de primire la sosire și de conducere la plecare, pe principî sau diferiți alți demnitari.

Atari visite să fac de inferior la superior, fie el civil, militar, visitându-se între ele și gradele egale; superiorul nu întoarce nicî odată inferiorului visita ce 'i-a făcut acesta.

De asemenea se face visită de funcționarul care vine să înceapă o lucrare în funcția în care e numit, și nu numai colegilor sêi, ci tuturor acelor funcționari încă cu care aû a se pune în raporturi oficiale.

Se vizitează încă și persoanele superioare în grad sau demnități, fie că ar trece printr'un oraș; sau că ar părăsi orașul.

Visita funcționarilor superiori se dă, atât la instalarea în funcția lor, cât și la înaintarea lor.

Întoarcerea visitei se face, după trecere de 24 de ore de la primire.

Aceste visite nu se întorc de toți funcționarii, de aceea trebuie să mijlocească un regulament care să precizeze bine, până la ce grad se poate întoarce visitele.

Corpurile legiuitoare precum și alte corpuri încă, fac și ele visite, fie în corpore fie prin deputațiuni.

Corpurile legiuitoare nu fac visite de cât Suveranului lor.

Visitele de ceremonii se fac în uniforme acolo, unde funcționarii publici sunt încostumați.

Militarii însă, atât la vizitele de etichetă cât și la cele de ceremonii, tot-d'a-una trebuie să fie în uniformă de mare ținută. Atât funcționarii civili cât și cei militari la vizitele de etichetă și ceremonii trebuiesc să fie investiți cu toate insignele de distincțiune ce va fi având, și care trebuiesc aranjate conform regulamentului de administrație al ordinului.

La vizitele date de corpori, sau de corpurile legiuitoare Șefului Statului, trebuie să se ție un discurs, de unul din vizitatori, în numele tuturilor acelora ce 'l-a delegat. Acest discurs nu se poate pronunța mai 'nainte d'a fi citit și aprobat de corpul în numele căruia se rostește.

Când discursul ce are a se citi, este al unui corp legiuitor, el trebuie citit de președintele celui corp.

Asemenea ceremonii se fac și la prestarea jurământului unui funcționar public, la intrarea sa în funcție. Această ceremonie am vădut'o vorbind de prestarea jurământului funcționarului.

Și eclesiasticii primesc onoruri, și aceste onoruri sunt de două feluri: civile și religioase propriu dis.

Cele civile sunt acelea cari se fac la instalarea în funcția primită de ei de către ministru de culte sau de un delegat al său; așa d. e.: instalarea stariților sau superiorilor de monastiri, instalarea mitropoliților și a episcopilor în funcțiile lor. Aceștia din urmă sunt tot-d'a-una instalați de însuși ministrul de culte în persoană, care conduce pe demnitarul religios de la locuința Șefului Statului, de la care primește cărja pastorală la locuința demnitarului, însoțit de onoruri militare.

Onorurile religioase constau în sfințirea mirenilor seminaristi în demnitarul său servii bisericești ori preoți, cari se petrec în interiorul bisericeii, și se oficiază d'un șef bisericesc, numit arhiereu.

Onorurile militare sunt mai multiple și variate de cât cele civile, și ele nu se dau de cât militarilor în activitate, având uniformă pe ei.

După retragerea din armată nu li se mai dă nici un fel de onoruri, afară de casul de moarte. Atunci primesc onorul gradului său și a semnelor sale de distincțiune ce purta când era în viață.

Onorurile militare se dau de către *santinele*, de către *posturi*, de *gardă* și *pichete* de *santinele de onoare*, de *ordonanțe*, de *trupe în marș* de *trupe în campanii*.

Persoanele cari au drepturi fie-care în proporție cu rangul și dignitatea sa la onorurile civile și militare sunt:

Suveranul, Prințul hereditar, Regentele, Regenta, Principii,

Miniștrii, Corpurile legiuitoare, Decorațiile cu gradele cele mari, Generalii, Mitropoliții, Episcopii, Prefecții. Curtea de Cassație.—Acestor persoane se fac la moarte aceleași onoruri ce le-a primit în viață.

Dispensă.—Dispensa într'un cuvânt larg, este o scutire de la regula generală, așa spre ex.:

Dispensa de la o lege va să țină a face să înceteze autoritatea legii sa în favoarea unor persoane, sau în vederea unor diferite circumstanțe. Aceste drepturi nu aparține de cât puterii legiuitoare.

Puterea care a creat o lege, numai ea poate face p' o persoană care ar merita să fie scutită de rigorile ei.

Prin puterea regulamentară nu se poate dispensa de hotăririle unei legi, spre ex.: Primăria poate în administrația sa să abroge un regulament, adică să'l suprimă, luând cu această ocazie o măsură oare-care.

A iface însă dispensă la puterea unui regulament este a'l menține pentru unii și a scuti p' o parte din administrații săi de dunsul.

Autoritatea care are dreptul a lua o hotărâre are dreptul a abroga un regulament, nu are însă dreptul a face dispensă la el prin acte particulare în favoarea câtor-va din administrații săi.

Această faptă nu numai n'ar folosi la nimic dar încă ar introduce anarhie în justiție și administrație creând privilegii. Vorbind de dispensă o găsim aplicată și la funcționarii publici și care este o scutire făcută de lege pentru o parte din funcționarii Statului a nu fi d'opotrivă cu toți supușii tuturor sarcinilor publice prevăzute de Codul Civil; și aceasta în scopul a nu împovăra prea mult pe persoanele în serviciul Statului.

Așa, unii funcționari publici sunt scutiți a fi jurați, fie în materie de espropiere, fie criminală. — Alții sunt scutiți a fi tutori, membrii în consiliul de familie, în consiliul judiciar, curatorii etc. Toate dispensele însă sunt acordate de lege, căci singură ea are dreptul să acorde favoruri; și această favoare încă se fie întemeiată pe puternice motive.

Dispensa aceasta acordată funcționarilor publici, este deosebite feluri.

Ast-fel avem următoarele dispense:

- I. *Dispensă în ordinea Politică;*
- II. *Dispensă în ordinea Militară;*
- III. *Dispensă în ordinea Dreptului Civil;*
- IV. *Dispensă în ordinea Administrativă;*
- V. *Dispensă în ordinea Religioasă.*

Dispensă în ordinea politică. — Miniștrii, funcționarii diplomați sunt scutiți d'a fi tutori, membrii în consiliul de familie sau judeciar, d'a fi militari, jurați în materie criminală sau de espropiere; precum și de toate celelalte sarcini prevădute de dreptul comun.

Dispensă în ordinea militară. — Tinerii căzuți la sorți a face armata, au scutirile lor proprii. Așa bacalaureații cari continuă studiile lor în vr'o facultate oare-care, fac numai o minimă parte din totalul anilor de serviciu.

Sunt scutiți aceia cari n'au talia cerută de Regulamentele militare, a putea fi militari.

Sunt scutiți infirmii, cari nu pot purta armele, etc.

Toate aceste dispense sunt constatate d'o comisie de recrutare compusă s. ex : de un militar grad superior, un doctor în medicină, militar, și Prefectul județului. Această comisie pronunță scutirile; hotărârile ei sunt supuse apelului adresat Tribunalului de Județ și recursului în Casație.

Dispensă în ordinea Civilă. — Marii demnitari ai Statului, membrii familiei Regale, consilierii Curții de Casație, miniștrii, și alții încă coprinși în Codul Civil sunt scutiți de îndatoririle legii. Aceasta spre a nu aduce prejudicii părților cari ar avea neconținut necesitate de serviciul lor, precum nici a distrage pe înalții funcționari de la datoriile lor.

Dispensă în ordinea judecătorească. — Nu pot fi două frați, sau tată și fiu, ori două cumnați judecători la aceeași instanță judecătorească. De s'ar permite compunerea unei instanțe judecătorești în acest mod, judecata s'ar petrece atunci ca în familie.

Dispensă în ordinea religioasă. — Preoții de mir, călugării, Episcopii și Mitropoliții sunt scutiți de armată.

Formalitățile de cari trebuiește o persoană a se servi pentru a obține dispensa în ramura sa de administrație. Aceste formalități variază, după materia la care dispensa privește.

Cererea de dispensă trebuie se fie tot-d'a-una însoțită de timbrul legal și de dovețile cari militează pentru obținerea dispensei cerute.

Aceste cereri trebuie adreseate autorității de care depinde acordarea dispensei.

Incompatibilitate. — Aceasta este atunci când două sau mai multe funcțiuni publice nepotrivite între ele sunt confiate unei aceeași persoane. Prin două funcțiuni nepotrivite între ele înțelegem pe acelea a căroră forță s'ar neutraliza între ele în loc d'a se desvolta și prospera.

Nu poate o persoană să fie ministru, fiind în aceeaș vreme și membru într'o societate comercială sau financiară.

Calitatea sa de ministru, adică om public, 'i procură mijloace ca să tragă numai el împreună cu o parte numai din membrii societății, foloasele societății din cari face parte.

Concediū. — Funcționarii publici trebuiesc se fie într'o continuă activitate, căci alt-fel nu-'și pot atinge scopul lor, a aduce folos publicului.

Dar această activitate are și ea marginile sale, are necesitate de repaos spre a'și fortifica mai bine forțele lor slăbite prin prea multă activitate pusă la dispoziția binelui public.— Ei dar au nevoie de repaos, și acest repaos se realizează printr'un concediū.

Concediul dar este învoirea șefului respectiv al funcționarului d'a se absentă de la funcțiunea sa într'un timp determinat, și fără întreruperea apunțamentelor sale.

Dacă concediul este mic de tot, el se acordă de șeful său de care depinde direct, contrariū se acordă de șeful administrației din care face parte funcționarul.

Lipsind însă funcționarul mai mult timp peste concediul său fără a'și putea justifica absentă, atunci 'i se poate opri apunțamentele pe timpul absent, și după circumstanțe chiar revocat din funcția sa.

Espirarea funcțiunei, retragerea funcțiunei. — O funcție încetează în persoana aceluia căruia 'i era dată.

O funcție încetează sau espiră prin suprimarea funcțiunei, prin demisiune, prin revocare și prin moartea funcționarului.— Suprimare este atunci când se desființează o funcțiune, fie pentru motiv de economie budgetară, fie-că nu se mai simte necesitate de funcția ce se suprimă.

Retragere este atunci când funcționarul de la sine renunță la funcțiune, trecând la viață privată. Cuvântul de retragere se întrebuințează mai cu seamă atunci, când funcționarul n'are intenție a reveni.

Demisie este atunci când o persoană renunță la funcțiunea sa pentru un timp oare-care, cu intenție a reveni.

Pensiune. — Fie-care funcționar public retras din funcțiunea sa, ori a demisionat, sau este revocat, trecând la viața privată; el are atunci dreptul a lua de la Stat o pensie pentru el pe toată viața, pentru soție și copii săi după moartea sa. Veduva sa măritându se, pierde dreptul la pensie. Și după ultima noastră lege de pensii, pierde acest drept și fetele pensionarului devenite majore.

Pensia dar este o recompensă dată de țară funcționarilor

publici, pentru serviciile aduse țerei de densesi când rămân în viață privată.

Pensia se compune din diferite rețineri cari se fac lunar din lefile funcționarilor, pe tot timpul funcțiunei lor.

Proces-verbal. — Condițiile procesului verbal. — Diferitele feluri de procese-verbale.

Proces-verbal. — Toate actele funcționarilor publici care au să facă dovadă în justiție, trebuiesc constatate printr'o lucrare scrisă numită «*proces-verbal*».

Procesul verbal este deci un act prin care ofițerii publici 'și dă socoteală de tot ce au făcut în casurile în cari serviciul lor au fost cerut de interesele publice.

Prin această lucrare ofițerul public 'și dă socoteală de tot ce el a vădut prin el însuși, de tot ce a auđit prin el singur sau prin alții la localitatea unde el este chemat a face constatarea. — Din toate acestea se vede că, de la procesul verbal nu se cere alt de cât ca el să coprinđă adevărul. Se mai cere acestor procese-verbale ca ele să fie scurte și lămurite. Nu e nevoie să se arate în ele vr'o valoare literară sau academică al aceluia ce-l face, ci mai mult să 'și arate inteligența în descoperirea faptului, să 'și arate sinceritatea și imparțialitatea în descoperirea adevărului, căci acest proces verbal trebuie să coprinđă în el dovada chiar a descoperirei adevărului.

Un proces-verbal trebuie să fie scris de ofițerul public care constată cazul. — Poate fi însă scris și de altă persoană, fără ca acest fapt să tragă după sine nulitatea constatării.

Condițiile procesului verbal. — Ca un proces verbal să fie valabil, adică, ca cele coprinse în el să fie considerate ca bine făcute și ca stabilind dovada căutată prin dresarea lui, se cere neapărat, să coprinđă următoarele :

1) Ca agentul care-l dresază să fie competente a face lucrarea, alt fel lucrarea sa e privită de lege ca nulă. Agentul care ese din cercul atribuțiilor sale, permițându-și a face acte într'o materie străină de funcția sa, nu face de cât niște acte cărora legea le refușă orî-ce fel de cređământ.

2) Sunt State unde funcționarii publici când fac procese verbale trebuiesc să fie costumați cu uniforma lor legală, sau investiți cu insignele ce ar avea și prevădute de lege, alt-fel constatările lor sunt nule.

Noi suntem scutiți de asemeni severităților, fiind-că mai înainte nu toți funcționarii noștri publici sunt costumați, și

apoi și aceia cari au costume nu le poartă în virtutea unei legi, ci numai în urma unor dispoziții regulamentare. — Singură Casația poartă costume în oficiul ei în virtutea legii constitutive a ei. La noi insigniile devin aparente numai în cas când se va contesta autoritatea ofițerului public.

Procesul verbal trebuie să indice calitatea, numele, pronumele, domiciliul agentului care-l dresază, să arate după cererea cui se face procesul verbal dacă se face din inițiativa sa, sau lucrează prin delegația altui agent competente a-î da delegarea.

Să arate locul unde se face procesul verbal, anul, luna, ziua când se face. Să se indice în el toate persoanele cari au luat parte la facerea procesului verbal ca având interes la descoperirea adevărului.

Să cuprindă numele, pronumele, profesia, etatea, domiciliul precum și alte amănunte ale persoanei aceleca în sarcina căreia se face procesul verbal.

Același lucru să cuprindă procesul verbal și pentru reclamant de ar fi, și pentru martori, în parte pentru fie-care, fie martori ai autorității care instrumentează facerea procesului verbal, fie ca părți cari au interes de dresarea acestui proces verbal.

Să nu se lase locuri albe în procesul verbal, ca să nu se treacă mai în urmă fapte străine de cele petrecute.

Să nu cuprindă răsături, ștersături, modificări sau scrieri printre rinduri.

Să aibă pus pe ele sigiliul autorității ce represintă agentul care a făcut procesul verbal.

Să fie iscălit de către acela ce l'a făcut precum și de ajutorul său, dacă a fost asistat d'un ajutor obligat de lege a asista.

Să fie iscălit asemeni și de toate părțile care au luat parte la dresarea sa, și dacă vre una din părți n'ar ști iscăli, atunci să se facă mențiune de acest fapt sau de refuzul d'a iscăli.

Mai înainte însă d'a l iscăli părțile, procesul verbal trebuie citit tare în auzul părților ca să poată să verifice dacă s'au trecut în el tot ce s'a petrecut cu ocazia facerii acestui proces verbal; fiind exact se procede la iscălire. Contrariu părțile au dreptul a cere trecerea în el a faptelor omise și apoi a iscăli.

Refusându-li-se acest drept, pot și ele reclama autorităților superioare.

Scopul procesului verbal este descoperirea adevărului cuprins în toată puterea lui.

Diferitele feluri de procese verbale. — Incepând a vedea diferitele feluri de procese verbale, nu ne putem abține a nu mărturisi că toate în esență au misiunea descoperirii adevărului, adică a coprinde în ele dovada chiar căutată de justiție, căci numai ast-fel ele pot fi cređute de toți ca adevărate.

În ceea-ce privește forța probantă a acestor procese verbale, ele sunt divisate în două. Sunt unele din ele cari deși sunt făcute de ofițeri publici competenți a le face, deși ele sunt însoțite de toate formalitățile cerute de lege a fi valabile, cu toate astea permite legea ca coprinsul lor să fie combătut întru tot cu proba testimonială sau chiar cu alte probe, și să dărime prin urmare credința lor. Aceste procese verbale fac numai un început de dovadă, completându-se cu martorii.

Sunt din contra altele cari nu se pot combate cu nici un fel de probă, rămăind în picioare și neclintit adevărul coprins în ele.

Așa avem :

Procesele verbale făcute de judecători, procurori și substituții lor. — Jurnalale făcute de judecători asupra unui proces până să ajungă a pronunța hotărîrea, lucrurile unui judecător de instrucție sau procuror, fie că s'ar numi proces-verbal sau veri-ce alt titlu aibă ele, sunt considerate de lege ca coprinđend *sântul adevăr* și nimic mai mult ca aceasta. Că actele acestora fac completamente credință pentru toți ca coprinđend *puterea lucrului judecat*; ca atare aceste acte, ele nu pot fi combătute cu nici o probă.

O singură probă primește legea contra acestor acte, este înscrierea în fals în contra lor. Să dovedească că altele s'au trecut în proces verbal de cât cele conforme adevărului.

Și ca să se poată chiar prin scriere în fals, să se anuleze un atare act trebuie să se dovedească încă, că acest fals a fost făcut cu intențiune. Numai ast-fel actele acestora se pot dărîma și li se anulează puterea ca și când nu ar fi existat.

Procesele verbale făcute de Prefecți. — Prin prefecți înțelegem atât pe toți cei din județe, cât și pe cei din capitalele Iași și București, căci din toate capitalele de județe din toată țara, singurii Iași și Bucurescii, au o organizare administrativă proprie lor, prin urmare și câte un șef aparte fie-care.

Așa dar, toți acești Prefecți, fie că ar lucra ca șefi ai administrațiunei lor, fie ca oficerii auxiliari ai poliției judiciare, au și ei dreptul a face procese verbale, constatând faptele ce li se denunță.

Pot asemenea să delege din subalternii lor, să facă în locu-le aceste procese verbale.

Procesele verbale ale acestor agenți publici fac credință generală până la dovada contrarie, și combaterea lor se poate face cu proba testimonială-î, precum și cu verice altă probă.

Procesele verbale ale judecătorielor de ocoale. — Judecătorii de ocole în întinderea teritoriului circumscripțiunei lor, în care au dreptul să își exercite autoritatea lor, au dreptul conform art. 58 din legea lor organică, să primească și ei ca și Procurorii plângerii sau denunțării de delictes și crime, constatând aceste denunțării prin procese verbale. Ei lucrează făcând aceste procese verbale ca auxiliarii ai Procurorului, conform art. 46 și 52, pr. Cod. Penal.

Aceste procese verbale, asemenea coprind în ele credința adevărului, proba în sine, și nu se pot combate de cât cu înscrierea în fals.

De altminterlea, aceste procese verbale, fiind făcute nu de însuși procurorul, ci de un delegat al acestuia, ar putea fi combătute prin proba testimonială, fără a mai risca înscrierea în fals.

Dar în vederea autorității judecătorești, cu care este investit acest oficer public, fiind judecător de ocol, lucrările lor au privilegiul a fi cređute de toți ca adevărate și a nu admite contra lor, de cât dovada înscrierii în felul ce am arătat mai sus.

Cele-l'alte acte ale sale, făcute ca judecător de ocol, asemenea nu se pot combate de cât tot cu înscrierea în fals.

Procesele verbale făcute de Primarii și ajutoarele lor. — Aceștia pe lângă calitatea lor de reprezentanți ai comunei, am vedut că ei mai sunt agenți ai administrațiunei, oficeri ai poliției judiciare.

În această calitate ei pot lucra întocmai ca procurorii, substituții lor sau judecătorii de instrucție, constatând crimele, delictesle și contravențiunile săvârșite în localitatea unde ei sunt chemați de lege a exercita forța autorității publice.

Acolo însă unde ar exista poliție, șeful acestei poliții atunci ia rolul Primarului.

Primarii, și în lipsă-le ajutoarele lor, au dreptul a face procese verbale atât din inițiativa lor, cât și prin delegație.

În crime însă, ei au dreptul a primi denunțării numai, și nu pot face procese verbale, de cât după ce vor fi primit delegație, afară de flagrant-delictes, când ei pot face și procese verbale, fără a mai adăsta autorisare.

Ca reprezentant al comunei și în aceeași vreme ca șeful

Poliției comunale, Primarul său ajutoarele sale, au dreptul direct de la puterea lor și fără nici o delegație, a face procese verbale, constatând violările aduse legii comunale, sau regulamentelor sale, trimițând asemenea direct pe culpabilii înaintea legilor represive,

Toate procesele lor verbale, în verice calitate fie făcute, sunt cređute de adevărate până la dovada contrarie, și care este proba testimonială.

Procesele verbale făcute de experți. — Experții, fie că ar lucra sub ordinile autorității judiciare sau administrative, ei sunt datorii să constate lucrările lor prin procese verbale și un raport de lucrările cu cari au fost însărcinați a executa.

Dacă lucrarea experților care se numește espertisă, are de obiect a constata o lucrare din ordinea judiciară, atunci experții sunt datorii a chema pe părțile pentru care se face espertisa, a fi față la locul în litigiu, asistând pe espert, și dându-i cu toții explicările necesarii la facerea espertisei. Pentru acest cuvânt, espertul e dator prin concursul părții interesate să aducă la cunoștința tutor părților anul, luna, ziua și ora când să fie față la localitate, alt-fel espertisa este nulă.

Fiind vorba de ascultat și martorii cu ocazia acestei espertise, atunci espertul este însoțit la localitate d'un membru al Tribunalului care a ordonat espertisa. Judecătorul la localitate trebuie să fie însoțit de grefierul Tribunalului său d'un ajutor al acestuia.

Judecătorul la localitate trebuie să constate tot ce a făcut, ce a audiat și vădut prin el; și această constatare se face, prin dresarea unui proces verbal, care trebuie să coprindă:

Că esportul a depus în fața părților jurământul pe Sânta cruce, arătându-i-se în urmă ce are el a face și a raporta înscris Tribunalului.

Să indice că martorii (de vor fi) au depus asemenea în fața tuturor jurământul pe crucifix, și scriind tot ce vor depune.

Depunerile acestora trebuie să fie iscălite de părți chiar, și neștiind a iscăli să se facă mențiune în depunere chiar de judecător că nu știe carte; aceste depunerii să fie apoi iscălite de judecător și grefierul său.

Să indice că a fost însoțit la această lucrare de grefierul Tribunalului său de unul de ajutoarele sale, trecându-se numele și pronumele acestui grefier sau ajutor.

Să fie în fine iscălit procesul verbal de toți cei de față, de judecător și de grefier.

Singură lipsa esistenței grefierului atrage nulitatea acestui proces-verbal.

Procese verbale făcute de perceptori sau împlinatori de contribuțiuni directe, și alte venituri ale Statului.— Aceștia sunt niște agenți financiari ai Statului, județului și comunei.

Procesele verbale ale acestor agenți sunt supuse, ca toate celelalte procese verbale la toate regulile generale

Aceste procese-verbale fiind mai importante și mai delicate prin natura lor, căci au de scop a atinge partea cea mai susceptibilă a cetățeanului, punga sa, de aceea sunt și cele mai espuse a provoca vexațiunea persoanelor pe spinarea căroră se dresează aceste procese verbale.

În interesul a se evita cât se poate mai mult vexațiunile și a nu se periclita în aceeași vreme interesele materiale ale Statului, adică perceperea veniturilor sale, legea a impresurat cu o sumă de formalități mai mult aceste procese verbale, de cât pe celelalte, formalități făcute atât ca să garanteze realizarea impozitelor cât și ca să evită frustrarea contribuabililor.

Toate formalitățile cari trebuie să însoțească aceste procese verbale, sunt coprinse în diferitele legi de percepțiune, cari s'au succedat de la 1862, dată care a pus în ordine la noi pentru întâia oară această materie.

Ele asemenea să pot combate și li se poate adărma credința, cu proba testimonială.

Procese-verbale făcute de portăreii.— Portăreii sunt niște agenți ai autorității judecătorești, lucrând acte de competența justiției.

Printre multele și variatele acte ale acestor agenți sunt și procesele-verbale ce în diferite circumstanțe sunt datorii a face ei. Așa ei au dreptul după lege a face procese verbale constatând sequestru, ridicare de sequestru, dare de citații, comunicare de hotăriri ori deciziuni, fie de la Tribunale, Curți ori arbitrii, proteste de polițe, vânzări de lucruri mișcătoare ori nemișcătoare, descrierea situației unui imobil pus în vânzare silită, de punere în posesie, de liberare de bani și altele multe încă.

Pentru toate acestea sunt anume forme arătate în procedura codului civil, care ne îndeplinindu-se de portăreii, trag după dânsese nulitatea proceselor verbale.

Toți portăreii unui Tribunal, strinși toți la un loc, constituiesc un corp, având șeful lor numit de ministru justiției cu decret Regal. Toate lucrările portăreilor se fac în numele individual al portărelului care lucrează, însă în urma unei delegații scrise a șefului lor.

Procesele lor verbale, care la rîndu-le trebuia să cuprindă toate condițiile ce am vădut că trebuie să cuprindă un proces verbal, trebuie încă să fie trecut în ele numele, pronumele, domiciliul și de la cine ține delegația în puterea căreia face lucrarea sa.

Cu toate că procesele portăreilor s'ar face cu îndeplinirea tuturor formelor legei de procedură civilă, care presidează toate lucrărilor acestor portăreii, totuși ele pot fi combătute cu tot felul de probe, spre a dovedi contrariul celor coprinse în ele.

Procese verbale ale administrației Regiei Monopolurilor Statului.—Agenții acestei administrațiuni au dreptul și ei a încheia procese verbale constatatoare contravențiunilor la legea administrării lor și a regulamentelor lor.

Pe lângă condițiile generale tuturor proceselor verbale, acestea mai au încă câte-va condițiuni speciale, fără de care procesele lor verbale nu pot avea nici o tărie.

Așa, ei nu pot face nici o descindere la o localitate unde ar bănuși că există o contravențiune, dacă mai ântîi agentul Regiei nu va avea o autorisare scrisă a primului președinte al Tribunalului d'a face perchisiție acolo unde se cere.

Cu toată această autorisare dată agentului Regiei de primul președinte, el trebuie să fie însoțit de un agent al poliției administrative; acolo unde nu e poliție propriu dîsă, să fie însoțit de primarul locului.

Ast-fel dar, procesele verbale ale acestei administrații, trebuie să cuprindă autorisarea dată de președintele Tribunalului, trecîndu-se numărul acestei autorisări, ca să se poată verifica adevărul la ocazii. Mai trebuie încă să cuprindă numele, pronumele și gradul agentului polițienesc care l'a asistat.

În privința gradului de creșmînt ce trebuie dat acestor procese verbale, dacă ele se pot ori nu combate cu vr'o probă și anume care? legea constitutivă a acestei administrații nu dice nimic.

De aci s'ar părea că aceste procese verbale sunt inviolabile. Este adevărat că legea nu indică care ar fi proba cu care s'ar dărîma atari procese verbale, dar nici nu prohibă în aceiași vreme pe părți a administra vr'o probă distrugătoare credințelor ce pare că ar avea fără contradictoriu; de aceea întreaga jurisprudență a noastră a admis și contra acestor procese verbale proba testimonială, spre a dărîma credința lor toată, nevoind de sigur a se depărta de adagiul juridic: *«Unde legea nu distinge, nici noi nu putem distinge»*.

Sunt însă puncte sigure și fără să fie necesitate d'a se administra vr'o probă, ca să se anuleze aceste procese verbale de drept.

Aşa, lipsa d'a coprinde autorisarea scrisă a primului preşedinte şi asistenţa agentului poliţiei administrative, anulează de drept procesele verbale ale acestor agenţi.

Procesele verbale ale gardurilor campestri, saŭ pădurarii. — Aceşti păzitori ai pădurilor Statului, căci de ei numai se ocupă codul silvic, care regulează această materie, nu sunt numai nişte păzitori ai acestor păduri, ci în aceeaşi vreme nisee agenţi legali ai codului silvic.

Ca atare ei sunt însărcinaţi de lege a constata violările aduse codului silvic, violări cari constau în tăere de lemne pe sub ascuns şi a lor întrebuiţare de către cei cari le taie. Aceste nedrepte tăeri de lemne, se numesc delictes silvice, şi pădurarii sunt însărcinaţi cu constatarea acestor delictes silvice prin facere de procese verbale.

Singurele aceste procese verbale deroagă de la legea comună, neadmiţend a fi combătute cu nici un fel de dovadă. Aşa că, tot ce este coprins în procesele verbale ale acestor pădurarii, aŭ distinsa onoare ca numai ele să fie cređute de adevărate, fără nici un contradictoriu.

CAP. II

Organisarea administrativă a oraşului Bucureşti. — Prefectul. — Poliţia. — Diviziunea Poliţiei. — Regulamente poliţieneşti. — Informaţiuni. — Sediţiuni. — Strigăte sedicioase. — Loc public. — Strigători publici. — Clamoare publică. — Corupţiune. — Prostitutie. — Case de debosuri. — Cărţi de joc — Case de joc la noroç. — Paşapoarte. — Espulsare. — Estradare. — Afişe. — Trăsuri publice. — Greutatea construcţiunei. — Declaraţiune. — Visite. — Modul d'a conduce. — Drepturi. — Noapte. — Crime şi Delictes. — Circumstanţele cari constituiesc crimele şi delictes. — Categoria crimelor şi delictelor. — Tentative. — Pedepse. — Recidivă. — Complicitate. — Scuse. — Micşorarea pedepsei. — Agenţi de esecutiune saŭ armată. — Prescripţie.

Organisarea administrativă a oraşului Bucureşti. — Calitatea Bucureştiului de capitala Statului Român cu o populaţie de peste 222,000 locuitori, cu o întindere de teritoriŭ ca suprafaţă de 2,988 hectare la care se mai adaogă o viţioasă împărţire a suburbiilor cele puţin populate, precum şi un rău aranjament al caselor sale de tot isolate unele de altele, saŭ semenate ici coela, la cari se mai adaogă o mare parte de locuri virane mari şi mici îngrădite şi neinchise cele mai multe dintre ele, toate acestea sunt consideraţiuni puternice ca Bucureştiul să fie mai de aproape şi cu mai multă îngrijire priveghiat; avend prin urmare pentru acest scop o administraţie a sa proprie.

O întindere atât de mare ca a lui, are nevoie și de îngrijire mare.

Un teritoriū de 2988 hectare, după o măsurătoare făcută la 1885 de corpul tehnic al Primăriei, într'o disproporție enormă cu suprafața sa din timpul regulamentului organic numai de 9800 stinjeni¹⁾ merită toată solicitudinea administrațiunei.

Bucureștiul administrativmente face parte din județul Ilfov; zona lor este de tot încurcată dând loc ȃilnic la contestațiuni foarte serioase din cauza acestei neregulate zone, cu toate astea Bucureștiul are administrația sa proprie și particulară.

Administrația Bucureștiului este numită Poliție sau *Prefectura Capitalei*.

După Regulamentul Organic, Bucureștiul pentru înlesnirea administrației sale și avea tot teritoriul său împărțit în cinci părți numite Plăși și fie-care Plasă divizată în trei părți, numite Popoare.

Fie-care plasă era administrată de un șef numit comisar, și fie-care popor de un șef numit epistat și epistații puși sub directa și absoluta ascultare a comisarului.

Toți acești comisari, epistați și cu întregul personal al administrației Bucureștiului, erau toți puși sub directa și absoluta ascultare a unui șef numit pe atunci *Agă*, iară autoritatea ce ei reprezentaū se numia *Agie*, aȃi Poliție.

Mai în urmă, sub Regulamentul Organic, teritoriul Bucureștiului mai mărindu-se și interesele sale desvoltându-se, administratia sa priimi noui numiri și o altă împărțire.

Această nouă reformă, de pot ȃice ast-fel, împărțea Bucureștiul în tot cinci părți desființându-se împărțirea numită Popore. Fie-care din aceste împărțiri era administrată de un șef numit comisar și locul de unde el administra se numia comisie. Și ca aceste comisii să se poată deosebi între ele, purtau câte o numire proprie, comisia de Roșu, Galben, Verde, Negru, Albastru. etc. Această diviȃie a Regulamentului Organic pentru București, era indentică pentru Iași.

Așa dar, în loc de plăși aveam comisii și diviȃiunile de popor se desființează cu totul, păstrându-se însă șefii acestor subdiviȃiuni cu titlu de epistat. Acești epistați lucrau toți la un loc, la comisie sub ordinile șefului lor, comisarul.

Toți agenții Agiei regulamentare, purtau uniformă, gulerile și la mânicile hainelor lor de uniformă aveau niște stofe de

¹⁾ Veȃi ofisul guvernului din 1850, Martie 5.

culoare galbenă, verde ori roșie, ca semn al culorii comisiei de care ei țineau.

Competința lor era aceeași ca și ađi, cu o singură restricțiune, că ei nu puteau lucra de cât fie-care în circumscripția sa; afară dacă șeful lor, Aga, le da autorizare a lucra și în altă circumscripție, alt-fel actul unui comisar făcut în altă circumscripție de cât a sa, era nulă.

Astă-đi aceste diviđiuni polițienești ale Bucureștiului, sunt cu totul reformatate.

O lege din 1882, Martie 31, divide tot teritoriul orașului București în mai multe secții polițienești, cu câte un șef numit «comisar de poliție» și cu mai mulți alți agenți subalterni comisarului și împărțiți în două clase: clasa întâia, și clasa a doua, cu aputamente variate între ele.

Toți acești comisari împreună cu întregul personal al poliției recunosc autoritatea unui șef, numit prefect și un ajutor al său numit directore de poliție, sau de prefectură.

Pe lângă aceștia mai sunt diferiți inspectori de poliție și alți agenți, după necesitățile ce are a întâmpina poliția. Întreaga poliție cu toți agenții săi, de la cel mai mic până la cel mai mare, depind cu toții de ministerul de interne, de care și sunt numiți.

Prefectul. — El este șeful poliției, și persoana de încredere a guvernului, care colectivamente e interesat la ordinea publică a întregii țări, și mai cu seamă a capitalei, de unde mai ușor se pot provoca agitațiile și a se răspândi în urmă în toată țara.

Atribuțiile sale sunt acelea rezultând din poliția generală sau administrativă și judiciară. De aci prefectul este răspundător de siguranța și ordinea publică. Ca una din multele cauze cari contribuesc la menținerea ordinii publice, trebuie ca fie-care membru al societății să aibă de lucru, să fie necontenit ocupat spre a nu avea timp mintea și cugetările sale a se îndrepta la acțiuni turbulente.

Nu mai munca și producțiunea pot contribui la menținerea liniștei publice, distrăgând pe cetățeni de la viața trîndavă care dă naștere chibzuințelor nesocotite și la esecutarea lor.

Când individul are să muncească spre a'și scoate pâinea de toate dăilele, atunci el numai are timpul a se gândi aiurea și devine mulțumit.

Dovadă este numeroasele și tumultoasele greve din toată lumea.

«Gură d'om, gură de câine
Cere pâine!
Fii tiran, păgân...
Numai gura s'aibă pâine...
Om său câine
Te cunoaște de stăpân»...¹⁾

Pâinea e necesară la toate gurile omenești, căci ea satisface necesitatea stomahului rebel la culme când nu-î o da, rebeliune care din interiorul omului seamănă foarte cu forme exterioare, trecând de la ordine la desordine și rebeliune, provocând desordinea generală a societății din care rebelii fac parte.

Să se dea deci de lucru la oameni ca să-și poată procura pâinea dilnică, și ordinea socială va fi salvată și asigurată.

Pe lângă prefect, ca ajutoare ale sale mai avem pe directorul de poliție, inspectorii de poliție, comisarii, casierii, sergenți de oraș, și toți aceștia contribuiesc a ajuta pe prefect la menținerea ordinii publice a capitalei, și d'aci a prosperității intereselor morale și materiale ale sale.

Competința tuturor acestor agenți, și modul procedurii îndeplinirii datoriilor lor, precum și procedura cum particularii trebuesc a se adresa lor la nevoile ce ar avea de ei, toate acestea sunt arătate de legea lor constitutivă din 1882.

Comisarii sunt de două categorii, comisari de poliție proprii și comisari de urmărire.

Cei d'ânteu sunt însărcinați cu atribuțiunii esclusive polițienești, și secundii sunt însărcinați cu executarea cărților de judecată ale judecătorilor de ocoale, precum și cu procedura proceselor acestor judecătorii. Cu alte vorbe sunt niște cuasi-portărei pentru judecătorii de ocoale puși sub autoritatea poliției. — Cu toate că acești din urmă au atribuțiunii speciale lor, pot însă la necesitate să facă și oficiu de comisari de poliție.

Ambele aceste categorii de comisari pot lucra fiind actele lor valabile nu numai în circumferința secției lor respective, ci și în verii ce altă secție și fără să fie nevoie de vr'o autorizare specială a șefului lor.

Cât pentru *sergenții de oraș* ei sunt niște agenți cu caracter pur polițienesc prin concursul cărora ordinea publică se bucură de repaosul ce îi este necesar.

S'ar părea că acești agenți cari sunt cei mai mici în ordinea polițienească, că sunt d'o mică însemnătate, și cu toate

¹⁾ Deparațeanu, poesie. — O vară la țară.

acestea ei sunt d'o importanță eminentă mare. Ei sunt cei d'ânteiū carī se pun în contact cu cele mai d'ânteiū și mai mici simptome ale desordinei publice, strivindu-le și nimicindu-le de la nașterea lor chiar, a nu lua proporții și a menține prin urmare liniștea publică.

Acești sergenți de oraș trebuiesc să fie răspunși în toate orașele, pe toate stradele și pe piețele publice, în tot timpul zilei și nopții și la distanțe mici unul de altul ca să 'și poată da imediat ajutorul reciproc la necesitate.

Ei sunt un element puternic la împiedecarea verii-cărei încercării de desordine sau verii-căruī atentat la repaosul ordinii sociale.

Acești sergenți de oraș nu pot face procese verbale pentru faptele întemperate de ei, dar sunt datorī să raporteze comisariului sau ofițerului său, sub ascultarea căruia este pus.

Ei mai sunt datorī să protejeze esecutiia tuturor regulamentelor municipale și polițienești.

Su nu permită nici un fel de încercări carī ar tinde la agitarea publică și d'aci la turburarea ordinii publice.

Să se transporte cu rapiditate în locurile în carī s'ar încerca a se face turburări, să puie mâna pe turbulenți conducându-i la locurile de popreală și carī sunt comisariatele.

Să nu permită aglomerațiuni turburătoare pe strade, făcând a se dispersa lumea în ordine.

Nu e nici o lege care să poată da termine cu amănunțitele atribute ale sergenților de oraș, dar ele sunt toate acelea care decurg din necesitatea menținerii ordinii publice, și carī sunt lăsate la perspicacitatea șefilor acestor sergenți inițian-du-i dilnic pe această cale a dobândirii cunoștințelor menținerii liniștei generale.

Acești sergenți de oraș se pot considera ca cei d'ânteiū agenți ai forței publice, în mâna căroră stă pasa *ordinii publice*, a *averii*, a *vieței* și *onoarei* cetățenilor.

Poliție. — Când dicem Poliție, dicem în aceeași vreme *ordine*, *onoare*; fiind-că fundamentul Poliției este paza ordinii publice a nu fi turburată de nimeni, paza onoarei cetățenilor, a averii și vieței individuale.

Securitatea publică dar este obiectul solicitudinilor sale, și de aci caracterul principal al Poliției este, *vigilența*.

Principiile Poliției ca se ajungă aci trebuiesc să fie constante, nu este însă tot așa cu aplicarea acestor principii.

Aplicarea lor este foarte delicată, ea depinde d'o sumă de circumstanțe carī pot scăpa orii-cărei prevederi ale legii, depinzând mai mult de la înțelepciunea, calmul și prevederea

celor însărcinați cu aplicarea acestor principii; — de aci rezultă că funcțiile polițienești sunt cele mai delicate.

În general, aplicarea acestor principii este o chestiune cu totul de încredere în persoanele însărcinate cu executarea măsurilor polițienești.

Acțiunea Poliției, trebuie se fie promptă, nimica să nu scape vigilenței sale.

Ca consecință a promptitudinii sale, Poliția trebuie să fie *moderată, temperată și calmă*; ea nu trebuie se bleseze pe persoana asupra căreia se exercită măsurile sale.

Toate măsurile polițienești trebuiesc luate cu înțelepciune, de voim se aibă efecte salutarii asupra ordinii publice pentru care dânsa lucrează.

Acțiunea Poliției prin urmare nu trebuie să se pue în rebeliune cu societatea pe care o scandalizează *escesul și arbitrariul*.

Prudența, mai repetăm, este deviza Poliției, fiind-că ea este *omagiul justiției și creația inteligenței*.

Diviziunea Poliției. — **Poliție Administrativă** — **Poliție Judiciară.** — **Poliție Politică.** — **Poliție de siguranță Publică** — **Poliție Comunală.** — **Poliție Rurală.** — **Poliție Sanitară.** — **Poliție Veterinară.** — **Poliție de Navigațiune.** — **Poliție de Presă.** — **Poliție de bunele moravuri.**

Diviziunea Poliției. — Poliția se divide după diferitele sale ramuri de serviciu ce aduc societății, serviciu ce Statul reclamă să-i dea. Poliția este mare și variată, serviciul ce i se cere trebuie se fie prompt și energic, și d'aci prin urmare și diviziunea ei se impune. Toate aceste numiri dar le sunt date, după serviciile ce îndeplinesc și după scopul ce urmăresc.

Poliție Administrativă numită și generală, fiind-că cuprinde pe toate cele-l-alte. Poliția Administrativă are de obiect menținerea perpetuă a ordinii publice a nu fi turburată, prevenind crimele și delictele. Poliția Administrativă e un auxiliar, ca să dic așa, o Poliție Judiciară, care caută delictele pe cari n'a putut se le evite cea Administrativă.

Ea culege probele, *probele* prinde pe culpabilii, trimițându-i Tribunalelor competente spre a'i pedepsi.

Pe cât timp un proiect, fie el cât de criminal, rămâne însă în mintea și cugetul autorului său, — pe cât timp nici un act exterior de verice natură nu-l manifestă, el nu este de cât o cugetare, și cugetării nimeni n'are dreptul a'i cere socoteală dacă ea nu se pune în practică și nu se manifestă cu forme ofensătoare altora.

A pedepsi cugetarea, este a condamna conștiința omului pe care nimeni n'o poate cunoaște de cât numai Dumnezeu, este a lucra contra civilizațiunei care proclamă *libertatea cugetării* !...

Nu mai puțin însă este adevărat că dacă nu poți pedepsi cugetările omului rămase în interiorul său, trebuiesc însă urmărite de aproape și invisibilmente spre a împedica ori-ce ocazie d'a se manifesta.

Este necesar a se împiedeca încă din naștere, manifestarea cugetărilor cu intențiuni rele ordinei publice.

Această stârpire a răului încă de la început, mai repetăm, formează obiectul și meritul cel mare al Poliției Administrative investite cu haina invisibilității, spre a nu fi cunoscută de nimeni.

Vigilența Poliției constă a nu lăsa cea mai mică speranță succesului rău, nici posibilitatea d'a lucra cei răi. cari tot d'a-una se găesc pretutindenți.

Poliția dar trebuie să fie pretutindenți, ea trebuie se vadă pe toți și pe toate, dar pe ea se n'o vadă nimeni

Încă una din bunele calități ale Poliției administrative este atunci când o persoană împresurată de negre cugetări mereu se simte imbrâncite la comiterea unei crime, fără însă să se mai poată opri. Poliția de îndată se fie lângă ea, oprindu-i mâna de la comiterea crimei, împiedicându-l a deveni criminal; fără ca dânsul să fi putut vedea pe acest inger binefăcător al vieții sale, Poliția, care l'a împiedicat a deveni criminal ! !...

Poliția administrativă dar este datoare a veghea neconținut și a observa cu atâta activitate și inteligență, în cât să ridice celor observați ori-ce bănueli și grije, că ei sunt observați.

Din această mare grije a poliției administrative d'a veghia fără a fi observați, rezultă că ea mai este datoare a lucra ast-fel, spre a depărta și stinge crimele; de cât a le pedepsi.

Din toate cele vădute până aci rezultă că, toată grija și activitatea Poliției Administrative se îndreptează într'un mod general și direct asupra oamenilor, de cât asupra faptelor lor. Ea dar se ocupă de oameni a fi lângă ei continuu spre a'i opri a deveni culpabili, căci odată crima consumată, fapta prin urmare făcută, atunci rolul Poliției Administrative încetează.

Poliția Judiciară. — Aceasta ia naștere, cu încetarea misiunei celei administrative. Odată ce răul este comis, acest rău de îndată trebuie luat în cercetare de Poliția Judiciară.

Așa că, cu cât poliția administrativă se va arăta mai circumspectă, cu atâta cea judiciară trebuie să o secondeze cu ardoare și inflexibilitate.

Un fapt dar comis și denunțat poliției judiciare, ea este datoare să înceapă de îndată investigațiunile sale. Dacă justiția nu poate condamna de cât atunci când are probe suficiente, poliției 'i este de ajuns însă ca o infracțiune la lege să fie măcar posibilă în faptele denunțate, ca ea să 'și puie toată sollicitudinea și să 'și lanseze toată activitatea sa. În materie criminală scandalul unui fapt adevărat sau fals, produce în societate o fermentațiune contrarie repaosului ei. Trebuie deci distrus de urgență acel fapt, sau demonstrat până la evidență că ordinea publică n'a fost de loc turburată, sau punând pe justiție în stare a pedepsi de urgență pe vinovat, ca ast-fel calmul să 'și ia locul în societate.

Toți acești agenți ai poliției judiciare cari se ocupă cu urmărirea culpabilului, cu facerea investigațiilor și adunarea probelor de culpabilitate, sunt alături cu agenții administrativi, și cu toții sunt puși sub aceeași autoritate a prefectului.

Cântărirea probelor însă adunate de acești agenți până la ce grad dânsese coprind orî nu culpabilitate, sunt lăsate puterii procurorului și judecătorului de instrucție, agenți ai justiției și șefii poliției judecătorești, căci toți cei-l'alți agenți ai acestei poliții cedează procurorului și judecătorului, recunoscând superioritatea lor de șefi asupra-le, având toți titlu de *ofițeri ai poliției judecătorești*.

Ambele aceste două feluri de poliții fac parte din poliția generală care se mai divide încă în *poliție politică* și poliție de *siguranță publică*.

Poliția politică are de scop urmărirea și descoperirea comploturilor, dejucarea lor mai înainte d'a isbuti.

Din această definiție se vede clar că și această poliție este tot preventivă și agenții săi sunt secreți.

Numirea de agent-secret pare că încă de la început pune la îndoială demnitatea și sinceritatea agentului, ascundându-se la spatele secretului, spre a nu lucra la lumina zilei.

Cu toate astea sunt foarte utili; ei puși la adăpostul secretului pot priveghia mai bine și surprinde cu mai multă ușurință răul, împiedecându-l d'a se comite. La întuneric se urzesc comploturile, tot cu forța întunericului trebuiesc strivite.

Societatea are nevoie de repaos și ordine, ea nu voește să vadă nici comploturi, căci ele sunt vermi care devorează repaosul public, nici nu voește să facă poporului școală de comploturi.

Aceasta ar fi consecința dacă comploturile s'ar pedepsi după consumarea faptei.

O represiune dar, cât de riguroasă, trebuie exercitată pe sub ascuns dacă voim a dejuca pe complotiști.

Fonduri secrete. — Agent secret, fond secret, sunt legate unele de altele.

Aceste fonduri sunt elementele cu cari se alimentează vigoarea, activitatea, și inteligența agenților secreți.

Ele se numesc fonduri secrete, fiind-că serv a recompensa serviciile poliției secrete și toate cheltuelile cerute de ea, care luptă pentru ordinea și salutea Statului

Nu se cere nici o socoteală de modul întrebuițării acestor fonduri, ele sunt lăsate cu totul la discreția șefului poliției generale, care este prefectul capitalei.

Poliția de siguranță publică. — Aceasta se ocupă cu apărarea persoanei și a proprietății. Pentru atingerea acestui scop ea trebuie asemenea să fie prevădătoare, se preîntâmpine răul d'a se comite.

Ea liberează și vizează pașapoartele urmărind pe vagabonđi, este neadormită și ea, veghind la paza ordinii publice.

Cu aceste îndatoriri, și această poliție face parte tot din poliția generală, și toate diviziunile care compun poliția generală, au de fală și meritoriul ca fie-care în marginile ce le sunt fixate de lege, să se întreacă lucrând la menținerea ordinii și salutea Statului.

În județe toate sarcinile ale prefectului capitalei, le are prefectul de județ.

Poliția comunală. — Aceasta este însărcinată cu toate atribuțiile poliției generale ce le am vădut până aci, și se execută de primar însoțit de ajutoarele sale, și de diferiți alți agenți ai săi, numiți agenți comunali.

În organizarea noastră administrativă, acolo unde avem polițai, toate aceste atribute relative la ordinea publică sunt ale sale, executate sub ordinile prefectului de județ.

Poliția rurală. — Aci este vorba de rolul poliției generale, în localitatea locuitorilor rurali, care și ei au absolut toate aceleași necesități ca și cei din orașe, fiind-că pretutindeni unde vom întelni cuvântul de *ordine și siguranță publică* trebuie să întelnim și cuvântul de poliție.

Toate aceste atribuții polițienești, sunt lăsate în răspunderea și sarcina primarului a le executa la timp și trebuință pentru menținerea vecinic a liniștei obștești,

Atribuțiile primarului ca agent al poliției generale sunt de tot multe și variate; enumărăm aci câte-va din ele:

Esecutarea legilor de interes general, cari 'i se trimet, venind de la puterea centrală.

Legile și regulamentele de interes local.

Constatarea contravențiunilor, date lui spre executare.

Paza ordinii publice în interiorul comunei și împrejurul ei.

Paza îngrijirilor proprietăților a nu fi usurpate.

Paza vitelor, a nu trece să pască pe holde străine.

Paza holdelor, livezilor, sădirilor, dumbrăvilor tuturilor locuitorilor comunei sale, aflate în jurul comunei și pe unde el 'și esercită puterea de primar.

Să îngrijască de vitele închise în obor.

Să incaseze amenzile și cheltuelile făcute cu vitele pe timpul șederii lor în obor.

Să urmărească pe vagabonđi.

Să îngrijască de măsurile contra episodiei.

Să ia măsuri pentru stărpirea paserilor și animalelor vătămatoare vitelor și holdelor.

Să păzească termenele de vânătoare, și să constate contravențiile aduse acestei măsuri.

La caz de necesitate pentru paza tuturor acestora, ar voi să aibă ajutorul armatei. al forței publice, primarul în atări cazuri, e dator a se adresa în scris către șeful garnisoanei locale cerând ajutor; motivând în aceeași vreme necesitatea ce se impune a recurge la acest ajutor. — Dacă în localitate nu e garnisoană, atunci să se adreseze șefului garnisoanei vecine, și dacă i se refuză atunci se adresază la șefii săi administrativi.

Acest ajutor militar nu se acordă Primarului de cât la un mare și adevărat pericol în care s'ar afla siguranța publică.

Pel lângă toate aceste sarcini, Primarul are încă dreptul a numi și revoca de la sine pe micii săi funcționari, fără nici un control, d. ex.: pe păzitorii de vite al oborului comunei, și pe păzitorii holdelor locuitorilor comunei sale.

Să nu fim surprinși de mirare dacă vedem că pe acești de tot micii funcționari pe scara erarhică îi punem alături cu cei mai mari demnitari ai Statului.

Și acești micuți slujbași, contribuesc alături cu cei mari la menținerea păcei interne a Statului și egal după puterea dată de lege fie-căruia din ei, luptă egal la dezvoltarea morală și materială a Statului. Că și acești micii funcționari rurali merită titlul de funcționari ai Statului 1).

Poliția sanitară. — Poliția sanitară se esercitează de per-

1) Casația, Decisia 273/87, Secția II-a. (a. s. I. dosarul 557/87).

soane speciale în știința medicală, adică de doctorii în medicină, ajutați de întreaga poliție ce am văzut până aci și de forța publică. Această poliție se ocupă cu luarea măsurii necesare d'a preveni invaziunea boalelor contagioase, fie produse de persoane, de industrii ori culturii, de plante. Ea se exercită atât pe apă, cât și pe uscat.

Aceste măsuri în regulă generală se aplică pe la fruntarii, porturi, și prin toate părțile pe unde se pot face trecători în interiorul Statului.

Primele măsuri sunt :

Opriri la fruntarii a voiagiorilor, și distrugerea plantelor, ori refuzarea categorică a trecerilor.

Sub Regulamentul organic toată poliția sanitară se exercita numai pe Dunăre, căci toată frica țerei pe atunci, era de boalele cari veneau din Turcia.

Așa, toată Dunărea Românească era păzită d'un cordon militar, numit «*Cordon Sanitar*», printre cari se afla și câți-va medici pentru constatarea casurilor; și armata care era datoare să esecute ordinele medicilor.

Astă-ăzi, cordonul sanitar regulamentar, s'a transformat într'o lege care prin știința oamenilor speciali în medicină, se exercită oprirea trecerii boalelor în țară.

Poliția veterinară. — Poliția sanitară am văzut că este relativă la sănătatea oamenilor și a plantelor, precum și a măsurilor a se găsi neștirbită această sănătate.

Cea veterinară privește sănătatea animalelor, și mai cu seamă a vitelor de mâncare.

Poliția de navigațiune. — Această poliție de navigațiune poate fi militară și comercială.

Un Stat poate avea interese nu numai pe *uscat*, dar și pe *apă*. Interesele sale pot fi diverse și pe cari le poate exercita în timp de pace și de război.

Statul deci, este dator a veghia la stricta pază a legilor și regulamentelor cari contribuiesc la prosperitatea sa, fie pe apă sau uscat, pretutindenți în fine, unde interesele sale se ivesc.

Precum pământul conține în adîncimea sinului său, bogății proprii ale sale, asemenea și apa dispută uscatului dreptul a avea și ea avuții; și unele și altele rezervate geniului uman, a le descoperi și utiliza.

Națiunile dar, sunt datoare a profita de toate aceste avuții întînd activitatea lor, peste locul pus de natură la dispoziția lor.

Stăpîni Români pe Dunăre, încă de la origina lor și pe

Marea Neagră de la ultimul resbel pentru independență contra Turciei, navigațiunea română începă a se desvolta și a 'și lua locul în rindul navigațiunei popoarelor civilisate.

Prin urmare avem necesitate de o poliție de navigațiune pentru siguranța intereselor esercitate pe Dunăre și Mare; numită într'o singură vorbă «*Puterea maritimă*».

Așa avem mai înteiū putere maritimă militară care are legi, regulamente și administrație speciale ei și cu totul separate de ale comerciului maritim.

Puterea maritimă militară depinde cu totul de ministerul de resbel la noi. Sunt State care au un minister de marină care se ocupă exclusiv de interesele marinei, din cauza marei lor desvoltări.

Marina Comercială.—Asemenea și ea 'și are legile și regulamentele sale speciale după care se administrează, și cari depind exclusiv de Ministerul Domeniilor, Comerciului și Agriculturii.

Poliție de Presă.—Ca toate elementele necesarii desvoltării intereselor generale ale unui Stat, presa și ea la noi face parte din aceste artere constituitoare de viață a Statului nostru.

Această materie ca toate cele-lalte fiind conduse și administrate de oameni spre împlinirea scopului ce urmăresc de feliicitatea poporului, și cum oamenii sunt supuși erorilor putându-se abate cu intenție ori nu de la adevărata cale ce le este croită de însuși scopul misiunei lor a urmări, atunci s'a organizat și legiferat și pentru presă o poliție care să puie pe cei abātuți de la nobilul scop al preseii, pe calea cea adevărată.

Pentru acest scop dară s'a făcut la 1862 o lege asupra preseii, sancționată prin decretul Domnesc cu No. 263, Aprilie 1, anul 1862.

Cu tot noianul de legi ce de la 1862, până ađi s'au făcut, cu toate modificările în mai multe rinduri aduse Constituției noastre, această bătrână lege nu fu desființată, ci trăește și ea printre cele tinere legi, cădute în desuetudine.

Această lege se ocupă de tipografi, autori de tipării, de editori, de jurnale, de librării, litografii; despre cărți în genere, fie religioase, politice ori pure didactice, despre judecata vinovaților, despre agenții acestei poliții și ce e mai mult legea aceasta are multe și bune dispoziții pentru proprietatea literară.

Poliția bunelor moravuri.—Această poliție coprinde în ea una din măsurile cele mai vexatorii vieței cetățenești. Agenții săi sunt coprinși în poliția administrativă și generală,

Nu avem nimica legiferat asupra moravurilor puse sub censura poliției, și atât mai bine.

Abia avem o ordonanță comunală a Primarului din București și locală pentru București, cădută în disprețul general după vr'o patru zile de viață.

Mai sunt încă multe alte poliții s. e. : Poliție de industrie, de mine în interiorul minelor în timpul de lucru etc.

Dar cum la noi nu avem de loc industrii dezvoltate care să aibă nevoie de o aproape veghere, nici exploatare de mine, nu avem prin urmare nimic legiferat asupra lor.

Necesitatea naște legea.

Să sperăm deci că într'un apropiat viitor vom avea și aceste legi.

Poliție. — Termen foarte generic cu care ne servim spre a arăta măsurile luate de autoritățile competente, spre a asigura poliția în Stat, județ ori comună.

Această putere regulamentară este o emanațiune din puterea legislativă, și autorii regulamentelor nu lucrează de cât în virtutea delegațiunilor ce țin de la șefii lor, cari și ei se inspiră de la puterea legiuitoare.

Dintre toți acești agenți ai administrațiunei, singur Șeful Statului, care ține direct de la puterea legislativă are dreptul d'a face regulamente.

Acești funcționari cari au dreptul d'a face regulamente de poliție sunt toți aceia ce deja i-am vădut că intră în administrația generală a Statului, adică : Șeful Statului, Miniștrii, Prefecții, Primarii, etc.

Competința acestor funcționari a face regulamente de poliție nu se întinde de cât asupra materielor date de lege exclusiv îngrijirii lor proprii.

Așa, Tribunalele și Curțile, ele sunt obligate prin legea lor organică, să facă regulamente de modul administrării justiției, spre satisfacerea trebuințelor împričinaților. Asemenea judecătorii pot face regulamente de poliție a ședințelor lor. sau regularea modului de ținerea ordinei în timpul ținerei ședințelor,

Asupra acestor materii dar, judecătorii pot regula. fiind în competența lor.

Din contră, ar eși din competență dacă ar face niște regulamente în scop a hotări felul de procedare al poliției administrative, în esercitarea funcțiunilor ei.

Tot ca chestiune de competență este că regulamentele de poliție nu pot avea autoritatea a se esecuta, sau a se impune de cât în limitele teritoriului pus sub administrația funcționarului care face regulamentul.

Prefectul dar, șeful unui județ, el, în puterea delegațiunii ce are de la Șeful său suprem, în numele căruia lucrează și de la care a primit puterea, poate face regulamente de poliție de interes general în tot coprinsul teritoriului județului său.

Dar Primarii, cari și ei la rindul lor, în interesul administrării comunei, au dreptul a face regulamente de poliție pentru poliția sa comunală, quid, dacă ar neglija ?

Putea-va Prefectul a se substitui Primarului o putere esențialmente electivă și a face prin urmare în locul autorității comunale regulamente de poliție pentru interesele proprii ale comunei ?

Prefectul, cunoaștem acum încă de mult că, el este reprezentantul puterii executive în localitatea unde el eserecită funcțiunea sa.

Toate interesele din județul său, sunt puse sub directa sa îngrijire, el eserecită în localitate în numele puterii centrale, o tutelă asupra tuturor intereselor morale și materiale ale județului; fiind responsabil de gestiunea acestei tutele către guvernul pe care îl reprezintă.

De aci, prefectul este dator să anuleze, să reformeze și să suspende esecutiia actelor lor.

Guvernul nu poate fi fără nici o putere înaintea autorităților comunale locale.

Cei însărcinați cu facerea și esecutarea acestor regulamente, de ar neglija, evident că superiorilor lor le incumbă datoria a-i trage la răspundere și a le deștepta atenția la împlinirea obligațiunilor.

Dacă autoritatea municipală ar fi inactivă față cu interesele sale, Prefectul poate prin urmare în limitele puterii sale să ia măsuri pentru esecutarea unei legi fiind tot atâta de obligatoriu pentru cetățeni, ca și când aceste măsuri ar fi fost luate de însăși autoritatea municipală.

Mai mult încă, Prefectul în puterea dreptului său de reprezentante al puterii executive în județul său, și fără a se substitui Primarului, el poate să ia măsuri comunale relative unei comune saū chiar pentru mai multe comune din județul său, măsuri pe cari ordinea publică le-ar reclama.

Este adevărat că autoritatea administrativă eserecitată de Prefect, îi sunt mărginite puterile, regulamentele sale de poliție nu pot trece peste limitele județului pus sub administrația sa.

Nu este însă tot așa cu autoritatea administrativă supremă, reprezentată de Șeful Statului.

Aceasta din urmă poate face regulamente de poliție într'un interes general și cu putere în tot teritoriul.

A judeca contrariul, ar fi un atentat adus autorității Șefului Statului și regulilor stabilite de dreptul public al Statului ce el represintă.

Autoritatea administrativă centrală și supremă singură poate face regulamente de poliție generală de comunicarea liberă a tuturor căilor ferate de navigațiune, etc.

Cât pentru primari, ei nu pot face regulamente de poliție de cât asupra casurilor cari anume le sunt arătate prin lege, și numai în limitele comunei ce ei represintă. Poate însă și primarul eși peste această limită atunci când ar fi în joc o comunitate de interese între două sau mai multe comune vecine.

Aceste regulamente de poliție nu sunt supuse la nici o formă, adică ele n'aū nici o formă stabilită cum să fie. Legea nu declară sub pedeapsă de nulitate dacă ele ar avea cutare ori cutare formă. Singura lor formă este, că sunt formate pe articole; și la finit ca sancțiune, trebuie să facă mențiune de pedeapsa ce s'ar aplica contravenientului.

Ca dispozițiile acestor regulamente să aibă putere obligatorie, se cere neapărat ca ele să fie aduse suficient la cunoștința publicului, alt-fel ele nu aū nici o putere.

Aducerea la cunoștința publică se face prin mijlocul publicității.

Aci facem o deosebire :

Regulamentele de poliție generală făcută de administrația superioară, trebuie publicate întocmai ca și legile, după formele comune. Regulamentele de poliție locală s. e. ale Prefecților și primarilor, ele se consideră ca suficient publicate dacă în comunele urbane ele vor fi afișate în locurile anume cunoscute de public; iar în comunele rurale de vor fi afișate în zilele de Duminică și sâmbători la ușile bisericilor.

Când din contra o măsură polițienească, fie comunală sau administrativă, ar privi pe vr'un individ, atunci o singură somație personală este suficientă aducere la cunoștința persoanei în cestiune; îngrijindu-se a se face dovadă de primirea acestei dovedei sau de lăsarea ei la domiciliul persoanei.

Regulamentele de poliție se pot reforma la necesitate, și reformarea lor se fac tot de aceia cari le-aū făcut.

Reformarea aceasta nu se face de cât sau de oficiu, sau provocată de părțile interesate.

Când un Prefect ar voi se reformeze o măsură municipală, el trebuie se ia în această privință o hotărâre formală, ci nu o simplă desaprobară, fiind-că o simplă desaprobară nu ridică unui regulament forța sa obligatoare.

Toate dispozițiile și regulamentele de poliție municipale luate de primar trebuiesc trimise Prefectului prin intermediul sub-prefectului, ca să fie vădute dacă ele sunt făcute în conformitate cu legea.

Sub prefectul trebuie se dea dovadă primarului de primirea acestor lucrări.

Și Prefectul maximum în termen d'o lună este dator să le analizeze și să se pronunțe dacă se pot ori nu executa.

Până la împlinirea acestui termen, primarul nu poate pune în executare măsurile sale, aflate încă în deliberarea prefectului.

După trecerea acestui termen, fie chiar că lucrările n'ar fi restituite primarului, el atunci le poate executa.

O lucrare poate cuprinde în ea și părți bune, și părți cari nu se poate executa. Prefectul, în virtutea puterii sale d'a reforma, poate anula părțile rele lăsând pe cele bune, precum poate încă să facă observările sale.

A nu acorda autorității superioare acest drept, ar fi a lăsa poartă deschisă primarilor, a întinde prea departe autoritatea lor, dând legii un alt înțeles de cât acela ce legiuitorul a voit să-i dea.

Toate aceste lucrări se fac pe cale grațioasă și nesupuse la nici o taxă de timbru.

Autoritatea judecătorească are și ea la rindul ei amestecul său aci.

Tribunalele, este adevărat, n'a dreptul să se amestece în actele administrative, nici să împedice executarea lor. — Dar nici nu pot să ajute executarea lor, de cât prin mijloacele care intră în cercul autorității lor.

Tribunalele de î nu pot nici odată refuza a aplica un regulament de poliție, sub pretext că este inutil ori inoportun, căci atunci ar fi a se amesteca în cunoștința actelor administrative și ar împedica execuțiunea; ei pot nu mai atunci refuza aplicarea acestor regulamente, când ar constata că sunt ilegale, adică sunt făcute cu călcarea atribuțiunilor acelor care le-a făcut, fiind-că tribunalele nu pot aplica de cât legea.

Facultatea tribunalului d'a vedea dacă un regulament de poliție este ilegal, este un drept al autorității judiciare.

Contravențiunile făcute contra acestor regulamente de poliție, se constat de agenții poliției administrative, în ce privește violările regulamentelor lor, și de agenții comunale în ce privește regulamentele poliției municipale.

Aceste constatări se fac prin procese-verbale înaintându-se judecătorilor de ocoale spre a pronunța pedepsele legale.

Informațiuni. — Informațiunile constau în dreptul ce are poliția administrativă ori judiciară, procurorul or judecătorul de instrucție, — poliția de siguranță publică, ca primind o denunțare oare-care scrisă, verbală, ori anonimă, să se pue imediat în urmărire ca să se informeze bine asupra tuturor faptelor și circumstanțelor, cari fac obiectul denunțării.

De aceea persoanele indicate mai sus sunt datoare să ia de urgență toate măsurile necesarii cari ar putea asigura descoperirea adevărului.

Așa s. e. să facă perchisițiuni, să ordone espertisa, să asculte martorii, să interoge pe vinovați, să facă comisii rogatorii, să dea mandate de înfățișare, de depuneri, de arătare, să ceară cauțiuni, să trimită în judecata tribunalelor, constituind culpabilitatea.

Toate aceste mijloace sunt puse de lege la dispoziția agenților poliției judiciare și administrative pentru stabilirea adevărului.

Numai aceste mijloace utilizându-se, transformă informațiunea în manifestarea adevărului.

Sedițiunea. — Sedițiunea este un act prin care publicul cu arme în mână și manifestă nesupunerea către guvern.

Această nesupunere pe care o putem numi și insurecțiune, ea începe mai întâiu a fi parțială, adică atrupamente parțiale, cari dacă nu se pot stinge, dânsa devine generală; fiind provocată adesea de comploturi. Insurecționiștii luptă pept la pept cu forța publică, care se încearcă a învinge și stinge sedițiunea.

Legea ordonă tutor persoanelor cari formează atrupamente de a se risipi și a se retrage în liniște pe la casele lor la prima somațiune a autorității competente. Aceste autorități sunt Prefecții, Primarii ori ajutoarele lor, Procurorii, Judecătorii de instrucțiune, Ofițerii poliției judeciare, militarii trimiși a dispersa sedițiunea.

Somațiile se fac verbal și ale militarilor se fac prin trompetă sau sunetul tobelor.

Somația se face de trei ori, una după alta și la mici intervale între ele.

Dacă după aceste trei somații făcute de persoanele competente atrupamentele încă nu încetează și nu se dispersează, atunci forța publică face us de arme.

Rebelii prinși se dau în judecată, și fie-care după gradul vinei lor se vor condamna conform legii.

Nu numai cei cari vor pune rezistență se vor condamna, dară încă toți aceia cari vor fi ajutat, sau vor fi alimentat în verice mod sedițiunea, vor fi și ei pedepsiți.

Strigăte sedicioase.—Aceste strigăte sunt o consecință a secesiunii și a atrupamentelor culpabile, având de scop a turbura pacea interioară a Statului a ataca autoritatea legitimă.

Aceste strigăte sedicioase exercitate în public sunt condamnate de legea represivă la amendă și la închisoare.

Locuri publice.—Sunt toate acele locuri, cari sunt puse la dispoziția publicului, fie în mod gratuit, fie cu plată s. e: o taxă oare-care, sau supusă intrarea unor condițiuni de admisibilitate.

Un loc este public sau prin natura sa, sau prin destinație.

Locuri publice prin natura lor sunt: stradele, căile de comunicație, piețele, locurile de plimbare.

Locuri publice prin destinațiune sunt: bisericile, teatrele, cafenelele, cârciumile, casele de deșururi și verice săli de spectacole de verice natură.

Atât autoritatea municipală cât și cea polițienească are dreptul să vegheze prin agenții lor, la menținerea bunej ordine într'ensele.

Agenții poliției administrative mai cu seamă se pot introduce în aceste locuri la verice oră din zi și din noapte.

Această introducere se observă că, locul să fie deschis publicului când agentul se va introduce, căci alt-fel el comite o violare de domiciliu; face un abus de autoritate pedepsit de legea penală.

Nu tot așa este cu casele de deșururi s. e: casele de prostituție, jocuri de cărți etc. In aceste case agenții poliției administrative se pot introduce vericând, fără ca introducerea lor să comită un abus de putere.

Clamoare publică.—Aceasta va să dică strigătul public, alarma dată de public, o manifestație a indignărei publice cu ocazia comiterei unei crime, unui delict, ridicat contra autorului crimei ori delictului.

Toți depositarii forței publice, mai mult încă, verice persoană este datoare a da concursul său forței publice a pune mâna pe provocatorul clamoarei publice, conducându-l la comisariatul de poliție, cel mai apropiat de locul comiterei crimei, contribuind ast-fel cu toții la restabilirea ordinei publice.

Strigătorii publici.—Ei sunt toți aceia cari strig cu voce tare în locuri publice pe strade, lucrurile lor ce ar avea de vândare; chiemând prin strigătele lor atenția publică asupra unei fapte oare-care.

Așa avem strigătorii cari vând lucruri de consumație, vândătorii de tipărituri, gravuri, jurnale etc.

Toate aceste strigăte trebuesc făcute cu autorizarea poliției

administrative, singură care are dreptul a reglementa modul de a striga și timpul când sunt prohibite aceste strigăte.

Autoritatea comunală încă are dreptul să intervie a reglementa aceste strigăte cu concursul administrațiunei.

Strigătorii aceștia când prin strigătele lor ar viola regulamentele care regulează modul d'a striga și timpul când nu mai pot striga, ei pot după gravitatea produsă de strigările lor să fie condamnați la o amendă orî închisoare, și chiar la despăgubiri către partea vătămată prin strigătele lor.

Prostituție. — Aceasta este imoralitatea ambelor sexe omenesți, cari și vînd corpurile lor pe banî celor deboșiati; adică celor dați plăcerilor brutale, fără nici un scrupul de morală și de societatea în care trăesc.

Veri unde s'ar esercita prostituția, chiar în puterea nopții sub ascunđătorile cele mai secrete, ea constituie un ultragiū la pudoarea publică, pe care autoritatea este datoare să o protegă și prin urmare să intervie.

Case de deboșiuri. — Casele de deboșiuri sunt acelea cari sunt deschise prostituției, desfrînării oamenilor de ambe sexe.

Prostituția a fost și va fi tot-d'auna considerată ca plagă, și prin urmare nu va înceta a fi tot-d'auna un isvor nesecat de rele.

De aceea în toți timpii și la toate popoarele, autoritatea Gardiană moralității, este datoare să intervie spre a lua toate măsurile necesarii dacă nu să stirpească rēul cu desăvērșire, dar cel puțin să mai tempereze *îndrāsneala prostituantă*.

În Franția, d. Delamare în tratatul sēu « Despre poliție », cartea III, titlu V, ne arată o sumă de mēsurî luate contra prostituției.

Dar nu e numai Franția care se alarmează contra acestei sfidări a moralității; mai toate Statele iaū pe fie-care și diferite mēsurî contra prostituției, forțând pe femeile căđute acestui vițiū a trăi cu totul isolate, în case cu totul retrase de centrul orașelor și chiar afară din orașe.

Alții impun prostituatelor a purta costume cu totul diverse de ale celor-l'alte femei, spre a se putea distinge titlu și căderea lor morală de lumea cea corectă. Alții cer ca prostituatetele să nu apară de loc în public, și casele lor să nu aibă nici un semn aparent care ar scandalisa morala.

La noi încă, de și aceste femei se bucură d'o mare libertate a esercitării meseriei lor, totuși sunt supuse la diferite mēsurî polițienești și comunale.

Ast-fel cer regulamentele de poliție ca casele acestor femei să fie cât se poate mai retrase de centrul orașului. Ferestrele și ușile caselor lor să fie tot-d'auna închise, să nu apară la

ferestre de cât în costume foarte decente și ne provocând pe trecători prin nici un semn din parte-le.

O-dată aveau chiar semne aparente la casele lor, aveau niște felinare roșii spre a se distinge de casele oneste, puse în virtutea unei ordonanțe polițienești din anul 1877, cădută în disuetudine chiar de la înființarea ei.

Ca măsură comunală primarul în interesul sănătății publice are dreptul asemeni să intervie.

Regulamentele de poliție comunală obligă pe prostituate să aibă o condicuță personală fie-care, în care să se treacă numele, pronumele, etatea și domiciliul purtătoarei de condicuță. Mai sunt obligate ca cel puțin odată pe săptămână să se lase a fi vădute de doctorii comunei, numiți ad-hoc pentru acest scop, pentru a se încredința de perfecta lor sănătate.

Căutarea se face la anume arătate secții polițienești sau la domiciliul lor, în acest caz doctorii trebuiesc plătiți de femei. Doctorii sunt datorii să raporteze primarului.

În fine, verii-care ar fi felul d'a trata pe prostituate, autoritatea polițienească și municipală este datoare să intervie, una a garanta respectul datorit moralității și prin ce-l-altă a asigura perfecta sănătate publică.

Case de joc de cărți la noroc.—Prostituția nu se manifestă numai prin vândarea voluptății femești primului ofertator, ci prin verii-ce altă cădere morală a omului, a pierderii rușinei, a abdicării omului de la orii-ce scrupul care duce pe individul cădută la peire....

Una din sursele prostituțiunii este și jocul de cărți la noroc.

Jocul la noroc în sine este o întreprindere, presidată de hasard.

Poliția propriu și comuna egalmente sunt datoare să se intereseze de casele în care se esercită jocul cărților.

Se interesează poliția ca să înfrâne abusul ce se face din jocul cărților, să proteagă pe cei înșelați, contra înșelătorilor care și fac o meserie d'a trăi din jocul cărților prin a înșela.

Înlănțuirea jucătorului de cărți este atât de mare și variată, în cât jucătorul fără voia sa este târît în mreaja acestor cărți, mreaje rea și periculoasă.

De aceea casele de joc de cărți, sunt considerate de regulamentele de poliție, tot ca case de deboșuri și prin urmare poliția are dreptul a se introduce aci în numele ordinei și moralei la verii-ce oră din zi și noapte, să fie însă jocul în acțiune în momentul introducerii pentru luarea măsurilor necesarii stârpirii răului.

Poliția se poate introduce în aceste case din inițiativa sa

proprie, numai în cazul când ordinea publică ar fi știrbită, și intervenirea ei ar fi indispensabilă. Alt-fel nu se poate introduce de cât în urma unei delegări a procurorului său a judecătorului de instrucție.

În virtutea acestei delegări poliția are dreptul nu numai a se introduce, dar chiar a face perchisițiuni, a confisca bani și obiecte de valoare puse în joc în locul banilor, și a aresta pe turbulenți.

Are dreptul să confisce cărțile de joc ce le-ar găsi, și mai cu seamă pe cele măsluite.

Agentul care face perchisițiuni și confiscări, este dator să le constate printr'un proces-verbal.

Comuna asemenea are dreptul să interviev și ea, având și ea regulamentele sale de poliție comunală care prevede fabricarea cărților de joc, vânzarea lor, stabilirea prețului vânzării și pedepsele contraveniențelor la aceste regulamente, fiind-că prețul vânzării acestor cărți și amendele la cari ar fi condamnați contravenienții intră între veniturile comunale.

Paspoarte.—Pasportul este o autorizare scrisă, dată unei persoane de autoritate publică cu termen, a se duce într'un Stat altul de cât al său și a reveni.

Dreptul d'a trece dintr'un Stat într'altul, fie simplu amator de voiagiū, fie cu interese comerciale sau altele, este un drept al fie-căruia, neputēnd nimeni să 'l împedice.

Cu toate astea, în interesul siguranței publice și chiar și al persoanei, acestei libertăți a trecerei dintr'un Stat în altul s'a pus margini.

Așa, fie-care este dator să justifice cine este, și acest mod de justificare, nu este de cât pasportul.

Nu poate fi toată lumea bună, și printre cei buni se poate strecura și răi; și pasportul este instrumentul dovedirii celor răi.

Autoritatea însărcinată cu liberarea paspoartelor, este dator să ceară solicitatorului de paspoarte o garanție a altei persoane asigurătoare de moralitatea și liniștea persoanei care cere pasportul.

Pasportul se dă dintr'o condică cu cotor. Pasportul trebuie să fie ast-fel făcut, ca să fie un esact act de identitate al persoanei ce 'l poartă asupra-i. Paspoartele sunt supuse legii timbrului, și se liberează de Prefectul Capitalei celor din București și de Prefecții de județe.

Pasport în interiorul Statului.—Acest pasport are același caracter general ca paspoartele care garantează siguranța internă a Statului și cea privată. Nimeni în interiorul Statului

nu se poate mișca dintr'o comună în alta, dacă nu este însoțit d'un pasport liberat de autoritatea locală de unde a plecat. Ajuns în comuna unde are interes, este dator mai înainte de toate să se ducă la autoritatea locală unde să îi vizeze pasportul. Viza trebuie să cuprindă declararea voiajorului, timpul cât are a sta în această localitate, când pleacă, și unde se îndreptează.

Sunt State care au paspoarte nu numai pentru voiajori, ci și pentru acei cari șed acasă, numite paspoarte permanente cu termen d'un an și reînnoindu-se la fie-care an.

Noi nu avem paspoarte de cât pentru voiajorii în State străine.

Paspoarte pentru străini.— Regulile acestui pasport sunt următoarele :

O persoană sosind p'un teritoriū străin, este dator de'ndată să 'și depue pasportul la comună sau poliție, trimiteându-se de aceștia Ministerului de Interne.

Ministerul îl vizează și 'l restituie proprietarului, însoțit d'o carte care 'i garantează șederea persoanei sale, pe timpul cât are trebuință pe teritoriul său. Dacă o persoană nu e trecătoare, ci voește a ședea mai mult timp, atunci i se liberează o carte, cuprindând semnele persoanei, etatea, numele, pronumele, profesia, locul de unde este, de unde vine cu următoarea declarație: «*Ospitalitatea asigurată*». Cu atare carte un străin poate circula în toată libertatea în tot interiorul Statului.

Ministrul poate revoca această carte, când persoana care o poartă ar da îndoeli defavorabile lui și a 'l forța d'a părăsi teritoriul, dacă de bună voe nu face aceasta.

Noi avem aproape acestui fel de pasport, legea din 1881 și regulamentul său, Aprilie 6, pentru biletele de liberă petrecere a străinilor în România.

Estradiție. — Estradiția este acțiunea d'a remite p'un prevenit în crime sau condamnat, în mâinele unei puteri străine de care depinde și care-l reclamă.

Această măsură are de scop a înlesni unei țeri străine pedepsirea culpabililor săi, precum încă de a împedica pe culpabilii unui stat străin d'a găsi refugiū pe un teritoriū ce nu este al său.

Pentru realizarea acestui sfârșit, este indispensabil să existe o convenție de extradiție între state; alt-fel nu se poate realiza.

Libertatea individuală este de domeniul dreptului natural, și de aci de ordine publică.

Ca să se poată prin urmare deroga de la acest mare și

sfânt drept al fie-cărei persoane, trebuie mai multe condiții de îndeplinit pentru realizarea estradiției.

1) Să mijlocească o hotărâre judecătorească, care să comande urgența estradiției.

2) Sentința se coprinde cererea Statului reclamante și convenția diplomatică în puterea căreia se face estradiția.

3) Sentința să se dea Poliției se o esecute. Această sentință este în ultimă instanță și esecutorie.

Esecutarea constă că persoana estradată este condusă sub pază până la locul predării persoanei.

Espulsare. — La 1886, s'a dat naștere la noi legi de espulsare cu menire a contribui la menținerea ordinii publice a Statului.

Adică : Străinii aflați pe teritoriul român și cari prin viața lor, activitatea lor ar deveni periculoși siguranței publice, pot fi espulsați, goniți după teritoriul român.

Condiția de căpetenie a acestei legi este că prezența persoanei ce trebuie a se espulsa să fie în țară eminentemente periculoasă esistenței ordinii publice. Judecarea necesității espulsării se face de consiliul de miniștrii, constituit în Tribunal administrativ. Sentința de espulsare este definitivă și esecutorie în timp de 48 ore dela comunicarea ei de către Poliție. — Partea condamnată la espulsare are dreptul să-și aleagă locul unde voește a se opri, după ce va trece frontiera Statului care-l a espulsat. După trecerea acestor 48 de ore, espulsatul însoțit de Poliție este condus la frontieră.

Dacă espulsatul nu-și alege locul său nu voește a se esecuta singur, atunci are dreptul Statul se conducă unde va voi el pe espulsat.

O persoană espulsată numai poate veni înapoi, de cât revocându-se espulsarea de același Tribunal care a pronunțat-o.

Afișe. — Afișe publice. — Afișe private. — Afișer.

Afișe. — Afișul este o placardă, o foaie scrisă de mână sau de tipar, lipită pe zidurile caselor, pe strade sau pe căi de comunicație, pe ușile diverselor autorități după circumstanțe, sau în locuri anume determinate de lege, și anume de autoritățile administrative.

Scopul afișării este a se aduce la cunoștința celui mai mare număr posibil de persoane coprinsul afișului.

Acest mod de publicitate este egal usitat, atât de autoritățile publice cât și de particulari.

Deși adesea aceste placarde lipite pe zidurile caselor nu

coprind nimica supărător, cu toate astea adesea pot fi foarte periculoase, de aceea exercitarea acestui drept este limitat.

Autoritatea decî și aci e datoare să intervie, a face să se uzeze cu prudență de dreptul de afișare.

Afișe publice. — Aceste afișe sunt ale autorităților publice. Cazurile în cari aceste autorități pot să lipească afișe pe părății lor sau chiar și pe strade, aparține atît autorităților judiciare cît și celor administrative.

În materie judiciară afișarea este tot-d'a-una ordonată de lege cînd e vorba d'o vîndare imobiliară forțată, o separațiune de patrimoniu, anunțarea unei societăți în nume colectiv sau comandită, hotăririle de adopție, interdicțiunile, citațiile celor cu domiciliul necunoscut, sau refuzul d'a primi citațiile, actele de căsătorie și altele asemenea cazuri.

Mai ordonă legea în materie administrativă a se afișa.

Planurile parcelare ale terenurilor supuse espropierii pentru cauză de utilitate publică.

Listele electorale provizorii și definitive. Listele chemațiilor la recrutare. Adjudecările de lucrări publice. Toate acestea sunt impuse de lege a se afișa fără însă să se aducă o lămurire la modul executării acestor afișări.

Afișe particulare. — Și particularii pot întocmai ca autoritățile publice să aibă nevoie de afișare, prin urmare și particularii au dreptul a-și lipi afișele lor în toate acele locuri unde sunt lipite și ale autorităților publice.

În alte părți se face o deosebire între executarea afișelor publice și între cele private. La noi nici o deosebire.

În alte părți unde această materie este pusă în ordine ci nu lăsată la voia și priceperea fie-căruia, găsim următoarele:

Afișele publice se fac pe hârtie albă, și cele private pe hârtie albastră.

Asemeni afișele private nu se pot lipi în același loc cu afișele publice, sunt locuri determinate pentru fie-care din ele unde se pot lipi.

Afișele private fiind făcute pentru un interes cu totul privat, cere legea să fi subscrise de cel care le face punându-și și domiciliul într'ensele.

Afișer. -- Este acela care are profesiunea lipirii afișelor.

Aceștia nu pot exercita profesia lor de cît cu autorisarea prealabilă a șefului poliției administrative.

Autorisarea aceasta se reînnoește de atâtea ori, de câte ori se schimbă domiciliul. Contrariu i se revoacă autorisarea, e condamnat la amendă, și chiar la închisoare dacă este recidivist.

Trăsuri publice. — Greutate. — Construcție. — Declarațiune. — Vi-site. — Modul d'a conduce. — Drepturi.

Trăsuri publice. — Sunt toate trăsurile destinate a face un serviciu public, fie a transporta voiajori, marfă, sau verice alte obiecte. Toate aceste trăsuri sunt puse sub autoritatea poliției.

Modul esecutării acțiuneii acestor trăsuri, este regulat la noi d'un regulament comunal, din anul 1870.

Sub titlu de trăsuri publice, intră și trăsurile penitenciarelor pentru transportarea preveniților și condamnaților la destinația și necesitățile ce s'ar ivi. Pe aceste din urmă trăsuri însă nu le-a avut în vedere regulamentul comunal din 1870, ele rămân cu totul în regularea lor, de către ministerul de interne de care țin toate penitenciarele.

Greutate. — Această greutate se aplică mai cu seamă la trăsurile destinate la transportarea mesageriilor, obiectelor de la un loc la altul.

Sub raportul greutateii aplicate la trăsuri, comuna are amestecul s'eu, ca să determine greutatea ce trebuie să se pue în trăsura condusă de două cai, și câtă într'o trăsura cu patru cai.

Această greutate, variază asemeni dacă trăsura e cu arcuri sau fără arcuri, căci cea cu arcuri se poate pune în mișcare mai ușor de cât cea fără arcuri, depinzând aceste facile mișcări ale lor, și după felul pavagiului stradelor.

Greutatea asemenea mai diferă și după sesoane. Pe o iarnă aspră, plină de ghețuri și zăpadă, circulația pe stradă, e dificilă, și greutatea în trăsuri trebuie să fie micșorată la posibilitatea de a putea fi conduse cu inlesnire.

Cestiunea greutateii cât trebuie să fie într'o trăsura după sesoane și felul construcțiilor, depinde de drepturile comunei, și paza acestor regule fixate de primărie incumbă datorii poliției administrative, a lucra spre a fi păzite.

Construcțiune. — Trăsurile publice trebuiesc să fie construite solid, ca să poată garanta satisfacerea necesităților publice. Aceasta incumbă asemeni primăriei, ca să indice anume cum trebuie să fie construite și din ce anume material, spre a putea resista necesităților la care sunt destinate.

Această soliditate a trásurilor cerută de regulamentele municipale este pentru toate trásurile, fie pentru transporturi de mărfuri, voiajori și cele-l'alte coprinse în regulamentul comunei Bucuresci din 1870.

Acest regulament a fost mult ameliorat în 1888, prin ordonanța cu No. 38,809, mai cu seamă asupra trăsurilor de voiajori; însă curând a căzut în disuetudine, continuând și astăzi lincezirea sa în praful arhivei comunale.

Declarațiuni. — Prin declarațiune înțelegem, cererea ce trebuie să facă o persoană care voește să speculeze întreprinderea de trăsură publică de ver-ce fel. Această cerere se adresează poliției administrative, însoțită de timbrul legal; fără această autorizare, nimeni în tot coprinsul țerei, nu poate întreprinde specula de trăsură publică.

În urma acestei autorizări, poliția liberează reclamantului un libret coprinzând numele, pronumele și domiciliul proprietarului trăsorei, precum și felul trăsorei, dacă e de voiajori ori mesageri etc.; dând și o cauțiune pentru ver-ce fel de prejudiții ce ar cauza clienților săi, sau ver-căror alte persoane.

Aceste trăsură nu pot staționa de cât în locuri anume arătate de comună în acord cu poliția administrativă.

Modul de conducere.—Pentru fie-care fel de serviciu cel dă trăsurile publice, este și felul conducerilor. Așa sunt trăsuri cu doi cai, cari să conduc de conductorii după capra trăsuri, altele cu patru și chiar cu mai mulți cai; acestea, în interesul siguranței tutulor, au alt-fel de conducere.

Dacă o trăsură trebuie să meargă iute, încet ori la pas, dacă trebuie să străbată încet la trecerea dintr'o stradă în alta etc., sunt atribuții ale poliției administrative pe cari trebuie să le impue de rigoare conductorilor de trăsuri.

Să aibă cai buni, trăsuri solide și curate, să cunoască conductorii bine stradele orașului în care își eserecită meseria lor, sunt condiții indispensabile în eserecitatea acestui comerț. De aci necesitatea ca toate casele orașului să fie numerotate de către primărie. Tot poliției administrative îi incumbă datoria a fixa prețurile trăsurilor de voiajori mai cu seamă.

Drepturi.—Fie-care din cei interesați la circulația trăsurilor publice, au drepturi la regulata lor ordine de eserecare. Cu alte vorbe trebuie să eserece o perfectă armonie între serviciul ce sunt datoare să-l dea trăsurilor publice, și publicului care reclamă serviciul lor.

Pentru reușita esistenței acestei armonii, poliția comună și cea administrativă sunt datoare să se intereseze de ordinea ce trebuie să domnească în eserecitatea acestei speculațiuni.

Așa aceste poliții sunt datoare să revizuiască cel puțin odată pe săptămână trăsurile publice, dacă ele se găsesc în conformitate cu regulamentele lor respective.

Asemenea, particularii au dreptul să cheme la răspundere pe proprietarii de trăsură în caz când li s'ar cauza vre-un prejudiciu oare-care prin modul conducerii conductorilor trăsurilor.

Nu mai puțin și proprietarii trăsurilor sau conductorilor au dreptul să ceară în mod sumar prețul conducerii, când li se refuză.

Cel d'ânteiu sergent de oraș are dreptul să intervie făcând să fie plătit conductorul.

Poliția în interesul necesităților publice ce ar avea de serviciile acestor trăsură, le are divizate în trăsură de zi și de noapte.

Adică sunt trăsură care stau toată noaptea ca să satisfacă serviciul public.

Noapte. — Fiind-că imediat avem a ne ocupa de crime și delict, este indispensabil a ne da socoteală de cuvântul «noapte».

Prin noapte în materie criminală, care face parte din poliția judiciară și aceasta din poliția generală, alături cu toate celelalte poliții ce am văzut, este spațiul dintre apusul și răsăritul soarelui.

În materie civilă noaptea are altă măsură, determinându-se după sezon. Așa avem :

De la ânteiu Octombrie până la 31 Martie, noaptea începe de la 6 ore seara până la 6 ore dimineața.

De la ânteiu Aprilie până la 31 Octombrie, noaptea începe de la 9 ore seara până la 4 ore dimineața.

În materie criminală este de tot important a se stabili timpul zilei oră al nopței, când s'a consumat cutare crimă oră cutare delict. De la precisarea acestui timp, a cărei ore din zi oră noapte, depinde adesea descoperirea adevărului ce urmărește justiția în materie criminală.

Asemeni în materie civilă depinde de la precisarea acestui timp facerea procedurii sale.

Legea prohibă pe portărei să mai facă vr'un act de procedură în sarcina vre-unei persoane mai înainte de răsăritul soarelui, sau după apusul său.

Pentru acest sfârșit dar este necesar a se ști, care este timpul nopții când totul intră în repaos, și care este al zilei când totul este în activitate, sau când întreaga activitate intră în exercitarea trebuințelor sale.

Crime și delict. — Vorbind aci de crime și delict a că rora urmărire cade în sarcina poliției, nu voim să facem un curs de Dreptul Penal, căci nu este locul aci, dar urmărirea lor după cum știm, stingerea lor chiar, de la început dacă

se poate, fiind de competența poliției, este necesar ca fără să aprofundăm cestiunea, să dîcem în resumat ceva și asupra acestei materii de competența poliției generale.

Penaliștii definesc delictul, că e o infracțiune la legea penală, pedepsindu-se cu închisoare corecțională și după circumstanțe și cu amenda ori interdicțiunea drepturilor civile ori politice pe timp mărginit sau pe toată viața, afară de alte pedepse civile către partea vătămată prin consumarea delictului.

Se face o deosebire între delicte și crime, numai în ce privește pedeapsa, pedepsindu-se crimele mult mai sever de cât delictele de și ambele nasc din violarea legei penale.

Circumstanțele cari constituiesc crimele ori delictele.— Atât crimele cât și delictele se constituiesc din două elemente, foarte distincte între ele.

Dintr'un element material care este corpul delictului sau al crimei, și dintr'un element moral, care este intenția d'a vătămă.

Nu există nici crimă nici delict, dacă aceste două elemente nu se întîlnesc la un loc.

Judecătorii chemați să judece existența unei crime sau delict, sunt datorî să caute cu multă grije existența acestor două elemente.

Când însă este vorba d'o contravențiune, este destul să existe faptul material fără a mai căuta intenția contravenientului, ca contravenientul să fie pedepsit.

Circumstanțele cari distrug crimele ori delictele. — Acestea sunt următoarele: 1) Demența; 2) Beția; 3) Forța majoră.

1) *Demența* este nebunia, și nebunia este o boală a minții. În minte residă puterea omului d'a ști, când face bine sau rău. Mentea fiind bolnavă, adică fiind atinsă de *demență*, dînsa prin urmare nu mai are puterea d'a judeca dacă face bine sau rău. O faptă dar comisă sub puterea demenței, nu se poate pedepsi.

Fapta omului făcută fără înțelegere nu se socotește nici o dată ca un rezultat al voinței sale, ci ca un eveniment fizic, care depărtează ori-ce responsabilitate a agentului.

Omul în demență nu este de cât o mașină.

Crimele ori delictele săvîrșite d'un nebun nu sunt de cât niște acte materiale contra cărora societatea are dreptul a se apăra, fără însă să poată a le pedepsi, fiind că sunt despuiate de veri-ce intenție și de veri-ce voință d'a face rău.

2) *Beția*, este o stare de complectă lipsă de judecată a o mului.

Crima săvârșită sub puterea beției face pe agent să lucreze cu totul în nepricepere de ce face.

Cu toate astea, beția nu poate stinge crima ori delictul ca demența, și chiar adesea ori nu poate nici să micșoreze pedeapsa, deși fapta e făcută sub alterația minții prin bătură.

Fiind că demența e o boală survenită omului fără voia lui, pe când beția e o stare de boală a minții provocată și dobândită prin absoluta voință a omului. Omul deci prin voința lui s'a pus în stare de beție, și prin urmare este răspunzător de faptele sale făcute sub puterea beției.

Eduard Coka dice: «Omul beat este un *drac* voluntar, care este responsabil de tot răul ce 'l face în infierbințeala vinului bătut».

Omul în stare de beție este adevărat că el nu cunoaște nici scopul, nici circumstanțele acțiunii sale. Mai 'nainte însă d'a se înbăta, el cunoștea efectele beției și eccesele la cari se espune înbătându-se. De aceea dar beția nu poate sta alături cu demența

3) *Forța majoră*. Această forță majoră este asemeni considerată ca un element distrugător al crimei și delictului.

Forța majoră este atunci când omul este constrins d'o putere, căria n'a putut rezista.

Legea nu distinge dacă această forță trebuie să fie fizică ori morală, ast-fel că, una ori alta, este o forță majoră.

Categoria crimelor și delictelor.—Legea le divide în două:

Crime și delictes comise contra lucrurilor publice, și contra particularilor.

Primele sunt: Contra siguranței Statului, contra Constituției și contra ordinei publice.

Secundele sunt: contra persoanei și contra proprietății.

Tentativă.— Este incercarea, sau îmboldirea ce o persoană simte de a comite o infracțiune la legea penală.

Pe cât timp cugetarea se odihnește în interiorul omului, numai Dumnezeu singur are dreptul să o pedepsească.

De îndată însă ce cugetarea se manifestă prin acte esteriore și vătămătoare, societatea are dreptul să ceară socoteală individului și să-l pedepsească. De aci rezultă că societatea n'are dreptul a pedepsi de cât fapte consumate, sau chiar începute dară neisprăvite.

Tentativa se poate numi, o faptă neisprăvită.

Pentru crime însă tentativa este considerată, ca crimă consumată, pedepsindu-se ca și când crima a fost isprăvită. La

delicte încă se pedepsește tentativa, însă numai în anume cazuri arătate de lege, ci nu în general ca la crime.

Pedepse. — Pedepsa este constringerea cu forța publică a persoanei condamnate la facerea pedepsei la care ar fi judecătorește definitiv condamnat.

Precum crimele și delictele se deosebesc între ele prin gravitatea faptelor, asemeni se deosebesc și pedepsele lor.

Crimele se pedepsesc cu *munca silnică, reclusiune, detențiune, degradare civică*

Munca silnică se dă pe timp mărginit și pe toată viața.

Aceste pedepse se fac, saū în minele Statului, saū în stabilimentele penitenciarului. Condamnații la aceste pedepse sunt supuși unui regim aspru. Regimul femellor orî-care ar fi pedepsele lor, este mai dulce, și locurile lor sunt separate d'ale bărbaților.

Inchisorile pentru minorî cari trebuiesc să fie separate, lasă mult de tot de dorit: Este mult de dis asupra acestui punct

Să sperăm că un apropiat timp va da dreptate acestei cauze.

Recidivă. — Este atunci când o persoană certată de judecată, cade din nou în fapte condamnate de legea penală.

Recidiva e considerată de lege cu o circumstanță agravantă. Ea arată caracterul perves al agentului, și de aceea legea l pedepsește mai sever.

Complicitate. — Atunci când o persoană ia parte la comiterea unei fapte pedepsită de legea penală împreună cu autorul principal al faptului, se numește complicitate.

Complicitatea poate fi de mai multe feluri s. e: ajutând prin asistență, dând daruri, făcând promisiuni, amenințând, dând instrucțiuni cum aū să se execute faptele, procurând arme saū verî-ce alte instrumente pentru facilitarea comiterii acțiunei.

Asemenea tot complici se mai numesc aceia care ascund lucrurile furate, cunoscând provenința lor, saū ascundând pe făcătorii de rele, cunoscând calitatea lor. Aceștia în special, se mai numesc tainitorî.

Scuze. — Mai nainte d'a vorbi de scuze, trebuie să facem o deosebire între un fapt justificat, și un fapt scuzabil.

Faptul justificat scapă în mod absolut de verî-ce pedeapsă s. e: Nebunia și forța majoră.

Scuzele însă nu scapă pe agent de pedeapsă, ci numai î-o micșorează. Scuzele dar sunt admise de lege și ele isvorăsc saū din circumstanțele care procede faptele, saū din etatea inculpatului.

Micșorarea pedepsei este atunci, când circumstanțele în care s'au petrecut faptele criminale ori corecționale, scuză până la un punct oare-care culpabilitatea agentului. Această scuză face pe agent demn înaintea justiției, a obține o pedeapsă mai mică de cât ar fi meritat.

Prescripție.—Pentru crime, prescripția este de zece ani impliniți, începând din ziua comiterii crimei, dacă în acest interval nu s'a făcut nici un act de urmărire, sau instrucție.

Când s'ar fi făcut vr'un atare act, atunci prescripția curge de la cel din urmă act, chiar în privința persoanelor pe cari nu-i priveau aceste acte. Delictelor se prescriu cu cinci ani după aceleași reguli ca și crimele.

Agenții de execuțiune sau armata

Ce este armata și care este scopul ei, l-am vădut când am vorbit de dreptul constituțional.

Partea ce armata ia în dreptul administrativ este eminentul ajutor ce ea dă forței publice spre a 'și produce bunele sale efecte, este, cu alte vorbe, concretisarea forței publice.

Ea ajută pe toți agenții administrativi care compun forța publică, la executarea legilor, la stabilirea ordinii când autoritatea acestor agenți n'ar fi suficientă a 'și îndeplini datoriile lor legale.

Armata, de la înființarea ei până azi, neconținut prin toate fazele prin câte a trecut ea, Țara și-a pus toată sollicitudinea sa spre a face a prospera și înflorii această instituție protectoare a teritoriului Român, protectoare a dreptății și a prosperității țerei, protectoarea mândriei naționale Române. Toate legile militare, mai cu seamă de la 1864 până azi, și-au dat mâna a adăoga câte-ceva nou, făcând'o ca să ajungă a ne da independința de azi, cimentată cu sângele atâtor eroi, care ne reaminteste de vitejiile lui Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul.

Armata se compune din toți tinerii Români, și din cei deveniți Români, fiind validi a purta arma, și având etatea de 21 ani, luați în armată prin concursul tragerii la sorți, după niște tabele de recensământ în cari sunt înscriși toți viitorii militari, și făcute prin concursul Primarilor.

Termenii d'a sta în armată, sunt de trei ani pentru unii, de cinci pentru alții, și d'un an pentru tinerii studioși.

Gradul cu care începe fie-care tânăr armata, este de soldat; și fie-care soldat are în sacul său, pomponul de general,— căci fie-care are dreptul după meritele sale, să atingă gradele erarhieii militare, conform legilor în ființă.

Două măsuri se observă la înaintarea militarilor:

Este o înaintare după merit, și alta după alegere.

Această din urmă măsură, miroase de departe a favoritism, lucru ce vexază dreptatea; și ar putea prin urmare a se înălătura această nedreaptă și prea bătrină măsură.

Meritele militarilor pe lângă înaintarea în grad, mai sunt încă recompensate cu decorațiuni, diferite medalii și pensii.

Medaliile sunt de două feluri: de argint și aur, cari se dau pentru un serviciu regulat d'un număr de ani împliniți. *Medalia* se dau mai întâiu cea de argint și apoi cea de aur. Medalia aceasta de serviciu dată gradelor inferioare are însă și drept la o pensie anuală ce o percepe persoana ce o poartă.

Mai e și medalia virtutea militară, ce se dau celor cari se disting în virtuți militare. Aceste medalii se dau cu decret Regal, după recomandăția Ministrului de Resbel, și nu se perd, de cât în virtutea unei hotăriri judecătorești, care ar condamna pe purtătorul lor, la pierderea gradului militar.

Toată armata primește din Tesaurul public, leafă pentru serviciile ei și după gradele ce fie-care are.

Militarii retrăgându-se din armată, au dreptul la pensie, după numărul anilor ce vor fi făcut în armată, și care pensie nu este alt-ceva, de cât restituirea reținerilor ce se rețin de la toți funcționarii Statului, fie civili, militari, eclesiastici, etc.

Pensiunea este de două feluri:

Ordinară și excepțională.

Ordinară este atunci, când stabilirea ei nu e provocată de nici un incident estra-ordinar acordându-se după legea comună tuturilor.

Excepțională, este atunci când ea se acordă acelor militari, cari fie în timp de resbel sau pace, ei au devenit neapți a mai funcționa în armată. Pentru cei cari ar fi murit, pensia trece la părinții lor, la femeia sa care o împarte cu copii.

Armata, de și se compune tot dintre cetățenii români, cu toate acestea, pe cât timp acești cetățenii sunt în armată, ei formează o societate cu totul separată. Ei duc o viață cu totul aparte d'a civililor, având obiceiurile ei proprii, militarii sunt o familie separată, ducând o existență distinctă d'a civililor.

Militarii dar au legile lor, autoritățile lor, școlile lor, spitalele lor separate și fără nici un amestec cu civilii.

În viața practică, această separațiune este de tot accentuată, s. e.: Un conflict mare sau mic între militari și civili este anchetat, descoperit și instruit d'o autoritate mixtă, compusă adică de militari și civili.

De aci s'aũ creat o sumã de servituți prin diferite legi pentru prosperitatea și desvoltarea acestei instituțiunii militare atât de utilã sub toate raporturile.

Aceste servituți militare sunt de deosebite feluri, luându-și numirea lor dupẽ scopul ce-și propun a îndeplini.

Servituțile militare sunt create prin legea din 1873, Martie 4, — și avem :

I. *Servituți relative la locuința trupelor.*

II. *Servituți relative la sistemul de apãrarea locurilor de resbã.*

III. *Servituți relative la locurile de ierbãrie.*

IV. *Servituți rechiziționale.*

Servituți militare. — Servitutea este un drept a dobândi o proprietate fãrã a se mai putea întoarce vr'o datã la acela care a pierdut'o, prin trecerea unui spațiu de timp hotãrãt de lege. Cu alte vorbe servitutea este un mijloc de achiziție.

I. **Servituți relative la locuința trupelor.** — Aceastã servitute la rindul ei, sã divide în douẽ:

1) Locuința la locuitori ;

2) Locuința în comunã.

Locuința la locuitori, este și ea de douẽ feluri, gratuitã și cu platã.

Aceastã locuința este pentru militarii trecãtori, ori staționari pentru un scurt timp printr'o localitate oare-care.

Locuința pe la locuitori se face atunci, când trupele nu pot fi primite în casãrni.

În acest cas locuitoriã sunt datorã sã dea trupelor ospitalitate trei nopți, și a treia noapte sã se angajeze cu oaspeții lor ca sã le plãteascã pe timpul cât vor mai sta.

Modul indemnisiãrii este fixat de regulamentele militare.

Aceste regulamente ficeazã cât, trebuie sã plãteascã un soldat, un sub-oficier, un oficier, și așa mai în colo pãnã la cel mai mare grad.

Mai ficeazã asemeni și lucrurile ce anume urmeazã sã se dea fie-cãruã grad, pentru banii ce primește.

Asemenea, când sosesc trupe în orașe cu garnisoane și necesiteazã închiriere de casã privatã pentru trupe, cari n'ar avea s. e. paturã suficiente, locuitoriã sunt obligați a le procura pentru o platã regulatã de aceste regulamente.

Locuitoriã mai sunt datorã încã a da trupelor grajduri, șioproane, furagiũ pentru animalele trupelor, și tot dupẽ tariful militar.

Sunt escluși de aceste servituți:

Femeile vãduve și fetele a nu primi în locuința lor, dar

sunt datoare să plătească altora ca să primească pe militari cari ar fi trebuit să șadă la ele.

Primarii sunt datorii să vegheze la paza esactă a tuto: a ă cestora, a deslega contestațiile dintre locuitorii și militari precum și la repararea deteriorărilor făcute de militari.

Aceste servituții se pot numi și provisorii, căci ele nu țin de cât timpul cât trupele ocupă o localitate.

Locuința în comună este încasarmarea, adică casarmele ce comunele sunt datoare a pune la dispoziția trupelor și numai când comunele n'au casarmii orii nu sunt suficiente, atunci să dă locuința la locuitorii.

Servituții relative la sistemul apărării locurilor de resbel. — Resbelul are necesitate de fortificații și de apărarea lor, și pentru acest sfârșit se cere ca nu numai solul fortificațiilor să fie exclusiv rezervat a părăsi, dară se mai cere încă ca o întindere de teren să rămăie liber împrejurul fortificațiilor, pentru manevrele trupelor.

Așa dar, teritoriul împrejurul fortificațiilor nu poate nică o-dată să fie proprietate privată, el face parte din domeniul Statului și devine exclusiv teren militar.

Acest teren trebuie să fie separat de terenul privat, prin semne bine distincte.

Sunt asemeni servituții impuse proprietăților *înfundate*, sau *limitrofe*, și cari să regulează în două moduri.

La unele se aplică legea de espropiere pentru cauză de utilitate publică, la altele să interdice a construi, sau se impune a dărîma.

Calea publică care traversează fortificațiile sau fruntariile, lucrările drumurilor, canalele de navigațiune, ape curgătoare și riuri navigabile care trec prin locuri de resbel sau pozițiunii de fortificații, aparțin ministerului de resbel în înțelegere cu ministerul de interne și de lucrări publice.

Lucrările de rază ¹⁾ sporturii militare și lucrări de întreținere și reparațiunii de drumuri care traversează fortificațiile, sunt esecutate sau de inginerii de poduri și șosele în înțelegere cu comandantii de geniū, sau numai de ofițerii de geniū militari.

Zona frontierelor, adică porțiunea de teritoriū care atinge imediat frontiera, este și ea supusă unei servituții speciale, sau în tot cazul unor restricțiuni precise cari privesc esențialmente lucrările publice, și cari sunt cerute de interesul apărării

¹⁾ O întindere de mare, aproape de locul unde ancorează corăbiile.

Statului. Așa d. e.: nici o construcție de artă nu se poate face în județ de frontieră, fără ca planul și proiectele să nu fie comunicate ministerului de resbel.

Servituți la locuri de ierbărie.—Aceste servituți se mai numesc și relative la stabilimente de artilerie.

Principalele stabilimente pentru artilerie sunt magaziile în cari se păstrează ierbăria și alte materii combustibile și necesarii artileriei.

Mai sunt asemenea fabricile în cari se lucrează aceste materiale.

Așa, oprește legea a se instala în jurul acestor deposite vre-un fel de construcțiuni, de nu vor fi depărtate de 100 metri de zidurile ierbăriei.

Asemenea la 100 metri departe de aceeași împrejmuire sunt oprite stabilirea conductelor de gaz, împrejmuirii de lemne, garduri uscate, deposite de lemne, plantație de arbori, etc.

Sunt încă oprite tot la 100 metri de aceeași împrejmuire uzinele sau veri-ce alte stabilimente cari ar avea focare sau căminuri cu sau fără coșuri.

La caz că s'ar afla lângă aceste împrejuriri vre-una din acestea, Statul, după intervenirea ministerului de resbel, le poate expropria pentru cauză de utilitate publică.

Când Statul chiar ar avea nevoie să facă construcțiuni de ierbărie, este dator să se depărteze de proprietatea privată cu distanțele arătate mai sus de 100—150 metri.

Statul nu poate încă construi atari magazii aproape de proprietate privată, a cărei natură ar oferi foloase esclusive, la construire de mori, usine, sau alte stabilimente productive sau menite a ridica valoarea pământului.

Servituți requisitionale.— În cazuri urgente și în circumstanțe estra-ordinare în lipsa unui serviciu regulat, e stabilit pentru a procura obiectele în natură, necesarii trupelor și apărării Statului, se întrebunțează mijlocul rechisițiilor regulate de această lege.

Fie-care rechisiție trebuie să arate locul unde ea se exercită, specia, cantitatea obiectelor rechisiționate, termenul în care trebuiesc să fie predate și epoca când au să fie plătite.

TITLUL II

Dreptul administrativ sau materie administrativă.

CAPITOLUL III

Persoană morală.

Ce numim drepturi civile. — In ce constau drepturile civile. — Cum se exercitează drepturile civile. — Cum se pierd drepturile civile. — Cum se acoperă drepturile civile. — Ce sunt drepturile politice. — Cum să dobândesc drepturile politice. — Cum se exercită drepturile politice. — Cum se pierd drepturile politice. — Cum se acoperă drepturile politice, dreptul d'a pleda. — Administrația domeniilor statului. — Advocați.

Persoană morală. — Mai întâiu prin persoană înțelegem individualitatea omului de sine stătător și concret, precum și pe acelea pe cari voim a le concretisa.

In cursul acestui studiu avem două feluri de persoane.

Așa avem pe oameni de ambe sexe, cari să bucură de exercitarea tuturor drepturilor coprinse în legea civilă, și persoanele morale cu aceleași drepturi ca și cele d'ântêiū, adică bucurându-se și ele de exercitarea drepturilor civile. — Deosebirea în juisența acestor drepturi de aceste două feluri de persoane este că, cele d'ântêiū se nasc cu aceste drepturi, pe când cele de al doilea le dobândesc prin îndeplinirea unor formalități cerute de lege.

De această din urmă ne vom ocupa aci.

Persoana morală este o colectivitate de interese unite între ele prin puterea sentimentului moral de ajutor reciproc, că- rora legea le acoardă exercitarea unora din drepturile civile, spre a se putea bucura de foloasele lor întocmai ca și un individ.

Această persoană se mai numește și persoană juridică, calitatea rezultând din exercitarea drepturilor civile.

Investită cu aceste drepturi, colectivitatea numită *«persoană morală»*, ea poate face toate acele acte cari necesitează intervenirea justiției cu aceeași înlesnire ca și un individ.

Așa o persoană morală poate primi o succesiune, donație, poate cumpăra și vinde, poate face schimb, poate să stea în judecată și să pledeze sau să dea procură altei persoane a pleda pentru ea.

Scopul recunoașterei unei colectivități, calitatea de persoană morală, este ca dënса să se bucure de foloasele dreptului civil

cum se poate bucura și un individ, putând administra averea și interesele sale cu aceeași facilitate ca și orî-ce individualitate.

Statul, județul și comuna, care la rîndul lor nu sunt de cît niște colectivități de interese strînse la un loc, sunt singurile considerate de drept ca persoane morale lucrând în numele și pentru colectivitatea ce represintă.

Verî-ce altă unire de interese la un loc și verî-cît de nobilă fie uirea lor, nu pot avea nici un fel de existență legală în societatea în care ar voi să-și desvolte activitatea sa, nu s'ar putea bucura de folosința codului civil, n'ar putea trăi în lumea reală plină de atâtea varii și multiple interese dacă nu i s'ar recunoaște calitatea de persoană morală.

O deciziune a consiliului de miniștrii, urmată d'o ordonanță Regală, e toată formalitatea acordării a calității de persoană morală.

Intre persoana morală și individ în urma celor vădute până aci, pare a fi o identitate, și cu toate astea e o deosebire clară; așa :

Individualitatea se naște cu esercitarea drepturilor civile, și persoana morală trebuie să le ceară, le dobîndește. Asemenea individualitate pe lângă esercitarea drepturilor civile, se mai bucură și de drepturile politice, ceea-ce persoanele morale nu aũ; fiind-că nici nu aũ trebuință de ele pentru existența lor în societate.

De aci avem două feluri de drepturi, drepturi civile și politice, și esercitarea împreună a acestor două feluri de drepturi de un individ—constitue aceea-ce se numește «*Capacitatea civică.*»

Lipsa esercitării acestor două feluri de drepturi de către un individ, este aceea ce se numește «*Moarte civică*», iară esercitarea lor este *viața* fiind-că numai prin esercitarea acestor drepturi leagă pe om de om prin interesele lor cotidiane.

Drepturile civile.— Se numesc drepturi civile fiind-că sunt coprinse în codul civil și fiind-că regulează raporturile private sau raporturile cetățenilor între ei, considerați ca persoane private. Aceste drepturi sunt foarte multiple și ar fi foarte dificil a face aci o numărare a tutulora; toate aceste multiple drepturi sunt arătate de legea civilă așa: s. e. puterea paternă, puterea maritală, dreptul d'a fi tutore, curatore, membru în consiliul de familie, dreptul d'a adopta sau a fi adoptat, de a dispune de bunurile sale, de a sta în judecată fie ca reclamante fie ca defendore, etc.

Cum se dobîndesc drepturile civile.— Ele se dobîndesc prin naștere.

Cum se exercită drepturile civile. — Diferite reguli stabilite de lege, intervin la exercitarea acestor drepturi.

În regulă generală numai bărbatul se bucură în mod absolut de exercitarea acestor drepturi, căci femeile de și sunt considerate ca cetățene Române, totuși sunt supuse la diferite condițiuni spre a se putea bucura de folosința acestor drepturi.

Femeia măritată nu se poate bucura de exercitarea acestor drepturi de nu va avea consimțământul soțului ei, care trebuie să-i completeze capacitatea ei înaintea legii, și în caz când soțul îi va refuza completarea capacității sale, atunci 'i-o poate completa justiția din oficiu, dovedind mai întâi refuzul din partea soțului.

Minorii, fie sex masculin ori femenin, nu se pot încă folosi de aceste drepturi de nu vor fi asistați de tutorii lor, ori reprezentanții lor legali.

Copilul conceput în vedere că are să aibă viață, are și el de la lege oare care capacitate civilă, s. e. el poate primi o succesiune, donație, legat etc.; în acest caz conceputul este reprezentat de tatăl său.

Minorul emancipat se poate însă bucura de exercitarea oare-căror drepturi civile s. e. să-și administreze bunurile sale, fără însă să le poată înstrăina; aceasta în mod absolut.

Interdiși, sunt persoane cari, de și majori și prințurmare în drept a usa direct de folosința drepturilor civile, cu toate acestea ei sunt considerați sau mai bine asimilați minorilor și puși sub o curatelă sau sub un consiliu judiciar.

Așa sunt s. e. risipitorii, cei bolnavi de minte etc. Aceștia tribunalul le numește un consiliu judiciar, fără de care nu poate face nimica.

Acești interdiși nu se pot împrumuta cu bani, nu pot da acte de descărcare, nu pot hipoteca, înstrăina etc. fără asistența consiliului de familie și a curatorului său. Persoanele acestea se pun sub curatelă atât după stăruința părții interesate cât și din oficiu; adică de tribunal.

Curatorele este dator a îngriji și a reprezenta pe cel pus sub curatela sa în toate actele vieții sale civile, îngrijind semenii și de persoana interdișă, întocmai ca și un tutore de epitropistul său.

Veri-ce acte făcute de interdiși sau de risipitor, fără consimțământul curatorului, sunt nule și nu au nici un efect obligatoriu.

Surdo-muți. — Dacă mîntea, inteligența surdo-mutului nu este atinsă de imbecilitate și avînd numai lipsa auzului și a

vorbirii, acest defect, nu-l face impropriu după lege, a-și exercita drepturile sale.

O singură excepție însă face pe surdo-mut incapabil înaintea legii civile, s. e: când i s'ar face o donațiune.

În acest caz surdo-mutul trebuie să-și dea consimțimentul său, să accepte donațiunea verbalmente. Acceptare ce n'o poate face din cauza imposibilității a vorbi. Tribunalul în acest caz numește surdo-mutul un tutore adhoc, care să îndeplinească formalitățile de acceptare în numele și pentru surdo-mut.

Falitul.— Starea de faliment a unei persoane comerciante, o declară incapabilă nu numai cu legea comercială dar și cu legea civilă, și capacitatea sa juridică este complectată de sindic.

Absenți.— O persoană dispărută de mai mult timp de la reședința sa ordinară și a cărei existență, este incertă, se numește absentă.

Prin absență, o persoană se găsește în imposibilitate a-și administra bunurile și a-și exercita drepturile sale civile. Unei asemenea persoane legea îi numește un ceratore, prin mijlocul căruia cel absent și exercitează drepturile sale civile.

Condannatul.— Tutor condannaților cărora justiția le-a luat în parte or în total, exercitarea drepturilor civile, li se numește asemenea de tribunal un curatore care să le administreze bunurile. Acest curatore mai exercitează în numele condannaților toate acele drepturi relative la conservarea averii condannaților.

Cum se perd drepturile civile.— Aceste drepturi se perd în mod general prin însăși pierderea calității de cetățean Român.

Drepturile acestea se mai perd și prin următoarele circumstanțe :

- 1) Primind naturalizarea la străină;
- 2) Primind o funcție la străină, fără consimțimentul guvernului său respectiv;
- 3) Prin supunerea la o protecție străină;
- 4) Prin condamnarea unei persoane la privațiunea acestor drepturi. Străinii pierd și ei exercitarea acestor drepturi, prin pierderea domiciliului și prin condamnarea la pierderea tolosinței acestor drepturi.

Cum se acoperă drepturile civile. — Dacă aceste drepturi sunt luate unei persoane judecătorește pentru un timp determinat, ele se acoperă prin trecerea dreptului de suspensiune a acestor drepturi.

Dacă sunt pierdute prin pierderea calității de Român, se acoperă prin recăștigarea calității pierdute.

Iar dacă sunt pierdute prin o condamnare judecătorească, pentru tot-d'a-una, se acoperă prin reabilitare, dacă reabilitarea ar esista.

Drepturile politice. — Acestea sunt niște privilegii alăturate unei persoane pe lângă exercitarea drepturilor civile, și cari ambele împreună complectează capacitatea cetățeniei române.

Numaî bărbații sunt admiși la folosința drepturilor politice, escludându-se de rigoare sexul feminin, cu mici excepțiuni admițându-se secul feminin la mici funcțiuni publice s. e. profesoare, telegrafo-postal etc.

Cu toate acestea, sub vechia legislațiune Caragea, femeile române fără de fapt să exercite drepturile politice, ele aveau însă de drept aceste privilegii în atâta mare dosă, că o femeie română măritată după un străin, da străinului, soțul său, calitatea de român; fără însă să-i dea dreptul a cumpăra imobile pe numele său.

În ce constau drepturile politice. — Aceste drepturi se resumă în folosința de funcțiile publice.

Unele din aceste funcțiuni sunt comune tuturilor cetățenilor, altele numai unora din ei.

Primele sunt toate acelea cari concură la apărarea Statului și la menținerea ordinii interne și esterne a Statului. Secunde sunt acelea conferite alegătorilor și eligibililor.

Cum se dobândesc drepturile politice. — Prin nascere și naturalizare, și cu toate că aparțin nașteri și naturalizării, aceste drepturi dar, exercitarea lor este supusă oare-căror condițiuni. Așa, persoana care voește a se folosi de aceste drepturi, să fie majoare, să aibă un cens prevădut de legea electorală, să nu fie femeie.

Cum se pierd drepturile politice. — Ele să pierd prin aceleași cauze ca și drepturile civile, precum și prin alte circumstanțe survenite în viața privată a unei persoane s. e. pierderea censului.

Cum se acopere drepturile politice. — Și'n această privință ne raportăm la acoperirea drepturilor civile, spre a decide modul acoperirii acestor drepturi numite politice.

Dreptul de a pleda. — Generalmente dreptul de a pleda însemnează prerogativa acordată de natură unei persoane, ași apăra drepturile sale contra agresorilor.

Adesea acest drept se confundă cu dreptul d'a face o acțiune; ast-fel când dicem că o persoană are dreptul a chema pe cine-va în judecată, înțelegem în aceeași vreme dreptul d'a pleda pentru ași susține acțiunea intentată.

Din aceste espuse, a pleda însemnează a 'și esprima cugetarea pentru apërarea dreptății, prin puterea cuvântului său a scrisului.

Sunt persoane cari se pot apëra *direct*, și altele *indirect*.

Minorii, interdiși, absenții, falitiți, condamnații etc., aceștia nu pot pleda de cât indirect, adică prin mandatarii lor legali cari complectează capacitatea celor puși sub îngrijirea lor spre a putea usa de foloasele dreptului civil.

Toate aceste persoane nu pot usa de cât de drepturile civile, nici o dată însă de cele politice, cari nu se pot esercita de cât direct de persoana căreia îi sunt alipite aceste drepturi și nici odată prin procuratori.

Femea măritată pledează asemenea prin soțul său, sau cu autorizarea lui.

Legea civilă a acordat soțului această prerogativă atât pentru respectul ce se datorește puterii maritale cât și pentru experiența și cunoștințele diverse ce este presupus că are mai mult soțul de cât femeia sa.

Soțul esercitează acest drept, în puterea art. 197 p. c. civ. Cu toate astea soția nu este lăsată la discreția bărbatului său. Soțul refusându-î cererea soției d'a pleda, ea are dreptul a se adresa președintelui Tribunalului, domiciliului lor, cerënd să fie autorizată de oficiu; dovedind însă Tribunalului refusul soțului. (Art 624, pr. c. civ.)

Comunele încă la rîndul lor, din cauza colectivității de interese ce coprind în ele, sunt egalate minorilor, nepledând de cât indirect prin tutorii lor, și comunele prin primarii lor reprezentanți direcți și legali ai comunelor. Ei singur are dreptul a reprezenta comuna în toate afacerile sale, și prin urmare și înaintea justiției, fie ca reclamantă sau defendoare.— Cu toate astea, totuși, acest reprezentante legal al comunei este supus unor condițiuni spre a putea legalmente reprezenta în justiție interesele comunei.

Primarii decî ca să fie niște procuratori regulați ai comunei lor, trebuesc să fie autorizați de autoritatea superioară lor, care pentru comunele rurale și urbane de clasa a doua este comitetul permanent, și pentru cele de clasa întâia este ministerul de interne; această autorizare trebuie să fie scrisă ér nu verbal, întocmai ca și autorizarea dată unui tutore de consiliul de familie.

Quid dacă autoritatea administrativă superioară, ar refusa autorizarea d'a pleda?

În acest cas drepturile comunei, sau al particularilor contra comunei se pierd din cauza acestui refus? Evident că nu.

În atârî casurî tribunalul are puterea a da autorisarea din oficiu.

Acțiunile comunelor dar sunt tot-d'a-una supuse privigherîi administrației superioare. Omisiunea autorisării administrației, trage după sine nulitatea judecătoi căștigată fără această autorisare.

De aci urmează că tribunalele mai 'nainte d'a începe ceretarea unuî proces în care ar figura o comună, să se ocupe mai ânteu a vedea, dacă acea comună este autorisată a sta în judecată; contrariul procesul se amână pentru a se aduce autorisarea.

Sunt cu toate astea acțiunî în carî comuna n'are nevoie de autorisare, fie că ar fi reclamantă sau defendoare, acestea sunt acțiunile posesorii. Această autorisare trebuie să fie simplă ci nu motivată, fiind-că a o motiva ar fi a atinge judecata procesuluî, ar fi a prejudeca afacerea, ceea ce nu e treaba administrației, ci a justiției. Autoritatea administrativă poate reveni asupra refusuluî d'a acorda autorisarea, dacă în urmă va judeca cu mai multă maturitate și va găsi că e utilă comunei această judecată. Odată acordată autorisarea ea nu se mai poate revoca fiind-că comuna este angajată în luptă înainte justiției și trebuie prin urmare să i se lase toată libertatea de acțiune în a și apăra interesele sale.

Autorisarea d'a pleda mai înainte d'a se acorda de autoritatea administrativă superioară, ea trebuie să fie discutată și primită de consiliul comunal.

De se va întembla ca consiliul comunal să refuze, atunci autoritatea administrativă superioară în virtutea puterei sale tutelare, poate de la sine să acorde autorisarea contra voinței consiliuluî comunal. Aceasta se numește «autorisare de oficiu».

Toate acțiunile contra comunei se esercită contra Primaruluî, reprezentant legal al comunei.

Acțiunile județuluî se pornesc contra președinteluî comitetuluî permanent.

Acțiunile contra Statuluî, se pornesc contra guvernuluî.

De aci toate actele administrative și judiciare contra cărora ar curge vr'o prescripțiune, trebuiesc notificate personal primaruluî, care singur trebuie să puie viza pe atare acte; căci de la datarea lor de primar începe prescriptibilitatea.

Pentru județ.

Toți aceștia primarul, președintele comitetuluî permanent, guvernul pentru Stat etc., delegă pe unul din funcționariî lor, cu îndeplinirea formalităților vizării actelor ce s'ar comunica și lor ca și celor-l'alți particulari.

Pe acești delegați ai lor trebuiesc să-i publice, ca să fie bine

cunoscuți publicului cine sunt cei în drept a primi acele acte, și de la data pusă de acești funcționari pe acte începe a curge prescripția.

Cu ocazia organizării ministerului domeniilor, comerț, industrie și agricultură, s'a rezervat în acest minister o direcțiune anume pentru administrarea domeniilor Statului.

În această direcțiune sunt anume funcționari, cărora li s'a dat atribuțiuni d'a primi verice acte relative la verice procese ale Statului, ne mai fiind necesitate a se adresa fiecărui minister în parte.

Scopul creării apanagelor Române, create la 1884, este același ca la toate popoarele unde ele există; adică înlesnirea mijloacelor de viață a Șefului Statului, conform înaltei sale pozițiuni de reprezentant al Suveranității naționale.

Aceste apanagii la noi constă dintr'un număr determinat de imobile din averea națională, al cărora venit numai este alipit veniturilor Coroanei, a'l întrebuința așa cum Șeful Statului va găsi de cuviință. Destinația acestor venituri nu se poate schimba.

Veniturile cari produc alte venituri nu se pot schimba, ele rămân tot inalienabile și imprescriptibile, și prin urmare tot averea națională, după cum erau și mai înainte d'a li se fi dat această destinațiune de însăși națiunea.

Națiunea, prin urmare, nu a încetat a continua a fi proprietară acestor bunuri, fiindcă le-a păstrat încă caracterul lor de imprescriptibil, ne punându-le prin urmare în comerț.

Cu acest caracter apanagele devin un uzufruct și națiunea o nudă proprietară. Când uzufructul va înceta, nuda proprietate se întoarce înapoi și fructele le va percepe națiunea.

Administrația Domeniilor Statului —Istoricul. — Direcția generală a Domeniilor. — Secțiunea administrativă.—Secțiunea proprietății fonciare.—Secțiunea Dobrogei, a Ordonanțarilor.—Secțiunea Silvică.—Serviciul inginerilor topografici.—Consiliul Superior.

Administrația domeniilor Statului.—Această administrație coprinde în sine adunarea la un loc a tuturor bunurilor cari compun patrimoniul Statului, fie aceste bunuri mobile sau imobile. Administrația aceasta se ocupă cu luarea tuturor măsurilor de conservare, de îmbunătățire și prosperare a acestei averi publice, cu nouile achizițiuni, cu succesiunile și donațiile ce primi Statul, cu un singur cuvânt cu înflorirea și productivitatea acestei averi, ce dîlnic trebuie să primească, căci acesta este scopul unei bune administrații.

Istoricul.— Ne lipsesc cu deosebire documente doveditoare de felul administrării bunurilor Statului, din vechime.

Abia pe la 1832, cu ocazia înființării Regulamentului Organic, începem a avea oare-cari reguli în administrarea averii publice.

Averea publică sub Regulamentul Organic, era împărțită între ministere, administrând fie care minister bunurile sale proprii ce-î aparțineau.

Această administrație ținu până la 1872, Martie 28, când pentru prima oară se pune ordine prin stringerea la un loc a unei părți numai din bunurile Statului, și cu o administrație proprie lor atașată pe lângă ministerul de Finanțe.

La 1881, creându-se ministerul Domeniilor, Comerț, Industrie și Agricultură, s'a luat de la ministerul de Finanțe, administrația Domeniilor, s'a încorporat în acest minister și s'a format o direcție separată cu totul de toate cele-l'alte lucrări, însărcinată anume numai cu bunurile Statului.

Direcția generală. — Această administrație, de și are pe șeful său propriu numit «Director General» totuși lucrările sale trebuiesc contra-semnate de ministerul său respectiv, alt-fel lucrările sale nu sunt valabile.

Sunt însă lucrări pe care acest Director general le expediază numai cu semnătura sa proprie și a șefului de serviciu respectiv, lucrările acestea însă sunt de minimă importanță.

Direcțiunea aceasta este împărțită în mai multe servicii, care și-au fie-care din ele pe șeful lor și cu cari Directorul general al acestei administrații, se servă pentru administrarea averii publice.

Secția administrativă.—Este special însărcinată această secție cu administrarea bunurilor publice s. e: cu asigurările contra incendiului și a grindinei. Cu obsevarea termenilor și formelor prescise de legi și regulamente, cu publicarea și ținerea licitațiilor, cu pregătirea lucrărilor pentru supunerea rezultatelor la aprobarea ministrului, cu ținerea registrelor proceselor-verbale ale licitațiilor, arendărilor și închirierilor, cu paza și executarea contractelor, cu urmărirea rămășițelor și încasarea garanțiilor depuse pentru ale căror contracte de arendare sau închiriere au expirat.

Cu punerea în posesie și deposedarea arendașilor, în cazuri prevădute în contract. Cu căutarea moșiilor în regie, fie prin deposedarea arendașilor, fie că ar fi rămase ne arendate.

Cu contenciosul derivând din toate lucrările relative la aceste servicii.

Secțiunea proprietății fonciare.—Atribuțiile acestui serviciu sunt următoarele:

Conservarea proprietății și a hotarelor lor.

Ridicarea planurilor și a hotărniciei lor.

Delimitări și aplicarea legii împroprietării însurăților.

Vândarea bunurilor Statului.

Constatarea și răscumpărarea embaticului.

Ținerea registrelor speciale și a proceselor-verbale pentru vânzări și liberarea titlului de proprietate.

Contenciosul derivând din toate lucrările acestui serviciu.

Secția Dobrogei și a ordonanțarilor. — Sarcinile acestei secții, sunt:

Aplicarea legii pentru regularea proprietății imobiliare din Dobrogea.

Delimitarea pământurilor cuvenite locuitorilor.

Vândarea pământurilor rămase Statului, și liberarea titlurilor de proprietate.

Administrarea tuturor terenurilor și căutarea veniturilor.

Ordonanțarea plăților după alocațiile bugetare, privitoare pentru întregul minister pe lângă care este alipită întreaga administrație a domeniilor Statului.

Urmărirea succesiunilor vacante.

Verificarea cheltuelilor de urmărire și procedură.

Contenciosul derivând din toate lucrările acestui serviciu.

Secția silvică. — Realizează următoarele servicii:

Exploatarea pădurilor conform legii și regulamentul legii Silvice.

Facerea menajamentelor și lucrărilor de împădurire.

Constatarea și urmărirea delictelor silvice.

Licitații, adjudecări, executarea contractelor pentru vânzarea pădurilor puse în tăiere.

Liberarea cupoanelor exigibile și a garanțiilor depuse, pentru exploatarea pădurilor.

Liberări de lemne în cazuri prevăzute de lege și regulamentul său.

Școli de silvicultură.

Contenciosul privitor la această secție.

Serviciul inginerilor topografici. — Serviciul acesta se compune numai din persoane speciale însărcinării lor, și se ocupă numai cu ridicarea planurilor și facerea hotărniciei bunurilor imobiliare rurale ale Statului, și cu planurile imobilelor urbane.

Consiliul superior. — Această direcție este ajutată în toată variata sa activitate după felul lucrărilor sale ce am

vădut că are, d'un consiliu compus de 25 membrii, mai mult sau mai puțin fie-care din ei cunoscători de variatele atribuțiuni ale acestei direcțiuni.

Atribuțiunile ministerului de care depinde direcția domeniilor Statului se întind asupra tuturor celorlalte atribuțiuni cari dau existența acestui minister.

Acești membri se numesc prin decret Regal, și funcțiile lor sunt onorifice, primind numai jetoane de prezență și cheltueli de drum pentru cei din județ, fiind-că la numirea lor trebuie mult să se ție seamă și de județe.

Consiliul acesta este presidat de ministru, și în lipsa sa de unul din membrii consiliului ales de densii între ei.

Consiliul este dator a se aduna de două ori pe an în sesiune ordinară cu o durată de cel puțin de zece zile, și în în sesiune extra-ordinară, de câte ori ministrul va găsi de cuviință.

Sesiunile ordinare se convoacă primă-vară și toamna, spre a nu suferi lucru câmpului prin sustragerea membrilor de la lucrul lor.

Acest consiliu alege din sinul său pe fie-care an o comisie permanentă de cinci membrii cari să funcționeze tot anul, ajutând pe ministru cu sfaturile lor în toate lucrările în cari s'ar simți necesar sfatul lor.

Asemeni astă comisie este datoare să dea avisul său de câte ori va fi cerut, făcându-se vorbire de acest avis, în lucrarea pentru care s'a cerut.

Această comisie mai este datoare să pregătească lucrările, cari au să fie puse în discuția consiliului.

Să dea seamă de rezultatele obținute, propuind măsurile necesarii pentru dezvoltarea și îmbunătățirea diferitelor servicii.

Să ție licitații pentru arendările și vânzările moșiilor, precum și pentru verice alte bunuri ale Statului sau provisio-nări și lucrări de verice natură.

Advocați

Istoricul. — Condițiuni de admisibilitate. — Prohibițiuni. — Stagiari. — Consiliul de disciplină

Advocați. — Mai întâiu advocatura este o specialitate ca toate celelalte specialități dobândite în urma unor studii recunoscute de facultatea unde studiile s'au făcut, prin liberarea unei diplome de licențiat sau doctor în drept.

De aci avocatul este un specialist în știința dreptului, dovedind cunoștințele sale juridice cu diploma titlului său.

Pretutindenii unde există justiție practică de oameni, trebuie să existe și avocații, astfel că avocații sunt intimii justiției. Ei împreună cu judecătorii, sunt sacerdoții justiției divine pe pământ.

Istoricul. — Dacă este adevărat că pretutindenii unde există justiție, trebuie să existe și avocații, căci ei împreună cu judecătorii reprezintă justiția, atunci trebuie să admitem că originea advocaturii este tot atât de veche, ca și justiția; că avocatul o servă, lucrul acesta este adevărat.

Avocații în vechime se chemau și «*Clamores*», derivat din cuvântul *Clamor*, care însemnează strigăt, fiindcă vorbeau cu voce tare când pledau, strigau tare. Mai în urmă s'a numit *vorbitori* și apoi *pledori*, de unde s'a format cuvântul de *pledoarie* și care este apărarea ce un avocat face unei cauze prin mijlocirea vorbirii.

La noi cuvântul de avocații și cu atribuțiile lor, nu este cunoscut de cât de la înființarea Regulamentului Organic.

De și la noi ca la toată lumea, justiția a existat tot-d'una, dar despre avocații ne lipsește cu totul cea mai mică noțiune istorică, care să ne dea cel mai mic indiciu, cum era regulată în vechime această materie.

Singur regulamentul organic ne procură oare-cari cunoștințe asupra materiei advocaturii.

Așa, această veche legislațiune ne arată că avocatul trebuie să aibă oare-care capacitate juridică, constatată prin depunerea unui examen înaintea unei comisiuni speciale, dacă voia să aibă dreptul d'a fi avocat.

Părțile cu toate astea, libere erau de voiașii a și apăra singure interesele lor la judecată.

Admiși a fi avocații, ei aveau o limită în felul aranjamentului cu clienții lor.

Avocații nu puteau lua de cât 10 % de la un proces d'o valoare bănească de 10,000 lei. De la 10,000—50,000, nu puteau lua de cât 5%.

Și de la 50,000 lei în sus, până la verice sumă s'ar fi ridicat valoarea procesului, tot 5% lua.

De la procesele câștigate avocatul lua suma întreagă, și de la cele pierdute, lua suma jumătate.

La cas de neînțelegere între avocat și client, diferendul se deslega de Președintele Tribunalului.

Avocatul abătut de la datoriile sale, după inițiativa Președintelui Tribunalului și în urma aprobării Logofetului dreptății, aș ministru Justiției, era dat în judecata Tribunalului.

Advocatul condamnat de toate instanțele judecătorești, era oprit a mai exercita advocatura.

Din totalitatea advocaților, era un număr foarte restrins, angajați de Stat ca advocați ai săi, cu titlul de «*Advocații Statului*», și cu deosebiri între ei. Așa, unii din ei aveau dreptul a pleda numai la Tribunale, alții la Curte, și alții la Înalta Curte.

Pe lângă aceștia, Statul mai avea și alți advocați plătiți de el, și cari serveau *asistența publică*, lucru de mare folos, și care lipsește adî.

Acea-tă asistență publică am putea-o reînființa cu advocatură de oficiu, ce într'un mod de tot restrins, o avem în materie de represiuve și numai la Curtea cu jurați.

Ast-fel s'a urmat până la 1861, Noembre 10, când s'a făcut de puterea administrativă un regulament de organizarea advocaților Statului numai, alipiți pe lângă ministerul de Finanțe, și cu titlul de «*Advocați Ephori*».

Restul advocaților abandonase cu totul regulile vechei legislațiunii, rămîind la placul fie-căruia.

Mai în urmă, când bunurile Statului fură adunate la un loc cu o administrație exclusivă lor, și advocații Ephori trecură la administrația Domeniilor, cu titlul de «*Advocați ai Statului*».

Regulamentul de la 1861, impune advocaților a purta uniformă, și care era aceeași de adî a judecătorilor, cu mici nuanțe la centură, etc. Uniforma aceasta în ce privește pe advocați, s'a desființat prin lege la 1869 de ministru de Justiție, pe atunci V. Boerescu.

La 1864, Decembre, advocații cari rămaseră în voia întemplării, primesc o organizare și care este cea de adî.

Condițiuni de admisibilitate. — Advocatul investiți cu o autoritate morală, atât de mare, este natural că trebuiesc să fie supuși unor condițiuni de natură a nu se strecura în corp cei ne-demnî.

Adică să aibă calitatea d'a li se putea deschide porțile templului justiției, pentru exercitarea profesiunii lor.

După legea din 1864 în vigoare și adî, nu pot fi advocați, de cît Români, proprii dis și străini naturalizați.

Pe lângă calitatea de Român se mai cere advocaților se justifice că posedă cunoștințele științei dreptului cu diploma unei facultăți de drept din țară sau străinătate; fie de licențiat sau doctor în drept.

Prohibițiuni. — Condițiile de admisibilitate trag după dênsele și prohibițiuni, adică piedici puse celor nedemnî a îm-

brăca haina sacerdoțiului justiției. Ca prohibițiune găsim în lege pe următoarele :

- 1) Condamnați în delict de fur;
- 2) » pentru escrocherie;
- 3) » » abus de încredere;
- 4) » ca martori mincinoși;
- 5) » pentru calomnie;
- 6) » » atentat la bunele moravuri;
- 7) » » mituire.

Toate aceste prohibițiuni luate împreună, arată de câtă mare dosă de virtute trebuie să se bucure o persoană, ca să poată fi avocat.

Ca să putem fi mai elocinți în demonstrarea relexor de care trebuie să se ferească un avocat, spre a nu deveni nedemn în fața profesiunii sale, nu putem face mai bine de cât a reproduce aci elogiurile unui eminent publicist aduse advocaturii, zicând:

« Advocatura este tot atât de veche ca și magistratura, tot atât de nobilă ca și virtutea, și tot atât de necesarie ca și justiția »...

Un avocat trebuie să fie tot atât de nobil ca și virtutea, ca să nu trădeze interesele clienților săi, nici secretele depuse în sanctuarul său duhovnicesc, de către încredătorii în noblețea virtuții sale.

Alt-fel avocatul, cade sub asprimea legilor.

Asprimea pe care Impăratul Napoleon nu o găsea de cât în tăerea limbii avocatului, când să servea contra guvernului.

Grecii cei vehi asemenea pedepseaă pe advocați tot cu tăerea limbei, nu numai când vorbea contra guvernului, dar chiar când devenea vinovat vis-à-vis de clienții săi.

În fine advocații ast-fel aleși, trecând prin condițiile de admisibilitate și prohibițiuni, în urmă pe toți cei admiși a profesia advocatura, se înscriu într-un tabloă.

Acest tabloă se face de fie-care județ pentru advocații săi, și se depune la grefa tuturor instanțelor judecătorești, spre a se cunoaște de instanțele judiciare cari sunt advocați admiși la esercitarea profesiunii lor.

Tabloul acesta se face pe fie-care an spre a se adăoga cei noi și a se șterge cei morți sau deveniți nedemni.

Consiliul de disciplină. — Este o autoritate proprie a corpului de advocați compusă dintre ei prin alegere, și cu scop a făcea să prospere interesele lor și să se păzească cu strictetă datoriile lor.

Acolo unde să găsească de ce advocați esercitând profesia lor, trebuie să se aleagă un consiliu de disciplină. Unde sunt mai puțin de de ce, Tribunalul ține loc de consiliu și președintele Tribunalului locul de decan care însărcinează pe unul din advocați să ție corespondența necesară relativă corpului advocaților.

Acolo unde e consiliu de advocați, unul din membrii consiliului este ales cu titlu de *Decan al ordinului advocaților*. Consiliul ales se va comunica ministerului justiției prin procurorul Tribunalului său al Curții de apel unde este curte, spre a fi confirmat.

Convocarea corpului electoral al advocaților se face de procurorul Tribunalului, sau procurorul general al Curții de apel, unde este Curte, și care presidează alegerile până la fine.

Atribuțiile acestui consiliu sunt:

1. Formarea tabloului cu înscrierea advocaților.
2. Să facă a se aplica legile și regulamentele, relative corpului advocaților.
3. A veghia la împlinirea datoriilor și drepturilor advocaților și la aplicarea pedepselor advocaților deveniți culpabili.
4. Să libereze cărțile de advocatură.
5. La ținerea regulată a conferințelor advocaților.

Administrația județeană sau locală

Județul. — Consiliu județean. — Alegătorii consiliului județean. — Adunarea alegătorilor județului. — Durata funcțiunii de membru al consiliului județean. — Atribuțiile consiliului. — Veniturile județului. — Cheltuielile județului. — Aprobarea și intervenirea Regelui său a puterii legiuitoare la actele consiliului județean. — Comitetul permanent. — Atribuțiile comitetului permanent. — Relațiile prefectului cu consiliul județean și cu comitetul permanent.

Județ. — Se spun de istorici că în vechimea depărtată țările Române, Muntenia și Moldova erau divizate în părți numite căpitănatate, și fie-care din căpităni erau administrate d'un căpitan care avea în mâna sa pe lângă administrația căpităni și puterea d'a judeca; ast-fel acești căpitani erau și administratori și judecători¹⁾.

Căpitănatatele în urmă fură transformate în vornici, administrate de niște șefi numiți vornici.

Vorniciile ținură până sub domnia lui Mavrocordat când luară numele de isprăvnicate și șefii lor *Ispravnic*; timpurile

¹⁾ Historia lui Bălcescu.

recente transformară și ispravnicatele în județe și pe ispravnicii în prefecți, prin legea de la 1864.

Această lege, după diferitele necesități simțite de județ primii diferite modificări. Toate aceste modificări păstră însă județului caracterul acțiunii sale, același din legea creerii sale din 1864, adică: *administrativă și deliberativă*.

Prima confiată prefectului și secunda unui consiliu numit Consiliu județean.

Județul dară este o parte din teritoriul țerei de unde s'a numit și administrație locală, confiate administrației unui înalt funcționar numit prefect, care face parte după cum știm din administrația centrală.

Consiliul județean.—Prefectul spre a ajunge a face o bună administrație, este ajutat de un consiliu compus din mai multe persoane, pentru a se sfătui cu el în diversele necesități ale județului.

Acest consiliu represintă interesele locale, colective și economice ale județului; și se adună la epoce periodice.

Consiliul județean are președintele său, și prefectul este un agent al guvernului pe lângă consiliul județean.

Ca acest consiliu să fie în adevăr un sfătuitor al prefectului pentru interesele județului, și fiind-că el nu poate sta în permanență, de aceea el alege un număr de trei membrii dintre ei, cu titlul de comitetul permanent și pe unul din acești trei îl alege cu titlul de președinte al acestui comitet, cu mandat din partea lor, a sta în permanență în funcțiune și a se sfătui în locul lor, cu prefectul, de atâtea ori de câte ori acest înalt agentul al guvernului le va cere serviciul lor.

Când președintele comitetului, cel mai în etate dintre ei îi ține locul, numărul membrilor consiliului județean este de două-zeci și patru. Corpul electoral al consiliului județean este împărțit în trei colegiuri, alegând fie-care colegiu câte opt membrii.

Alegătorii consiliului județean.—Aceștia sunt toți locuitorii județului, domiciliati în județul unde este alegător.

Acești alegători trebuiesc să fie Români născuți, sau naturalizați. Să aibă censul cerut de lege spre a fi trecut în listele electorale. Să fie majore și să nu fie privat de exercițiul drepturilor civile și politice.

Adunarea alegătorilor județului.—Convocarea colegiilor electorale județene se face prin mijlocirea ministerului de interne și cu ordonanță Regală, cel puțin cu trei săptămâni mai nainte de zilei ficsată de alegeri.

Ordonanța aceasta se publică prin jurnale oficiale, afișân-

du-se și în toate comunele, ca se poată ajunge cu suficiență la cunoștința tuturilor alegătorilor ziua de alegeri. — Ordonanța e datoare să arate locul întâlnirii alegătorilor, precum și numărul consilierilor ce au să-l aleagă de fie-care colegiu.

Convocările sunt *ordinare* și *estraordinare*. Primele sunt acelea cari se adună ca se aleagă un consiliu care și-a făcut termenul prescriș de lege, și care formează o perioadă de patru ani.

Secunda este atunci când consiliul este disolvat și colegiul este chemat ca să aleagă un nou consiliu.

Consiliul adunat este presidat de un judecător al Curții de Apel sau al Tribunalului județului respectiv, asistat de două secretari și doi scrutatori aleși dintre alegătorii cei mai tineri și prezenți în sala alegerii în momentul deschiderii colegiului.

Președintele alegerii are poliția în tot timpul alegerii.

Actele alegerii se trimit Prefectului de către președinte, ca el să le depue în consiliu la deschiderea sa.

Se formează un proces verbal de toate cele petrecute cu ocazia alegerii, și o copie după el se lasă primarului unde se face alegerea ; după aceasta președintele este dator a trimite fie-cărui ales un mandat că e ales.

Convocarea consiliului se face prin ordonanță Regală și publicată în *Monitorul oficial*, cel puțin cu trei săptămâni mai înainte de întrunire.

Intrunirea ordinară este la 15 Octombrie la reședința fie-cărui județ. El se poate convoca și în sesiune estraordinară. Sesiunile atât de deschidere cât și de închidere se fac de Prefectul județului în numele Regelui, citind ordonanța Regală de deschidere ori de închidere.

După citirea acestei ordonanțe, consiliul rămâne singur spre ași verifica titlurile.

Alegerile cari vor fi găsite ca făcute cu îndeplinirea formelor legale, se declar de bune, cele contrarii se anulează și colegiul se declară vacant.

După verificare consiliul se declară constituit și se procede la alegerea biroului consiliului și a comitetului permanent.

La începutul fie-cărei sesiune ordinară trebuie să se aleagă din nou biroul, și când consiliul e convocat în sesiune estraordinară, atunci se servă cu biroul cel vechiu.

Durata sesiunii ordinare este de 20 zile, ea se poate prelungi la necesitate cu învoirea Prefectului și numai pentru 15 zile și în urma unei decisiuni a ministrului de interne.

Convocat consiliul în sesiune estraordinară, ordonanța de

convocare este datoare să arate anume lucrările de care consiliul are să se ocupe.

Consiliul nu poate delibera de nu va fi față cel puțin jumătate plus unul din membrii consiliului, și votarea se face cu majoritatea absolută a membrilor prezinți.

Ședințele consiliului sunt publice, se pot cu toate acestea declara secrete, dacă necesitatea ar cere.

În tot cazul ședințele în cari ar avea a se desbata bugetul, imposite, și tot ce se atinge de finanțele județului, trebuiesc să fie publice.

Numirile și revocarea funcționarilor consiliului se fac cu vot secret, celelalte cu apel nominal, sculare ori ședere.

Ședințele încep prin citirea procesului verbal al ședinței precedente, având fie-care membru dreptul să facă observările sale. După aceasta procesul verbal se pune la vot, și se primește cum era ori cu modificări.

Funcțiunile membrilor consiliului județean sunt gratuit, și fie-care membru în parte reprezintă județul întreg.

Dacă vr'un membru din consiliu ar avea vr'un interes în vr'o cestiune pusă la ordinea zilei în consiliu, el nu numai că nu poate lua parte la desbaterea acestei cestiuni, dar nici chiar nu poate fi față.

Demisiile membrilor se dau către consiliu, și când el este închis către comitetul permanent.

Vacanțele de membrii prin ori ce circumstanțe, trebuiesc încunoștiințate prefectului.

Acesta convoacă colegiul electoral după formele arătate mai sus, și se procedează la alegere. Funcțiunea de membru în consiliu nu începe de cât, după instalarea consiliului. Instalarea constă în depunerea jurământului de membrii consiliului în fața prefectului.

Atribuțiile consiliului. — În regulă generală consiliul este dator a se pronunța asupra tuturor intereselor, exclusiv locale ale județului.

Precum încă a se pronunța asupra tuturor obiectelor deferite lui de corpurile legiuitoare, sau de guvern.

De primele atribuțiuni consiliul este dator să se ocupe chiar în primele ședințe, s. e.: bugetul, adică de veniturile și cheltuielile județului.

Consiliul hotărăște legile tuturor funcționarilor, plătiți de județ.

El decide înființările sau îmbunătățirile stabilimentelor publice ale județului.

Autorisă împrumuturile județului, instrăinările ori schimbările averii sale, precum și transacțiile relative la aceste averi.

Pornește și urmărește judecățile înaintea tribunalelor, pentru averea județului.

Adoptă proiecte, planurile și devizile acelor lucrări cari se fac cu cheltuiala județului, afară numai dacă nu este însărcinat cu această lucrare comitetul permanent.

Se pronunță asupra cererilor privitoare la înființarea, desființarea sau schimbarea Țilelor de țerg în județ.

Se pronunță asupra modificărilor produse la hotarele județului, plășilor sau ale comunelor, precum și asupra stabilirii rezidențelor sub prefecturilor.

Face regulamente pentru administrarea intereselor speciale ale județului.

Aceste regulamente au putere întru cât administrația centrală nu decide alt-fel asupra lucrărilor pentru care regulamentul este făcut.

Când ar fi să se esecutive vr'o lucrare de înființare, întreținere sau de reparațiuni cari ar privi în aceeași vreme la mai multe județe, atunci fie-care județ interesat este chemat să se pronunțe asupra cesiuni. La caz de ne-unire, guvernul decide, după ce mai întâi ascultă și motivele fie-căruia din județele interesate.

Se pronunță încă asupra executării lucrărilor cari ar privi pe mai multe comune ale județului precum și asupra părții de cheltuială ce se cuvine a purta fie-care comună, ascultând asemenea mai înainte și avisul acestor comune.

Consiliul poate direct să arate ministrului de Interne, necesitățile ce ar fi nevoie a se face în interesul exclusiv local al județului, exprimând opinia și dorințele sale asupra nevoilor diferitelor servicii publice privitoare de județ.

A doua zi după închiderea fie-cărei sesiuni, biroul trimite ministerului de Interne toate procesele-verbale ale ședințelor. După trecerea d'o lună de la închiderea consiliului ministerul de Interne este dator să presinte Șefului Statului un raport despre lucrările acestor consilii, precum și despre dorințele lor exprimate în folosul județelor.

Veniturile județului.—Venituri numim mijloacele în puterea cărora județul poate întâmpina toate necesitățile sale. Isoarele din care se realizează veniturile județelor sunt :

1) Din contribuțiuni adiționale votate de consiliul județean, în marginile autorisării date de puterea legiuitoare, pe lângă contribuția directă către Stat. Aceste contribuții sunt de două feluri :

a) Facultative, ce consiliul ar găsi cu cale a vota pentru întâmpinarea vre-tunui alt interes al județului.

b) Obligatorii, adică acelea care servă la acoperirea cheltuielilor impuse de lege, în sarcina județelor.

2) Venituri accidentale s. e: plata trecătorilor pe poduri, făcute cu cheltuiala județelor.

Cheltuelile județului.—Acestea sunt întâmpinarea necesităților de care județul simte.

Aceste cheltueli sunt și ele de două feluri: Obligatorii și facultative.

Primele sunt acelea de care consiliul nu se poate dispensa și pe care trebuie neapărat să le treacă pe fie-care an în budgetul său.

La caz d'a refusa trecerea lor în budget le trece forțamente ministerul de Interne, ordonând din oficiu trecerea lor în budget.

Secundele sunt acelea care se votează de consiliu după ce s'a acoperit cheltuelele obligatorii și în marginile mijloacelor ce a mai rămas județului.

Ca cheltueli obligatorii, între altele avem și pe următoarele:

Chiria și reparația localurilor pentru Tribunal, Prefectură și sub-Prefectură, casarmă de Călărași și Dorobanți și mobilierul pentru acestea.

Lefile membrilor Comitetului Permanent, a tutor celorlalți funcționari și cheltuelile de cancelarie ale acestui comitet.

Întreținerea închisorilor județului.

Întreținerea drumurilor, podurilor și a altor lucrări publice ale județului.

Plata inginerilor și a tutor celorlalți funcționari alipiți acestui serviciu.

Tipărirea listelor electorale județene și a juraților.

Cheltueli pentru instrucție publică, spitale, copii găsiți, nebuni, intru cât aceștia din urmă n'ar avea loc în stabilimentele Statului, sau n'ar putea a'i întreține comuna.

Serviciu de poștă.

Plata de anuități sau dobânzi la capitalul împrumutat.

Toate aceste cheltueli, fie obligatorii sau facultative, trebuie să fie trecute în budget care se aprobă de Rege, prin intervenirea ministrului de Interne.

Budgetul pe anul expirat se cercetază de consiliu, apoi prin comitetul permanent se înaintează Curții de Compturi. Mai înainte însă d'a fi înaintat acestei Curți, el trebuie să stea o lună de zile afișat în cancelaria comitetului, ca fie-care să poată face observările sale de va voi.

Nici o strămutare de cheltueli nu se poate face în budget

de la un capitol la altul, fără autorizarea consiliului județean și aprobarea Regelui.

Aprobarea, intervenirea Regelui său a puterii legiuitoare la actele consiliului județean. — Consiliul județean are lucrări cari nu pot fi executate de nu vor fi aprobate de Rege; aceste acte sunt :

Budgetul și mijloacele d'al acoperi; împrumuturile cari ar trece peste suma de zece mii lei. Construirea de drumuri, de poduri, canale, și verice alte edificii publice, când ar trece peste 20,000 lei.

Cumpărările, schimburile, înstrăinările, transacțiile la averi mobile a căror valoare ar trece peste o decime până la 5 decimi, ale venitului anual al județului.

Regulamentele privitoare la interesele speciale ale județului.

Dacă în termen de 40 zile de la comunicare, Regele, prin ministru de Interne n'ar da nici un fel de răspuns, atunci lucrarea care era supusă la sancționarea sa se consideră ca valabilă și se poate executa.

Regele poate refusa sancțiunea unei lucrări, și în acest caz lucrarea se întoarce înapoi cu observările sale, spre a se revedea.

El poate asemenea să suspende o lucrare, cu termen și fără termen.

Când lucrarea se face fără termen, ministru de Interne *este dator să presinte* o lege *Corpurilor legiuitoare*.

Comitetul permanent. — Se numește ast-fel fiind-că el rămâne în permanență în tot cursul anului de lucrează în locul consiliului său din care este format.

Acest comitet, lucrând în numele și în locul consiliului județean este în aceeași vreme un mandatar al consiliului județean.

Consiliul permanent, se compune din patru membrii luați din consiliul județean prin alegere.

Unul din acești patru este ales ca Președinte al comitetului permanent, doi ca membrii asistenți, și unul ca supleant, spre a înlocui pe unul din membrii, când va lipsi; și unul din membrii mai în etate din cei doi, va ține locul Președintelui când va lipsi.

Comitetul mai are un secretar, care este șeful cancelariei.

Președintele presidează ședințele comitetului, este șeful cancelariei sale, ține relațiuni cu toate autoritățile și cu toți particularii.

La ședințele comitetului trebuie să ia parte cel puțin doi membrii.

Hotărârile sale se iaă cu majoritate de voturi, trecându-se

în resumat în un registru anume parafat și sigilat de consiliu. Ședințele sunt publice.

Atribuțiile comitetului permanent. — Sunt următoarele:

Pregătește elementele și adună lămuririle necesarii pentru chestiunile ce au să fie puse în discuția consiliului județean;

Dă secoteală de tot ce a făcut în cursul anului;

Apără în locul consiliului toate procesele sale;

Pregătește budgetul anului viitor;

Pune consiliului verificarea socotelilor spre aprobare.

În caz de urgență absolută, comitetul se poate pronunța și asupra chestiunilor deferite consiliului, cu îndatorire ca la deschiderea consiliului să le puie în vederea sa.

În cazuri grave poate revoca pe funcționarii, rămând în urmă aprobarea sa și refuzul din partea consiliului.

Cu două săptămâni mai înainte deschiderii fie-cărei sesiuni a consiliului județean, comitetul este dator să trimită fie-cărui membru, programul lucrărilor ce au a face.

El judecă toate contestațiile ridicate cu ocazia recensământului financiar, constituindu-se în formă de tribunal mixt, fiind-că e compus din funcționarii administrativi și judecătorești, acest tribunal fiind compus din două membrii ai comitetului permanent și un controlor financiar, și presidat de președintele tribunalului județean local. Fără prezența acestuia nici nu se poate complecta tribunalul și nici nu poate judeca.

Relațiile prefectului cu consiliul județean și cu comitetul permanent. — Prefectul este agentul guvernului pe lângă consiliul județean.

El stă în permanență la postul său, și este obligat atât de lege cât și de titlul său de tutore al intereselor județului, să facă cât mai dese revizii întregului județ, punându-se astfel cât mai mult în poziție a cunoaște toate necesitățile județului.

Ca atare, el este dator să asiste tot-d'a-una când ar crede necesar, la desbaterile consiliului, ca să dea lămuririle necesarii asupra lucrărilor ce nu le-ar putea cunoaște consiliul, din cauză că el nu este atât de mult pus în poziție a cunoaște toate necesitățile județului, cum le cunoaște prefectul prin contactul său zilnic cu nevoele județului.

Același drept și același rol are prefectul și pe lângă comitetul permanent.

Când consiliul sau comitetul ar face lucrări eșite din atribuțiile lor, de natură a vătăma interesele județului, prefectul este dator să facă recurs la guvern, contra unor atări lucrări, obligat fiind să facă cunoscut acest recurs în termen de zece zile.

Recursul făcut suspendă lucrarea consiliului său e comitetului permanent pe termen de 30 zile, de la data notificării facerii recursului.

Dacă aceste 30 zile a trecut și guvernul nu s'a pronunțat, lucrarea rămâne bună și se poate executa.

Când se face o disolvare a consiliului, ordonanța Regală de disolvare e datoare să arate dacă se disolvă consiliul numai, sau consiliul și comitetul, sau numai comitetul.

Dacă se disolvă și comitetul, atunci prefectul 'i ține locul până la instalarea noului comitet.

CAP. IV

Administrația comunală sau locală.

Comuna și origina sa. — Interesul formării comunei. — De câte feluri sunt comunele. — Reunirea comunelor sau deslipirea lor unele de altele. — Corp electoral municipal. — Alegătorii comunali. — Adunarea alegătorilor. — Consiliu comunal. — Atribuțiile consiliului comunal. — Primar. — Atribuțiile primarului. — Ajutoarele primarului. — Poliția comunală. — Starea civilă. — Cheltueli comunale. — Venituri comunale. — Contabilitatea comunei. — Imposite comunale. — Responsabilitatea comunei. — Contenciosul comunal. — Instrucția publică. — Judecătoria de ocoale. — Cheltueli pentru trimiterea indigenilor la băi pentru sănătate. — Higiena. — Caritate. — Spitale. — Proprietatea comunei.

Comuna și origina sa. — Când am vorbit de Stat, am vădut că el este o consecință a asociabilității omului.

Și comuna tot ca Statul este basată pe aceleași principii de ajutor reciproc al societărilor, stimulați de sentimentul lor de asociabilitate pentru reușita diverselor interese ale colectivității ce o compune.

Diferite semnificări s'a dat cuvântului «Comun», de unde pare indubitabil că și comuna 'și trage numele său.

Comun, este un lucru care interesează pe toți; toți d'o potrivă au dreptul a se bucura și participa de el și de folosurile lui. Așa, s. e.: aerul, lumina, soarele etc.

Comune sunt încă toate acele lucruri, de cari au dreptul a se folosi mai multe persoane și chiar toată lumea s. e.: păduri, șosele, fântâni de apă etc.

Asemeni o comunitate de interese adunate la un loc și de care toți are dreptul a se folosi de ele, ca de un lucru propriu al lor, este tot comun.

În sistemul dreptului nostru public modern, prin comună înțelegem, o *agregațiune de locuitori cari țin la asistența lor ca*

parte integrantă a Statului, ca ființă morală colectivă și existență în virtutea unei legi.

Comuna reprezintă diviziunea teritorială a Statului, unitatea intereselor colectivității locuitorilor ce o compune.

Ca atare ea face parte din administrația publică:

Ca agregățiune de familii unite prin interese comune tuturor membrilor, ele intră în clasa persoanelor civile.

Ca persoană civilă comuna este capabilă d'a contracta, a face achizițiuni, a posedea, a sta în judecată etc.

Aceasta fiind comuna, credem că este dovedit îndestulător că origina sa se urcă în antichitatea cea mai profundă, în cât nu este greșit a se dice că origina sa este chiar creația omului.

Aceea însă ce putem lua ca sigur este că în fie-care societate care se formează, în fie-care civilizațiune care se stabilește, acele aglomerațiuni de familii reunite asupra aceluiași punct prin legături, necesități și interese comune, este un fapt care se reproduce de sine, ale căror efecte legea le poate regula, dar nu le poate crea.

M. Marcele, în cursul său de Dreptul administrativ, dice:

«Comuna este un element necesar tuturor societăților civile.

«Ea are o individualitate care are viața sa, în existența sa chiar».

În sensul întinderii teritoriale a Statului, comuna e o parte din teritoriul Statului locuit d'un număr oare-care de locuitori, uniți între ei prin o comunitate de interese necesarii existenței lor.

De aci toate satele, orașele și orașelele, sunt datoare a forma fie-care din ele o comună.

Numărul locuitorilor unei comune trebuie să fie suficient, ca să poată să susție ajutorul ce trebuie dat existenței comune.

Pentru atingerea acestui scop adesea se întemplă ca o comună se compune din mai multe sate orî cătune strînse la un loc, ca numărul lor total de locuitori să poată constitui o comună, adică să poată să susție necesitățile existenței ei.

Numărul pe care legea l-a considerat ca oare cum suficient pentru formarea comuneii este de una sută de familii.

Interesul formării comuneii.—Acest interes este emina-mente mare, din mai multe puncte de vedere.

Mai înteu că este obligată fie-care persoană a face parte ca locuitor dintr'o comună oare-care, cu alte vorbe fie-care persoană să-și aibă un domiciliu.

Nașterea comunei este nașterea domiciliului unei persoane.

Cine nu-și poate stabili un domiciliu regulat, acela este considerat ca o persoană periculoasă societății, de la care neconținut se poate adăsta să fie atacată; de cât apărată contra atacurilor.

Persoanele fără domiciliu sunt vădute cu ochi răi de lege, pedepsindu-și ca vagabonși.—Legea este aspră cu aceste persoane fără căpătăiu, fiind-că ele sunt mai dispuse a face rău, de cât bine,—având tot-d'a-una la îndemână tot felul de mijloace, a ascunde vinovăția lor și a împedica pe justiție, a pune mâna pe culpabilele lor fapte.

Având domiciliul cunoscut mai anevoc culpabilii se pot strecura de la pedeapsă.

A se adăposti fie-care unde-și va plăcea, este a face imposibil formarea comunei și menținerea ordinei publice.

Comuna creează domiciliul, aduce menținerea ordinei publice, facilitează stringerea mijloacelor la întreținerea ei și a tuturor diverselor sale necesități s. e.: școli, biserici, spitale, judecătoria, apă, igienă, pavagiul, poliție și multe încă alte lucruri pe cari deja le cunoaștem și cari sunt în sarcina comunei. Cu alte vorbe, formarea comunei este concretizarea civilizațiunii care voește ca oamenii să trăiască în societatea semenilor săi ér nu a animalelor neraționabile.

Toți dară sunt nevoiți împinși de necesitatea asociabilității a trăi împreună, a se ajuta reciproc, și a-și avea pentru acest scop un domiciliu în comună.

Importanța domiciliului, după cum vedem, este atât de mult legată de importanța organizării comunei, în cât se poate dice că una trăește prin alta.

Așa, dacă o persoană voește a-și schimba domiciliul dintr'o comună în alta, nu poate face aceasta în mod legal, de nu va indeplini anume formalități prevădute de codul civil.

Aceste formalități prevădute de lege pentru schimbarea domiciliului, arată încă o-dată mai mult necesitatea existenței și stabilirii domiciliului unei persoane într'o comună oare-care.

Și ca consecință a acestei importanțe a domiciliului, legea recunoaște diferite feluri de domiciliu.

Vom face aci o mică digresiune spre a complecta materia domiciliului.

Domiciliul este un cuvânt luat din substantivul Latin «*domicilium*» care însemnează locuință, sau *Domos* care însemnează *casă* și derivat din cuvântul Grec „*ἔδος*“ locuință.

Domiciliul dară în accepțiunea cea mai comună a cuvântului este locul unde o persoană și are locuința sa ordinară,

unde 'și are fixat principalul său stabiliment cu cuget a sta acolo în mod nestrămutat.

Această definiție nu se aplică de cât la domiciliul civil, nu și la toate celelalte feluri de domiciliuri pe cari le vom vedea, și cărora legea a dat fie cărora din ele o acțiune separată. Așa avem, următoarele feluri de domiciliuri:

I. *Domiciliu de origină.*

II. *Domiciliu civil.*

III. *Domiciliu politic.*

IV. *Domiciliul matrimonial.*

V. *Domiciliul de alegere.*

VI. *Domiciliul de ajutor.*

VII. *Domiciliul real.*

VIII. *Reședință.*

IX. *Domiciliul funcționarilor.*

X. *Domiciliul studenților, al slugilor, al arestanților, al condamnaților la muncă silnică, al exilaților.*

XI. *Domiciliul femeilor măritate, al minorilor.*

XII. *Domiciliul relativ la căsătorii.*

XIII. *Domiciliul relativ la imposit.*

XIV. *Domiciliul relativ materiilor judecătorești.*

I. Domiciliul de origină. — Este acela pe care o persoană 'l dobândește o dată cu nașterea sa, și care este acela unde se află părinții născutului. Pe câtă vreme o persoană nu 'și-a schimbat domiciliul prin formele prevăzute de lege ea continuă a avea tot domiciliul de origină.

II. Domiciliul civil. — Acesta s'ar putea numi domiciliul ordinar, fiind-că este acela unde o persoană 'și are stabilit șederea sa cu cugetul d'a se statornici în acel loc spre a 'și exercita administrația tuturor intereselor sale; sau după cum se exprimă chiar legea, «unde 'și are principalul său stabiliment».

Dacă o persoană are mai multe stabilimente și șeade s. e. la fie-care din ele câte un timp oare-care, aceasta nu însemnează că acea persoană are mai multe domiciliuri sau că trecând de la unul la altul 'și a schimbat domiciliul.

Două lucruri sunt necesarii spre a determina schimbarea de domiciliu: Faptul și voința

Șederea la un loc fără intenție a se stabili pentu tot-d'una, nu stabilește în destul domiciliul. Adevăratul domiciliu este acela pe care 'l-am numit domiciliu de origină, și pe care continuă a-'l avea până ce nu 'l va fi schimbat conform regulilor legale privitoare la această materie.

Șederea dar reală sau de fapt a unei persoane la un loc cu

intenție a se fixa sunt singurele mijloace cari stabilesc cu suficiență domiciliul unei persoane ¹⁾).

Intenția schimbării domiciliului este de două feluri: *Espresă* sau *Presumată*.

Espresă este aceea care constă într'o declarație scrisă, subscrisă și *espresă* că voește a 'și schimba domiciliul. Această declarație trebuie dată Primarului locului de unde 'și schimbă domiciliul, și altă asemenea declarație dată Primarului locului, unde o persoană voește să 'și strămute domiciliul.

Presumpțiunea schimbării domiciliului depinde de mai multe circumstanțe, s. e. : când o persoană acceptă o funcție inamovibilă în o altă localitate de cât unde 'și avea domiciliul său.

Femeia măritată care e datoare a urma pe bărbat îl său acolo unde el va găsi de cuviință a 'și stabili domiciliul său.

Minorele neemancipat, are domiciliul părinților săi.

Majorii în serviciul unei persoane, are de domiciliu pe al persoanei în serviciul căruia se află.

Mai sunt încă o sumă de alte presumpțiuni legale pe cari legea nu le indică, căci sunt cu totul lăsate la aprecierea judecătorilor.

Domiciliul civil este de două feluri: *de origină* și *de alegere*.

Pe cel de origină îl cunoaștem, pe cel de alegere îl vom vedea mai la vale.

III. Domiciliul politic. — Este acela unde o persoană 'și esercitează drepturile sale politice sau dreptul de cetățenie. Adică unde plătește dările sale personale către Stat, și unde este scris în registrele civice, adică listele electorale care cuprind pe toate persoanele capabile d'a fi ales și alegător.

Acest domiciliu ce îl are fie-care alegător, este cu totul lăsat la alegerea sa, adică liber fiind a 'și alege orașul, județul sau comuna în care voește să 'și plătească darea sa directă, sau unde 'și are proprietatea ori principalul său așezământ ²⁾.

Când cine-va plătește o dare sau are proprietăți în mai multe județe, liber este a 'și alege domiciliul său politic în veră-care din acele locuri ar voi, neputând însă esercita dreptul său de alegător de cât într'un singur colegiu. Pentru acest finit este dator să facă o declarație scrisă de alegerea domiciliului cu trei luni înainte termenului încheerii listelor provisorii, atât la autoritatea comunală a locului unde a vo-

¹⁾ Merlin, v. 8, p. 336 § 1 și 2.

²⁾ Vezi art. 35, legea electorală din 1884.

tat până atunci, cât și la Primăria unde voește a 'și stabili domiciliul politic, spre a nu figura de cât în o singură listă.

IV. Domiciliul patrimonial. — Este domiciliul care trebuie să fie observat la facerea actelor stării civile, privitoare la căsătorie precum și la celebrarea sa.

O căsătorie nu se poate celebra de cât în localul uneia din comunele unuia din viitorii soți; alt-fel căsătoria este nulă.

Publicațiile căsătoriei însă se fac la domiciliul fie-căruia din viitorii căsătoriți.

Domiciliul relativ la formarea căsătoriei lor, se stabilește cu o abitațiune continuă de șase luni într'o comună.

De aci rezultă că domiciliul în materie de căsătorie se înțelege simpla residență ¹⁾.

Dacă cei cari se căsătoresc sau numai unul din ei sunt încă sub puterea paternă sau a vr'unui tutore, atunci publicațiile se fac și la domiciliul acelora sub a căroră putere se află; fără însă a împedica publicația și la residența soților dar avea-o.

Aceasta se cere ca măsură de precauțiune mai mare, pentru încunoștiințarea mai bine a tutori acelora cari ar avea vr'un interes legat de căsătoria ce are să se facă.

V. Domiciliul de alegere. — Este acela pe care o persoană și-l determină într'un anumit loc, pentru înlesnirea terminării unor anume afaceri ale sale.

Cu alte vorbe, este o întâlnire provisorie a părților pentru facilitarea terminării oare-căror anume afaceri ale lor.

Acest domiciliu este necesar, fiind-că înlesnește mult terminarea afacerilor pentru care s'a ales, evitând ast-fel străgăniri și cheltueli. Domiciliul acesta se poate numi și convențional, fiind-că părțile convin a 'și avea în cutare loc domiciliul cutărei afaceri a lor.

Efectele acestui domiciliu sunt că toate actele ce părțile ar conveni să 'și facă reciproc pentru terminarea afacerii, pentru care domiciliul a fost ales, să se îndrepteze la acel loc ales de ele și care n'are nici o forță, de cât pentru afacerea pentru care s'a ales.

Veri-ce alte acte străine de afacerea pentru care domiciliul s'a ales nu se pot îndrepta la acel domiciliu, fiind-că sunt considerate de lege ca neregulat îndreptate, urmând a se îndrepta la domiciliul real și de fapt al părților.

Domiciliul de alegere încetează, sau ia sfârșit prin următoarele circumstanțe :

¹⁾ M. Locré, L'esprit du Code Civile, v. 2, p. 130.

1) Prin terminarea afacerii pentru care s'a ales.

2) Prin moartea aceluia ce l'alesese, adică prin moartea ambelor părți care convenise la alegerea domiciliului.

Când ar muri partea pentru care se făcuse alegerea de domiciliu, poate a 'și alege altul dacă ar voi și fără să fie nevoie să comunice aceasta părții sale adverse.

Domiciliul de alegere convențional, se întemplă câte odată ca părțile în urma unui act al lor, să facă o alegere de domiciliu într'o parte de loc altul, de cât domiciliul real, pentru executarea actelor, precum și pentru îndeplinirea tuturilor celorlalte care ar necesita executarea actului pentru care s'a luat domiciliul convențional, s. e: comunicări, somații etc. Această alegere de domiciliu poate să facă parte chiar din actul ce se execută, precum asemenea poate fi coprins într'un alt act separat pentru alegerea sa.

Pe lângă aceasta, acest domiciliu este atributiv de jurisdicțiunea judecătorului, unde domiciliul a fost ales.

În acest caz una din părți trebuie să fie justițiabilă de acest judecător, alt-fel ar fi a se sustrage de la competența judecătorului legitim.

Alegerea acestui domiciliu n'are efect, de cât pentru actul pentru care s'a ales, și numai între părțile care au convenit între ele; de unde chiar 'și-a luat numirea de «*domiciliul de alegere convențional*».

Domiciliul acesta nu poate fi revocat nici modificat, de cât cu consimțimântul părților care au participat la alegerea sa.

El este născut în puterea unui act făcut între părțile care l-au ales, și care și-a dat consimțimântul lor la alegerea sa.

Același consimțimânt dar trebuie să presideze și la schimbarea sau modificarea sa.

Cu alte vorbe, acest domiciliu este irevocabil, fiind-că este un drept câștigat de partea în favorul căreia s'a ales; și de care nu poate fi privat de cât prin consimțimântul său.

VI. Domiciliul de ajutor.—Noi nu avem acest fel de domiciliu dar în vederea importanței sale și a complectării materiei domiciliului nu'l putem trece cu vederea.

Acest domiciliu este locul unde omul întrebuintat are dreptul la ajutorul public s. e: săracii, bătrânii, infirmii și alții de categoria acestora care au dreptul să reclame ajutorul public fără să li se poată refusa, de cât violând moralitatea și caritatea.

Sunt mai multe condițiuni cari cer stabilirea domiciliului de ajutor, și toate aceste condițiuni se stabilesc prin deosebite dispozițiuni legislative și care rămân la necesitatea fiecărei localități a le stabili.

VII. Domiciliul real.—Încă vorbind de domiciliul civil am putut vedea ce este domiciliul real, fiind-că se confundă între ele.

Se numește domiciliu real și domiciliu de fapt încă, fiind că este acela unde realminte de fapt o persoană și-a fixat cu intențiune domiciliu unde să-și eserciteze toate afacerile sale, de unde să-și administreze principalul stabiliment.

Faptul acesta intră și în demonstrarea domiciliului civil, și de aceea am ȃis că se confund între ele.

VIII. Residentă.—Este locul unde o persoană și fixează de obicei șederea sa, fără să-și fixeze în aceeași vreme acel loc ca domiciliu al său.

Reședința este o ședere circumstanțială și provisorie într'o localitate oare-care, și domiciliu este o ședere intenționată pentru un lung timp, recunoscute de lege ca legală pentru toate actele vieții persoanei în raporturile ei cu societatea.

IX. Domiciliul funcționarilor publici.—Funcționarii publici inamovibili au domiciliul local unde și esercită funcțiunea lor.

Funcționarii amovibili sau revocabili, și conservă domiciliul lor avut mai înainte d'a primi funcțiunea.

Locul unde aceștia și esercitează funcțiunea ce le este confiată nici odată nu poate fi privit ca domiciliu ci numai ca residentă. afară de nu-și vor fi schimbat domiciliul conform legei, în locul unde e numit funcționar.

Această regulă privește pe toți funcționarii publici revocabili, fie în interiorul Statului, fie în exterior.

X. Domiciliul studenților, al servitorilor, al arestaților, al celor condamnați la munca silnică, al exilaților.—

Studenților.—Aceia care sunt absenți din țară pentru studiu sau pentru alte afaceri particulare lor, sunt tot-d'a-una considerați că și păstrează cugetul de reîntoarcere în patria lor, păstrânduși în aceeași vreme și domiciliul ce l'avea mai înainte de a se absenta.

Servitori.—La domiciliul acestora se face o deosebire:

Aceia care se află în serviciul unei persoane s. e: ca intendent la o moară ori la o casă comercială, aceia cari lucrează la o fabrică, la mine, etc. Sunt considerați a fi făcând un serviciu extra-ordinar și sunt considerați de lege a nu fi renunțat la domiciliul lor ce a avut mai înainte.

Cât însă pentru servitori ordinari, aceștia au domiciliul stăpânului lor.

Arestați.—Cei arestați în prevențiune sau pentru un scurt timp, precum și pentru exilați, asemenea sunt considerați a

nu fi renunțat la domiciliul lor anterior, conservându-și prin urmare cugetul d'a reveni acasă și d'ași păstra intact domiciliul.

Nu este tot așa și cu cei condamnați la munca silnică pe viață. Domiciliul acestora este locul unde sunt internați a și face osînda la care sunt condamnați.

XI. Domiciliul femeilor măritate, al minorilor și al interdișilor.—Atât legea, știința și jurisprudența voește ca femeia măritată să nu aibă alt domiciliu de cât pe acela al bărbatului ei.

Intr'un singur caz, femeia măritată poate avea alt domiciliu de cât p'al soțului său, cazul acesta este divorțul.

Acest domiciliu ține numai pe timpul procesului de divorț și femeia îl conservă în puterea autorisării Tribunalului unde procesul este pendinte. Respingându-se divorțul, femeia reea domiciliul soțului ei. Se admite divorțul, femeia scapă de sub autoritatea maritală.

Minorii au tot-d'a-una domiciliul părinților sau al tutorilor lor.

Minorii emancipați și minorii căsătoriți pot avea domiciliul lor propriu.

Interdiși au tot-d'a-una domiciliul curatorilor lor.

XII. Domiciliul relativ la imposit. — Este acela unde se plătesc impositul, și este domiciliul de fapt.

Dacă se va întâmpla ca o persoană să și schimbe domiciliul fără să îndeplinească formele cerute de lege, atunci acea persoană va fi taxată atât la locul unde s'a dus a se stabili, cât și în locul părăsit.

În primul caz perceptorul său controlorul dice : «noul venit nu poate fi impus aiurea».

În secundul caz dice : «persoana absinte nu s'a dus a locui aiurea, căci atunci ar fi făcut cunoscut formele schimbării de domiciliu».

XIII. Domiciliul relativ materiilor judiciare. — Când o persoană chiamă în judecată pe altă persoană, trebuie îndreptată acțiune înaintea judecătorului domiciliului persoanei chemată în judecată.

În materie imobiliară acțiunea se îndreptează înaintea judecătorului domiciliului unde este situat imobilul.

Toate aceste diverse domiciliuri sunt intim legate de comună, ast-fel că nu poate o persoană să aibă un domiciliu, dacă nu face parte ca locuitor dintr'o comună oare-care. Domiciliul implică comuna, și comuna domiciliu.

De câte feluri sunt comunele.—Ele sunt de două feluri

comune rurale acelea de la țară numite și sate, și comunele urbane numite și orașe.

Adesea se găsesc comune rurale formate din mai multe sate sau din mai multe cătune, pentru reușita formării unei singure comune. Aceasta se face atunci când un singur sat nu ar avea numărul de locuitori prevăzut de lege pentru a putea forma o singură comună.

Comunele rurale după circumstanțe și necesități se pot transforma în comune urbane.

Trecerea unei comune din rurală în urbană este considerată ca o înaintare, provocată de meritele sale care au atras atențiunea guvernului țerei.

Numai guvernul în puterea unei legi are dreptul să facă atări înaintări. Considerațiuni dar de progres, sunt cauzele trecerii unei comune din rurală în urbană. Așa s. ex.: un comerț, o industrie prin care o comună s'ar distinge de alta, sunt motive care autorisă pe guvern să facă asemenea înaintări.

Comerțul este un amic intim și universal, el iubește și înbrățișează pe toată lumea, relațiile sale cu întreaga societate sunt din cele mai intime și mai bine voitoare. Acolo unde el prinde rădăcină, este cea mai mare bine-facere pentru acea localitate.

O comună rurală dar cu atări mijloace, începe a se deosebi de cele-lalte comune, ea atrage atenția puterii centrale și poate fi ridicată la considerația de comună urbană.

Reunirea comunelor sau deslipirea lor unele de altele. — Această unire sau desunire de comune se face după necesitățile ce să vor simți, și realizarea unirii sau a desunirii de comune este atribuțiunea administrațiunii.

Când administrațiunea ar întmâpina dificultăți în conducerea afacerilor unei comune din cauza unei prea mari întinderi a ei sau din cauza unui prea mare număr de familii care s'ar afla în ea atunci o atare comună se poate divide în mai multe secțiuni.

Aceste secțiuni însă toate sunt datoare să reprezinte o singură comună, să reprezinte o unitate administrativă.

O comună care ar dori lipirea sa de altă comună sau deslipirea sa de alta, ca să formeze ea o comună, trebuie să îndeplinească următoarele formalități :

Consiliul acelei comune este dator ca mai înainte de realizarea faptului să se adune cu mai mulți din contribuabili cei mai greu impuși ai comunei, a se consulta cu ei.

Această lucrare trebuie s'o facă asemenea și cea-laltă comună cu care cere unirea sau deslipirea.

Când toate părțile rămând de acord asupra unor asemenea cestiuni, Primăriile prin primăriii lor constată printr'un proces verbal voința comunelor.

Acest proces verbal se înaintează prin Prefect comitetului consiliului județian respectiv, și de aci Ministrului de Interne care confirmă această lucrare printr'o ordonanță Regală. Dacă vr'o parte interesată în cestiune va face vr'o contestațiune, atunci casul este deferit comitetului permanent a cărei hotărâre este definitivă.

Dacă comitetul va avea vr'o nedomirire asupra cestiunii dată judecătii sale, atunci el are dreptul să formeze o comisiune consultativă compusă din membrii cei mai luminați ai comunelor respective, care sunt datoare a lucra sub preșidenția sub-prefectului plășii sau plaiul din care fac parte comunele interesate în cauză.

Aceste comisiuni sunt datoare a analiza casul făcând un proces verbal în care să se treacă toate lucrările lor, și pe care îl va înainta comitetului prin sub-prefect.

Veri-ce întrunire sau deslipire de comună, care ar modifica circumscripțiunile unui județ, nu se poate face de cât în virtutea unei legi.

Efectele divisiunii și reuniunii comunelor este că, averea proprie a unei comune întregi sau a unei părți din comuna care se întrunește cu altă comună vecină, rămâne a sa proprie.

Corp electoral-municipal. — Este întrunirea la un loc a tutulor cetățenilor cu dreptul de alegători pentru comună, înscrși în listele electorale comunale.

Alegători-comunali. — Sunt toți aceia chemați de lege a da ființă corpului municipal și tutulor autorităților comunale, acești chemați sunt toți contribuabili cu domiciliul în comună și care prin urmare are interes în comună.

Toți acești contribuabili dar adunați la un loc, formează aceea ce numim «Corp-electoral-comunal»: sau *alegători comunali*.

Se numesc alegători fiind-că principiul domnitor la formarea consiliului comunal a fost dela început și continuă a fi *electivitatea*.

Condițiunile ce legea cere unei persoane a putea fi alegător ori ales la comună, sunt următoarele.

- 1) Să aibă domiciliul în comuna unde voește să-și eserceze dreptul de alegător și ales;
- 2) Să fie Român;
- 3) Să fie major;
- 4) Să fie înscris în rolurile de alegător;

5) Să plătească contribuțiile în comuna unde-și esercitează drepturile sale de alegător;

6) Să nu fie condamnat la vr'o pată infamantă;

7) Să se bucure de esercitarea drepturilor politice și civile

Toate aceste condițiuni unite la un loc, dă cetățeanului complectă capacitate de alegător și ales în consiliul comunal.

Funcțiunile consilierilor comunali sunt gratuite, ale primarului și ajutoarele sale sunt salariate.

Adunarea alegătorilor comunali. — Alegătorii la timpuri periodice și fixate de lege după înștiințarea făcută de primar în virtutea legii, se strâng între ei în adunare generală, spre a procede la alegerea consiliului comunal.

Această adunare pentru comunele urbane are loc din patru în patru ani și pentru cele rurale pe fie-care an.

Numărul celor aleși în consiliul comunal nu este constant, ele variază după numărul locuitorilor diferitelor localități.

Așa, legea din 1832 ne dă următoarea regulă în această privință:

Comunele cu o populație de la 3000—5000 trebuie se aibă nouă membrii în consiliul comunal.

Dela 5000—15,000 locuitori, consiliul comunal trebuie să aibă un-spre-zece membrii.

Cele cu o populație mai mare de cât 15 000 locuitori, aleg un membru mai mult pentru fie care zece mii locuitori.

Motivul acestei creșteri este și creșterea afacerilor comunelor cu locuitori mai mulți.

Consiliul comunal. — Acest consiliu sunt persoanele alese de locuitorii unei comune înscrși în colegiul electoral comunal, care are să se ocupe în numele întregii populațiuni a comunei lor de interesele locale, cu îndatorire a se aduna cel puțin o dată pe lună pentru a delibera asupra intereselor comunei.

Se poate cu toate astea aduna consiliul și de mai multe ori, ori de atâtea ori pe lună de câte ori se va simți nevoie.

Când consiliul se adună în termenii prescriși de lege se dice că este convocat în sesiune ordinară și afară de acest termen în sesiune estraordinară.

Adunările ordinare se fac din inițiativa legii, adică membrii se strâng de sine știind îndatorirea ce le este impusă de lege a se aduna o-dată pe lună.

Adunările estraordinare se fac din inițiativa necesităților și provocată de primar, căci el mai 'naintea tutulor membrilor le cunoaște

Primarul dar printr'o scrisoare oficială adresată tutulor

membrilor consiliului 'i convoacă a se aduna, la o zi și oră fixă; arătând prin disa scrisoare și cestiunile cari au să fie discutate de ei și pentru cari se convoacă.

Hotăririle consiliului se iaă cu majoritate absolută a voturilor.

Dacă membrii consiliului se adun în două rînduri și nu se poate obține această majoritate absolută a voturilor, atunci se lucrează cu numărul membrilor prezinți și ținându-se seamă de majoritatea voturilor.

Voturile sunt secrete și pe față, după cum consiliul va găsi cu cale. Ședințele consiliului sunt publice, afară când consiliul va decide alt-fel.

Hotăririle consiliului se trec într'o condică în ordinea ținută, servind aceasta atât consiliului ca un act justificativ de modul gestiunii lor, cât și alegătorilor a putea controla cu înlesnire corectitudinea însărcinațiilor lor.

Atribuțiile consiliului comunal. — Intr'un mod general consiliul comunal are dreptul a se pronunța asupra tuturilor cestiunilor cari li se pun în discuțiune de autoritatea administrativă.

Atribuțiile acestea sunt de mai multe feluri. Așa avem:

Atribuțiuni pe cari consiliul comunal le poate exercita fără necesitatea vre-unei intervențiuni; și cari sunt:

Conservarea, îmbunătățirea și modul administrării averei comunei, făcend a se bucura toți egal de averea comunei;

Are dreptul d'a numi și revoca pe funcționarii administrațiunii sale de veri-ce grad sau categorie fie ei.

Atribuțiuni cari nu sunt valabile de cât prin intervenirea comitetului permanent pentru comunele rurale, și a ministerului de interne pentru cele Urbane.

Acestea sunt lucrări pe cari legea le-a rezervat validării autorității administrative superioare comunei, și cari sunt:

Cumpărări, înștrînări, închirieri de bunuri imobiliare, faceri de construcțiuni, împrumuturi de bani, eșire din individiune din vr'o succesiune oare-care, asistență în judecată fie comuna reclamantă ori defendoare.

Dacă însă valorile lucrurilor de măsură ar trece peste suma de 30,000 lei venit, atunci se solicită intervenirea Șefului Statului chiar.

Inchidere și deschidere de strade, drumuri vicinarii, alinieri, taxe de poduri, regulamente și tarife privitoare la stringerea veniturilor, de la bilciuri, piețe, zalhanale, jugărit, și drumuri publice, tasele cântarului, cotitul, etc.

Termenul în care autoritatea comunelor trebuie să se pro-

nunțe asupra unor atarî cestiuni aduse la censura sa, este de 30 zile de la data înaintării lucrării prin Primărie.

Dacă acest termen trece și autoritatea superioară nu se pronunță, atunci lucrarea este considerată ca bună și se pune în executare.

Dacă lucrarea se anulează ori se modifică, se trimite înapoi primarului care o pune din nou în deliberarea consiliului spre a se pune d'acord cu autoritatea superioară.

Consiliul comunal rural nemulțumit pe hotărârea comitetului permanent, are dreptul de apel la ministerul de Interne.

Atribuțiunii cari constau numai în dorința ce au a face o lucrare oare-care. — Adică un desiderand exprimat de comună, asupra realizării unei lucrări oare-care.

Asemenea desiderande se traduc în fapte de către autoritatea administrativă superioară, primind a se realiza dorințele exprimate de consiliul comunal, d. e.: alinieri de drumuri mari în interiorul orașelor, târgurilor, satelor.

Primirea darurilor, legatelor, făcute așezămintelor de bine facere dependente de comună.

Autorisarea acestor așezăminte d'a se împrumuta, cumpăra, a porni procese sau a se împăca.

Intrunirea de sate, cătune ori lipirea lor de alte comune.

Realizarea tuturor lucrării depinde de singura voință a autorității administrative, ea numai poate decide de utilitatea sau neoportunitatea facerei unor asemenea lucrări.

Primarul și ajutoarele sale. — Primarul este șeful comunei. El este primul cetățean al comunei sau primul magistrat în care se resumă toată încrederea concetățenilor săi, căruia îi este lăsată toată răspunderea morală și materială a intereselor comunei unde el este primar.

Ajutoarele primarului sunt aceia cu cari el se servă în executarea dileritelor hotărîri ale consiliului comunal, ce el represintă.

Observăm aci că comunele rurale cari se compun din mai multe cătune, vor avea atâtea ajutoare de primari din câte cătune se compune comuna și exercitează puterea atribuțiilor primarului ca delegat al său pe lângă cătunele respective.

Primarii și ajutoarele sale se confirmă în funcțiile lor de Șeful Statului în comunele urbane, și de prefect în cele rurale.

Primarul singur este însărcinat cu administrația comunei, poate însă când el va găsi de cuviință a delega parte din puterile sale unuia sau mai multora din ajutoarele sale sau în lipsa lor, unora din cetățenii comunei, acești delegați se numesc *notabili* și sunt câte unul din fie-care suburbie.

Toate afirmările făcute de acești notabili în actele lor de administrație comunală sunt cređute de toți ca adevărate, fiind-că ei lucrează în numele primarului și în virtutea delegații ce ține de la el.

Atribuțiile primarului și ale ajutoarelor lui, sunt de trei categorii :

1. Atribuțiuni pe cari le esercită în calitatea sa de agent subordonat puterii centrale.

2. Atribuțiuni pe cari le esecută ca reprezentant al comunei, sub privegherea administrațiunii.

3. Atribuțiuni pe cari le esercită în calitatea sa de agent al poliției jdecătorești.

1. Atribuțiile pe cari le esercită în calitatea sa de agent subordonat puterii centrale. — Aceste atribuțiuni rezultând din această calitate sunt :

Să publice și să esecute legile și regulamentele ce vin de la puterea centrală.

Să facă listele electorale.

Să esecute măsurile de siguranță publică, ordonate de prefect sau de ministru de Interne.

Aceste măsuri par a se confunda cu Poliția municipală, și cu toate astea se deosibesc între ele după caracterul lor general și local ce represintă.

În primul caz este siguranța publică generală și este sub ordinile prefectului ca șef al siguranței publice

În secundul caz s. e : când este o turburare locală, atunci Primarul lucrează ca șef al poliției municipale în localitatea sa.

În cazul acesta Primarul este dator să ia tot felul de măsuri blânde și înțelepte pentru reușita stingerei agitațiunii ca să nu ia un caracter general când atunci cu mari greutăți s'ar putea stinge.

Atribuțiile Primarului ca reprezentant al comunei. — Ca primul magistrat al comunei, ca reprezentant al ei legal el este dator să facă următoarele :

Să represinte și să administreze casa comunală, proprietățile comunei. Să se ocupe de îndestularea publică cu articolele necesităților ținnice s. e : pâine, carne și toate cele-l'alte necesar consumațiunii ca să fie în bună stare.

Cu îngrijirea veniturilor, contabilitatea comunei, budgetul spre a-l presenta consiliului comunal, în prima ședință a anului financiar. Cu incheerea socotelilor anului trecut. Revizia casei comunei. Cu propunerile în consiliul a creerei de noi venituri comunale.

Cu învoirea târgurilor, facerea contractelor, adjudecarea lucrărilor, conform hotărârei consiliului și pe baza legilor în vigoare.

Cu reprezentarea comunei înaintea judecăților.

Supravegherea ospiciilor, birourilor de bine-facere, scoalelor, închisorilor, comunele bisericilor și teatrelor. Supravegherea caselor de prostituție, igienă.

El poate suspenda pentru un termen ce nu va trece peste șase săptămâni pe oricare funcționar al comunei.

El conservă arhiva și toate documentele comunei. Esecută hotărârile și regulamentele consiliului său. El publică toate lucrările consiliului său, spre a fi cunoscute de public.

Primarul poate face ordonanțe și regulamente cu caracter polițienesc, acolo unde nu este statornicită o anumită organizare polițienească, atunci când în comuna sa, s'ar întâmpla o răscoală sau grămădire de persoane cu cugete inamice, sau ivirea vericărei eveniment grav și neprevăzut pentru care cea mai mică întârziere ar periclita ordinea publică.

Aceste ordonanțe sau regulamente trebuie puse de urgență în vederea consiliului său trimetându-se tot de urgență copii după dânsul prefectului împreună cu motivele care îl autorisă de a nu adăsta autorisarea consiliului său.

Prefectul ori sub-prefectul poate opri executarea unor atare ordonanțe.

Consiliul încă este dator să se pronunțe asupra măsurilor extreme luate de Primar, în cea mai apropiată ședință.

În asemenea cazuri, Primarul său acela ce îl înlocuiește poate cere direct intervenirea puterii armatei comunale sau a autorității cea mai apropiată pentru realizarea ordinii.

Cererea aceasta trebuie făcută în scris, altfel autoritatea militară are dreptul să o refuze.

Motivul acestei măsuri este a tempera puterea primarului când ea ar cădea în abus și în acost caz să se poată descoperi dacă culpabil e primarul sau autoritatea militară.

Primarul mai este și oficer al stării civile.

3) Primarul agent al poliției judecătorești. — Acela ce se petrece în centrul țerei, în capitala sa, se poate petrece și în cea mai depărtată localitate a țerei.

Oamenii buni și răi se găsesc pretutindeni; de cei buni nici legea, nici autoritățile n'au să se neliniști.

Asupra celor răi trebuie fixată gândirea, vigilența și activitatea tuturor autorităților.

În specie, care autoritate poate fi mai la îndemână pentru reprimarea celor răi în comunele rurale de cât autoritatea primarului?

Intr'o comună rurală unde nu e de cât primarul care represintă autoritatea legală și a ordinii publice, el nu poate sta indiferent la violarea legii.

Legea dar autorisă pe acest unic agent al său în comuna rurală, să ia primele măsuri de stabilirea ordinii și legalității până la sosirea agenților, anume arătați de lege cu atribuțiunii judecătorești.

Primarul dar, în atări casuri este considerat de lege ca agent auxiliar al poliției judecătorești, cu dreptul a lua toate măsurile, a face toate investigațiile pentru prinderea vinovatului, pentru descoperirea dovezilor și a adevărului.

Toate lucrările primarului, făcute în această calitate, se trimet Procurorului său judecătorului de instrucție, prin sub-prefect.

Când însă casul deferit primarului, ca agent auxiliar al poliției judiciare este d'o importanță mare, el totuși este dator a începe activitatea sa și a vesti în aceeași vreme pe procuror și judecătorul de instrucție prin sub-prefectul respectiv.

Măsurile ce primarul ia în marginile puterii sale, se numesc hotăriri.

Aceste hotăriri au forță esecutorie, de n'au fost revocate de autoritatea superioară.

Hotăririle acestea sunt de două feluri: unele se rapoartă la casuri speciale și altele la casuri generale.

Pe cele cu caracter general autoritatea administrativă superioară le poate anula și suspenda pentru un timp oare-care, fără să aibă și dreptul a le modifica; adică să lase o parte a se esecuta și o parte a suprima.

Primarul, pentru faptele sale de agent auxiliar al poliției judecătorești, este judecat de Curtea de Apel în cas d'a fi dat în judecată.

Poliția comunală. — Ca principii generale, poliția comunală este basată pe aceleași principii ca și poliția administrativă generală, fiind-că ambele se ocupă cu menținerea ordinii publice.

Ca atribuțiunii proprii ale poliției comunale, de și în primul rînd și ea, ca toate polițiile, se ocupă de menținerea ordinii publice, însă aceasta este limitată în marginile comunei în care primarul și esecitează autoritatea sa de primar.

Pe lângă această mare și grea îndatorire a primarului d'a menține ordinea publică, el mai esecitează și următoarele îndatoriri:

Să asigure libera trecere tutulor cetățenilor, prin comuna sa.

Să îngrijească de luminarea și curățenia comunei.

De dărîmarea zidurilor sau a caselor care ar amenința căderea, punînd în pericol viața trecătorilor pe lângă dînsese.

A nu permite a se pune pe ferestrele caselor lucruri cari ar amenința căderea și a pune în pericol viața trecătorilor.

A nu se arunca pe strade lucruri insalubre.

A face a se menține ordinea pe piețe, bălciuri, în locuri de petreceri, ceremonii publice, spectacole, cafenele, biserici, etc.

A inspecta băuturile spirtoase și de consumație s. ex.: pâine, carne, fructe etc.

A preveni prin măsuri înțelepte și neprejudiciabile nimănui, accidente, s. ex.: accidente, incendiile, epidemiile, episodiile.

Cînd consiliul comunal ar lua o hotărîre abătută de la datoriile sale, care ar vătămă interesele generale, primarul atunci e dator a închide ședința și a comunica incidentul prefectului, care are puterea a tranșa conflictul. Fiind vorba de comune urbane, se comunică ministrului de interne care tranșează conflictul prin consiliul de miniștri.

Cînd actele consiliului comunal ar fi de natură a vătămă ordinea publică sau legile date lui să le aplice în asemenea caz lucrările consiliului sunt anulate și consiliul disolvat.

La comunele rurale consiliul comunal se disolvă după propunerea prefectului și în cele urbane după a ministrului de Interne.

Consiliul disolvat, imediat se convoacă colegiul electoral a se procede la noi alegeri.

Lucrările consiliului se continuă d'o comisie interimară compusă de persoanele cele mai greu impuse și numite la comunele rurale de prefect, și la urbane de ministru de interne. Aceste comisiuni lucrează până la instalarea consiliului ales din nou.

Starea Civilă

Probele stării civile. — Actele stării civile. — Ofițerul competente cu ținerea registrelor stării civile. — Actul de naștere — Actul de căsătorie — Actul de deces. — Actele stării civile relative la militarii aflați afară din teritoriul Român sau pe teritoriul Român, dară în timp de rebel sau de turburări — Liberarea de extracțe după actele stării civile. — Actele privitoare pe un copil presinte și fără viață. — Actul de legitimație. — Actul de adoptație. — Rectificarea actelor stării civile.

Starea civilă. — Starea civilă este poziția ce o persoană ocupă în familie și de aci în familia cea mare, în societate; precum starea civică este poziția ce o persoană ocupă în stat.

Sunt trei mari evenimente cari dau ocazie unei persoane ca să ocupe o poziție în societate și anume.

Nașterea.

Căsătoria.

Moartea.

De fie-care din aceste trei mari evenimente survenite omului pe lume sunt legate o sumă de alte mari și diverse cestiuni ale omului în societatea în care ocupă un loc.

Nașterea, din toate aceste trei evenimente, dă omului asistență și legături în societate.

Dovedirea nașterii, se numește *starea civilă*.

Regula adusă de necesitățile sociale sau de diverse circumstanțe împinge pe om la asociabilitate a'și procura tovarăși, a se căsători.

Dovedirea căsătoriei se numește asemenea *stare civilă*.

Poate o persoană scăpa de căsătorie, de moarte însă nici o-dată.

Tot ce are început, trebuie să aibă și sfârșit, nașterea este începutul omului și moartea sfârșitul lui, constatarea morții unei persoane se numește asemenea *stare civilă*.

Probele stărei civile. — Prin aceste probe se înțelege mijloacele cu cari se poate dovedi starea civilă și cari sunt d'o importanță eminentă mare, pentru care sfârșit și legiuitorul le ține foarte de aproape și cu mare îngrijire.

Așa, starea civilă a unei persoane se poate justifica în primul rînd cu acte de starea civilă, și în lipsă de aceste acte legea admite încă următoarele probe :

I. *Posesia de Stat.*

II. *Martorii.*

III. *Hârtii domestice.*

IV. *Registre publice.*

Intr'un cuvânt, toate acestea se numesc încă acte de stare civilă.

Nu este locul aci a ne ocupa de aceste importante mijloace ale dovedirii stării civile, fiind datorია dreptului civil a face aceasta, cu toate acestea vom dice câte o vorbă în parte pentru fie-care din aceste probe.

I. Posesia de Stat. — Este atunci când A. este reputat de copil al lui B. Adică credința tuturilor cari cunosc de aproape și pe A. și pe B. că cel d'ântéiū este copilul celui d'al doilea.

II. Martorii. — Sunt persoane oneste și capabile a mărturisi, cari pot să afirme prin jurământ, că știū prin ei însuși că A. este fiul lui B.

Și când martorii sunt convinși de acest fapt pe care-l cunosc prin ei chiar, ca să facă convingerea justiției că ei sunt sinceri, martorii pot să dea și chiar amănunte la cele ce vor fi întrebați când vor fi ascultați.

Așa s. e.: ei pot spune în ce anume lună s'a născut A., în ce anume loc s'a botezat, cum chiema pe popa care a oficiat la botezat, pe naș numele și pronumele părinților, ce meserie aveau părinții, dacă ei erau căsătoriți ori nu, de ce naționalitate și religie erau și multe încă alte întrebări ce li se vor face.

În legislațiunea noastră de ađi proba testimonială în dovedirea stărei civile este foarte limitată, ne-permițându-se de cât în următoarele circumstanțe:

1) De nu se vor fi ținut registre de starea civilă, la epoca când se pretinde a se fi născut persoana care reclamă.

2) S'aŭ că s'aŭ pierdut registrele.

În acest din urmă caz, trebuie mai întâi să aducă dovadă de la ofițerul stărei civile al locului interesatului, că în adevăr nu se găsește trecut în registrele stărei civile.

În urma acestei dovediri partea se prezintă la tribunal cu cinci martori, cari interogați după minuțiosul mod arătat mai sus, poate să obție de la tribunal dovada stărei civile.

III. Hârtii domestice.— Acestea sunt diferitele însemnări făcute pe cărți sau în registre de casă, sau pe hârtii isolate ale lui A, prin care să se constate că B este fiul său.

Asemenea însemnări pot ori nu să fie subscribe de propria sa mână, când sunt credute mai bine de adevărate.

În vechime la noi se obișnuia foarte mult, ca părinții să scrie pe scoarța vre-unei cărți mai importante pentru ei asemenea însemnări. Se obișnuia mai cu seamă a se scri pe partea interioară a vre-unei cărți de *biserică*, s. e.: Ciaslov, sau alte cărți de rugăciune.

IV. Registre publice. — Sunt actele făcute de oamenii legii, care constată legitimitatea unei persoane.

Actele stărei civile. — Sunt niște procese verbale făcute de cei însărcinați cu constatarea și paza stărei civile, și în care se trec petrecerea vre-uneia din cele trei mari evenimente ce vedurăm mai sus.

Aceste procese verbale se scriu direct în niște condiții anume făcute, șnuruite, parafate, sigilate și legalisate de tribunalul județului respectiv.

Condițiile acestea sunt în număr de trei, câte una de fiecare fel de stare civilă.

Actele acestea sunt născute din necesitatea d'a asigura fa-

milia în societate, căci ea e baza societății și legătura între membrii ei, evitându-se cu acest mijloc dificultățile și pericolele ce adesea pot aduce proba testimonială.

Aceste acte sunt impuse d'o potrivă tuturor, căci Statul are dreptul a veghea la interesul public al societății ce reprezintă și la interesul privat al individului al cărui tutore asemenea este el.

Registrelle acestea sunt niște acte care ne aduc aminte că ne naștem, adică: că ne reproducem, că trebuie a ne căsători și în fine că trebuie să murim.

După importanța evenimentelor ce ele dovedesc, se vede clar și importanța lor proprie, pentru care sfârșit și legea le dă tot concursul ei, impresurându-le de toate garanțiile pentru stricta lor pază pedepsind foarte sever pe aceia cari s'ar abate de la paza lor.

Așa, nu e permis a se scri printre rinduri în registre nici răsături ori ștersături, nici a se trece alte fapte de cât cele petrecute și adevărate.

Oficerul competente care ține registrele stării civile. —

Aceste registre sunt păstrate de aceeași persoană care este în aceeași vreme însărcinată a constata starea civilă a unei persoane și cari sunt primarii.

În vechimea timpurilor noastre, nu găsim urme cum se dresau actele stării civile și cine era depositarul lor legal.

Abia Regulamentul Organic la cap. VIII., anexa 3, pag. 361, ne dă oare-cari reguli privitoare la starea civilă.

De la 1832, data adoptării Regulamentului Organic, până la Statul de la 1864, care organizează și pune baze serioase stărei civile, ea se păstra și se executa de cler.

Puterea spirituală absorbea puterea Statului civil, și reprezentanții puterii divine erau însărcinați și cu constatarea acestor trei mari evenimente coprinse într'o singură vorbă: «*stare civilă*».

Așa dar fie-care naștere, căsătorie ori moarte, era constatată de preoții bisericii suburbiei, în care se petreceau aceste evenimente.

Unui născut, în momentul nașterii sale nimeni nu-i făcea nici o constatare până în momentul când ajungea să fie botezat cel născut, adică recunoașterea făcută născutului de biserica cultului părinților săi, de fiu al ei.

Puterea civilă era absorbită de puterea spirituală lăsată în sarcina bisericii, și constatarea nașterii era confundată în constatarea născutului de credincios al bisericii.

Bisericile dar erau pe atunci păstrătoarele actelor stării ci-

vile, și preoții erau niște ofițeri eclisiastici însărcinați de puterea spirituală cu redactarea actelor lor doveditoare botezului, care dovedea în aceeași vreme nașterea, căsătoria și morții.

Preoții aveau și ei condici ca și ađi, primite de la mitropolie sau episcopate și în care se treceau constatările lor.

Pentru cei născuți constatarea în condică se făcea cu ocazia botezului ci nu a nașterii, pentru căsătorie în momentul celebrării căsătoriei religioase și pentru morții cu ocazia cererii de înmormântare. În aceste condici se treceau aproape aceleași lucruri ca și ađi.

Pe lângă aceste registre sau condici bisericești, preoții mai aveau niște bilete cu același coprins ca și în condicile lor pentru fie-care fel din aceste trei evenimente, cari se liberau imediat după cererea părților fără nici o plată.

Aceste bilete le numim ađi «*extracte de stare civilă*».

Legiuitorii din 1864 ne găsind nici o serioșitate în actele stării civile ale Regulamentului Organic, luă aceste acte din puterea bisericeii și le confie primăriilor și popii fură înlocuiți cu persoane civile, numite de ăsa lege «*ofițeri de stare civilă*», iar legea comunală din 1882 le confie esclusiv numai primarului comunei.

Așa dar la 1864 puterea spirituală cedează Statului civil, rămăind biserica numai cu sacraarea sufletului său taina botezului și taina nunței.

Astăđi depositul actelor stării civile este primăria, și ofițerul public însărcinat cu redactarea și păstrarea actelor stării civile este esclusivamente numai primarul, sau unul din ajutoarele sale, delegat de primar, care lucrează în numele primarului numai.

La început, când noi nu eram deprinși cu această nouă instituție a stării civile, procesele verbale de constatarea evenimentelor survenite, se făceau pe foii volante, și apoi se treceau în registrele prevădute de lege. După o scurtă experiență însă, s'a refusat facerea lor pe foii volante fiind obligați ofițerii stării civile a face aceste constatări direct în registrele respective, evitându-se cu aceasta o sumă de incidente dezaștroase și mult prejudicioase, atât familiei cât și întregii societăți.

Registrele acestea se lac în dublu exemplar și tot-d'a-una la început fie-cărui an cu cheltuiala ministrului justiției, care le trimite ministrului de interne și acesta le distribuie primarilor.

La finele fie-cărui an, cel puțin după trecerea unei luni, aceste registre trebuiesc încheiate.

Adică primarul, la finele fie-cărui registru, va face un proces verbal constatând finirea anului, numărul paginilor registrului, al nașterilor, căsătoriilor și al deceselor ce coprinde registrul, punându-se sigiliul primăriei și semnându-se de primar.

După această operație ambele exemplare se înaintează tribunalului județului respectiv și legalisându-se toate de președintele arătatului tribunal. Apoi un exemplar se va păstra în arhiva tribunalului, și altul se va restitui primarului spre a se păstra în arhiva sa.

Registrele rămase în păstrarea tribunalului, rămân împreună cu ele și toate actele cu cari părțile s'aŭ servit la ofițerul stării civile la necesitatea ce aŭ avut.

La dresarea acestor acte ofițerul stării civile trebuie să ia parte, *proprio deviso et audito*; căci numai ast-fel ofițerul stării civile poate afirma că a trecut fapte adevărate în registrele sale.

De paza și veracitatea coprinsului acestor registre, personal este răspunător primarul.

Așa art. 36 c. civ. pedepsește cu amendă, pe violatorul formelor stării civile.

Asemenea art. 37 cod. civ. dă dreptul părților lăsate prin neîndeplinirea acestor forme să facă violatorilor acțiune în daune-interese, fără ca cu toate astea să scape și de pedeapsa legii de represiune.

Ast-fel ei sunt pedepsiți și de articolele 161, 162, 123, 125 Codul Penal și art. 450 Procedura Codului Penal.

Aceste pedepse constituie sancțiunea dată acestor acte, atât de importante prin destinația lor.

Actul de naștere. — Nașterea este unul din cele mai mari evenimente ale omului, este una din cele mai mari fapte ale sale, în lumea în care a venit să facă parte, fiind-că interesează pe întreaga societate, sub toate punctele de privire și în particular pe familie; căci nici societatea, nici familia nu voește a se introduce în sinul ei, de cât rezultate legale și legitime.

Actul constatării regularității și neregularității venirii omului pe lume, poate da naștere la o sumă de varii incidente.

De aceea nașterea unei persoane trebuie constatată cu mare îngrijire fiind-că actul constatării nașterii sale este certificatul de origină al noului venit.

La veri-ce naștere trebuie să se facă o declarație la ofițerul stării civile al locului născutului, cel mult în termen de trei zile de la naștere.

Declarația se poate face ori de părinți, ori de moașe, ori de doctorul care va fi asistat nașterea, sau de veri-ce alte rude sau persoane; care vor fi fost față la naștere.

Imediat după această declarație, ofițerul stării civile în prezența a două martori, este dator să redigeze actul nașterii.

Acest act trebuie să cuprindă :

Anul, luna, ziua, ora, minutul nașterii.

Locul nașterii, sexul născutului.

Numele ce să de născutului.

Numele, pronumele, profesia, religia, naționalitatea, etatea.

Asemenea numele, pronumele, profesia, religia, naționalitatea, etatea și domiciliul martorilor.

În urma terminării actului, el trebuie să se iscălească de ofițerul stării civile, apoi de martori și părinți, sau aceia cari au făcut declarația nașterii. Fie-care act în registru se va purta un număr curent.

De se va găsi un copil abandonat, cel care îl va găsi este dator a-l confia pe dată ofițerului stării civile împreună cu toate obiectele găsite o dată cu copilul la el.

În acest caz ofițerul stării civile va dresa actul nașterii, arătând în act toate circumstanțele ce i s'au ivit, precum etatea copilului după aparența ce-i va face copilul.—De se va găsi între obiectele copilului vre-o însemnare că are nume, îi va trece acest nume în act; în caz contrariu îi de nume ofițerul stării civile.

La caz că se va naște un copil pe un vas Român călătorind pe mare, atunci formalitățile cerute de art 45 până la 48 din Codul Civil, se fac de către căpitanul vaporului.

Actul de căsătorie. — Căsătoria este origina și baza familiei. Ea este începutul, menținerea și continuarea societății.

Și acest act, ca și al nașterii, are formalitățile sale proprii ca să garanteze seriozitate familiei și societății, aceste formalități sunt :

Consimțământul părților, care se căsătoresc.

Consimțământul părinților, sau al acelora de care depind viitorii căsătoriți. Numele, pronumele, profesia, domiciliul, religia căsătoriților, al părinților lor, sau al acelora de care depind noii căsătoriți, precum și al martorilor lor; fiind-că fie-care din viitorii căsătoriți sunt dator să se prezenta înaintea ofițerului stării civile însoțiți de câte două martori.

În lege nu se indică sexul martorilor, în practică însă se resping femeile.

Suntem de părere că se face o greșită interpretare a legii

excluzându-se femeile de la dreptul d'a fi martori în actele de căsătorie, fiind-că în mare parte practica le admite.

Aşa s. e: ele pot fi martore în materie civilă, în divorţuri, în materie de represiune etc. Legea vorbind de martori, nu face nici o distincţiune între bărbaţi şi femei, şi prin urmare, unde legea nu distinge, nici noi nu putem distinge.

Asemenea ofiţerul stărei civile, este obligat a trece în actul de căsătorie şi următoarele :

Că cei căsătoriţi nu sunt în grad de rudenie opriţi de lege.

Că sunt majori, sau au vr'o dispensă a Şefului Statului.

Că s'au făcut publicaţiile.

Dacă s'au făcut vr'o opoziţie la căsătorie, şi dacă s'a respins.

În urma tuturor acestora, actul se subscie de ofiţerul stării civile şi de toate părţile pe care le-am vedut că ia parte la acest act.

Dacă vre-una din ele nu ştie scri, atunci ofiţerul stărei civile este dator să facă menţiune în act, despre acest fapt.

Publicaţiile la căsătorie sunt încunoştiinţările făcute prin scris şi grai, de ofiţerul stării civile, în două rinduri înainte de celebrarea căsătoriei, la intervale de opt zile între ele şi în zi de Duminecă, lipite pe zidurile primăriei ambelor părţi şi a bisericilor suburbiilor în care domicilies ambii viitori căsătoriţi.

Pe lângă această afişare se mai face cunoscut publicului şi prin grai în acele două Dumineci în biserică, de către primar şi după terminarea serviciului divin.

La trei zile, după ultima publicare, se poate celebra căsătoria.

Publicaţiile acestea se fac în scop ca căsătoria să fie adusă cât se poate în mod mai perfect la cunoştinţa tuturilor, ca să nu scape din vederea acelor mai cu seamă, care ar avea dreptul a se opune la facerea unei căsătorii.

Dacă în urma acestor publicaţiuni, nu s'a făcut nici o împotrivire, căsătoria se celebrează, contrariu celebrarea căsătoriei se suspendă până ce opoziţia la căsătorie se termină judecătoreşte. De se admite opoziţia, căsătoria se respinge.

Aceste împotriviri la căsătorie să numesce «*oposiţie la căsătorie*» şi se fac de aceia cari cred că au vr'un interes a nu se face căsătoria.

Quid dacă una din părţi care se căsătoreşte, sau chiar şi amândouă nu v'a putea dovedi că sunt majori ?

În acest caz părţile sunt obligate să se presinte la ofiţerul stării civile cu cinci martori care sub prestarea de jurământ să declare ofiţerului : etatea, numele, pronumele, profesia, reli-

gia, naționalitatea viitorilor căsătoriți sau a unuia din ei, aceleia care are necesitate de această dovadă. Toate acestea se trec într'un proces-verbal semnat de ofițerul stării civile și de martori, trimițându-se în urmă tribunalului județului respectiv, spre a-l legaliza; remițându-se în urmă ofițerului care are nevoie de acest act.

Dacă martorii nu știu carte, să se facă mențiune în act de aceasta precum și de facerea actului constatător al etății.

În cas când publicațiile se vor face în mai multe comune, asemenea să se face mențiune despre aceasta în actul căsătoriei, prezentând părțile certificate că nu s'au făcut opoziție ori că s'au făcut dar au fost respinse.

Celebrarea căsătoriei trebuie să se facă în oficiul Primăriei, contrariu căsătoria este nulă.

Act de deces. — Este actul care constată moartea unei persoane, și ale cărei forme ce trebuie să cuprindă sunt următoarele :

Anul, luna, ziua, ora, minutul când a murit. Numele, pronumele, profesiunea, religia, etatea, naționalitatea încetatului din viață. Locul unde a murit, s. e. suburbia, strada și numărul casei. Felul boalei care a provocat moartea. Dacă a fost celibatar, însurat ori văduv. Se va trece asemenea numele, pronumele, profesia, religia, naționalitatea, etatea, domiciliul părinților defunctului, sau mențiunea că n'are părinți. Asemenea, numele, pronumele, profesia, religia, etatea, naționalitatea și domiciliul a două martori cari trebuiesc să afirme decesul.

Intemplantu-se ca o persoană să moară afară din domiciliul său, atunci persoana în casa căreia s'a întâmplat decesul, este obligat a face ofițerului stării civile declarație de deces, servind în aceeași vreme de martor.

Decesul intemplantu-se într'un spital civil ori militar sau într'un stabiliment public ori privat, superiorii acestor așezăminte sunt datorți în 24 de ore de la deces să anunțe pe ofițerul stării civile.

Acesta este dator a se transporta la localitate spre a constata decesul, dresând imediat și actul de deces.

Actul acesta se transmite apoi la locul unde decedatul a avut ultimul său domiciliu, spre a se trece în registrele stării civile locului său.

Dacă o persoană va muri într'un penitenciar, asemenea ofițerul stării civile trebuie să se transporte la localitate spre a dresa actul de deces, fără să facă mențiune de circumstanțele aflării sale în penitenciar.

De morții nu se vorbește de cât de bine, la marginea gropii se abandonează de cei vii toate adversiunile avute contra decedatului.

Societatea generoasă și caritabilă voește să respecte memoria celor duși din rëndurile celor vii și cari nu se mai pot apăra contra atacurilor ce s'ar îndrepta contra lor.

Pentru respectul dar al memoriei celor duși din lumea reală, nu voește legea să se mai știe și în urmă culpa persoanei care a murit în penitenciar.

Dacă cine-va ar muri pe un vapor român și călătorind pe mare, în acest cas căpitanul vaporului său proprietarul său în timp de 24 ore de la deces, după formele deja cunoscute, trebuie să dreseze actul de deces, servindu-se de două martori din voiajori săi din mateloții vaporului, înscriindu-se acest act în rolurile echipagiului.

La primul port unde va ajunge echipagiul și de va fi un port Românesc, cei cari au redactat actul de deces va depune două copii după acest act de deces la autoritatea portului care se va conforma art. 46 C. d. Civ. Adică o copie va fi oprită în cancelaria Portului, iar cea-l'altă se va înainta ministerului de interne.

Aceasta o va trimite comunei domiciliului tatălui defunctului său al mamei sale, dacă domiciliul tatălui este necunoscut. Autoritatea comunelor va trece îndată acest act în registrele sale.

Dacă însă echipagiul va aborda pe un port străin, atunci cei cari au redactat actul de deces va trimite o copie legalizată după acest act la ministerul de externe, ajungând pe calea diplomatică la ministerul de interne.

Acesta îl va trimite la domiciliul lui cunoscut al unuia din părinții decedatului, și primarul e dator a'l trece îndată în registrele stării civile de deces.

În regulă generală însă, mai înainte d'a se procedea la dresarea actului de deces, trebuie să se ceară autorizarea de înmormântare. Această autorizare nu se poate libera de cât după 36 ore de la deces și după ce decedatul a fost vizitat de ofițerul stării civile și de doctorul legist; pentru a constata de *viso* cazul morții.

Dacă din această vizitare rezultă că moartea e naturală și după trecerea celor 36 ore de la deces, se dă autorizare de înmormântare, această autorizare este gratuită.

Dacă din contră doctorul constată că cadavrul prezintă leziuni esteriore sau alte semne ne-naturale în interior, rezultând din toate acestea că moartea a fost forțată, atunci

cazul acestei morți se constată de un agent al poliției judiciare.

După această constatare se procedează la autopsia cadavrului și justiția este datoare a ține sub de aproape surveghere pe cei bănuți.

După terminarea operațiunii medicale se liberează autorizarea de înmormântare, iar justiția își urmează cursul său d'a descoperi pe culpabili spre a îi pedepsi.

Sunt necesarii toate aceste formalități mai înainte îngropării cadavrului, căci numai ast-fel se poate descoperi adevărul ce urmărește justiția.

De s'ar îngropa pe dată, atunci urmele crimei s'ar pierde, criminalii ar rămânea nepedepsiți, și societatea care are nevoie de ordine și pace ar rămânea nesatisfăcută.

Actele stării civile relative la militariii aflați afară din teritoriul Român sau pe teritoriul Român, dar în timp de rebel sau turburări. — Actele militarilor aflați în circumstanțele indicate în acest titlu să redigează după formele comune actelor stării civile, afară de excepțiunile cuprinse în articolele 21, 34, 42, 64, Cod. Civ.

Persoanele însă cari redigează aceste acte în aceste excepționale cazuri sunt altele și anume :

Quartir maestru în fie-care corp de unul sau mai multe batalioane sau escadroane.

Intendentul atașat pe lângă armată sau pe lângă corpul de armată.

Aceștia fac actele stării civile pentru ofițerii fără trupe și pentru funcționarii armatei.

Registrelle stării civile pentru militariii cari fac parte dintr'un corp de armată, se țin la corpul lor din fie-care parte.

Pentru ofițerii fără trupe și pentru funcționarii atașați, registrele se conservă la Statul-major al oștirea.

Și unele și altele din aceste registre, după încetarea rebelului sau a turburării se depun în arhiva Ministerului de rebel.

Actul stării civile al nașterii, trebuie făcut după două zile de la naștere.

O copie legalizată după acest act se va trimite la locul ultimului domiciliu cunoscut al unuia din părinții cunoscutului ; spre a fi trecut și în registrele stării civile locale.

La actele de căsătorie se fac publicații la ultimul domiciliu al părinților lor.

Publicațiile acestea trebuiesc să stea 25 zile, la corpul de armată pentru ofițerii cari fac parte din corpul de armată, și

25 zile la Statul-major pentru cei fără trupe și pentru ceilalți funcționari militari.

După acest termen căsătoria sa oficiază și o copie legalizată după actul său se trimite la ultimul domiciliu al părinților, spre a fi trecut și în registrul stării civile al locului.

Cât privește însă actele de deces, se fac de fie-care quartir-maestru al fie-căruși corp de armată.

Iar pentru ofițerii fără trupe și ceilalți funcționari ai armatei de intendentul corpului și după încredințarea a trei martori. Copii după acest act se trimite apoi la ultimul domiciliu cunoscut al unuia din părinții defunctului, spre a se trece și în registrele stării civile locale.

Liberarea de extracte după actele stării civile. — Veri-ce persoană are dreptul să cêră a li se libera extracte după actele stării civile, de la depositarul lor.

Aceste acte trebuiesc în urmă să fie legalizate de tribunalul respectiv sau de judecătorul de ocol.

Estractele se fac pe hârtie timbrată.

De se va întâmpla ca unul din esemplarele registrului să se piadă, atunci extractul se va lua după esemplarul esistent, făcându-se mențiune în extractul liberat de pierderea esemplarului.

Dacă ambele esemplare sunt pierdute, atunci se va lua un certificat de la Ofițerul stării civile, doveditor că ambele esemplare de registre sunt pierdute, ori că nu s'au ținut

Apoi pe basa acestui certificat, partea interesată tare dreptul a aduce cinci martori la Ofițerul stării civile, cari să dovedească starea sa civilă, aceea ce ar fi dovedit'o și actul pierdut, d'ar esista.

Ofițerul stării civile constată toate acestea printr'un proces-verbal, pe care în urmă îl trimite Tribunalului județului respectiv spre a-l legalisa; și în urma acestei formalități îndeplinite, actul ține loc de stare civilă.

Actele stării civile privitoare pe un copil presinte și fără viață. — Quid pentru Ofițerul stării civile în fața unui copil născut fără viață?

Intr'un atare cas nu se face un act de naștere, ci un act de deces, și care trebuie să coprindă:

Că copilul s'a născut fără viață, și actul se dreseză în registrele de deces, ci nu în cele de naștere și după ordinea numerică.

Actul de legitimație. — Quid pentru copilul natural? Adică, cel născut dintr'o căsătorie neregulată

Un atare copil este recunoscut ca al părinților săi cari în

adevăr Ți-a dat viață, numai prin căsătorie regulată a născătorilor săi.

Pentru acest sfârșit, aceste persoane sunt datoare ca mai înainte de celebrarea căsătoriei lor civile, să declare la Ofițerul stării civile, existența copilului său a copiilor fiind mai mulți, arătând etatea și sexul lor.

După această declarație ofițerul stării civile este dator să treacă în actul de căsătorie voința părților că, recunosc de adevărați copii ai lor pe cei cari Ți a declarat.

Această recunoaștere, legea o numește «*legitimație*».

Actul de adopție.—Adopția este libertatea ce are o persoană care nu are copil, să ia ca al său un copil al unei persoane străine, și care devine întocmai ca și al său.

Acest fapt în vechea legislațiune se numia și «*înfiere*», adică că lua pe copilul străin întocmai ca un fiu al său propriu.

Efectele adopțiunii sunt că, adoptatul capătă și se bucură de toate drepturile și prerogativele pe cari legea le acordă unui copil eșit dintr'o căsătorie recunoscută de lege, asupra bunurilor și numele adoptatorului, fără însă să piardă drepturile asupra patrimoniului părinților săi născători.

Ca formalități pentru realizarea adopțiunii, sunt următoarele :

Adoptatul să fie cu de ce anî mai mic de cât adoptatorul, ori adoptatori.

Adoptatul său aceia de cari el depinde, să-și dea înscris consimțimentul prin care primește a fi adoptat.

Adoptatorii să se bucure d'o exemplară moralitate și bună conduită în societate, dovedind aceasta cu certificate din partea concetățenilor lor.

Să dovedească că numai au copii, căci tocmai lipsa copiilor face admisibilă adopțiunea.

În urma acestor dovezi, atât adoptatorii cât și adoptatul său aceia de care el depinde, sunt datorî să facă o colectivă cerere Tribunalului, cerend adopțiunea.

Tribunalul chiamă pe părți și în ședință publică analisând probele, admite ori respinge adopțiunea.

În termen de două luni de la pronunțarea Tribunalului, trebuie să facă apel la curte. Curtea la rëndul ei ca și Tribunalul citează pe părți, și în ședință publică analisând probele admite sau respinge adopția.

Adopția priimită de curte, părțile sunt datoare a-și lua câte o copie legalisată după decizia sa și a se presenta la ofițerul stării civile, cu îndatorire să treacă în resumat această decizie în registrul de nascere. Acest resumat este următorul :

Că copilul A. este adoptat de B. etc. — Sexul, etatea numele și pronumele, profesia, religia părinților copilului.

Numele, pronumele, profesia, religia adoptatorilor, și în urmă declarația că copilul a devenit al adoptatorilor.

În fine este nulă o adopție, dacă nu se vor îndeplini cu strictețe toate formele prevăzute de la art. 309 inclusiv până la art. 324 inclusiv.

Rectificarea actelor stării civile.—Rectificarea de acte ale stării civile se înțelege, îndreptarea erorilor cari s'ar strecura în actele stării civile cu ocazia dresării lor, fie de verice natură aceste erori. Acest rectificări nu se pot face decât numai de Tribunal, care e dator să dea o hotărîre care ar face v'ro rectificare; și această rectificatoare hotărîre trebuie să fie trecută în registrul respectiv de stare civilă de către ofițerul stării civile.

Cheltueelele comunei.— Cheltueli obligatorii sau de ordine publică.— Cheltueli facultative.

Cheltueelele comunei. — Prin cheltueli ale comunei în țelegem întrebuintarea veniturilor sale, pentru întempinarea multor și variatelor sale trebuințe.

De aceea, cheltuelile sale sunt de două feluri, după cum și sunt anunțate în fruntea acestui titlu. Să vedem pe fie-care din ele.

I. Cheltueli obligatorii sau de ordine publică. — Este destul a spune că aceste cheltueli se numesc «*de ordine publică*», ca să putem înțelege de câtă mare importanță sunt ele.

Însăși ordinea publică trăește sau se alimentează din aceste cheltueli ce e obligată comuna a face. Sunt atât de multe și variat necesitățile pe cari comuna este datoare să le preîntempine și cari intră în cuvântul de ordine publică, că comuna chiar n'ar putea esista fără întempinarea acestor necesități și scopul pentru care colectivitatea locuitorilor comunei s'aun unit spre a le satisface.

Avem dar ca cheltueli obligatorii, următoarele :

1) Cheltueli cu întreținerea casei comunei. Adică sumele necesarii pentru reparația și întreținerea în bună stare a localului său. Incălditul, luminatul, hârtie, cerneală, condee, plata funcționarilor, întreținerea poliției comunale și cheltuelile pentru sărbătorile publice.

2) Abonamentul la Monitorul Oficial.

3) Cheltueli de imprimate, s. e. : tipărirea listelor electorale și comunale.

4) Cheltueli pentru recensământul populației, pentru adu-

cerea la cunoștința publică, starea sănătății populației orașului, orî starea de mortalitate, felul boalei provocatoare morței, cauzele provocatoare, punînd ast-fel pe locuitorii comunei în stare a se putea apăra, precum și publicarea născuților alături cu decesurile, arătându-se în aceeași vreme naționalitatea și religia morților orî a născuților.

5) Cheltueli pentru starea civilă.

6) Plata pensiunii funcționarilor comunei.

7) Plata primarului, a ajutoarelor sale, precum și a întregului personal al administrației comunale, în cari intră și plata sergenților de oraș.

Pompierii și instrumentele lor pentru incendiu.

8) Cheltueli pentru facerea proiectelor, planurilor și devizelor. În acest condei intră și cheltuelile pentru planurile orî devizele ce ar avea nevoie a se face localului său propriu, sau la localurile pendinte de Primărie, fie ele din nou, fie în reparație, orî a le reface.

Proiectele acestea constau:

a) Un plan general.

b) Un plan amănunțit al fondațiilor, pivnițelor și al fiecărui etagiu în parte.

c) Despre înălțimile principale, laterale și posterioare.

Toate acestea formează partea grafică a lucrărilor.

d) Un devis descriptiv, care trebuie să arate construcția în lucrările ce au a se executa.

Natura și calitatea materialelor ce au a se întrebuița precum și modul de punerea în lucrare.

e) Un devis estimativ și amănunțit materialicește însoțit de sub-detalii, în scop d'a face cunoscut prețul materialelor și al lucrărilor de mână, precum asemenea a cheltuelilor și câștigului.

f) Un caet de sarcini coprinzînd obligațiile antreprenorului, condițiile de adjudecare, epocile și modul plății.

g) Cheltueli făcute cu adjudecarea bunurilor comunale și a altor necesități ale sale, cari nu se pot executa de cît trecînd prin licitație, s. e.: adjudecarea tîrgurilor, piețelor, a imobilelor sale, a diferitelor sale furnimente, precum și a tuturor instituțiilor pendinte de comună.

9) Cheltueli făcute pentru închiderea și întreținerea cimitirelor în bună stare.

10) Cheltueli pentru planuri de aliniere.

Prin plan de aliniere se înțelege lucrarea care are dreptul să pue în ordine stradele și așezarea caselor pe strade, atât în urbe cît și la sate.

11) Cheltueli pentru întreținerea cultului, s. e.: întreținerea

bisericelor cu toate necesariile pentru întreținerea esercițiului cultului. Așa, plata preoților, a corului vocal și a tutor celorlți funcționari ai bisericeii.

La noi încă nu e nimica legifer în această privință. Biserica se susține din caritatea publică și Primăria participă și ea cu enoriașii suburbiei în care se află biserica de îngrijit de administrarea modestului venit bisericesc, produsul carității publice. Cu toată modificarea ce pare a se fi introdus prin noua lege a clerului, servitorii bisericii (preoții) continuă cu toate acestea a avea o soartă foarte precară.

Această participare a Primăriei e un fel de tutelă ce exercită asupra bisericelor în virtutea unui regulament al său făcut la 1873, care pentru înlesnirea administrației bisericeii, împarte populațiunea în parohii. Fie-care parohie trebuie să aibă cel puțin un număr de 150 familii și un preot numit *paroh* sau *șeful parohiei*.

Parohia trebuie să aibă o listă, în care să fie trecut numele tutelor locuitorilor.

Lista aceasta trebuie să fie făcută în dublu exemplar, din care una la paroh și alta la comună.

Când însă o comună sau un cătun, are numărul necesar de locuitori a compune o parohie, atunci are fie-care parohul lor.

La necesitate a se lipi mai multe comune între ele, ori a se deslipi una de alta, atunci este consultat și parohul, căci este și interesul său la mijloc.

Veniturile și cheltuelile bisericeii sunt confiate parohului și încă la două persoane alese dintre credincioșii bisericeii și alta numită direct de primărie, aceste trei persoane compune consiliul de administrație al avutului și cheltuelilor bisericeii.

Consiliul acesta este dator să dea pe fie-care an socotelile de administrarea bisericeii către primărie, justificând cu acte toate cheltuelile făcute pentru biserică.

Durata funcțiunei acestui consiliu este pe doi ani, și cu toate că el este compus și de un membru ales, primarul poate cu toate astea să'l disolve, sau să revoace numai pe unul din ei când va găsi de cuviință, nici odată însă pe paroh, el vine de drept în consiliu.

Socotelile de ordinar se dau înaintea unui delegat al primăriei, care în urmă este dator să facă un raport amănunțit către primar de starea cum a găsit administrația ecleziastică.

Dacă primarul găsește raportul bun, 'l confirmă și descarcă pe consiliu de răspundere

La din contră, consiliul este disolvat și dat judecătoarei, răspundând cu averea lor proprie de pagubele suferite de biserică.

12) Cheltuelile făcute cu instrucția publică primară s. e. plata chiriei localului, sau construcțiile proprii ale comunei pentru școli.

Plata mobilierului scoalei, obiecte de pedagogie, luminatul, încălzitul, plata profesorilor și a serviciului de rind al scoalei, întreținerea copiilor săraci cu cărți, haine și toate necesariile spre a putea continua învățământul primar.

13) Cheltuelile pentru întreținerea judecătoriilor comunale și de ocoale.

14) Intreținerea închisorilor proprii comunale pentru condamnații în contravențiunii de judecătoriile comunale, precum și pentru cei prinși în flagrant delict, precum și pentru cei care trebuiesc înaintați capitalei județului respectiv.

15) Intreținerea copiilor abandonăți, a spitalelor publice, a infirmilor, a săracilor, trimiterea indigenilor săraci la băi pentru căutarea sănătății lor.

16) Plata cheltuelilor ajunse la scadență.

Comunele ca și indiviții având aproape aceleași necesități după cum deja ne este cunoscut, pot și ele face împrumuturi, și prin urmare au datoriile de plătit.

Pentru plata datoriilor lor comunale sunt datoare să înscrie în bugetele lor, plata datoriilor ce au de plătit.

Cât privesc datoriile reclamate în puterea unui titlu judecătoresc, creditorii comunei nu pot urmări bunurile comunei pentru despăgubirea lor.

Veniturile bunurilor comunale sunt aservite la o utilitate publică; nu se pot dar urmări nici veniturile, nici fondul veniturilor, căci atunci s'ar anihila utilitatea publică pentru care comuna e creată.

Dacă comuna însă n'ar avea alte fonduri pentru achitarea unor atari datorii ale sale, atunci se pun noi impozite pentru plata datoriilor rezultând din titluri executorii.

Dacă însă datoria e atât de mare în cât face imposibilă plata, atunci nu se poate impune fiind-că nu se poate cere contribuabililor sacrificii pe cari nu le poate suporta. În acest caz achitarea nu se poate face de cât obținând de la creditorii reduceri la proporții posibile a creanțelor lor plătite cu termene, ci nu odată toată datoria.

Pe lângă că contribuabilii nu pot suporta sacrificii prea mari dară nici guvernul nu poate autoriza niște datorii care ar putea epuiza materia impozitelor necesare atâtor servicii publice de cari comuna nu se poate dispensa de cât cu pericolul d'a sdruncina însăși ordinea publică.

Dacă această plată ar interesa pe mai multe comune,

atunci fie-care din ele sunt datoare a contribui în raport cu interesul ce le privește.

Când comuna n'ar voi să înscrie în budgetul său o cheltuială obligatorie, în acest caz o înscrie de oficiu autoritatea administrativă superioară.

II. Cheltueli facultative.—Se numesc ast-fel, fiind-că ori se pot dispensa d'asemenea cheltueli, ori se pot amâna pentru un timp oare-care; fără ca printr'aceasta să sufere interesul public. Cu alte vorbe, prin cheltueli facultative înțelegem pe acelea, care nu sunt trecute ca cheltueli obligatorii, și care sunt cu totul lăsate la aprecierea primarului și a consiliului său comunal d'a fi trecute între cheltuelile facultative.

Unele din cheltuelile facultative prin natura lor seamănă mult cu cheltuelile obligatorii ale comunei. Așa s. e: subvenția acordată ospicielor, întreținerea pavagelor etc. aceste cheltueli, de și sunt trecute între cheltuelile facultative, cu toate că prin natura lor par a fi atât de imperioase existenței naturei omului, că fără dênsele par'că n'ar putea exista. Este o aparentă confușiune numai, căci d'altmin trelea aceste cheltueli n'au natura indispensabilității, cum au cheltuelile de întreținerea învățământului public primar întreținerea sergenților de oraș, cari sunt vigilenți gardienii ai ordinii publice chiar.

Ca cheltueli facultative avem:

- 1) Subvenția ospicielor.
- 2) Intreținerea pavagelor.
- 3) Luminatul stradelor.
- 4) Crearea și întreținerea de grădini.
- 5) Crearea și întreținerea de plimbări publice.
- 6) Crearea și întreținerea de bibliotecă și muzee.

Toate aceste cheltueli sunt divizate în două: cheltueli anuale și ordinare; accidentale și extra-ordinare.

Primele sunt ajutorul dat anual vechilor funcționari ai comunei sau văduvelor lor, care nu au dreptul la pensie.

Subvențiile stabilimentelor de bine-facere.

Intreținerea de fontăni, ceasornice pe strade, grădini, plimbări diverse, muzee, bibliotecă, luminatul stradelor, pavage, udatul stradelor și a tutor plimbărilor publice.

Secundele, adică cheltuelile accidentale sau extraordinare sunt:

Achizițiuni de proprietăți imobiliare;

Construcțiuni sau reconstrucțiuni de edificii comunale;

În fine ori-ce fel de cheltueli cari sunt de natură a nu se

reinoi și cari au de scop a satisface o necesitate comună, se numesc cheltueli extraordinare sau accidentale.

Venituri comunale. — Venituri comunale fixe. — Venituri comunale extraordinare sau eventuale. — Venituri comunale provenite din taxe.

Veniturile comunale. — Prin venituri comunale înțelegem patrimoniul comună, averea sa din al cărui produs comuna satisface toate trebuințele sale și cari sunt chirii proprietăților sale, diversele sale taxe și amendi rezultând din infracțiune la regulamentele comunale, aceste venituri se divid în trei categorii cum vedurăm mai sus.

Venituri comunale fixe. — Se numesc ast-fel fiind-că baselor este a nu se înstreina de loc, sau de se va înstreina, atunci trebuie să se înlocuiască cu altul tot de aceeași natură și mai mare în preț chiar.

Ca venituri fixe avem :

- 1) Venitul bunurilor și al rentelor ;
- 2) Venitul centimelor ;
- 3) Produsul actelor stării civile ;
- 4) Produsul amendilor.

Ca venituri din imobile avem :

Chirii de case, hale, piețe, târguri, abatorii, arendi de moși, tăieri de păduri.

Centimele numite și prestația în natură, ele sunt venituri ce comunele ia din munca manuală a locuitorilor ei, pentru facerea căilor de comunicație.

Aceste centime intră în veniturile fixe, fiind-că nu se pot desființa nici o-dată din cauza necesităților ce ele întempină.

Sau de s'ar desființa, trebuiesc neapărat înlocuite cu alte venituri, atât sunt de necesarii casurile ce ele trebuiesc să întempine.

Produsul expedițiunii actelor stării civile, sunt taxele cari se incasează de la părți cu ocazia dresării actelor stării civile, sau luare de extracte după ele.

Produsul amendilor. Quantumul acestor amendi de și nu e fix și variază, totuși ele persistă a produce un venit anual ; fiind-că recalitranti de legi și regulamente nu vor înceta d'ă fi nici o-dată.

Aceste amendi se compune din sumele ce sunt condamnați de lege a plăti vîndătorii de pâine, lipsă la cântar sau rău făcută neputându-se pune în consumație. Vinderea cărnei lipsă la cântar. Vîndătorii de fructe necoapte. Contrabandiștii de

spirtoase și alte multe casuri isvorâte din nepaza regulamentelor comunale.

Venituri extraordinare sau eventuale.— Se numesc venituri extraordinare, fiind-că natura lor este a se putea realiza ori nu.

Ca atari venituri avem :

1) Contribuțiunii extraordinare, numite ast-fel fiind-că se impun numai fiind nevoie de ele, alt-fel nu se realizează.

2) Prețul bunurilor înstrăinate.

Prețul eșit din aceste vânzări dacă nu are încă un scop determinat spre a se utiliza, comuna este datoare să cumpere hârtiile de Stat, și venitul hârtiilor să-l treacă între veniturile extraordinare, cauzat din înstrăinarea bunului său.

3) Tăierea pădurilor. Lemnele din aceste păduri pe cât timp stați în picioare și netăete, sunt considerate ca imobile și neînstrăinabile de persoanele morale.

Cu toate astea comuna pentru casuri grave și bine dovedite poate tăia parte din păduri, și prețul eșit din această tăiere trebuie să fie trecut ca venituri extraordinare.

Aceste păduri nu se pot tăia de cât cu voia comitetului permanent, pentru comunele rurale, și cu a ministerului de interne pentru cele urbane.

4) Donațiunii și legete, ce poate să vie comunei a primi.

5) Tot între veniturile eventuale se pot trece și diversele daune interese câștigate de comună prin hotărâri judecătorești.

Venituri provenite din taxe comunale. — Acestea sunt toate acele taxe ce comuna are dreptul se puie pe proprietățile sale ; și cari sunt : 1) Tacsă pe locurile din Hale locuri din târguri și piețe ; 2) Taxe de trecere pe poduri a oamenilor și vitelor ; 3) Taxe pe dreptul de cântărire, cotire, concesiuni, cimitire, pe procurarea apeii, ridicarea guinoaelor.

Comptabilitatea comunei

Durata esercițiului. — **Istoricul budgetului.** — **Formarea și regulamentul budgetului.** — **Mijlocul de a regula budgetul.** — **Budget suplimentar.** — **Esecuția budgetului.** — **Credite adiționale.** — **Imprumuturi municipale.** — **Formele lor.** — **Inchiderea esercițiului și prezentarea compturilor.**

Durata esercițiului. — Prin durata esercițiului în materie de comptabilitate înțelegem spațiul de un an de activitate în care comuna are să cheltuiască veniturile sale pentru întinpinarea necesităților ei, și pentru care la finitul anului trebuie să dea socoteală justificând cu acte întrebuițarea lor. Anul

financiar al comunei este același ca la Stat, adică de la 1 Aprilie până la finele lui Martie.

Istoricul budgetului. — Toată durata esercițiului financiar anual al comunei, să învêrtește împrejurul budgetului. De aceea trebuie să vedem, ce este budgetul.

Cuvântul «Budget» vine de la vorba italiană «Borsa» care însemnează pungă.

Este aproape o regulă generală că pe frontispiciul tuturor bur-selor să află săpat în piatră o formă de pungă, care este simbolul conservării moneșii.

De aci s'ar putea dice că bosonarul fie-căruia este o pungă, în care se păstrează avutul său.

Englezii în vechime reprezentaū budgetul lor prin o pungă plină cu bani, pe cari le aduceaū în parlament, ca represen-tând cheltuelile și veniturile statului lor.

Și noi chiar până aproape de anii noștrii, reprezentam ofi-cialmente avutul nostru în pungi cu bani, arătând din câte pungi se compune avutul statului.

Contribuțiunea noastră către Turci, pe când eram datorii, o făceam tot în pungi de bani.

Maî târdiū însă atât Englezii, Francezii și chiar toate cele-lalte popoare, modul de interpretare a budgetului consta în adu-narea tuturor hârtielor și actelor financiare la un loc, prin care se putea dovedi cheltuelile și veniturile unui stat.

Adunarea acestor acte și progresarea vieței politice dete maî în urmă naștere cuvântului budget, cuvânt care coprinde în el chieltuelile și resursele statului, reprezentate o dată prin pungi de bani.

Concentrarea dară într'o singură lucrare scrisă a cheltue-lilor și veniturilor Statului precum și a actelor justificative doveditoare cu amênuntul chieltuelilor și veniturilor, se nu-mește ađi budget.

Aceste budgete sunt datoare toate instituțiile publice a și le face, pentru fie-care an.

Chiar și instituțiile private, casele de comerciū și indiviđiî încă aū nevoie să-și facă budgetul lor anual.

Budgetul ast-fel cum este compus, el este oglinda în care fie-cine poate să-și vadă cu înlesnire avutul și cheltuelile sale anuale, de aci poate să știe a'și cumpêni averea cu cheltue-lile spre a'și întêmpina necesitățile sale anuale.

Formarea și regulamentarea budgetului. — Budgetul se formează maî întâiū prin trecerea în el, după cum s'a đis maî sus, a tuturor cheltuelilor și veniturilor anuale.

Fiind vorba de stat, budgetul se formează pentru fie-care

minister în parte, coprinzând și pe al tuturilor instituțiilor pendinții de fie-care din ele. Toate acestea adunate la un loc se resumă într'o lucrare numită «espunere de motive»; această lucrare se face de ministru de finanțe prezentată Camerei.

Asemeni fie-care comună în parte trebuie să formeze budgetul său împreună cu al tuturilor instituțiilor pendinte de ea și tot asemenea trebuie să facă și fie-care județ.

Claritatea și precisiunea cea mai mare se cere la formarea budgetului, arătându se cu cea mai mare esactitate veniturile și cheltuelile, care cu toate compun situația generală financiară a tuturilor serviciilor publice.

Budgetul trebuie să fie analizat pe fie-care ramură de serviciu în parte, și rezultatul fie-cărui articol să fie espus cu desvoltarea cea mai mare.

Lucrarea budgetului este cea mai mare operă financiară ce poate esista, fiind că dēnsa pe lângă că represintă avuția unui popul, dară este în aceeași vreme mēsură economică care trebuie să fie tot-d'a-una norma activității fie-cărui. Budgetul mai concentră în el politica internă și externă a statului, căci din budget se alimentează aceste două politici care ambele unite formează viața statului, satisfăcēnd în aceeași vreme opinia publică care trebuie să fie intim legată de puterea esecutivă; pentru a asigura guvernului succesul sistemului adoptat de majoritatea camerilor și sancțiunea Șefului Statului.

Din cele espuse, budgetul este împărțit în două: prima parte coprinde cheltuelile și secunda veniturile.

Se pun mai întâi cheltuelile fiind că trebuie să cunoaștem mai întâi întinderea necesităților, și apoi în raport cu dēnsele să se ceară și resursele a le satisface.

Dacă necesitățile sunt mai mari ca veniturile, atunci se aleg dintr'ēnsele acele necesități cari nu sufer cea mai mică amânare, rămāind ca pentru cele-l'alte să aviseze în viitor, la noi mēsurī.

Budgetul odată format se tipărește în mai multe exemplare și fiind vorba de Stat, după tipărire se distribue deputaților în Cameră ca să-l studieze. Apoi se pune în discuție, apoi la vot, și în urmă se sacționează de Șeful Statului. Numai după îndeplinirea acestor formalități budgetul să pune în aplicare.

Budgetul comunelor rurale, se confirmă de comitetul permanent.

Când sunt resturi de datorii de plătit la închiderea esercițiului, ele se sting în timp de cinci ani, în următorul mod:

Regulat în fie-care an în toată perioada de cinci ani se deschide un capitol special în budget care urmează, al fie-cărui minister, imputând fie-căruia plata.

După expirarea acestui termen descărcarea este pronunțată, și situația casei publice degajată de orice operație din trecut.

Fiind-că aci e vorba de budgetul comunei; primarul este dator ca mai înainte de expirarea exercițiului anului curent, să facă toate pregătirile formării budgetului viitor cu mult mai înainte de începerea anului financiar viitor; ca până atunci budgetul să aibă vreme a trece prin toate formele legii spre a se putea pune în lucrare îndată cu începerea anului financiar pentru care s'a făcut.

Primarul dar, în timpul oportun, reunește și coordonează toate elementele care îi trebuesc la compunerea budgetului.

Aceste elemente unite între ele toate la un loc, compune o lucrare în mai multe exemplare distribuite fie-cărui membru din consiliul comunal, ca să fie pregătiți asupra lui când va veni discuția și votarea lui în consiliu.

După votarea sa primarul îl supune la sancțiunea puterii executive.

Puterea executivă are dreptul a face modificări sau chiar a reface cu totul budgetul. În atare cazuri consiliul ia din nou în desbatere budgetul, se pune din nou la sancțiunea puterii executive și numai după aprobare se pune în executare.

Când din vr'o circumstanță oare-care, budgetul n'a putut fi igata la deschiderea exercițiului, atunci veniturile și cheltue-
lle ordinare continuă a se executa după exercițiul precedent până la aprobarea noului budget.

Spre a se accentua încă odată de câtă mare importanță este budgetul, este că nici o plată nu se poate face de cât în puterea unei alocațiuni budgetare sau a unui credit special încuviințat de consiliul comunal și de comitetul permanent.

Nici un articol din cheltuelile budgetului nu poate fi cōvârșit și nici un viriment nu se poate face, fără învoirea comitetului permanent.

Presentarea budgetului oferă primarului ocazia de a trece în revistă situația financiară a comunei, și d'a espune consiliului un tablou complet de veniturile și cheltuelile comunei.

Ast-fel cu această ocazie tot-d'a-una proiectele și îmbunătățirile care interesează pe comună sunt supuse consiliului comunal, fie că execuția lor se făcea din fondurile disponibile,

fie că s'ar recurge la creare de venituri extraordinare, dacă ameliorările nu pot suferi întârziere.

Mijlocul de echilibrarea budgetului. — Când veniturile comunei nu ajung pentru acoperirea cheltuelilor prevădute, atunci se caută mijloace pentru a lor acoperire; și această operație se numește echilibrarea budgetului.

În căutarea mijloacelor de echilibrarea budgetului, trebuie observat două lucruri.

Dacă sunt cheltueli anuale de acoperit sau cheltueli eventuale.

În primul caz mijloacele de întrebuițat, sunt votarea centimelor adiționale. Mijlocul acesta însă nu se întrebuițează de cât atunci când resursele ordinare sunt epuizate cu de-săvârșire.

În secundul caz, se poate vota impozite extraordinare.

Budgetul suplimentar. — Odată făcut budgetul primitiv și aprobat, el rămâne fix și irevocabil.

Capitolele veniturilor și cheltueleur sunt închise, și orî-ce deciziune ulterioară care admite noi venituri orî noi cheltueli peste cele din budgetul primitiv, se numesc venituri sau cheltueli suplimentare sau budget suplimentar.

Cu toate astea este o epocă când administrația comunală trebuie să reunească și să supue în bloc autorității superioare toate articolele cari compun budgetul suplimentar.

Această epocă este sesiunea care urmează imediat închiderea exercițiului precedent, care este luna lui Martie, mai înainte începerii anului financiar.

La acest moment reliquantul activ sau pasiv al exercițiului închis este trecut în exercițiul care urmează,

Această operație dă ocazie a se face capitolul adiționa afară de înscriere mai târziu și până la finele exercițiului articolele cari rezultă din deciziuni izolate posterioare regula mentării acestor capitole.

Budgetul suplimentar trebuie să treacă prin aceleași forme ca și budgetul primitiv.

Veniturile suplimentare sunt prezentate sub titlu de «*Report*» și care copride suma rămasă din exercițiul închis, resturi cari trebuiesc să se acopere din același exercițiu.

Apoi veniturile cari n'au fost prevădute în budget primitiv, au fost sau pot să fie percepute și adăogate la exercițiul co-rent.

Cheltuelile suplimentare se presintă asemenea tot sub titlu de «*Report*» și cari se compune din deficitul exercițiului închis, din resturi de plată ale aceluiași exercițiu, din credite

anulate la cel din urmă cont și rezervate a primi afectățiunea lor specială.

În fine din credite recunoscute necesare încă de la regulamentul budgetului, atât a aceluia carei au fost deschise de urgență prin deciziuni speciale, cât și acelea a căroră necesitate se ivește pentru prima oară.

Esecuția budgetului. — Lucrarea aceasta constă în perceperea veniturilor se se și întrebuințarea lor, în lucrurile anume hotărâte prin budget.

Perceperea veniturilor se face prin perceptorii pendinți de casierii generali de județe și numiți în funcțiune de ministrul de finanțe.

Credite adiționale. — Independente de fondul cheltuelilor neprevădute, cari se pot ivi după deschiderea exercițiului, legea lasă la facultatea consiliului comunal, votarea creditelor adiționale.

Aceste credite sunt aprobate până în concurența resurselor disponibile de către comitetul permanent pentru comunele rurale și ministrul din năuntru pentru cele urbane.

Se recomandă însă că cererile acestor credite să se facă în timpul facerii budgetului suplimentar, spre a fi trecute în el.

Împrumuturile comunale și formele lor. — Mai întâi împrumuturile se fac atunci când veniturile comunei nu sunt suficiente pentru lucrări mai mari, și cari neapărat trebuiesc executate.

Împrumuturile comunale trebuiesc mai întâi să vizeze necesitățile pentru care se fac, să fie votate de consiliul comunal, aprobat de Corpurile legiuitoare pentru care trebuie să facă o anume lege, încuviințând împrumutul.

Se poate întâmpla ca Corpurile legiuitoare să fie închise, și efectuarea împrumutului să ceară urgență. În asemenea cazuri împrumutul este autorizat d'o ordonanță a Șefului Statului până la concurența unei a patra parte din venitul său. Cazul acesta este aplicabil comunelor al căror venit nu este gravat de nici o datorie.

Pentru ca un împrumut să fie făcut în atare condițiuni, trebuie ca obiectul cheltuelilor pentru care se face să fie recunoscut d'o evidentă urgență.

Inchiderea exercițiului și prezentarea socotelilor. — Exercițiul anului financiar fie pentru comună, județ ori Stat sau pentru oricare alte instituțiuni pendinte de acestea, este același și este spațiul unui an întreg cu începere, după cum am mai arătat, la 1 Aprilie și terminat la finele lui Martie.

Toate operațiile autorizate de budgetul primitiv și de cel

suplimentar trebuiesc să fie executate în timpul prescriis, adică mai înainte închiderii exercițiului.

Cheltuelile să fie constatate cel puțin la începutul lui Decembrie, spre a putea fi lichidate și soldate la finele lui Martie ce urmează. De la 15 Martie, primăria nu mai poate să expedieze mandate în contra exercițiului aproape de sfârșit. La finele lui Martie nu se mai poate face nici o plată asupra exercițiului închis.

În acest timp primarul cu casierul său, trebuie să pregătească compturile, ca să fie supuse consiliului comunal în sesiunea sa ordinară și cea mai apropiată după închiderea exercițiului. Acest compt împreună cu rezultatul deliberărilor consiliului comunal se trimit autorității administrative superioare a'i da aprobarea cuvenită.

Compturile primarului trebuiesc să fie însoțite de starea situațiunii aceluși exercițiu.

În ședința consiliului comunal în care se va discuta gestiunea primarului, el este reprezentat printr'unul din ajutoarele sale, el poate asista numai spre a da esplicările necesarii, retrăgându-se apoi spre a nu fi față la votare. Aceasta spre a sustrage pe consiliul de sub influența sa ce poate ar avea.

Contenciosul comunal

I. Materii specialmente comunale de și supuse jurisdicțiunii civile.

II. Materii supuse contenciosului administrativ propriu dis.

III. Materii mixte sau semi-contencioase.

Contenciosul comunal. — Când administrațiunea fie Stat, județ sau comună își esecitează misiunea sa, fără nici o piedică în mersul acțiunii sale, nu este nimica de dis; ea merge înainte în împlinirea datoriei sale.

Ea își urmează atunci în liniște cursul său, producânduși efectele dorite ale activității sale, pe cari publicul le adastă, spre a profita de dênsele.

Din contră, când acțiunea administrativă în cursul activității sale întâlnește obstacole de natură că forța unitară administrativă nu poate înlătura piedica pentru ași continua mersul său, atunci de la unitate trecem la pluralitate.

Lucrul atunci de la o pură esecutare, trece în sfera deliberării din cauză că lucrul este pus în contestațiune și contenciosul atunci își ia rolul său determinând linia de conduită a administrației și a acelorora asupra cărora se esecită

acțiunea administrației. Așa avem contestațiile ridicate asupra stringerii veniturilor Statului, s. ex. : fonciera, recrutarea armatei și altele.

Sunt multe lucruri în organizarea politică a unui Stat, care îi dă existența civilă, și cari sunt scutite de controlul dreptului comun.

Interesul facilitărei mecanismului social și-a împărțit diferitele necesități ce Statul simte pentru mersul său regulat în diferite ramuri de serviciu, ajutându-se reciproc între ele, în loc d'a lăsa toată sarcina asupra unei singure ramure de serviciu.

Toate aceste necesități sunt sub vegherea contenciosului comunelor și le avem împărțite în trei categorii, după cum le-am anunțat în capul acestei materii, și vom vedea acum pe fie-care din ele în parte.

I. Materii specialmente comunale, de și supuse juridicțiunii civile

Responsabilitatea civilă a comunei.—Locuri virane și ne productive.

Responsabilitatea civilă a comunei. — Mai înainte de era reformelor noastre administrative și judiciare, noi am avut această răspundere civilă a comunelor cu titlul de «responsabilitatea satelor», era reformătoare a edificiului nostru social, începută la 1864, a șters din legislațiunea obiceiurilor noastre această răspundere. Timpul desființării sale însă credem că a dat suficiente dovezi de neapărata sa existență și că viitorimea în interesul ordinii publice și a asigurării persoanei și a averii cetățeanului nu va întârzia a repara erorile trecutului.

Responsabilitatea civilă a comunelor coprinde în ea, următorul fapt.

Fie-care comună este responsabilă de fie-ce crimă ori delict comisă pe teritoriul său, fiind datoare să puie toată diligența și activitatea sa ca să dea în mâna autorităților respective pe făcătorii de rele, fără să fie scutită de pagubele civile suferite de victimă.

Dacă făcătorii de rele sunt strinși între ei din mai multe comune, toate acele comune sunt responsabile atât a da pe vinovați pe mâna autorităților cât și la pagubele suferite de victime. Această responsabilitate este solidară. Cu toate astea acei locuitori cari nu vor fi participat nici într'un mod la comiterea faptului, pot avea o acțiune în despăgubire contra (autorilor și complicilor) faptelor păgubitoare lor.

Fiind mai multe comune culpabile și la condamnarea lor pierdându-se din vedere principiul solidarității, atunci fie-care comună va plăti partea sa în raport cu gravitatea faptului după cum va fi luat parte.

Condamnarea comunelor la daune-interese se face de către tribunalele ordinare.

Plata daunelor-interese ce comunele ar fi condamnate a plăti, nu sunt condamnate ca persoane morale, ci sunt condamnate locuitorii comunei sau comunelor ca obște de locuitori, avându-și domiciliul în comuna culpabilă.

Și prin domiciliu în specia de față înțelegem tot locuitorul înscris în rolul de contribuție personală în momentul comiterii crimei sau delictului.

Dacă individii culpabili după comiterea crimei ori delictului și schimbă domiciliul în altă comună, el este urmărit cu porțiunea plății sale acolo unde și are domiciliul, și în caz de insolvabilitate plătește comuna având ea dreptul a urmări pe vinovat până la a sa despăgubire.

Dacă o comună a fost turburată de atrupamente formate de locuitori străini de comună, și dacă comuna a fost diligentă luând toate măsurile ce i-au stat în putință spre a înlătura răul, punând mâna pe făcătorii de rău; o atare comună este descărcată de verice responsabilitate.

Toate constatările crimelor ori delictelor precum și a daunelor-interese cauzate de făcătorii de rău, cad în sarcina primarului și a procurorului tribunalului respectiv.

Locuri virane și neproductive. — Aceste locuri de și ar fi private, dar făcând parte din comună ele cad în îngrijirea comunei.

Comuna chiar poate să aibă asemenea locuri ca proprietăți ale sale proprii.

Și unele și altele cad sub vegherea primarului impunându-le la diferite reguli regulamentarii și câte o dată chiar după trebuință la diferite taxe comunale, pentru sporirea fondului comunal.

II. Materii supuse contenciosului administrativ propriu zis.

Biserici. — Halle. — Pavagiū și strade. — Rechisițiunī de resbel.

Biserici. — Sub acest titlu repetăm ce s'a mai dis, că bisericile înainte de 1863 erau proprietăți private, unele aparținând unor comunități religioase grecești, iar altele diferiților particulari, de și destinațiunea lor era publică, servind esercitării cultului divinității.

La 1863, Decembrie 15, cu ocazia secularisării, bisericile fură luate din mâinile particularilor «decretate de lege ca proprietate exclusivă comunală.

Legea comunală din 1874, Aprilie 5, art. 19, obligă pe comună să întrețină cultul să plătească pe preoți și pe cei-l'alți servitori ai bisericilor.

Aceeași lege la titlul «cheltueli comunale, art. 114 litera K, prevede lefii preoților și a celor-l'alți servitori bisericești».

Aceeași lege art. 71 cu privire la administrarea bisericeii, am vădut că împarte comuna în parohii și pe preot de șeful parohiei. Raporturile parohului cu credincioșii parohiei sale, cu comuna și vice-versa; sunt atribute ale contenciosului propriu Țis administrativ comunal.

Hale. — Știind deja ce sunt halele și la ce servesc ele, dênsele ca proprietate comunală asemenea sunt de atributul acelui contencios ca și bisericile.

Pavagiū și strade. — Ca distribuire de serviciū al întregii administrații comunale, pavagele și stradele despre cari am vorbit când ne-am ocupat de proprietatea comunală, intră asemenea în atribuția contenciosului administrativ propriu Țis.

Rechisițiuni de resbel

Historicul. — Prestațiile de rechisiționat — Esecutarea rechisițiilor. — Scutiri. — Indemnizare. — Dispoziții la marele manevre.

Rechisițiuni de resbel. — Prin rechisiții înțelegem obligația locuitorilor întregului teritoriū al Statului român a da prestații în natură, necesarii a completa insuficiența aprovizionamentelor armatei.

Aceste rechisițiuni nu se pot lua de cât în cas de mobilizare totală sau parțială.

Historicul. — În legislațiunea noastră a fost necunoscută rechisițiunea.

Toate lucrurile în lume, sunt consecințele unor necesități. De aceea nici noi n'am cunoscut rechisiția de cât cu ocazia campaniei din 1877, contra Turcilor pentru obținerea independenței. Cu ocazia acestui resbel românii simțind necesitatea multor lucruri pentru susținerea greutateilor unui resbel care mai cu sémă venise de tot iute, să crecă prin urmare pentru prima oară un regulament pentru rechisițiuni militare și publicat în «Monitorul oficial» din 1877, Octombrie 20.

Prestațiile de rechisiționat. — Mai 'nainte d'a ști cari sunt obiectele de rechisiționat, trebuie știută epoca când are

să se ceară obiectele necesarii, și această epocă nu o poate hotări de cât ministerul de resbel.

Aceste pretenții dau drept la despăgubiri egale cu valoarea lor, afară de cuartiruirea la locuitori a oamenilor, cailor și a celor-l'alte animale, în locurile disponibile, precum și clădirile necesarii pentru personalul și materialul serviciurilor de verice natură aparținând armatei. Acestea se prestează gratis. Rechisițiile se fac tot-d'una înscris și subsemnate. Ele determină felul și cantitatea prestațiilor impuse de ținut și locul predării și pe cât va fi cu puțință și durata lor.

Nimeni nu poate să dea un obiect cerut, dacă nu-l posedă în momentul cererii;—tot-d'a-una se va da chitanțe de obiectele rechisiționate.

Obiecte de richisiție, ca mai indispensabile se pot considera :

1) Cuartiruirea oamenilor, cailor și celor alte animale în localurile disponibile, precum și clădirile necesarii pentru personalul și materialul serviciurilor de verice natură, aparținând armatei.

2) Alimente de hrană pentru ofițeri și soldați.

3) Încălzitul pentru armată, furagiul pentru cai și cele-alte animale, paie pentru așternutul trupelor bivocate sau cantonate.

4) Morile și cuptoarele.

5) Hanurile și trăsurile de transport de orice natură, împreună cu personalul.

6) Căile ferate, coprinzând atât materialul de tot felul, personalul și clădirile ce-i aparțin.

7) Animalele de tot felul necesarii atât transportului, cât și alimentării trupei.

8) Materialul, scule, instrumentele, mașinele și aparatele pentru construcție și reparația căilor de comunicație și în general pentru executarea vericărei lucrări militare.

9) Călăusele precum și oamenii necesarii pentru toate lucrurile ce diferitele servicii ale armatei au a executa.

10) Ingrijirea bolnavilor și răniților pe la locuitori.

11) Bastimentele sau imbarcările ce să găsesc pe riuri, gârle, lacuri și canale.

12) Toate cele-l'alte obiecte și servicii a căror utilizare ar fi neapărată interesului armatei.

Obiectele de la No. 2 și 3 se iaș și în timp de pace în caz de concentrări, manevre. În acest caz rechisițiile sunt locale, și numai în caz de neapărate trebuințe din partea ministerului de resbel.

Executarea richisițiilor. — Verice richisiție trebuie adresată comunei, și în caz când nici un membru al comunei nu

se va găsi la reședință și rechiziția cere urgență, atunci autoritatea comunală se poate adresa direct locuitorilor.

Primarul asistat de doi membrii ai consiliului comunal, de doi din locuitorii comunei cei mai impuși, face repartitia între locuitorii a prestațiunilor cerute și între contribuabili chiar când aceștia nu locuiesc în comună.

Primarul va da fie-căruia o chitanță de prestația furnisată. Asemenea primarul va lua măsurile necesarii ca în caz de lipsă a veri căruia locuitor saū contribuabil, repartitia ce privește pe acesta să se execute. Dacă primarul va găsi de cuviință poate să predea în socoteala comunei prestațiile cerute. În nici într'un caz însă primarul nu va putea coprinde în repartitie, stabilimentele religioase, proprietățile statului saū ale județului aflate în comună, precum încă nici un obiect saū clădire aparținând drumurilor de fer, cari serv la exploatare.

În apele maritime, rechizițiile se vor face prin mijlocirea administrației flotei în punctele țermurilor unde ea este reprezentată și după ordinile speciale ale ministerului de resbel.

Scutiri. — Sunt scutiți de rechiziție :

1. Caii Șefului Statului.
2. Caii funcționarilor ce sunt datorii să aibă pentru serviciul Statului.
3. Armăsarii aprobați pentru reproducție.
4. Epele aprobate pentru reproducție, saū acelea cari aū mânăzi orii sunt însărcinate.
5. Caii și epele cari n'aū etatea de 6 ani.
6. Caii administrației poștale saū aceia care-i întreține pentru serviciul seū prin contracte particulare.
7. Caii necesarii pentru a asigura serviciul tutor transporturilor necesarii în timp de resbel, mai cu seamă aceia ai căilor ferate.

Indemnisare. — În prevederea rechizițiilor de făcut, ministerul de resbel, numește în fie-care județ o comisie mixtă însărcinată d'a fixa prețul îndemnisării pentru prestațiile de furnimente.

Prețurile hotărîte de această comisiune sunt obligatorii atât pentru autoritatea militară cât și pentru locuitorii, luându-se de bază la plata îndemnizării. Prestațiunile al căror preț nu s'ar putea stabili de comisia mixtă prin tarifă generală, se vor estima în momentul rechizițiunii de comitetul permaninte al județului.

Dacă vr un obiect din cauză de imposibilitate nu s'ar putea estima nici în momentul rechiziției, el se poate estima în urmă și în termen d'o lună de la rechiziție.

În acest caz estimarea se va face luându-se drept normă prețul ce a avut acea prestație cu șase luni de zile înainte de rechiziție.

Ministerul de resbel poate reforma hotărârile comitetului permanent.

Primarul comunei unde s'a făcut rechiziția, trimite intendentului militar o copie legalizată a ordinului de rechiziție împreună cu toate bonurile date de corpuri pentru furniturile făcute. Acesta liberează un mandat primarului care se va plăti la casieria județului său a armatei, cel mult, în termen de trei luni.

Primarul îndată ce a primit banii, îi împarte fie-căruia după furniturile ce a dat.

În timp de pace, plata se face îndată ce lucru s'a predat.

Dispoziții relative la marele manevre. — Indemnizările cari pot fi alocate în cazuri de daune-interese aduse proprietății private prin trecerea sa și staționarea trupelor în marș, manevre, și operațiuni combinate, trebuie, sub pedeapsă d'a pierde tot, să fie reclamate la primăria comunei în cele trei zile care urmează trecerii sa și plecării trupelor.

O comisie mixtă în fie-care corp de armată, sa și fracție de corp de armată operând izolat, va procedea la estimarea daunelor.

Dacă estimarea e primită, suma e plătită pe dată.

În caz contrariu partea nemulțumită poate face apel la comitetul permanent al județului, care hotărâște cu dreptul de recurs la Curtea de Apel.

III. — Materii mixte sa și semi-contencioase. — Acest titlu se ocupă de următoarele materii:

Pompe funebre. — **Transacții.** — **Exproprierea pentru cauză de utilitate publică.**

Pompe funebre. — Prin pompe funebre se înțeleg toate acele obiecte necesarii înmormântării cadavrelor omenești, spre exemplu : Carul funebru cu toate accesoriile sale, draperii, luminări și alte lucruri necesarii usului creștin ortodox.

Libertatea fiind o proprietate publică, și comerțul prin urmare are dreptul a se bucura de exercitarea sa fără nici o piedică.

Sunt cu toate astea circumstanțe în cari libertatea, trebuie să aibă margini.

Așa spre exemplu : Comercianții de pompe funebre, liberi sunt să și exerciteze comerțul lor, supunându-se însă unor condițiuni cari întru nimic nu le știrbește comerțul lor.

Aşa, aceşti comercianţi nu-şi pot exercita comerţul lor mai înainte d'a avea autorizarea primăriei, şi sunt obligaţi a avea registre conform legii comerciale.

Ei nu pot exercita comerţul lor de cât în locuri anume hotărîte de primărie şi afară din oraş, în oraş nu pot avea de cât un biuroū de a trata cu cei cari ar avea nevoie de pompe funebre.

Pompele funebre sunt împărţite în şapte clase cu deosebite preţuri, spre exemplu :

Clasa I sau clasa de lux	1000 lei
Clasa II	600 »
Clasa III	400 »
Clasa IV	300 »
Clasa V	150 »
Clasa VI	50 »
Clasa VII	20 »

În aceste preţuri intră toate accesoriile înmormântării.

Primăria are dreptul a lua diferite taxe de la fie-care vândare a acestor pompe funebre, taxe cari intră în veniturile comunale.

Cei însărcinaţi cu perceperea acestor taxe sunt ofiţerii stării civile în chipul următor :

Particularii convin cu dricarul asupra mărfii vândute şi asupra preţului ei, făcând un înscris între ei cu timbru mobil de 25 bani. După aceasta particularii se adresează la ofiţerul stării civile pentru facerea formelor decesului prezentând în aceeaşi vreme şi actul făcut cu dricarul şi cu această ocazie ofiţerul stării civile opreşte de la particular o taxă de 5% aplicată asupra preţului convenit cu dricarul, liberând pentru perceperea acestei taxe o recipisă à souche.

La desfacerea dricarului cu particularul se opreşte dricarului taxa ce particularul a plătit primăriei.

Transacţie. — Transacţia e un contract făcut de comună cu particularii, fie a preîntâmpina un proces, fie al stinge, şi prin care act fie-care din părţi fac sacrificii cu din drepturile lor.

Este de tot necesariū ca transacţiile comunei să fie impuse de formalităţi ca să garanteze interesele ei, aşa s. ex. orî-ce proiect de transacţie trebuie mai întîi să treacă prin deliberarea consiliului comunal şi redigeat în formă de act.

După aceasta actul consiliului să fie supus deliberării unui consiliū de avocaţi, solicitându-se avisul lor în scris, dacă trebuie orî nu a se face transacţia, de la deliberarea avocaţilor actul se pune la aprobarea Şefului Statului său al co-

mitetului permanent pentru comunele rurale. Contrariul acestor formalități transacțiile comunei cu particulari sunt nule.

Espropiere pentru cauză de utilitate publică. — Espropiere pentru cauză de utilitate publică este mai întâi atât pentru stat, județ ori comună un mijloc de achizițiune.

Legea aceasta făcută la 1866, Octombrie 29, are de scop ca statul, județul ori comuna să ia când va avea nevoie de proprietatea privată cu o plată regulată spre a face din ea un lucru de folos general.

Această lege se ocupă numai de proprietatea privată imobiliară; spre a se aplica această lege se cere neapărat să existe la mijloc o utilitate publică de satisfăcut, contrariu nu se poate aplica.

Utilitate publică se numește atunci când necesitatea este reclamată de interesul general și în acest caz utilitatea este declarată de administrație.

Dacă utilitatea este relativă la un județ sau chiar la mai multe, atunci utilitatea se proclamă de consiliul județean; și de e relativă la comună atunci să declare utilitatea de consiliul comunal

Când sunt mai multe județe legate între ele prin același interes și unele din ele n'ar voi a declara utilitatea publică, atunci intervine Statul și decide prin puterea legiuitoare.

După declararea utilității publice se fac mai multe formalități și cercetări la fața locului de oameni speciali s. e.: ingineri etc.

Apoi părțile se duc înaintea Tribunalului situației imobilului ce să espropiază, care după desbaterea părților admite ori respinge cererea de espropiere.

După îndeplinirea tuturor formalităților, dacă părțile se învoesc asupra prețului lucrului de espropiat, se procedează la facerea actului de vîndare, se autentifică de Tribunal, se numără prețul imobilului vîndut și totul este isprăvit

Dacă părțile nu convin, atunci espropierea este trimisă, înaintea unui Tribunal excepțional compus din mai multe persoane, numite jurați.

Înaintea acestui Tribunal se pledează ca înaintea verii-cărei instanțe judecătorești și acești jurați hotărîesc prețul ce trebuie dat espropiatului. Hotărîrea lor este supusă numai recursului în Casație și numai pentru anume motive arătate în legea de espropiere.

Proprietate comunală

- I. Bunuri comunale și administrația lor: 1) Achizițiunii.—2) Instrăinări.—3) Schimburi.—4) Poduri comunale.—5) Bunuri de închiriat. — II. Bunuri comunale afectate la un serviciu public: 1) Ospelul comunal.—2) Localuri pentru școli. — 3) Biserici. — 4) Cimitire —5) Hale. — 6) Piețe. —7) Târguri. — 8) Abatoriu. — 9) Casărmă.—10) Pasagiū. — 11) Bulevarde.—12) Plimbări publice.

Proprietate comunală. — Diferite opinii există asupra originii bunurilor comunale pe cari nu le putem discuta aci, nefiindu-le locul.

Cea mai acreditată părere însă este că, proprietatea comunală se urcă la origina societății chiar.

Proprietatea comunei se urcă la origina dreptului primitiv în care generalitatea locuitorilor era presupusă că avea dreptul pe toate bunurile aflate pe teritoriul ocupat de ei, și efectele la întrebuințarea tutulor.

Acest drept unic și vechiu al colectivității locuitorilor continuă și azi a fi același cu o deosebire însă, că legile noi și posteroare antichității au căutat și tind încă neconținut a pune mai mult în ordine folosința tutur acestor bunuri spre a fi în adevăr de folos tutulor.

I. Bunurile comunale și administrarea lor. — Bunuri comunale sunt acelea d'a cărora proprietate au dreptul a se bucura toți locuitorii unei comune, fie că densa s'ar compune din unul sau mai multe cătune sau că ar fi divizate în mai multe secțiuni.

Codul civil definind bunurile comunale, ȳice că ele sunt acelea de a cărora proprietate au produs au dreptul a se bucura toți locuitorii unei comune sau ai mai multora dacă s'ar compune din mai multe. Și toate aceste bunuri de cari toți locuitorii unei comune au egal dreptul a se folosi de ele, s'a numește «proprietate comunală».

Așa o comună poate avea bunuri rurale s. e.: moșii, păduri, etc.

Poate asemenea avea bunuri urbane s. e.: diferite edificii, și pe unele și pe altele comuna le poate arenda ori închiria și percepe veniturile lor.

Achizițiunii. — Mijloacele prin cari o comună poate avea proprietăți, sunt de diferite feluri s. e.: cumpărări, vȳndări, schimburi, căci și prin schimb comuna poate câștiga un folos dobȳndind un lucru mai bun de cât acela pe care l-a dat în schimb, asemenea acceptări de succesiuni, donațiuni legate etc.

Toate aceste mijloace prin care se poate câștiga un bun oarecare, se numește achizițiune.

Pentru realizarea acestor dobândiri de bunuri sau înstrăinări ori schimburi, se cer diferite formalități de îndeplinit din partea comunei.

Instrăinări.—Cea mai d'ânteiu formalitate ca o vîndare făcută de comună să fie valabilă, trebuie să aibă autorisarea autorității administrative care exercită asupra ei o autoritate tutelară.

Să aibă avisul consiliului comunal care să încuviințeze *vîndarea* ori *schimbul*, sau acceptarea unei *succesiuni*, *donățiuni* sau *legat*.

După aceasta se numește o comisiune de experți care să estimeze imobilul, punându-se din nou în deliberarea consiliului comunal, ca să aprobe lucrarea. Aceste hotăriri ale consiliului se comunică ministrului de interne, care printr'o ordonanță Regală admite lucrarea consiliului comunal. Dacă lucrarea, este relativă la înstrăinarea unui imobil d'o valoare care nu trece peste 3000 lei și fiind vorba d'o comună rurală, afacerea se termină prin comitetul permanent; iar pentru cele urbane prin ministerul de interne.

Aceleași formalități se cer și pentru cumpărări, mai adăogându-se că consiliul comunal în deliberările sale este dator să justifice existența fondurilor, din care are a se plăti prețul cumpărării.

Legea timbrelor relative la taxele de înregistrare se aplică și comunei, afară de acele achizițiuni venite ei în puterea legii de expropriere pentru cauză de utilitate publică.

Asemenea, când comuna ar voi să aibă un imobil ce ar fi al unor minori, atunci este dator să mai îndeplinească și formele prevădute de Codul Civil, pentru înstrăinare de imobile avere a minorilor. Nu e nevoie de aceste forme, pentru averea minorilor, dacă comuna ar lua un atare imobil în puterea legii de expropriere, pentru cauză de utilitate publică.

Schimbul — Schimbul încă este o achizițiune, căci poate prin lucrul luat în schimb, partea care îl face să tragă un avantaj. Ast-fel, comuna schimbând un imobil pe un altul, poate imobilul ce a primit în patrimoniul său să aibă o valoare mai mare, și prin urmare a făcut o achizițiune.

Ca schimbul să se pôtă realiza, comuna este datoare a îndeplini următoarele formalități:

Să dovedească până la evidență foloasele ce ea trage din schimb.

Voința scrisă a părților, între cari se opresc schimbul. Declararea Consiliului comunal, care primește schimbul.

Planul topografic formând figura ambelor imobile, cari se schimb între ele.

O nouă deliberare a Consiliului comunal, asupra tuturor actelor, cestiuilor și contestațiilor cari se vor fi ridicat până aci asupra schimbului ce are a se face.

Avisul Comitetului permanent pentru comunele rurale și al ministrului de Interne pentru cele urbane.

Ordonanța Regală care să conforme schimbul, dată asupra unui referat al ministrului de Interne, făcut dupe îndeplinirea tuturor acestor forme, și care trebuie să resume toate aceste formalități îndeplinite.

Păduri comunale. — Comuna, printre bunurile sale, poate asemenea să aibă păduri. Acestea mai întâi nu se pot exploata de cât după regulele silvice ale Statului.

Arențele acestor păduri sunt asimilate cu arendările bunurilor Statului. Legea de comptabilitate generală a Statului trebuie păzită cu rigoare la arendările acestor bunuri. Toate obligațiile închirietorului, gardianilor, inginerilor silvici, paza hotarelor, delictelor silvice, etc., executate de Stat, pentru bunurile sale, sunt aplicabile și bunurilor comunale.

Bunuri de închiriat — Precum comuna poate avea moșii, păduri, etc., poate asemenea avea diferite imobile rurale ori urbane, s. ex.: case ori stabilimente de fabrici, etc. Toate aceste bunuri comune, are dreptul a le închiria și a percepe veniturile lor.

Inchirierea acestor bunuri comunale, este asemenea supusă la toate regulile de închiriere pentru bunurile Statului.

Find obligată ca toate bunurile sale urbane ori rurale să fie asigurate contra incendiului.

II. Bunurile comunale afectate la un serviciu public. — Toate bunurile comunale despre cari ne-am ocupat mai sus, s. ex.: cumpărări de imobile, schimburi, păduri, etc., toate acestea fac parte din patrimoniul ce poate avea o comună, și de al căror folos prin urmare, beneficiază toată colectivitatea care represintă pe locuitorii ei.

Sunt însă și alte bunuri comunale cari prin natura lor sau prin diferite legi ori regulamente se bucură tot publicul unei comune. De aceste feluri de bunuri comunale, voim a ne ocupa sub acest titlu.

Ospelul comunal. — Acesta se mai numește și Primărie Este casa de unde comuna prin reprezentantul său, care este primarul, administreaază toate interesele comunei și în genere ea își păstrează tot patrimoniul său.

De aci, primarul pare că 'și-ar fi luat și numele său. Din localul Primăriei, el își exercită toate acțiunile sale, pentru administrarea intereselor ce sunt confiate.

În acest local este stabilită cancelaria sa, se păstrează arhiva sa, documentele sale, biblioteca sa și toată averea sa.

Toate cheltuelile pentru susținerea necesităților ospelului comunal, sunt în sarcina contribuabililor.

Localuri pentru școli — Fie-care comună, este datoare să îngrijească de învățământul public primar. Primăria este datoare prin urmare să aibă în fie-care comună locale pentru învățământul primar de ambe-sexe.

Dacă cheltuelile școalei nu se pot susține de o singură comună, atunci trebuie să se unească mai multe comune între ele, ca să poată susține cheltuelile școalei.

Dacă comuna nu ar avea fonduri pentru aceasta, să le creeze ; și dacă nu le poate crea, să 'i intervie Statului, spre a ajuta comuna.

În 1884, s'a creat o lege constituind o ephorie care să strângă toate darurile, legate, donații, succesiuni lăsate pentru susținerea învățământului public. Această ephorie este datoare să administreze și să facă a prospera această avere, întrebuintând veniturile sale, la susținerea și propagarea învățământului public.

Nici o dată această ephorie nu ar face o faptă mai meritoare de cât a 'și îndrepta cea mai mare parte din activitatea sa către învățământul primar, și mai cu seamă, către populația rurală.

În general învățământul public este singurul care ajută pe om a se instrui și educa și învinge ignoranța. Învățământul public este facla luminei, este viața ; și ignoranța este întunericul, e moartea. Ca să ne convingem mai bine de acest adevăr, nu avem de cât să ne aducem aminte de cuvintele marelui Leibnitz care ne dice: «*Dați-mi instrucția publică un secol, și mă oblig a reforma omenirea.*»

Mari sunt efectele învățământului și mari sunt meritele celor ce știu să înțeleagă a susține și proteagea învățământul public.

Marcu Tului Cicerone, pare că știe mai bine de cât toți să scoată mai bine în relief meritele propagatorilor învățământului public, dicându-ne «*ce serviciu mai mare și mai bun putem aduce țerei, de cât dacă învățăm și instruiim junimea.*»

Bună dară este învățătura în general pentru toată lumea, pentru toate clasele, dar mult mai bună pare să fie în special pentru noi Români, dacă cu toții ne-am îndrepta privi-

rile către populațiunea rurală mai cu seamă. Să ridicăm pe sătean prin școală, la demnitatea sa de om.

Și aci 'mă aduc aminte de maxima unui alt învățat, Koper-nik care se exprimă dicând :

«Unde este de aședat mai bine lampa, de cât acolo de unde ea poate să lumineze mai bine».

Să îndreptăm dară cu toții lampa luminei mai mult către populația rurală, ca să putem mai bine lumina pe tot popo-rul Român.

Instrucția publică la noi fu organizată prin legea din 1864, împărțind'o în trei grade :

Instrucția primară.

Instrucția secundară.

Instrucția superioară.

Instrucția primară și ea se divide :

Scolii primare rurale

Scolii primare urbane.

Instrucția secundară cuprinde :

Gimnasii, licee, seminare, scolii reale, scolii de bele arte, scolii profesionale etc.

Instrucția superioară cuprinde :

Două universități divizate în mai multe facultăți s. e : Fa-cultatea de drept, medicină, litere, filosofie, theologie, științe fi-sice și himice, matematice.

Pentru tot acest învățământ este însărcinat un personal numit «*Corpul Didactic*», și este împărțit în trei grade :

Învățătorii sau învățătoare, pentru scoalele primare rurale.

Institutorii sau institutoare pentru scoalele primare urbane.

Profesorii pentru scoalele secundare și superioare.

Instrucția publică se administrează :

De ministru Instrucției Publice și Culte.

De consiliul Prmanent al Instrucției Publice.

De consiliul General al Instrucției Publice.

Programele întregului învățământ public sunt multiple și variate, ele sunt publicate în întregul lor, în legea protectoare a acestui învățământ din 1864.

Copii mici sunt admiși n scoalele primare, la etatea de șapte ani împilniți.

Părinții care nu 'și trimet copii la școală cu intenție a se sustrage de la datoria lor, sunt condamnați la amendă în fo-losul învățământului public

De la 1864, data înființării acestei legi, și până ađi n'a dat încă o roadă bună această măsură a condamnării la amendă.

Sunt ađi 30 ani, de la înființarea acestei legi și scoalele

sătești, căci pe ele privesc mai cu seamă această condamnare la amendă, ele aproape sunt tot atât de căđute ca și la începutul lor

Amenda aceasta trebuie neapărat înlocuită printr'o altă măsură mai energică, și lăsată în alte mâini a o esercita de cât ale primarului.

Învățământul primar este divizat în învățământ primar, rural și urban, și fie-care din aceste două învățăminte cu program de învățământ cu totul diferit; fiind-că copiilor de la sate, cari afară de mici escepțiuni, rămân la plugul lor, prin urmare le trebuie și un învățământ care să-ı serve în viața lor agricolă.

Dară pe lângă această dividiune a învățământului în trei grade el mai are alipit de densul scolii normale, de meserii și alte.

Și tot instrucția publică coprinde ca încurajare a copiilor săraci și studiosi, burse și bursieri, precum și internate pe lângă fie-care liceu și un singur internat de fete.

De la încurajarea copiilor studiosi legea trece la încurajarea și răsplata profesorilor aseduosi, creându-se legea građațiunei profesionale.

Stipendiu este o încurajare în bani ce Statul este dator a acorda tinerilor studiosi, pentru terminarea studiilor lor

Acest ajutor bănesc acordat de Stat, se dă mai cu seamă acelor tineri cari și completează studiile lor în străinătate și mai cu seamă pentru specialități, care ori nu sunt la noi în țară, ori sunt de tot incomplete.

Cât pentru copiii studiosi și care frecuentă liceele, băeți și fete, Statul încuragiază progresele lor primindu-ı intern, în internatele care sunt pe lângă fie-care liceu. Fetele au un singur internat alipit la scoala normală superioară

Două condiții se cer stipendiștilor spre a fi admiși în internatele Statului.

Mai întâiu să fie din cei mai meritoși școlari în clasa lor, și al doilea să fie săraci. Alt-fel sunt dați afară.

Legea građațiunei despre care am făcut mențiune mai sus este făcută în 1883 Martie 6, făcută în scop a răsplăti ostenele profesorilor pentru îndreptarea minții și inimei viitorilor cetățeni de mâine către un viitor mai mare și mai bun.

Se numește građațiune această lege fiind-că ea nu dă o dată răsplata sa, ci gradat după un număr de ani fixat de lege și în raport cu apunamentele lor.

Această lege privește pe întregul corp didactic.

Anii građațiunii se socotesc de la numirea în gradul de

învățător pentru care se cere gradațiunea, fără prejudiciul drepturilor dobândite în alte grade de învățământ.

Profesorii însă și institutorii de ambe sexe cari în interval ce desparte o gradațiune de alta vor fi judecați și condamnați de juriu la suspensiune, pierd dreptul la gradațiune, pe tot timpul cât va dura suspensiunea.

Gradația este de patru grade și după remunerariile lunare, sporindu-se cu 15%.

Așa :

După 10 ani se dă 30%.

După 15 ani se dă 45%.

După 20 ani se dă 60%.

Această gradațiune face parte integrantă din remunerarii, ținându-se prin urmare în seamă la pensiune.

Profesorii de școlile comunale ori județene cari ar trece în sarcina Statului, primesc gradațiunea numai de la înscrierea lor în budget.

Profesorii străini cărora li se vor fi făcut rețineri, au dreptul la rețineri.

Instrucție privată. — Libertatea învățământului fiind garantată prin Constituția din 1866, verice privat prin urmare are dreptul a se ocupa de instrucția și educația copiilor de ambe sexe ca și Statul chiar. Fiecare din particulari are dreptul să înființeze și să conducă stabilimente de instrucție și educație ca și însuși Statul.

Dar fiind că copiii de ambele sexe, după cum am arătat cu altă ocazie ei nu sunt numai afecțiunea părinților lor, ci și fiii patriei în aceeași vreme ; de unde Statul e dator să se îngrijească de aproape de viitorii săi cetățeni și cetățene și d'aci a se ocupa de aproape de stabilimentele de învățământ privat spre a nu devia de la calea trasă de guvern spre a avea buni și luminați cetățeni.

De aci ministrul Instrucțiunii publice este dator să aibă o neadormită vigilență asupra acestor institute private, putându-le disolva în caz de abatere.

Bisericile ia noui până la 1864 erau închinete la diferite mănăstiri grecești, precum și a legii improprietării, ambele din anul 1864, erau cu totul ale altora de cât ale comunei.

Unele biserici și cari erau în majoritate, aparțineau comunității grecești, iar altele diferiților particulari contribuitori la facerea lor.

De la 1864 bisericile devin proprietățile comunei, și d'aci solicitudinea Statului Român și a comunei pentru soarta lor.

Maî 'nainte de 1864 numai în mod spiritual pare că ar fi a-

parținut bisericile Statului Român, fiind-că ele reprezenta ă ca și ađi religia domnitoare a Statului Român. De altminterea nici Statul nici comuna nu avea nici un amestec asupra bisericilor, fiind cu totul abandonate de timpuri vechi puterii călugărilor greci.

Legea secularisării puse capăt acestei perturbațiunii și bisericile toate împreună cu averea lor devin proprietatea românească, emancipându-se în scurtă vreme după secularisarea și de limba greacă, care era limba religioasă în România, naționalisându-se bisericile și în limbă, primind limba Română.

Această emancipare a limbei se datorește valorosului general Cristian Tel, care era ministru de culte pe atunci.

D'atunci bisericile continuă și ađi a fi proprietatea comunei, și comuna împreună cu enoriașii săi se ocupă de îngrijirea avutului bisericii, de partea ei materială și morală, de tot personalul său necesar exercitării cultului ce ea represintă.

Cimitire. — Cimitirele sunt regulate prin legea de la 1864, și este un loc de îngroparea morților.

La noi din vechime fie-care biserică și curte de biserică era un cimitir.

În interiorul bisericii se îngropaă un număr restrâns de persoane privilegiate și cari contribuise la facerea acelei biserici în care se îngropaă; iar curtea bisericii era pentru toată lumea.

Timpurile din urmă rupe cu aceste obiceiuri, și cimitirile căpătară un loc propriu lor și departe de comune. Toate cultele dar fură obligate prin legea din 1864 a'și avea cimitirile lor proprii, pentru îngroparea morților lor.

Sunt mai multe reguli pentru formarea și instalarea cimitirilor, așa trebuie să se observe următoarele :

Cimitirul să fie la o depărtare de orașe sau de sate cel puțin de 200 metri.

Să fie situat spre Nord.

Să fie plantat și bine îngrijit, a nu viția aerul.

Să fie împrejmuț cu zid, cel puțin cu 2 metri și 50 c.m. înălțime.

În interior să fie despărțit în mai multe despărțituri, având fie-care despărțitură diferite numiri. Fie-care despărțitură împărțită în mai multe strade cu diferite numiri. Stradele să fie drepte și bine alinate, mormintele să fie puse la linie și numerotate. Fie-care despărțire să poarte numiri bisericesti.

Gropile să fie depărtate între ele la o distanță d'un metru și cincii centimetri, și adincii de două metri.

Gropile nu se pot reînoui de cât după șapte ani. Acest timp

este presupus ca suficient a se preface un cadavru în țărină, când poate să se pună alt mort în acea groapă.

În interiorul cimitirului se poate face diferite monumente: statuți, îngrădiri de fier etc. Toate aceste lucrări se fac numai în urma obținerii unei autorisări a Primăriei respective, prezentând odată cu cererea pentru liberarea autorisării și planul ce are a se executa.

Cimitirul în interiorul său trebuie să aibă :

Una capelă pentru serviciul mortual ;

Una sală mare pentru păstrarea cadavrelor, până la îngropare, și unde nu pot sta de cât cel mult timp de 24 ore;

Locurile de îngropare în cimitir sunt de două feluri :

Locuri private;

Locuri comune.

Locurile private se sub-împart :

În locuri date în perpetuitate și locuri timporarii, adică locuri date p'un termen fics de zece ani.

În ce privește prețul acestor locuri variază după găsirea cu cale a Primăriei ; fiind-că veniturile cimitirilor sunt proprietatea comunei, percepându-se de dânsa.

Cimitirul stă deschis publicului de la 10 Octombrie până la 1 Aprilie, de la ora 9 a. m. până la 4 p. m.

De la 1 Aprilie până la 1 Octombrie, de la ora 7 a. m. până la 7 p. m.

Cheile mormintelor se păstrează de îngrijitor și preot.

Perceptorul se ocupă cu strângerea veniturilor comunei dela particulari, liberând chitanță din registrul cu matcă pentru perceperea fie-cărei sume; vărsând la finele fie-cărei luni în casa comunală banii ce vor fi adunat.

Cei-l'alți servitori numiți și gropari, se ocupă cu facerea gropelor.

Dacă proprietarii de locuri pe cari ar necesita a se face cimitire s'ar opune a le ceda Primăriei cu despăgubire dreaptă, atunci Primăria poate lua locurile acestora în puterea legii de espropriere pentru cauză de utilitate publică.

Cimitirele au servitute asupra locurilor vecine, nepermițând în jurul lor nici clădiri de case și nici facere de fântâni; aceasta fiind-că aerul vecin cimitirelor este viciat.

Asemenea apa trasă din pământul vecin cimitirelor este viciată, locuința prin urmare învecinătatea cimitirilor este improprie.

Hale.—Aceasta este reunirea la un loc a tuturilor tîrgurilor și tîrguelilor formate în scop a vinde publicului diversela lucruri de consumație cotidiană.

Pot fi mai mai multe Hale într'un oraș, aceasta după întinderea și populația orașului.

Aceste Halle constau într'un mare edificiu împărțit în interiorul său în mai multe compartimente și în care comercianții de consumațiunii își exercitează comerțul lor.

Construirea acestor hale trebuie să fie făcută astfel ca fiecare să-și găsească comoditatea sa.

Comercianții să aibă suficient loc pentru arangierea și conservarea mărfurilor precum și pentru exercitarea comerțului lor.

Publicul să poată circula cu înlesnire, procurânduși cu ușurință și fără șicane sau înșelăciune consumația de care are nevoie.

Autoritatea la rândul ei asemenea să-și poată exercita fără dificultate forța sa, ținerea balanței dreptății și a ordinii publice în hale.

Pentru realizarea tuturor acestora, halele trebuie împărțite în străde suficiente largi pentru înlesnirea circulațiunii tuturor.

Strade împărțite în locuri închise puse la linie, numerotate și în fiecare loc să aibă o tablă care să indice numele, pronumele posesorului locului și felul consumației ce se vinde în fiecare din aceste locuri închise.

În centrul halei trebuie stabilit biroul poliției comunale și al poliției administrative care ambele să fie prompt totdeauna la dispoziția acelor care ar avea nevoie de ea fie în interiorul halei, în exteriorul său în jurul ei.

Se admite spre vânzare în hăli, cărnuri, pescărie, raci brânzeturi, legume și chiar fructe, flori etc.

Vânzările și cumpărările în hale nu se fac de cât la anume ore fixate de regulamentele municipale, fiindcă halele sunt proprietățile comunale.

Vara halele se deschid publicului la ora 5 a. m. și iarna la 7 a. m. iar închiderea se face aproape de opt când nimănui nu mai pot pătrunde înăuntru.

Vânzătorii însă se pot introduce și mai înainte de această oră, spre a-și aranja lucrările lor de vânzare.

Deschiderea halelor se face de agenții comunali dând semnalul deschiderii prin tragerea unui clopot.

Piețe. — Piața este un loc deschis și anume determinat de Primărie, ale cărui proprietăți sunt, și în care se fac vânzări și cumpărări pentru obiecte ne admise în hăli s. ex : obiecte de manufactură. De la locurile din piețe primăria percepe diferite taxe.

Cei care se așed pe piețe pentru a-și vinde mărfurile lor

sunt datorii a se așeza în ordine ca și în hale, pentru înlesnirea circulațiunei tuturor. Poliția comunală și administrativă trebuie să fie în permanență pe timpul vânzărilor și cumpărărilor.

Têrguri. — Acestea încă sunt niște locuri asimilate piețelor, fiindcă pe dênsele cu învoirea primăriei să stabilesc vânzători a și petrece marfa lor cumpărătorilor, plătind primăriei anume taxe după un tarif fix pentru locurile ce ocupă.

Deosebirea între piață și târg este:

Piața poate fi declarată de primărie, în permanență, pe când târgurile sunt tot-d'a-una temporarii, provisorii și periodice s. ex.: Têrgul moșilor din luna Mai. — Têrgul Câmpu-Lung de la Sfintu Ilie etc.

Măsuri de salubritate publică în hale, piețe, și târguri. — Ca măsuri de salubritate publică este sever oprit a se arunca în hale, piețe sau târguri lucruri cari ar contribui la infecțarea aerului și desgustul vederii.

Abatorii. — Origina abatoriului la noi este foarte tinăra.

Abatoriile sunt niște clădiri făcute ad-hoc pe locuri depărtate de orașe, servind pentru tăierea vitelor a căror carne trebuie a se pune în consumația publică.

Dênsele sunt create în interesul siguranței salubrității publice, scandalisată prin tăierea vitelor pe locuri deschise particulare și chiar publice în interiorul orașelor, dându-se ocdzie la încărcarea aerului cu miasme. Carnea vitelor tăiată la abatoriu se transportă la hală în timpul nopței și în trăsuri închise.

Abatoriile sunt proprietăți ale comunei, de la care ea percepe taxe de la vitele tăiate în abatoriu.

Vitele se esecută în abatoriu iarna de la ora 4 p. m. și vara de la 6—4 p. m.

Carnea tăiată în abatoriu trebuie să poarte pe ea semnul abatorului pus de agentul comunal aflat la abatoriu.

Veterinarul trebuie să procede mai întâiu la visitarea paspoartelor vitelor pe care proprietarul lor trebuie să'l poarte la el, pentru a justifica provenința vitelor aduse spre tăiere, și după aceasta se procede la visitarea vitelor.

Vitele aduse spre tăiere se infierează cu litera A, cele respinse cu litera R. Cele respinse de îndată trebuiesc închise într'un loc separat, până la ridicarea lor. Pe vitele slabe de tot are dreptul veterinarul a le respinge, fără a le mai analiza.

În regulamentele comunale sunt arătate anume boalele pentru cari se respinge vitele de a fi tăiate.

Cazărmă. — Încă vorbind de primar și îndatoririle sale, am văzut că printre atâtea variate și multiple obligațiuni ale primarului și prin urmare ale comunei, este și o grea îndatorire de a îngriji de domiciliul militarilor; fie că ar fi stabilii în comună, fie că ar fi trecători.

De aceea acum vorbind despre cazărmă sau stabilimente militare, punem aceste clădiri ca proprietate a comunei, fiind-că din timpurile cele mai obscure cetățenii tot-d'a-una s'au îngrijit a se ocupa de domiciliul războinicilor.

Comuna și toți cetățenii fără nici o distincțiune sunt obligați a da militarilor domiciliu.

Dacă militarii sunt trecători numai și comuna nu are cazărmă, locuința lor se dă la domiciliul cetățenilor, fără nici o excepțiune, cu plată după tariful fixat de primărie, cu prețuri și obiecte de serviciu după gradul militarilor, pe cari îi plătește comuna.

Această locuință a militarilor la domiciliul cetățenilor adesea ori întâmpină dificultăți și cari au forțat prin urmare pe comune să aibă localurile lor spre a le pune la dispoziția militarilor la necesități. Se impun comunelor încazarmarea militarilor, mai cu seamă în vederea marelor foloase ce comuna trage din veniturile de vamă și altele, provocate de marea consumație făcută de trupele locale.

Strade. — Acestea sunt niște drumuri urbane rezervate, pentru circulația publică. Drumurile acestea sunt pe ambele lor părți cu trottoare și rezervate exclusiv circulațiunei pietonilor, rămânând restul stradei pentru trăsură, călăreți, etc.

Aceste drumuri trebuiesc să fie pavate, luminate în timpul nopții, curate și tot-d'a-una bine întreținute, ca să nu aducă cea mai mică piedică circulației publice. Stradele sunt de diferite categorii după importanța localității unde ele se află, toate însă reclamă sollicitudinea primăriei; fiind-că toate sunt destinate unuia și aceluiași unic scop, circulației publice. Când pentru lărgimea unei strade, sau deschidere ori închidere de strade sau stradele, sau deschidere de bulevard, va trebui primăriei un teren ce n'ar fi al său, și nu s'ar învoi cu proprietarii locului asupra prețului spre a'l cumpăra de bună voie, atunci primăria îl poate lua în puterea legii de espropiere pentru cauză de utilitate publică.

Stradela. — Stradela este tot o stradă, dar d'o importanță mult mai mică ca strada propriu zisă, stradela este mai adesea o trecătoare numai cu piciorul, reclamând însă aceeași îngrijire din partea primăriei, ca și stradele. Stradela se formează adesea din terenul lăsat de vecini între ei cu consim-

țimentul primăriei, ca să serve drept trecătoare. Locurile libere aflate între vecini și pe cari adesea se depun lucruri insalubre, primăria fără consimțimentul nimănui le poate să închide, sau a le transforma în stradele ori a le vinde, și în acest caz se preferă vecinii.

Dreptul de apreciere la deschiderea ori închiderea unei strade, stradele, ori pasagiū aparține exclusiv primăriei.

Cu toate astea particularii pot, creșdend de interesul lor, să deschiză strade, stradele ori pasagiū pe locul lor; în acest caz ei sunt supuși la următoarele condițiuni: Să ceară prin scris consimțimentul primăriei.

Cererea să fie însoțită de planul situației locului, indicându-se pe el strada ce are a se face și stradele vecine.

După aceasta inginerul comunei să facă o descindere locală, raportând primarului rezultatul descinderii sale, și apoi planul se pune în esecutare.

Să dea o cautiune în bani, că va esecuta cu fidelitate contractul, acest contract făcut între primar și cei cari deschid strada trebuie făcut mai înainte d'a incepe ori-ce lucrare și să coprindă următoarele:

Că fac strada cu banii lor proprii. Că se obligă a întreține strada cu tot ce-i va trebui și din spesele lor proprii un timp determinat și convenit între primărie și ei.

După espirarea contractului sarcina celor cari au deschis strada încetează, și ea trece în patrimoniul comunei.

Pasagiū. — Asemenea acestea sunt niște trecătoare de picior și cari adesea sunt învelite cu sticlă și făcute de particulari, cu banii lor, și pe locurile lor.

Formalitățile facerei pasagelor, sunt aceleași ca și pentru strade.

Bulevarde. — Acestea sunt niște drumuri publice ca și stradele, d'o importanță însă mai mare ca stradele din cauza putem dice, a lungimei și lărgimei lor pe lângă strade. Astfel, vorbind de strade, am putea dice că le dividem în două categorii:

Bulevardele categoria întâia, și stradele propriū dis categoria a doua sau subordonate bulevardelor; și unele și altele însă, cu egale drepturi în fața solitudinei primarului pentru îngrijirea lor.

Locuri de plimbări publice. — Toate stradele, pasagele și drumurile mari și mici, sunt aservite la întrebuințarea publică, fie a circula pe dênsele pentru necesitățile sale, fie a se plimaba, adică a și consuma timpul de recreație, pentru repausul minții.

Prin locuri de plimbări publice, se înțeleg pe lângă strade, pasagi și toate căile de comunicație pe cari poate ori-cine circula spre a se amusa, niște locuri aparte și speciale, cu o îngrijire mai mare și mai variată aservite asemenea ca și stradele, etc., la plimbarea publică.

Cum vedem, e o mare asemănare între strade, stradele, pasagi, etc., și locurile de plimbări publice, singura deosebire între ele, este că, locurile de plimbări publice sunt dotate d'o plantație mai mare de cât cere legea pentru șoselele naționale, și că, pe lângă această plantație mai au încă o sumă de alte multe îngrijiri din punctul de vedere al o'ti-culturii și esteticii, spre a o face aceste locuri plăcute și mulțămitoare pentru cei cari se abandona grațiilor lor.

Pe lângă aceasta, locurile de plimbări publice mai se deosebesc încă de strade, pasagi, etc., printr'o mai mare atenție polițienească de cât toate cele-l'alte locuri publice, spre a menține intactă ordinea publică în interiorul lor și a păzi neatinse de mâinele distrugetoare a ornamentațiilor acestor locuri publice de plimbări, pe cari într'o singură vorbă, le putem numi «grădini publice», s. e.: Cișmegiul, Șioseaua Chiseleff, grădina Icoanei, grădina Sfintul George nou, și cele-l'alte multe.

În unele din aceste localuri de plimbări publice circulația se face numai cu piciorul, și în altele cu trăsuri ori călare, etc. De aceea și regulamentele lor de poliție comunală susținută de poliția administrativă diferă, toate însă aceste regulamente, au putere executorie.

CAP. V

Despre igienă.

Igienă publică. — Curățirea stradelor și a piețelor publice. — Măcelării particulare. — Salubritatea locuințelor. — Industrii insalubre

Despre igienă. — Toată lumea pronunță cuvântul de igienă, mulți îl pun în aplicație, și sunt mulți de tot alți cari nu îi cunosc importanța.

Neputând face aci un curs de igienă, subiect atât de important, căci de la el depinde foarte mult, lungirea sa și scur-tarea vieții omului.

Nu ne putem însă opri a nu da aci o mică noțiune de însemnarea cuvântului igienă, atât de important fie-cărui in-divid în parte.

A pune în vederea tuturilor într'un mod clar și precis ce însemnează cuvântul igienă, nu putem face mai bine de cât a copia cuvintele ilustrului naturalist *Hector George*, care voinde a defini igiena a dis :

«Igiena este arta d'a conserva și ameliora sănătatea.

«Toată lumea știe că sănătatea este cel mai mare bine, și că fără de aceasta, toate cele-lalte sunt de puțin preț.

«Dacă sănătatea este necesară chiar acelorora pe cari norocul 'i-a favorizat, cu atâta mai mult este indispensabilă tuturilor acelorora cari trăesc prin propria lor muncă, și care este cea mai d'ânteiu bogăție.

«Pentru a conserva sănătatea, trebuie evitat cauzele boalelor, și a se întări când este slab.

«Căci cu cât cine-va este mai robust cu atâta resistă mai bine contra cauzelor maladiiei.

«Acela dar care voește și care poate să observe toate preceptele igienei, va evita cea mai mare parte din boale».

Igiena publică. — Se înțelege prin igienă publică unirea la un loc a măsurilor administrative, proprii a menținerii sănătății publice.

Spre a atinge acest scop, știința medicală este cea d'ânteiu chemată a avisa la măsurile ce sunt de luat pentru menținerea sănătății publice, rămâind administrației propriu de dis de a realiza măsurile indicate de știință.

Așa dar toate autoritățile cari unite la un loc constituie Statul s. e : administrația propriu disă, poliția, consiliul medical idegienă publică, județul, puterea judecătorească, cu un cuvânt toate câte constituie Statul, sunt datoare fie-care la rëndul să 'și dea partea de contribuție a puterii sale pentru desvoltarea și menținerea igienei publice, adică *conservării și ameliorării sănătății publice*.

Toate aceste autorități legate între ele la un loc printr'o intimă bună-voință, sunt datoare a ajuta igiena publică, spre a'și produce efectele sale.

Misia celor însărcinați cu igiena publică, este după cum vedem, chiar desvoltarea bogăției naționale, de unde dar acțiunea lor trebuie conflată adevăraților amici ai umanității, cari să știe a se menține la mărirea chemării lor de protectori ai sănătății publice, a lungirii vieței celor din cari se compune publicul.

Din toate acestea mai putem da o nouă definiție cuvântului igienă, spunând încă că el este «*concepțiunea purei civilizațiuni*».

Curățirea stradelor și pietelor publice. — În timpul

Regulamentului Organic, curățirea stradelor și a piețelor publice, fie în Capitală sau provincii, era lăsată în sarcina proprietarilor și chiriașilor, fie-care particular era obligat să măture, să ude și să curățe partea feții casei sale sau prăvăliei sale cât ținea fața casei până în mijlocul stradei; și iarna același lucru cu tăiatul și curățitul zăpedei. Aruncând toate gunoaiele în locuri anume arătate de Primărie. Iar în piețele publice, această curățenie se esecuta de cei cari făceau vândări în acele piețe.

Astăzi toată această sarcină este lăsată în sarcina Comunei, afară de curțile particularilor în București, unde particularii plătesc o dare Primăriei, îngrijind tot ea de a ridica gunoaiele particulare.

Măcelării particulare. — Crearea halelor în care regulamentele comunale impune să se vîndă carnea ca și toate celelalte lucruri de consumație de primă necesitate zilnică, nu a împiedicat și nu oprește crearea de măcelării particulare; liberi sunt particularii se vînză carne și în alte părți de cât în hale, numai să se conforme regulilor vîndării cărnii în hale, căci aceste reguli se întind în mod general asupra tuturor vîndătorilor de carne, verii unde ei și-ar exercita acest comerț.

Ast-fel carnea ce s'ar vinde în aceste măcelării, să fie tăiată la abatoriu, să fie adusă la locul de vînzare în trăsuri închise; și carnea să fie tăiată în bucăți mici.

Locul de măcelărie să nu mai fie tradiționalul scaun de lemn, murdar și plin de sânge, trântită vita întreagă pe el.

Moravurile blânde de ași, numai îndură sălbaticul scaun al vechilor măcelării; trebuie și el transformat în măcelării conforme exigențelor actuale.

Acestor măcelării se cer se fie locuri închise. Interiorul lor să fie vopsit în ulei cu culoare roșie, ca să se poată spăla pereții de murdăria ce s'ar depune pe ei. Pe jos să aibă pardoseală de piatră, tot pentru a să putea spăla cu mai multă ușurință; asemenea interiorul măcelăriei să aibă apă. Ușile și ferestrele măcelarilor să aibă grile de fier, ca să pătrundă aerul în interiorul ei.

Carnea să fie tăiată în bucăți, după felul trebuinței.

Salubritatea locuințelor. — Liber este orî-cine să facă uz de avutul său, de proprietatea sa, după cum va crede că-i este de folosul său.

Liberă însă este și autoritatea care este chemată a menține ordinea publică, să intervie când necesitatea ar cere a pune în ordină uzului libertății unei persoane spre a fi în

armonie cu interesele generale. Așa în specie autoritatea comunală după consiliile autorității medicale are dreptul să reguleze condițiile sub cari se pot face clădirile particulare spre a nu fi contra sănătății aceloră cari le vor locui, cu alte vorbe, să nu fie contra igienei publice.

Nu avem nimic legiferat în această privință, și numai nisce mici amănunte sub formă regulamentară comunală.

Scoaterea latrinelor. — Unul din mijloacele principale ale igienei este, scoaterea latrinelor. Și ele nu pot fi bine scoase de cât comunicând prin canalele comunale din strade prin cari vecinic trebuie să curgă apă.

Până acuma curând latrinele tuturilor se scoteau de tot primitiv. Astăzi felul scoaterii s'a modificat mult în bine și să esercitează sub oare-cari condițiuni comunale cu aparența civilizatrice.

Ca cei cari se ocupă cu aceasta, să nu poată lucra de cât noaptea.

Ca ei să aibă niște vase numai mari ca două metri cubici. Vasele să fie aședate pe trăsură, și depoul instrumentelor lor să fie afară din oraș.

Industrii insalubre. — Generalmente toate industriile cari vițiază aerul, infectează apele curgătoare, puțurile sau fântănele, ori vatămă în alt mod sănătatea locuitorilor din vecinătatea stabilimentului industrial, sau vatămă sănătatea lucrătorilor industriei, ori a vitelor, sunt clasificate de industrii insalubre.

Aceste industrii fiind contră igienei publice, ele sunt puse sub controlul Comunei și a consiliului medical de igienă.

Industriile insalubre se împart în trei clase, după acțiunea lor mai mult sau mai puțin insalubră, toate însă sunt scoase afară din oraș, și fie-care din ele la diferite distanțe după acțiunea de salubritate ce esercită asupra igienei.

La înființarea unei industrii insalubre trebuie să se ceară permisiunea ministerului de interne, în ce anume categorie trebuie să fie trecută. Ministerul nu poate lua nici o măsură, până ce nu va asculta pe consiliul medical de igienă.

Toate felurile de industrii insalubre și formele lor de înființare sunt anume arătate în regulamentul comunal din 1876 de igienă publică.

Templele sunt asile, făcute numai pentru cei nenorociți.

Bacon

Despre caritate

Caritatea este strigătul sărăcimii care cere ajutor. Ea este legătura noastră cu Dumnezeu; deșteptându-ne misericordia la strigătul sărăcimii suferinde.

Caritatea este sufletul tuturor virtuților omenestii, pe cari omenirea le practică tot-d'a-una, dar care n'a primit sfințirea lor, sau mai bine încuibarea lor în sufletul omului de cât cu era creștină.

Isus Christos dar este întemeietorul carității.

Cristianismul a îmblândit sufletele și a îndulcit sentimentele ca să poată găsi sărăcimea consolarea durerilor lor.

Cu începerea christianismului omul începe și el a se înduioșia la durerea seamănelui său, începând d'aci să se simțã necesitatea d'a protege pe nenorociți.

De aci plecând, societatea creștină a dat naștere atâtor instituțiilor cari se întrec între ele protegiând caritatea.

Lăsați pruncii să vie la mine, a spus mântuitorul omenirii *Christos* !..

Lăsați sărăcimea și pe cei abătuti de soartă, și *Caritatea* să vie la mine și în templele mele, căci templele, și *acon* sunt create de caritate pentru nenorociți.

Aceste temple creștinătatea le deschide egal întregii nenorociri.

Asilul de aci este un loc unde o persoană se poate refugia contra oricărui pericol spre a respinge orice rău prezente și viitor.

Sunt multe și variu aceste temple ale *Divrei carități*.

Ast-fel pot fi :

Diferite stabilimente de bine-facere și utilitate publică.

Biroul de bine-facere distribuită la domiciliu.

Ajutorul dat inundațiilor, asfiixiațiilor, degerațiilor, strangulațiilor.

Ospicii de alienați, orbi, surdo-muți, orfanii și abandonați, pentru infirmii, săracii, maternitate și spitale de diverse boale.

Toate acestea sunt templele carității, prin ajutorul lor caritatea se concretisează, și face vedite și bine simțite efectele sale salutarii.

Stabilimente de bine-facere și de utilitate publică. — Sub acest titlu intră deosebitele stabilimente arătate mai sus, prin care caritatea și varsă bunătățile sale. Aceste stabilimente

aŭ un caracter cu totul general și nu local, nu aparțin nici comunei, nici județului și întregului Stat, îmbrăcișând și deschidând porțile lor egal tuturor nenorociților fără să caute de unde este.

Noi nu avem în mod regulat atarî stabilimente totuși parte din ele se esercită cu succes s. e.: Asilul Elena Doamna și institul Gregorian din Iași, etc.

Biroŭ de bine-facere distribuit la domiciliu. — Toată bine-facerea de veri-ce natură fie ea, ajunsă la suferind e o mângăere a Providenței, pentru cel care o primește. Dar acea bine-facere dusă la domiciliul suferindului, e chiar Providența însăși venită în casa nenorocitului a-i alina amărăciunile.

O persoană sërmană, lipsită de pâinea chiar dilnică și care nu poate cerși, nici nu se poate duce la biroŭ să ceară partea sa din bine-facere, ea de sigur trebuie a muri de foame. Esemplele sunt varii și multiple și biroul de bine-facere la domiciliu se însărcinează a înlătura esemplele ducând necesariile la domiciliul sërmanului s. ex.: a-i duce hrană, altuia haine sau medicamente etc., îndeplinind ast-fel voința cristianismului care ordonă a ajuta pe aproapele nostru.

La noi chiar pe fie-care și aproape avem esemple de acestea.

Sub diferite forme, fie balurî, reprezentațiunii teatrale, alte diverse petreceri, se fac pentru strîngerea de banî, în scop a ajuta pe inundați, sërmanî, pe copiii studiosi etc.

La noi atarî strîngerî de banî, se fac de societăți întocmite ad-hoc și care iaŭ sfîrșit odată cu scopul pentru care se formase: reconstituindu-se, când din nou se va simți necesitatea de a lucra pentru caritate.

Sau dacă avem societăți caritabile cu destinație stabilă, acestea aŭ un caracter cu totul particular s. ex., societatea «Furnica», «Albina», a «Funcționarilor», și nu un caracter oficial, cum e în Franța, constituite prin legi încă de la 1831.

La alte state, unde lucrurile regulate sunt mai de mult și mai bine cunoscute, toate modurile de practicarea carității sunt concentrate la un loc, numit biroŭ de bine-facere cu caracter general, și de aci fiind-că se ocupă de suferinși în general, de binele public, acest biroŭ e întemeiat pe legi și regulamente făcute de stat, care are dreptul să intervîie tot-d'a-una acolo unde interesele generale sunt în discuțiune.

Atarî birourî trebuiesc să reside în capitală și obligate a avea sucursale în toată țara.

Distribuțiunea ajutoarelor. — Această distribuție se face de surorile de caritate și de damele de caritate, adică per-

soane devotate carității cari primesc a urma povața Evangheliei de a ajuta pe seamănel sėu.

Pe lângă acestea fie-care birou trebuie să aibă în serviciul sėu un număr de surori de caritate. Ele sunt foarte des-ajutate de doamnele de caritate, care nu sunt supuse nici unei regule; păstrându'și independența lor fiind-că ele sunt persoane din societate care vin de bună-voia lor, din devoțunea lor către binele public.

Acestea dar, primesc bani, medicamente, haine, cărți copiilor, etc. și le duc în casele suferinșilor, fără nici o luare de chitanța, fiind-că nici ele nu sunt obligate a da cont administrații biroului.

Cheltuielile ce se vor face cu ocazia distribuirii carității, privesc pe birou în numele căruia se distribuie.

Ajutorul dat înecașilor, asfixiașilor, strangulașilor, rănișilor, găsișilor pe strade saũ în alte locuri. — Noi nici în această privința nu avem nimica codificat; de aceea cred că câte-va amėnunte din regulele ce se păzesc în alte țeri în această privința nu e rău a le pune aci, servind cred odată de normă când vom pune și noi în ordine această materie.

Așa verice individ găsit pe cale publică saũ aiurea, fie rănit, ori scos din apă în stare de sufocațiune, ori asfixiat de cărbuni, de frig, ori de căldură, saũ strangulat, trebuie îndată transportat la depositul de ajutor cel mai apropiat saũ la spitalul cel mai apropiat ca să i se dea ajutoarele necesarii.

Persoanele cari ar da peste vr'un cas din cele arătate, pe de o parte sunt datoare să dea ajutorul lor s. ex., să scoată din apă pe înecat, să taie coarda celui spândurat, iar pe altă parte să anunțe pe autoritățile respective, readucend la viața pe suferind.

Ofișerul poliției judecătorești care va asista cazul va avea alături cu el un doctor în medicină, dresând un proces-verbal care să coprinďă :

- 1) Sexul suferindului, signalmentele, numele, pronumele și etatea; acestea din urmă de se vor putea cunoaște.
- 2) Declarația oamenilor de știință, asupra stării actuale a individului.
- 3) Diferitele noțiuni ce ar culege de la asistenți.
- 4) Deposiții de martori și a tutor persoanelor cunoscătoare a evenimentului ce se anchetează.

În urma acestei anchete se vor plăti persoanele care vor fi cheltuit cu ajutorul dat suferinșilor; aceste plăți se fac după tarife fixe, făcute de administrație.

Persoanele chemate să dea primele lor ajutoare sunt da-

toare și ele a se conforma următoarelor reguli, asupra analizei stării în care se găsesc persoanele ce trebuiesc ajutate :

1) Persoanele asfixiate mai în regulă generală sunt într-o stare de *moarte aparentă*.

2) Numai putreficarea poate distinge moartea aparentă de cea reală în ochii oamenilor străini de medicină.

3) Tot individului trebuie dat ajutor dacă nu e găsit în stare de putreficațiune.

4) O trecere de mai multe ore de la petrecerea evenimentului, nu e o cauză a nu se da ajutoare suferindului.

5) Culoarea roșie, violet sau neagră, răceala corpului sau înțepenirea sa, nu sunt tot-d'a-una semnele morții.

6) Ajutoarele se pot da de verice persoane, dar ca ajutorul să poată obține succes trebuie să se dea ajutor fără să se descurajeze și să continue înainte cu curagiū mai multe ore.

7) Pentru asfixiați nu trebuie lume multă la ajutorul ce trebuie dat, sunt destule cel mult șapte persoane ; mai multe persoane pot vătăma aerul.

8) Locul unde se dă ajutorul nu trebuie să fie prea cald.

Cea mai bună temperatură este 17 grade termometru centigrade (14 grade Réaumur).

9) Ajutorul trebuie dat în ordine și în grabă.

Asfixiați prin înecăciune și regulile urmate de cei cari trebuie să dea ajutorul. — 1) Indată ce înecatul s'a scos din apă, dacă el este lipsit de mișcare și de simțire, îl vor întoarce p'o lature și de preferință pe latura dreaptă. Îl vor înclina ușor capul înainte, ținându-l de frunte, îi vor deschide gura despărțindu-î ușor fălcile ; ast-fel se va în'esni eșirea apei ce s'ar fi introdus pe gură, nas și urechi. Asemeni după ce am scos pe înecat din apă și ca să poată eși apa din el mai ușor, îi punem capul ceva mai jos de cât corpul, dar nu trebuie lăsat de cât câte-va secunde în această pozițiune.

În timpul acestei operațiuni care nu trebuie prelungite peste un minut, vom comprima ușor și la intervale vintrele de jos în sus, și tot aceasta o vom face în același timp și în privința peptului, ca să facem aceste părți să eserseze mișcările ce le esecută când cine-va respiră.

Dacă înecatul este destul de aproape de depositul de ajutor, ca să poată fi transportat acolo în mai puțin de cinci șese minute, fie pe apă orî pe uscat, îl veî culca în prima suposiție, pe navă, ast-fel ca peptul și capul să fie mult mai înalt de cât picioarele.

În secundul caz îl vom pune pe patul de transport, ast-fel

ca să fie aproape ședând, transportându-l cât mai repede posibil, evitând însă sguduirile, până la locul unde trebuie să i se dea ajutorul.

Dacă înecatul este prea departe de locul unde trebuie să i se dea ajutoarele, ca transportul să se poată face în mai puțin de 5 ori 6 minute, și dacă temperatura e sub zero (este ger) este bine să ridicăm înecatului vestmintele servindu-ne cu foarfecile spre a procedea înainte, să ștergem corpul, să-l învelim în una sau mai multe plăpămi sau în lipsa acestora să-l încongiurăm cu fân, lăsându-i capul liber și astfel să-l ducem la locul unde i s'ar putea da ajutoarele.

Ingrijirile date înecatului ajuns la depositul ajutoarelor. 1) Ajuns la destinație înecatul, să fie acolo un medic sau un chirurg.

2) Dacă înecatul e îmbrăcat, să se desbrace de haine, să i se șteargă corpul cu pânză uscată, apoi să fie acoperit cu un cearșaf curat și uscat și cu o bonetă de lână pe cap. După aceasta să fie așezat pe o saltea de paie pusă pe o masă între două plăpămi de lână, capul și peptul să fie mai ridicat de cât picioarele.

3) Corpul să fie culcat de preferință pe laturea dreaptă, să fie ținut de frunte că apa este mai ușor; toată această operație să nu treacă peste o minută, dacă nu era apă, nici mucosități, e inutilă repetirea acestei operațiuni.

4) Să se imite mișcările ce face peptul și vintrele când cineva respiră, mișcând mâinile peste această parte prin compresiuni ușoare și foarte încet, apoi să se lase un repaos de un sfert de minut între fie-care operațiune. Să se repetească această încercare din zece în zece minute, mai mult sau mai puțin.

5) Pe când se fac aceste compresiuni trebuie să ne ocupăm, să aspirăm apa sau mucositățile care ar putea obstrui căile respirațiunii. Pentru acest sfârșit luăm glistiru cu aer (siringa prevădută cu un ajustagiū de cupru). Impingem pistonul până la ajustagiū, ungem acest ajustagiū cu seū sau mai bine cu un amestec de mină de plumb și de grăsime, îl punem în țeava de cupru a tubului flexibil și îl fixăm acolo printr'o închisură cum este la baionetă, pe urmă introducem ceva tubului flexibil într'una din nările înecatului, pe care o ținem închisă prin ajutorul unui asistent, precum și pe altă nară și gură apropiind buzele. În fine tragem încet și gradat către noi pistonul glistirului. Dacă prin acest mijloc am fi aspirat multe mucosități și dacă ar mai eși încă prin gură și prin nări, este bine a se repeți această operație.

Fiind vorba de un copil mai mic de trei ani, nu aspirăm înfie-care dată de cât quartul capacității siringei.

Pentru un copil de 12 ori 15 ani aspirăm până la jumătate, și de este un adult, putem aspira până la capacitatea întreagă a siringei.

6) Indată ce respirațiunea tinde a restabili, adică când vedem că inecatul înghite, trebuie să înceteze orî-ce aspirațiune saŭ verî ce alt mijloc dirigiât special către restabilirea acestei funcțiuni.

7) Dacă fălcile sunt strînse una lângă alta, trebuiesc despărțite ușor fălcile printr'o bucată de lemn de brad, apoi se introduce între dinți o bucată de lemn fraget, saŭ o bucată de papură. Această operație trebuie făcută cu menagere și fără violență.

8) Indată de la sosirea inecatului unul din asistenți trebuie se se ocupe de tot ce e necesar pentru încăldirea corpului.

9) Pe când se ocupă cu restabilirea respirațiunei, asistentul va umplea colectorul cu apă și va turna în galeria inferioară alcoolul necesar ca să o facă să fiarbă. Când acest alcool va fi odată stins, el va introduce apa caldă în basin, vom plimba basinul pe d'asupra cearșafului de lână peste pept, d'alungul șirei spinării și peste vîntre, opri du-ne mai mult timp la cavitatea stomacului și la cutile subțiorilor.

Vom fricționa corpul și extremitățile inferioare cu petice de lână prealabil încăldite, talpa picioarelor și interiorul mâinilor cu perii, dar să nu se apese tare, mai cu seamă la începutul operațiunii.

10) Verî-care ar fi mijloacele usitate pentru a încălzi corpul inecatului, trebuie să ne regulăm după temperatura externă.

Cât timp nu este ger, putem fi mai puțin circumspecți.

Cu toate astea nu trebuie să căutăm nici odată a espune corpul inecatului la o căldură superioară la 35 grade centigrade.

Basinul are în adevăr o temperatură mai înălțată, însă fiindcă el lucrează prin plapumă saŭ prin o cămașe de lînă și nu rămâne mult aplicată în același loc, acțiunea este prin aceasta destul de slăbită.

Dacă din contră este ger, și dacă inecatul după ce a fost scos din apă, a rămas destul timp espus la aer rece pentru ca gheața să se fi format pe corpul său, atunci trebuie indată ce a sosit și chiar mai înainte să se deschidă ușile și ferestrele ca să înjosim temperatura până la gradul de gheață topită (ceea-ce se constată prin termometru), să-î aplicăm pe corp compresii saŭ pânză muiată în apă la zero, căria ți ridicăm cu încetul temperatura,

Această elevațiune trebuie însă se se facă mai repede pentru înecați de cât pentru asfixiați numai prin acțiunea frigului și fără să fi existat submersiune.

Putem la cei înecați să ridicăm temperatura cu două grade a fie-care două minute, și când am ajuns la două-zeci grade recurgem la fricțiunii precum și la căldura uscată.

Va trebui în același timp înălțată temperatura localului unde se dă ajutor, închidând ușile și ferestrele. Nu trebuie însă căldura localului să ajungă mai sus de 17° ale termometrului centigrad (14 gr. termometru Réaumur).

11) Pe când ne ocupăm să încălțim pe inecat și să-i restabilim respiraerea, trebuie fricționat cu petice de lână calde peste coapse, brațe și din când în când peste fie-care parte a șirei spinării. Vom peria încet dar lung timp talpa picioarelor ca și palma mâinilor. Putem fricționa cu asemeni lână și cavitatea stomachului, șoldurile, vintrele și rinichiul la intervale în cari nu vom plimba basinelul.

12) Dacă bolnavul dă vr'un semn de viață, trebuie continuate fricțiunile și întrebuințarea căldurii, păzindu-ne d'a împiedeca respiraerea.

Dacă inecatul face forțări ca să respire, trebuie să încetăm cât-va timp orî-ce operație care ar putea comprima peptu său vintrele.

13) Dacă în timpul forțărilor mai mult sau mai puțin penibile ce face inecatul ca să aspire aerul, sau ca să-l facă să iasă, vedem că el voește să verse, trebuie să-i provocăm vărsarea gâdilind fundul gării cu fulgiul unei pene.

14) Nicî într'un caz nu trebuie să introducem cel mai mic lichid în gura unui inecat, afară dacă și-a recăștigat simțirea și dacă poate înghiți lesne.

15) Dacă încă n'a venit medicul, putem da bolnavului o lingură de rachiū canforat sau de apă de melisa spirtoasă amestecată cu o lingură de apă, și să-l culcăm într'un pat basinat, sau cel puțin pe un pat de transport garnit cu saltea și plapumă, având grije să ținem capu ridicat.

16) Dacă vintrele sunt întinse, dăm o spălătură de apă căldică în care am topit bine o lingură plină cu sare.

Nicî odată însă nu trebuie usitat acest mijloc înainte ce respirațiunea și căldura să fie bine restabilită.

17) Când după o jumătate oră de ajutor inecatul n'ar da nicî un semn de viață și dacă nicî medicul nu a sosit, recurgem la insuflațiunea fumului de tutun în stomac. Aparatul acesta se numește și *aparatură fumegător*.

Ca să-l punem în joc, amestecăm tutun de fumat și uplem

cu el furnelul care formează corpul mașinei fumegătoare, îl aprindem cu o bucată de iască sau cărbune, pe urmă adaptăm aparatul de suflat la mașină. Când vedem că fumul ese abundant din virful aparatului îl adaptăm țeava fumegătoare în vârful căreia adăogim pipa pe care o introducem la extremitatea marelui intestin al inecatului.

Facem să miște instrumentul de suflat, ca să împingem fumul în intestinele bolnavului.

Dacă pipa se astupă, întelnind materii în intestinul mare, ceea-ce se cunoaște prin eșirea fumului printre incheeturile mașinei sau prin rezistența aparatului de suflat, o curățim prin ajutorul acului de destupat, și începem, având grije să nu introducem pipa prea adinc.

Fie care injecție de fum, trebuie să dureze unul sau două minute cel mult, și nici într'un cas ea nu trebuie dusă până în punctul când să vedem că vintrele se balonează (se umflă și se întinde). Dacă fie-care operațiune pe care o putem repeți de mai multe ori la fie-care quart de oră, vom face de repețite ori o compresie ușoară peste vintre de sus în jos, și înainte de a proceda la o nouă fumegațiune, vom introduce în extremitatea marelui intestin o pipă fixată de un glistir ordinar gol, al cărui piston îl vom trage spre noi, ast-fel ca să tragem aerul ce ar putea conține intestinele ca de prisos.

18) Când inecatul revine la viață, trebuie, de nu putem face alt-fel, să îl ducem pe pat la spitalul cel mai apropiat, însă când putem dispune de un pat, îl basinăm, și lăsăm bolnavul să se repauseze pe dânsul una sau două ore. Dacă doarme bine, să îl lăsăm să doarmă.

Dacă din contră, pe când are gust să doarmă, fața sa, din galbenă cum era, se colorează tare și deșteptându-se bolnavul recade îndată într'o stare de somnolență, trebuie să preparăm sinapisme (aluat de făină de muștar cu apă caldă), și să îl aplicăm între umeri, precum și în interiorul tâmplelor, și la pulpe.

Îl punem în același timp șease sau opt lipitori după fie-care ureche.

Nu se recurge însă la acest mijloc, de cât nefiind nici un medic presente, căci contrariu, el trebuie să decidă de trebuie luat sânge, în ce cantitate, în ce loc, și prin ce mijloc.

Asfiziați prin gaze nefitice, se înțelege în mod general, cei asfiziați prin vaporii de cărbuni, prin emanațiunile cuptoarelor de var, gropilor de latrine, puțurilor de scos apă, hasnalelor, canalelor subterane, pimnițelor de vin, de oțet, de bere, într'un cuvânt prin gazele neproprii respirațiunii.

Toate acestea se tratează ast-fel :

1) Asfixiatul trebuie iute scos la aer mult.

2) Trebuie iute de tot desbrăcat, dacă asfixierea s'a făcut în latrină ; trebuie mai întâi stropit corpul cu apă clororată ¹⁾ și se desbrăce iute, și să evităm pericolul a ne expune apropiindu-ne prea mult de corpul lui.

3) Bolnavul trebuie așezat pe un fotoliu sau scaun, un asistent să fie la spatele lui, ținându-î capul, și aruncăm cu putere apă rece cu oala pe corp, mai ales pe față.

Această operațiune trebuie continuată mai mult timp, mai ales la asfixiați prin cărbuni, sau într'un mod general, la asfixia prin gazul acid carbonic.

4) Din timp în timp, se oprește operațiunea, provocând respirațiunea, comprimând de mai multe ori peptul în toate părțile, precum și ventrele de sus în jos, cum se face pentru înecați.

5) Dacă asfixiatul a început să dea semne de viață, tot să nu înceteze fusiunile cu apă rece, trebuie însă să se facă atențiune ca, îndată ce el face ceva sforțări ca să respire, să nu se mai arunce apă, ast-fel în cât să și poată intra în gură.

6) Dacă se silește să verse, trebuie să și se gâdile fundul gurei cu o pană.

7) De îndată ce va pute a înghiți, să și se dea a bea apă cu oțet.

8) Când i s'a restabilit viața, și după ce am șters bine pe bolnav, trebuie culcat pe un pat basinat, făcându-î o spălătură cu apă caldă, în care s'a topit săpun de mărimea unei nucii, sau în care apă se va adăoga două linguri cu virf de oțet.

Medicul, trebuie să decidă dacă trebuie să și se da un vomitiv, alegând în aceeași vreme mijloacele întrebuintate ca tratament, după ce asfixiatul a venit în viață.

Asfixiați de trăsnet.— Când cine-va e asfixiat de trăsnet, trebuie dus îndată la aer mare, să îl desbrăce iute, și să și facă afusiuni de apă rece, în timp d'un quart de oră, să și se facă fricțiuni la extremități, căutând a și restabili respirațiunea prin compresiuni la pept și la vintre, întocmai ca pentru cei înecați.

Asfixiați de frig.— Când moartea aparentă s'a produs

¹⁾ Prepararea apei clororate:

30 grame clorurat de calce uscat.

1 litru apă. Se toarnă puțină apă peste cloruratul de calce, aducându-l în stare de cocă, strecurăm licoarea și o conservăm în vase de pământ, sau de gresie bine închis.

prin frig, de cea mai mare importanță este a nu se restabili căldura, de cât cu încetul și gradat.

Un asfixiat prin frig, pe care l-am apropiat de foc saŭ pe care de la începutul ajutoarelor l-am pune într'un loc încălzit chiar mediocru ar fi irevocabil perdut.

Trebue dar deschise ușile și ferestrele casei unde trebue pus asfixiatul, ca temperatura camerei să nu fie mai înaltă de cât a aerului exterior, să usităm următoarele mijloace :

1) Trebue cât mai iute asfixiatul dus în locul unde are a li se aplica mijloacele dătătoare de viață. În cursul transportului i se învelește corpul cu o plapumă, iar în lipsă, cu pae saŭ fên, lăsându-î numai fața liberă. Să se evite a pune corpul să facă împreună cu membrele, mișcări brusce.

2) Trebue desbrăcat asfixiatul și acoperit corpul întreg cu o pinză înmuiată în apă rece cu ghiață. E mai bine a se pune asfixiatul într'o baie de spălat, cu apă răcită cu ghiață, acoperindu-se întregul corp în baea cu această apă, să se bage însă bine de seamă ca să se ia bucățile de ghiață care s'ar forma pe corpul lui.

3) Când corpul a început să se desghiețe, când membrele și-au perdut amorțeala începând a fi flexibile, să se facă ca peptul și membrele să esercite câte va mișcări (ca și pentru înecați), pentru a provoca respirațiunea. Aceste mișcări, constă în a comprima ușor și la intervale vintrele de jos în sus și peptul de fie-care latură, în scopul de a face aceste părți să esercite mișcările ce ele esecută când cine-va respiră.

Se vor face în același timp fricțiuni peste corp cu zăpadă saŭ cu pânză muiată în apă rece negăsindu-se zăpadă.

4) Dacă în aceste circumstanțe amorțeala a încetat și bolnavul e într'o baie, vom mări temperatura cu trei saŭ patru grade la fie-care de ce minute până când o aducem la 30 grade termometru centigrad (28° Réaumur).

Dacă nu dispunem de o baie, ne servim atunci după cum s'a dis mai sus cu pânze înmuiate în apă răcită cu ghiață.

5) Corpul începând să devie cald, saŭ manifestându-se semne de viață, atunci trebue șters cu îngrijire și pus în pat, care nu trebue să fie mai cald de cât asfixiatul.

Să nu fie foc în camera unde e patul, până ce corpul n'a căpëtat cu totul căldura sa naturală.

6) Când bolnavul începe a înghiți, i dăm o ceașcă de apă rece amestecată cu o linguriță de melisă. Dacă bolnavul continuă a avea tendințe de amorțeală i dăm să bea puțină apă cu oțet, și dacă această amorțeală e adincă, trebue ad-

ministrat spălături iritante saū cu apă și sare ¹⁾ saū cu apă și săpun.

Este util a observa că din toate asfixiile aceea prin frig oferă, după experiența țărilor septentrionale, cele mai multe șanse de succes chiar după 12 ori 15 ore de moarte aparentă.

Asfixiați de căldură. — Măsurile de urmat în această asfixiare sunt :

1) Asfixiatul trebuie luat din locul unde s'a asfixiat și dus într'un loc mai rece, nu însă prea rece.

2) Trebuie desbrăcat de tot de verii ce haine.

3) Medicul trebuie să decidă, de e nevoie de luat sînge.

4) Să se facă băi la picioare mediocru încălđite la care se poate adăoga ceva cenușe saū sare.

5) Când bolnavul poate înghiți, trebuie să i se dea a bea câte puțină apă rece acidulată cu oțet saū suc de lămăie făcându-se o spălătură cu apă acetată, dar ceva mai saturată cu oțet de cât apa destinată să bea. Băturile cari încălđesc sunt tot-d'a-una vătămătoare în atari cazuri.

6) Dacă boala persistă și dacă înaintează se poate fără a mai adăsta doctorul să aplice 8 — 10 lipitori îndărătul urechilor saū la anus.

7) Dacă asfixia a provenit din acțiunea soarelui cum se poate întempla adesea lucrătorilor în timpul secerișului și la militari, tratamentul e același, în acest caz bolnavul ne avënd nădușală să i se aplică apă rece la cap.

Asfixie prin strangulare saū spânzurare. — Aci se procedează ast-fel :

1) Se taie nodul care înconjoară gâtul, și dacă a fost spânzurat se dă jos corpul ²⁾ susținându-l ast-fel ca să nu sufere

¹⁾ Una ligură de sare pentru o spălătură întregă.

²⁾ Punem aci această notă pentru oamenii de artă.

Spânzurații saū strangulații mor de apoplexie, când legătura a fost pusă în jurul gâtului, în mod de a comprima de preferință marele vase ale gâtului și a împedeca ast-fel reflexul sîngelui din părțile situate d'asupra constricțiunei.

Alții din contra mor prin sufocațiune, fiind că legătura pusă între laringe și osul *ioid* închide îndată prin lăsarea în jos a *apligotei* intrarea laringelui, și pentru că de altă parte legătura aplicându-se pe unghiul maxilei și pe apofisa mastoidei, nu comprimă destul vasele gâtului, ca să oprească întoarcerea sîngelui din creeri

Cât pentru genul mixt produs de odată prin apoplexie și prin sufocare, acestea are loc probabil când legătura este pusă ast-fel ca să întrerupă eșirea și intrarea aerului, și în același timp întoarcerea sîngelui din cap.

Acest îndoit efect poate fi produs de legătura pusă dedesubtul laringelui, într'o direcțiune orizontală în jurul gâtului. În cazul acesta trachea-arteră și vasele gâtului sunt comprimate în același timp.

nici o scuturătură. Toate acestea fără întârziere și fără a se adăsta sosirea vre-unui ofițer public. Să i se desfacă legăturile de la ciorapi, crevate, cordoanele fusteii, corset, centura, într'un cuvânt tot ce poate împedeca circulațiunea.

2) Corpul să fie pus după cum permit circumstanțele pe un pat sau pe o saltea cu paie etc., ast-fel ca capul și peptul să fie mai ridicat de cât restul corpului.

3) Dacă corpul e într'o cameră, să nu fie însă nici prea rece nici prea caldă și aerată.

4) De urgență să se cheme un medic ca el să decidă de e necesar să se ia sânge, căci după direcțiunea ce are legătura funiei, numai medicul poate apreția circumstanțele ce presintă această direcțiune și lucra prin urmare în consecință.

5) Dacă după ce s'a luat legătura vinele gâtului sunt inflaate, fața roșie bătând în violet, dacă urmele lăsate de legătură sunt negricioase și dacă omul de artă interzice de a veni, putem pune după urechi precum și la fie-care tēmplă 6—8 lipitorii.

6) Dacă suspensiunea sau strangulațiunea s'a făcut cu puțin minute înainte, e destul de multe ori, pentru a rechema la viață să facem afusiuni cu apă rece pe față, să se aplice pe frunte și pe cap pânză înmuiată în apă rece, să se facă în același timp fricțiuni la extremitățile inferioare.

7) În toate cazurile trebuie îndată de la început să se exercite pe pept și pe vintre compresiuni intermitenți ca și pentru înecați ca să se provoace respirațiunea

8) Să nu se neglige a freca pe asfixiat cu flanele, perii, mai ales la talpa picioarelor și palma mâinilor.

9) Spălările nu sunt utile, de cât când bolnavul a început să dea semne de viață.

10) De îndată ce el poate înghiți, i se dă mici cantități de apă caldă adăogită cu puțină apă de melisă cu vin sau rachiu.

11) Dacă după ce a fost cu totul rechemat la viață suferă de amețeli, stupoare, trebuie să i se facă aplicațiuni de apă rece pe cap.

12) În general, bolnavul trebuie să fie tratat după restabilirea vieței, cu aceleași precauțiuni, ca și cei alți asfixiați.

Detaliul obiectelor coprinse în cutia de ajutor, după ordinea în care sunt întrebuințate de ordinar:

1. Una pereche foarfeci lungi de 16 cm. cu vârful tocit.
2. Mai multe cearșafuri de lână.
3. Mai multe bonete de lână.
4. Mai multe siringe sau pompe cu aer, cu tubul, sau elastic și cu țeavă (pipă).

5. Una cutie mică coprinzând un amestec de grăsime și de mină de plumb, pentru a unge ajustagiul și țeava de ajustat a saringei cu aer.

6. O scândurică de brad.

7. Un calefator de un semilitru până la un litru.

8. Două pânze de lână de frecat.

9. Două perii.

10. Un basin cu apă fierbinte.

11. Corpul mașinei fumegătoare.

12. Aparatul său de suflat.

13. Un tub și o mică țeavă fumegătoare.

14. Una cutie cu tutun.

15. Una șiringă cu țeavă de spălat.

16. Un ac pentru destupat țeava.

17. Pene pentru gădilat gâtul.

18. Una lingură spoită.

19. Un gobelet de cositor.

20. Un tub de bătut (pâlnie).

21. Una butie cu rachiū canforat.

22. Un flacon cu apă de melisă spirtoasă.

23. Un flacon cu un semilitru alcool.

24. Una cutie cu mai multe pachete de amestec fie-care de dece centigrame.

25. Un flacon cu emerī (piatră cu fier) și cu deschisura largă conținând 600 grame de clorur de calce în pulbere.

26. Un flacon de 200 grame oțet.

27. Grame 100 de sare în trei pachete.

28. Bande pentru luat sânge, comprese și scamă.

29. Una legătură de sulf și de canfor pentru conservarea obiectelor de lână.

30. Una paletă.

31. Un amnar.

Societăți de bine-facere. — S'a dis deja că bine-facerea este înlădirirea sentimentelor omului, în fața suferințelor sa-mănului său, ea esistă în fie-ce om și este desvoltată după educația timpului său.

Indiferentismul către nenorocirea altuia n'a esistat în nici o etate a timpului. Depărtându-ne însă de trecut și culegând exemple din actualitatea secolului XIX de pretutindenī, găsim expansivitatea oamenilor venind în ajutorul nenorociților prin diferite mijloace și societăți formate a atinge mai mult succesul bine-facerei.

Bine facerea cere pe lângă nobilul scop ce îmbrățișează a înlătura mizeriile, apoi a pune o armonie între fericit și

nefericit, făcând să dispară că clasa oamenilor avuți abandonă pe cei neavuți.

Cei fericiți, de putem întrebuița acest cuvânt pe marele ocean al omenirii, ei nu aū de ce abandona pe cei săraci, căci și ei se gândesc că toate lucrurile pe lume aū un sfârșit, că întreaga viață nu e de cât o variațiune, și că atare tericire de ađi poate mâine să fie o nefericire.

Această filosofie care e a tutor popoarelor, a făcut tot-d'una pe avuți a se gândi la sărăcime.

Acestea sunt bine-facerile.

La noi încă avem stabilimente de bine-faceri, așa avem : Stabilimentul Domnița Balașa în care se primesc femeii sărace.

Stabilimentul Galata din Iași, fundat de Gligore Vodă Ghica, dotat cu din averea sa proprie, în care se primesc bărbați bătrini și săraci.

Institutul Doamnei Slătineanu, fundat în București la 1882, dotându-l cu o frumoasă casă în care e instalat institutul în care se admit femeii bătrine și sărace întreținându-le cu toate cele necesare.

Institutul Oteteleşeanu fixat în București de Ion Oteteleşeanu cu din averea sa proprie, lăsându-i și fonduri de întreținere, pentru bărbați bătrini și sërmani, întreținuți cu toate cele necesarii.

Toate acestea sunt stabilimente prin care bine-facerea și manifestă mult salutarile sale ajutoare.

Dreptul săracilor

Ospiciu. — Istoricul ospicielor. — Asilul Elena Doamna sau copiii găsiți ori abandonați. — Institutul Gregorian — Surdo-muți. — Orbii. — Infirmii. — Nebunii. — Tutela administrativă și civilă a celor din ospicii. — Spitale.

Dreptul săracilor. — Dreptul săracilor va să dică punerea în practică a sentimentelor înduioșate ale omului, de suferințele seamănelui său.

Dreptul săracilor ce aū la misericordia publică este de origine foarte veche, fiind-că face parte din sentimentul carității și caritatea e născută cu fie-care om ; dreptul săracilor prin urmare se urcă la origina creației omului.

Acest drept era cunoscut în vechime ca principiū, fără însă să aibă vre-o regulă în aplicarea sa.

Astăđi această caritate este și ea regulamentată. În Franța

fu cunoscută abî ; pe la anul 1407 prin o ordonanță a lui Carol XI.

Această regulamentare constă mai înteu într'o taxă pusă asupra tuturilor teatrelor și tuturilor spectacolelor publice de verice natură. Din acești bani se serveau necesitățile săracilor.

Cunoaștem și la noi niște mici măsuri de regulamentarea dreptului săracilor. Așa sub Regulamentul Organic, sărăcimea nu-și găsea existența la public, ci era îngrijită de Stat.

Regulamentul Organic prin săraci înțelegea pe *milogi*, adică pe aceia care-și cerșiau existența pe strade.

Așa, Regulamentul Organic la pagina 357, cap. III, secția I, sub titlul de stringerea și aședarea sërmanilor se exprimă ast-fel :

Sub numire de cerșetori se înțelege acele fețe scăpătate, care din pricina beteșugului, ne putend să se hrănească cu munca, aleargă prin biserici și ulițe de cerșesc milă. Stăpânirea ne mai putend suferi umilitoarea priveliște și ticăloșia cerșetorilor, a hotărit a îngriji ea de soarta lor. Sub vechea legislațiune cerșetorii se adunau de poliție după stradă, și-țineau cu toate necesariile în case speciale ale Statului. Iar aceia cari aveau case ori familie dar erau scăpătați, erau serviți la casa lor. Său caritatea distribuită la domiciliul, despre care am vorbit se dovedește dar că am avut-o și noi sub Regulamentul organic.

Budgetul Mitropoliei sub Regulamentul organic avea de la Stat, ca și ađi, o sumă bănească foarte modestă atunci cu titlul d'a ajuta pe săraci.

Din această sumă, pe lângă alte ajutoare distribuite la domiciliu prin oamenii Mitropolitului, se mai distribuiau în toate ăilele la un număr determinat de săraci câte o pâine, pe care o primeau din curtea Mitropoliei.

De la vechea legiuire și până ađi dreptul săracilor n'a mai primit nici o desvoltare; din contră sunt neglijiați.

La alte popoare în timpii moderni dreptul săracilor primi o mare desvoltare și astă-đi se practică cu mare inlesnire îndulcirea miseriilor sărăcimii prin crearea atator instituțiuni închinare carității.

Ospicii. — Ospiciile sunt niște stabilimente în care se admit și se întrețin bătrini de ambe-sexe săraci, infirmi incurabili, orphelinii, copii găsiți ori abandonați, nebuni, orbi, surdo-muți, etc.

Aceste ospicii odată primeau și pe bolnavii cu boale timporii și provisorii în căutarea lor, fie de verice sex, etate, religie ori naționalitate bolnavă, ast-fel că aceste ospicii serveau și de spitale.

În antichitate cine dăcea ospiciu înțelegea în aceeași vreme și spital.

Astăzi însă se face o deosebire între ospicii și spitale. Secundele sunt stabilimentele în care se primesc numai bolnavii de boale curabile în general pentru toată lumea, verice fel de boală, dându-se preferința săracilor și îngrijindu-se bolnavii cu mare precauțiune, ne cruțând nimica pentru dobândirea sănătății lor. Primele nu se însărcinează cu căutarea bolnavilor.

Istoricul speciilor. — Ospitalitatea e tot atât de bătrână ca și însăși omenirea; vechiul testament este martor viu al acestui adevăr.

De la secolul al IV al Ereii creștine numai, începe a se cunoaște existența unor stabilimente asemănate oare cum ospiciilor și spitalelor de azi.

Necesitatea unor atări stabilimente era necunoscută antichității, care practica ospitalitatea ca o virtute.

La cei vechi casa fiecărui era un fel de infirmerie privată numită *valetudinaria*, unde oamenii bolnavi și săraci erau primiți și îngrijiți cu toate necesariile pentru câștigarea sănătății lor.

Ospitalitatea în sine e o calitate inerentă naturii omului, calitatea care coprinde în sine slăbiciunea omului, slăbiciune care în aceeași vreme face *forța omului*.

Căci din cauza slăbiciunii noastre ne unim forțelele, ne deșteptăm la strigătul miseriei, ne ajutăm între noi și astfel prin slăbiciunea noastră ne facem tari, și omenirii îi dăm viață.

În această forță se coprinde ospitalitatea, cunoscută de omenire din ziua creației sale.

Antichitatea nu face caz mare de această ospitalitate, de aceea până la veacul IV nici nu găsim urme de monumente închinare carității.

Se justifică lipsa de stabilimente la cei vechi în care să se ospitalizeze caritatea.

Legăturile de familie la ei erau strinse și afecțiunea concentrată între membrii forului casnic, și aceste stringeri de afecțiune în centrul familiei, făcea pe antichitate a adora virtutea, a considera ca fundamentul constituirii familiei; era în sine idolul lor dătător de viață.

Astfel cei vechi forțați prin constituția administrației lor care îi făcea a fi strâns uniți între ei, îi făcea să nu simțea necesitatea existenței stabilimentelor caritabile de azi.

Ei nu aveau nevoie de atări stabilimente, căci după cum vedem, fie-care familie practica virtutea ca o împlinire a datoriei naturii sale de om.

Virtutea și împlinirea datoriei n'are necesitate de forme.

Slavii chiar cari erau un obiect de dispreț pentru cei liberi ai vechimei încă erau îngrijiți pe picior de egalitate când erau bolnavi.

Triumful cristianismului rupe nodul dreptului divin, dând loc libertății care procură fie-căruia independința a și dirige acțiunile sale către scopul ce i va conveni.

Cristianismul prin marea sa influență asupra moralului omului, îi desvoltă mai mult sentimentul carității pe care o practică cei vechi cu mare devotament.

Casele celor privați erau transformate nu numai în case de ospitalitate, dar chiar pe bolnavi și răniți îi căutați tot familiile în casele lor, numindu-se sub acest raport după cum s'a dis mai sus.

Infirmerii private (Valetudinaria).—Alături cu acestea mai erau niște săli publice care serviau cu locuință și hrană străinilor, mai cu seamă pe timpul iernei.

Aceste săli purtau numirea de *Ospicium Publicum*, și care era două feluri:

Ospitium publicum și *Ospitium privatum*

Națiunile vechi acordați reciproc ospitalitatea voiagiorilor lor, și aceasta o făcea în virtutea unor tratate intervenite între ele.

Se mai acorda asemenea ospitalitatea și familiilor lor.

Cea mai frecventată din aceste două feluri de ospitalitate era cea privată.

Ast-fel că nu numai voiagiorii, dar chiar și bolnavii și răniții erau aduși în casele cetățenilor mai însemnați unde erau tratați și îngrijiți de doctori ¹⁾

La Athenianii templele erau specialminte destinate a priimi copii lepădați care erau îngrijiți și crescuți cu doici pe socoteala Republicei.

Cristianismul chiar, la începutul său, nu cunoștea ospicii ori spitale, căci tot caritatea privată întempera nevoile nenorociților.

Cristianismul la începutul său continuă ca tot familiile private să se întrecă între ele a corespunde la vocea carității, dând ospitalitate infirmilor, bolnavilor, voiagiorilor.

«*Reregrinis propter Deum ambulantibus*».

Asilele publice se deschise atunci când caritatea publică, începe a se răci.

La început dar în cuvântul ospicii după cum vedem nu era numai ospitalitatea propriei țări care se da celor cărora avea

¹⁾ Titu Liviu. Analele cartea IV

necesitate de ea, ci și căutarea bolnavilor și întreținerea scăpetaților.

Cel d'ânteiu spital ridicat de vigoarea cristianismului în onoarea carității fu făcut cu banii mai multor patriciane Romane, care renunțând la poziția lor socială și deteră nu numai averea dar chiar serviciile lor personale la dispoziția bolnavilor primiți în acest spital care fu ridicat în Palestina sub conducerea sfintului Ierom, propagatorul Cristianismului.

De aci, diferiți suverani inspirați de preceptele cristianismului precum și de modul distribuirii carității în acest spital, crează diferite azile publice, deschise tuturor săracilor și bolnavilor, sub conducerea Sfintului Vasile.

Fondațiunea Sfintului Vasile, escită admirațiunea cea mai mare; însăși Sfântul Ioan Crisostom era unul din admiratorii fondării Sfintului Vasile, reproducând'o și el la Constantino-pole cu ajutoarele ce primia pentru cler și care servea pentru bolnavi.

Preoții aveau ca o datorie a'și consacra viața lor la practicarea carității.

Din toate părțile curgeau darurile credincioșilor, care făceau să crească numărul stabilimentelor conduse de preoți sub îngrijirea șefilor lor de drept.

Marea activitate desfășurată de cler în crearea ospiciilor și spitalelor și a buneii lor întreținere, entusiasmează pe laici; și alături cu cler încep și ei să lupte pe țărîmul carității. Crează dar și ei stabilimente în scop numai a ajuta pe săraci.

Mai în urmă cu toate invasiunile barbare ce a avut să îndure societățile, totuși caritatea nu'și-a pierdut prestigiul și efectele sale.

Sub Carol Magnus și succesorii săi se găsesc mai multe stabilimente dedicate carității.

Prin secolul XIV și XV se găsesc mai multe stabilimente caritabile prin Italia, Franța și Anglîtera.

Pe când cristianismul face aceste progrese, Islamismul se inspiră și el de la cristianism, și excelează în clinica medicală.

Ei aveau, în Cordon, prin secolul al VIII un magnific spital de bolnavi unde se formară cei mai mari medici.

Activitatea cristianismului n'a mers mult, căci atât preoții cât și laicii cari conduceau aceste stabilimente, cădură în abuzuri, schimbare, destinațiunea darurilor credincioșilor în delapidări și luxul lor personal.

Această stare de lucruri merse când mai bine, când mai rău, până în secolul XVII când diferiții suveranii luară asupra

lor caritatea, creind stabilimente publice și făcând pentru fiecare din ele regulamente de administrațiune.

De atunci și până ađi caritatea nu numai n'a primit nici o vicisitudine dar din contră a căștigat.

A căștigat căcăi civilizațiunea modernă a influențat asupra moralului omului, făcendu-l a se mișca și compătimi mai mult de suferințele seamenului seu.

A căștigat asemeni fiind-că autoritățile publice a luat asupra lor sarcina ingrijirii de aproape a carității, urmărind și pedepsind abuserile în prejudiciul carității.

Ast-fel că de unde mai înainte nu era cunoscută de cât caritatea privată, ađi avem și caritate publică sau oficială. Vom vedea în parte câte-vă din stabilimentele publice inchinate carității.

Asilul Elena Doamna sau copiii găsiți ori abandonăți.

Pe dealul Cotroceni, lângă biserica Domnească cu același nume, se ridică falnic și maiestos ospiciul copiilor găsiți sau abandonăți, numit asilul Elena Doamna.

Numit ast-fel după numele Măriei Sale Doamna Elena Cuza-Vodă, care puse temelia vecinică și ne peritoare acestui templu dedicat carității.

Acest ospiciu este deschis tutulor copiilor găsiți ori abandonăți, căroră li se dă creștere, educație, instrucție și ingrijire despre viitorul lor.

Istoricul. — Scopul asilului. — Admisiune. — Programul. — Tutela asupra copiilor din asil.—Despre recunoșterea și reclamațiunea copiilor.

Istoricul. — Castitatea moravurilor noastre din vechi e precum și organizarea familiei pe principiile morale, face ca origina ospiciilor la noi să fie foarte nouă, fiind-că lepădarea copiilor sau abandonarea lor era necunoscută aproape.

Lepădarea copiilor de la sinul mamei, a început cu epoca fanarioților.

Venirea fanarioților în țară, e intriga în familie, înmulțirea divorțurilor, încurajarea adulterului și celibatariului, umplerea amvoanelor Bisericilor de copiii lepădați.

Acest reu fanariot ia proporțiuni gigantice, așă în cât chiar autorii lui sunt nevoiți a se găndi la consecințe.

Intre acestea se poate distinge fanariotul Ipsilante care a domnit în Muntenia de la 1814 -- 1821. Acest Ipsilante ingrijit de aceste mizerii, se decide a le mai imputăna.

El crează dar o instituție pentru copiii găsiți numită «*cutia milelor*» creând în aceeași vreme și un venit anual de 80,000 lei care mai târziu prin diferite donațiuni particulare se urcă la suma 300,000 lei, punând-o sub administrația unui comitet compus din boeri mari și comersanți mari sub preșidenția mitropolitului.

Cu acest mijloc se mai domolise ceva asprimea sentimentelor rele de a întelni la fie-care pas copii lepădați, căci autoritatea publică îi culegea și îi ducea în orfelinat sau cutia milelor.

Orfelinatul coprindea pe toți copii de ambe-sexe orfană sau lepădați.

Lepădarea lor se făcea prin amvoanele Bisericilor, pe la porțile comisiilor și spitalelor, în scop ca aceste locuri fiind sigur vizitate pe fie-care ȕi de lume, vor fi găsiți copiii cu mai multă înlesnire.

Orfelinatul lui Ipsilante la început îngrijea de 60 copii alăptați în institut.

Aci fie-care doică nutrea un copil, și avea îmbrăcăminte, mâncare, locuință, spălat, toate accesoriile și un salariu fix pe lună.

Supravegherea orfelinatului era confiata la două administratori și a unui doctor care trebuia să șeadă în institut.

Copiii crescuți aci se numiau *copii de cutie*, cualificativ păstrat până aȕi în popor și aluzie la cutia milelor din care se întreținea orfelinatul.

Acest orfelinat început de Ipsilante, trecând prin diferite sbuciumări din cauza timpului de nesiguranță publică; se restabilește după trecerea nesiguranței publice de la 1821, numit în limba de atunci «*Resmierita*» și darurile pentru îngrijirea micelor și nevinovatelor creature încep din nou a curge din toate părțile cu abondență.

Între aceste persoane se distins marele Prelat al Munteniei *mitropolitul Filaret*.

Acesta făcu un testament prin care a închinat toată starea sa compusă din mai multe moșii, locuri, hanuri ca să serve la creșterea și educarea acestor copii.

Lăsați pruncii să vie la mine ȕice, marele Prelat Filaret, și pruncii aleargă din toate părțile a se folosi de mângăerea mitropolitului slint.

Nu trecu însă mult timp și averea mitropolitului Filaret, închinată carității, se confundă cu a Statului, ne mai lăsând nici o suvenir de ea.

Aȕi, din toate documentele doveditoare a acestei averi nu

mai există, de cât un singur proces verbal al sfatului administrativ din prima domnie a lui Alexandru Ghica. Prin acel proces verbal se arată că guvernul a cumpărat hanul mitropolitului Filaret din Podu-Mogoșoaiei pentru construirea teatrului național.

Dar de la cine s'a cumpărat, cu ce sumă, și unde e prețul vîndării, nimic din toate acestea.

Mai există asemenea tot ca document un alt proces-verbal al ministerului de control din anul 1860, publicat în Monitorul oficial No. 214 din același an, care face o dare de seamă a compturilor tutor caselor publice de la 1853—1860 cu următoarea cuprindere; în ce privește hanul mitropolitului Filaret.

«Dimpreună cu 114,000 lei destinați pentru clădirea institutului a creșterii copiilor sârmanî, cu acest prilej și spre împăcarea cugetului însemnează că: Această casă s'a năpăstuit cu luarea hanului ce avea, și de la care trăgea un venit anual de lei 20,000, pe al căruia loc s'a clădit teatru, și pentru care prin legiurea obșteștii adunări dinteiu, s'a hotărât a se despăgubi cu 10,000 galbeni cu care să se cumpere o moșie în cât să dea venitul ce să ia de la han.»

Prin o altă chibzuință însă anterioară a anului 1843 se mărginește de a cumpăra un alt loc spre clădirea unui institut pentru copiii sârmanî; când casa va veni în stare a face asemenea clădiri.

Prin urmare, numai când i se va da venitul de 17 ani de când i s'a luat în sumă de 340,000 lei și cu ce mai are adunați din venitul hanului, ar putea a fi în stare a se face clădirea cuvenită după cum era vorba, spre îndeplinirea dorinței mitropolitului dăruitor.

Cu toate marile daruri ale mitropolitului Filaret și ale altor bine-făcători, orfelinatul căduse, și copiii cari se alăptaă în institut, din cauza lipsei de mijloace, fură împrăștiați pe la doici prin suburbiile Bucureștiului.

Dela 1830 până la 1859 acest institut fu administrat de *Logofetia Bisericească*, care cu toate astea tot nu putu face nimica pentru acest orfelinat, și la 1859 nemulțămirea publică era mare din cauza nepăsării către acest orfelinat.

La 1860, sub domnia lui Cuza-Vodă, ia ministru de interne îngrijirea acestui orfelinat, lipindu-l pe lângă Asilul de Alienati și sub direcția sanitară, al cărei șef era pe atunci mult regretatul doctor și general Davila.

Momentul când orfelinatul a căzut în mâinele d-lui doctor Davila a fost un moment fericit, căci de atunci s'a pus o serioasă temelie spre a'l face neperitor în viitorime.

Dela 1860—1865 orfelinatul este condus de d-l doctor Davila sub esclusiva protecțiune a sa și a soției sale numită și ași *Mama Asilului*.

La 1865, Eforia Spitalelor Civile din București cere de la minister să-i acorde ei onoarea conducerii orfelinatului fără nici un ajutor din partea Statului. Propunerea este acceptată și institutul de orfanî trece la Eforie care avea asemenea și institul Surdo-Muților.

Institutul de orfanî rămâne tot sub conducerea regretatei soții a Dr. Davila pe locul unde se află și ași, iar pe surdo-muți îi trecu la spitalul Panteleimon.

Creșterea în institut. Unii erau crescuți în interiorul institutului, alții dați la doici afară din institut până la etatea de 5 ani. Băieții de 5 ani după ce erau luați de la doici, erau internați în institutul dela Panteleimon, iar fetele erau puse în orfelinatul de sub conducerea doamnei Davila.

La 1862, Doamna Elena-Cuza-Vodă, se decide să facă în adevăr neperitor acest ospiciu și oferă o sumă de bani din propria sa casetă princiară.

Face apel la toate damele române și la toți miniștrii, chiar și la soțul său, strângând cu acest apel o sumă bună de bani în urma căria avem mărețul ospiciu de la Cotroceni ridicat în onoarea carității.

La 1882, Eforia care ceruse Statului să-i lase ei onoarea conducerii acestui orfelinat, renunță asemenea singură la această onoare, trecând din nou în sarcina Statului sub administrarea ministerului de Culte și Instrucțiune Publică

Scopul Asilului Elena Doamna. — La înființarea acestui asil la începutul său, părea a fi d'o puțină importanță în raport cu marea responsabilitate în față cu acele ființe care nu era destul a nu fi lăsate să moară în colțurile zidurilor unde erau aruncate de răutatee oamenilor.

Origina acestui asil nu-și propunea de cât a face să dispară din public urâta impresiune a se întelni la fie-care pas cu copii lepădați luându-i și îngrijindu-i.

Atâta însă nu era destul, trebuia ca aceste ființe scăpate din ghiara morții, să fie puse în poziție, să li se dea capital moral și intelectual, ca să poată trăi onest și independent în societate.

Această din urmă parte dar este și trebuie să fie preocuparea tuturilor acelora cari să ocupă cu administrarea acestui orfelinat. Scopul dar de ași al orfelinatului este a se ocupa cu serioșitate a da orfelinelor și abandonatelor o poziție în societate care să le facă a uita amărăciunea originei lor.

Programul învățământului. — Acest program ađi este eșit din cadrul destinației sale. Cea mai bună acțiune a unu ministru patriot ar fi a reduce soarta acestor copii la adevărata origină a înființării acestuți asil, a îngriji de ei, a li se da învățetură modestă, a nu fi în adevăr nișta ființe perdate ori abandonate, trecând d'aci acele copile ori copii, cari ar voi a continua studiile mai mari în atâtea școli speciale și licee cari sunt la dispoziția tuturilor.

Despre tutela copiilor. — Toți copii din ospiciu, sub verice tutelă fie veniți ei, pe timpul minorității lor, cât vor sta în ospiciu, urmează regulele comune ale Coduluți Civil, de la tutelă.

Ei sunt puși de drept sub tutela comisiunei care administrează ospiciul.

Această tutelă nu încetează, de cât cu majorat, saũ cu emanciparea prin căsătorie, saũ în alt-fel.

Dacă însă copii din ospiciu mai înainte de a deveni majori, intră în serviciul cui-va, ori în vr'un atelier de lucru, etc., atunci tutela este transmisă administrațiunei ospiciuluți loculuți unde copilul este stabilit.

Dacă în localitate nu este ospiciu, atunci ospiciul cel mai apropiat, în cas contrariu, ospiciul de care ține pupilul și conservă dreptul său.

Emancipările se fac în urma avisuluți comisiunei administrative a ospiciuluți, și după inițiativa aceluia care va fi determinat de comisia administrativă a servi ca tutore, spre a reprezenta pe minore în toate acțiunile sale civile, în fața legiți.

La cas de emancipare, tutorul îndeplinește rolul de curatore.

Veniturile averilor copiilor vor fi puse la casa de economiți până la majorat, când li se dau.

Dacă copilul moare în ospiciu mai înainte de majorat, herediți săi pot cere averea copiluluți, veniturile însă nu 'i-se dă de cât de la cerere, rămăind averea ospiciuluți. Dacă nu are herediți, atunci succedă ospiciul.

Această tutelă, asemenea îndeplinește toate formulele, și în cas de achizițiunii de către copii, pe timpul minorității lor în ospiciu.

Recunoașterea și reclamarea copiilor. -- Recunoașterea și reclamarea copiilor găsiți ori abandonati, este atunci, când părintele voește a și relua copilul, și se adresează administrației ospiciuluți în care copilul este internat.

În acest cas, părintele reclamant trebuie să plătească mai

antîi administrației ospiciului, toate cheltuelile făcute cu copilul până în ziua luării sale.

Apoi trebuie să dovedească într'un mod indubitabil credința, că el e tata ori mama copilului. Să producă în aceeași vreme un certificat de la Primăria locală de moralitatea sa.

De și copilul este dat părinților, administrația ospiciului tot însă păstrează o autoritate supraveghiătoare până la majorat asupra copilului.

Ospiciul Gregorian. — Acest ospiciu, instalat la Iași este asilul copiilor găsiți ori abandonați. El este fondat la 1851 de Grigorie Vodă Ghica, instalându-l în propria sa casă.

Astăzi este condus de administrația Epitropiei S-lui Spiridon.

Toate regulile de administrație a intereselor celor din ospiciu, și toate regulamentele de administrarea averii și a personalului care conduce acest ospiciu sunt aceleași ca ale asilului Elena Doamna.

O deosebire însă există între asilul Elena Doamna și institutul Gregorian, căci acesta din urmă, nu are studiile înalte ale asilului Elena Doamna, ci este rezervat numai pentru creșterea copiilor mici cu doici în institut și afară, și apoi a i căpătui pentru susținerea lor prin ei.

Surdo-muți. — Copiii surdo-muți la noi, sunt îngrijiți tot de la aceeași dată istorică, ca și copiii abandonați sau găsiți.

Surdo-muții, ați au și ei un ospiciu propriu al lor, unde li se dă îngrijire, creștere și educație din fondurile Statului, sub administrația Ministerului de culte și instrucție publică. Acest institut, este instalat într'un local anume, în curtea bisericeii Panteleimon, purtând numele de «*Ospiciul Panteleimon*».

Scopul acestui institut este a da copiilor surdo-muți, *instrucția intelectuală, morală și religioasă*, preparându-i după aptitudinile lor, la diferite industrii, meserii sau profesii libere.

Ca să poată fi admiși în acest institut, trebuie să presinte copilul un certificat medical că este complectamente surdo-mut și incurabil, asemenea că este vaccinat și a trecut boala de vărsat și actul de naștere.

Administrația ospiciului, are aceeași forță tutelară, ca și aceea a orfanilor din asilul Elena Deamna.

Copiii orbi. — La noi nu avem nimica făcut și nici o măsură chiar luată pentru a mângâia amărăciunile orbilor.

Este de dorit ca caritatea la noi să nu mai întârzie un minut mai mult, întindându-și bine-facerea și protecțiunea asupra acestor ființe condamnate a se rătăci în neagra vecinicie, neputându-se bucura de vederea minunilor Dumneșeirii, ce împresoară pe cei din omenire.

La Francezi chiar, care numără câte-va veacuri de civilizațiune în viața lor, încă nu datează de cât de la 1791 îngrijirea dată copiilor orbi.

În ospiciul orbilor nu se poate admite de cât copii de la 10—14 ani și susceptibili de instrucțiune.

Cel care voește să fie admis, trebuie să producă următoarele :

1) Un certificat hirurgical, doveditor că e lovit d'o complectă orbire, și nu e cădută în idiotism.

2) Un extract de naștere

3) Un certificat al primarului din localitate, constatând bunele sale moravuri.

Administrația acestui ospiciu recunoaște, ca toate cele-l'alte ospicii, autoritatea Ministrului de interne și esercitând aceeași tutelă asupra copiilor din ospiciu ca și Asilul Elena Doamna și toate cele-l'alte.

Alienați

Ospicii de alienați. — Stabilimente închise și colonii de alienați. — Admiterea în ospiciu. — Lucrul alienaților în ospiciu. — Stabilimente private consacrate alienaților. — Dispozițiuni comune atât stabilimentelor publice de alienați cât și celor private. — Garanții generale și particulare ce dă legea în materie de boală de minte. — Garanția individuală a alienaților când sunt internați de bună voe. — Garanții individuale în cas de instalare de oficiu. — Survegherea stabilimentelor de alianati. — Interesele civile ale alienaților. — Cheltueli făcute cu serviciul alienaților. — Cheltueli necesitate pentru întreținerea, mărimea sau lărgimea stabilimentului. — Cheltueli cu transportul alienaților. — Cheltuelile șederei alienatului în ospiciu.

Alienați. — Alienatiți sau nebunii sunt niște bolnavi cari se deosebesc de toți cei-l'alți bolnavi, fiind că sunt atinși d'o boală mai crudă și fără milă, de cât toate cele-l'alte boale.

Boala numită «*nebunie*» atinge mintea, judecata, una din puterile omului care-l deosebete de cele-l'alte animale, punându-l mai presus de toate prin puterea minții sale.

Această cauză se vede că a făcut la noi în trecut, ca această boală să fie disprețuită și considerată ca o rușine, în loc a i se da ajutor necesar și datorit de caritate tutulor nenorociților fără deosebire.

Așa eminentul doctor Suțu, în congresul medical din 1884 ținut în București, vorbind despre creșterea numărului alienaților din stabilimentul Mărcuța de câți-va ani încoace, dice următoarele, care confirmă cele de mai sus dise :

«Toți alienatiți la noi, se aflați sau pe la casele lor, sau pe la mănăstiri, sau în asile de alienați. Nici pe cei d'ânteu, nici pe cei d'al doilea nu-i cunoaștem.

«Pentru cei de al treilea, posedăm statistică regulată.

«Populația asilului crește neconținut, pentru niște cauze care nu sunt de loc legate cu frecvența alienațiunii în general.

«Până acum 30—40 de ani aveam toți credință că boala minții e o stare fizică specială, o dispoziție a sufletului, dependente de cauze cu totul altele ca acelea ce ne învață patologia generală.

«Niște cauze supra-naturale, aci *divine*, aci *diabolice* și pentru aceea toți duceau pe alienați la biserică și la mănăstiri ca să le facă masluri, sau alte rugăciuni, ori ducându-i la babe ca să le facă fermece ori descântece.

«Biserica Icoanii, Sfânta Vineri, mănăstirea Cernica, erau pline de alienați, pe când la Mărcuța nu se găseau de cât câți-va cerșetori culeși după stradele Bucuresciului, și doi ori trei epileptici și furioși.

«Asemeni se credea de o rușine și înjositor pentru o familie a avea în sinul său un alienat, mai cu seamă a-l duce într'un spital, sau a-l da pe mâna unui doctor.

«Lucrul dar trebuia ascuns.

«De câte ori se ivea un caz de alienațiune într'o casă, pacientul era dus în camera cea mai depărtată a caselor, într'un *beciu*, ca vecinii și lumea să nu afle de el.

«Ați acest sentiment s'a micșorat foarte mult, dând loc unui sentiment mai nobil, acela al umanității în fața nenorocilor.

«Sentimentele schimbându-se și asistența publică la noi și a luat locul meritoriū, protejând pe bolnavii de minte egal ca pe toți cei-l'alți bolnavi.

«Dar nu numai la noi nebunia cădută pe capul unuia era considerată ca o rușine și asistența publică indiferentă a ajuta pe nenorociți.

«Această nenorocire era și la alte popoare.

«Așa, în Franția, nebunii erau considerați chiar până acum o jumătate de secol, ca *cerșetori*.

«Mai în urmă se luă dispoziții a pedepsi pe toți aceia cari ar lăsa să umble liberi pe nebuni sau furioși, sau pe animalele rău făcătoare ori furioase.

«Nebunii dar erau puși în rëndul animalelor rău făcătoare și sêlbatică, pedepsindu-se aceia cari i-ar lăsa să umble singuri, temându-se d'a nu face rău.

«Societatea dar ridică vocea sa pentru aceste ființe cu adevărat nenorocite, nu ca să le vie în ajutor prin îngrijirile necesarii pentru a-i aduce la sănătatea pierdută, ci a apêra societatea de răul ce aceștia ar fi putut face prin lipsa lor de judecată.

«Lumea umanitară revine la sentimente duioase, dând tot ajutorul ei nenorociților căzuți în nebunie.

«Așa se decide închiderea acestor bolnavi în stabilimente anume ridicate pentru întreținerea lor, căutarea mijloacelor d'a-i readuce la sănătate și garantarea libertății lor individuale.

«Toate acestea în Franția fură resumate în legea din 1838, care garantă o adevărată și civilisată protecțiune celor atinși de boala nebuniei».

La noi nu e încă nimica legiferat în această privință. Avem noi în toată țara trei institute pentru nebuni, două în București, unul la Mărcuța, altul la Iași numit Golia, și unul privat tot în București.

Abia la 1867 găsim un regulament făcut de consiliul medical superior relativ la admiterea și eșirea nebunilor din ospiciu, și acesta d'o imperfectibilitate primitivă.

Tocemai că nu avem nimica regulat în această materie, de aceea ne apropiem un model de aranjare de ospiciu pentru nebunii de la popoarele care s'au grăbit înaintea noastră a se ocupa serios de vindecarea și de îngrijirea bolnavilor de minte, numiți nebuni.

Spre a ne identifica și mai bine de protecțiunea ce trebuie dată bolnavilor de minte, de îngrijirea de aproape ce aceste nenorocite ființe au necesitate, este neapărat nevoie a se da atențiune lucrării medicale, asupra acestei boale, făcută de d-l d-r Suțu, care pare că dintre toți oamenii de știință medicală d-sa s'a ocupat mai de aproape cu îngrijirea acestei boale; și că el a dat mai mult de cât toți alarma că această boală nu e o rușine pentru cel cuprins de dânsa, și din contra este o rușine și rușine mare încă pentru aceia cari nu dau destulă atențiune acestei boale aducând la viață pe cei căzuți în pierderea minții care este boala cea mai grea și cea mai crudă.

Ospicii de alienați

Acestea sunt niște stabilimente în cari se internează cei atinși de alienațiune, în scop de a li se reda sănătatea minții pierdută.

Ospiciile de alienați sunt de două feluri: *Publice*, acelea întreținute de Stat sau comună, și *Private*, căci și lor le este acordat dreptul, sub diferite condițiuni, a se ocupa cu îngrijirea acestor feluri de bolnavi.

Ca sistemă însă d'a se satisface asistența publică relativmente de alienați, avem asemenea două sisteme. Așa avem :

Stabilimente închise și colonii de alienați. — Stabilimentele închise sunt acelea în care bolnavul de minte găsește tot ce-î trebuie, de la trebuința cea mai mică până la distracții; fără a eși de acolo. Adică fără a se pune în contact cu lumea care a părăsit-o din cauza boalei sale.

Ca stabilimente închise noi nu avem de cât ospiciul Mărcuța și Golia din Iași, ambele în cea mai mare imperfecțiune.

Sistemul coloniilor de alienați sunt bolnavii de minte nefurioși împărțiți prin sate pe la diferitele familii, care pentru o plată în bani, sunt datoare a îngriji de ei, să-î nutrească, spele, să-î supravegheze; iar bolnavii muncesc la industria la care este dată familia care îngrijește de bolnav.

Toate ospiciile de alienați depind de ministerul de Interne și se administrează de un director cu un ajutor al său, de un serviciu medical și de o comisie de supraveghere compusă de un număr fics de persoane; precum și de un număr oarecare de alte persoane ca funcționari subalterni.

Admiterea în ospiciu. — Spre a fi admiși în ospiciile de nebuni, fie în ospiciul Golia din Iași sau Panteleimon din București, trebuie să se îndeplinească următoarele condițiuni:

1) Veri-ce individ declarat de smintit prin vr'un act medical, se poate primi în căutarea spitalului de smintiți în urma unei autorizări sau a cererii unui particular.

În celelalte spitale nu se pot primi smintiți de cât provisoriu, pentru ficsarea diagnostei, sau ca transit pentru un ospiciu de alienați.

2) Autoritățile cari sunt în drept a lua inițiativa pentru așezarea unui smintit într'un spi al special, sunt următoarele: a) Instanțele judecătorești; b) Prefectul; c) Sub-prefectul; d) Primarul.

Toți însă cei din administrație, sunt datorii a se raporta la instanțele judeciare.

3) De câte ori o autoritate înaintează vr'un bolnav la spitalul de alienați, trebuie să fie însoțit d'o hârtie formală și espresă către medicul primar al ospiciului.

Această hârtie să fie însoțită de actul medical, care constată boala.

4) La casuri grave unde s'a constatat acte de violență comise în public, alienatul se poate înainta la ospiciu și fără act medical. În atari casuri autoritatea administrativă care trimite în ospiciu pe alienat, este datoare să arate medicului actele de esces comise de alienat.

5) Particularii cari și ei au dreptul a cere internarea unui alienat în ospiciu, sunt: Părinții, tutorii, curatorii, rudele, și în lipsa acestora amicii și vecinii.

6) Dacă alienatul e fără mijloace, particularii cari vor a lua inițiativa pentru instalarea lui, se vor adresa autorităților administrative, cerënd constatarea medicală a bolnavului și apoi instalarea lui în ospiciu.

7) Particularii cari vor fi constatat starea mintală a pacientului, prin vr'o consultare particulară medicală, se pot adresa direct administrației ospiciului; cerënd pe basa acelor acte instalarea suferindului.

8) Cererea de admitere făcută de autorități trebuie să fie scrisă, subscrisă și datată de cel care face cererea.

Ea trebuie să arate numele, pronumele, profesia, religia, naționalitatea, etatea, domiciliul alienatului și al reclamantului; precum și relația ce există între reclamante și suferind.

9) Certificatul medical menționat la art. 3 și 7 trebuie să arate felul și gradul alienatului, precum și toate particularitățile.

10) La cas de urgență medicul primar al ospiciului poate primi provisoriu pe un individ și fără certificat medical. Aceasta însă se va raporta în timp de 24 de ore administrației de care depinde ospiciul și care orânduește o comisie medicală spre a examina starea bolnavului.

Dacă admiterea urgentă a fost provocată d'o autoritate administrativă, aceasta va fi dotoare a îngriji ca în termen de trei zile să facă constatarea de mai sus.

11) Autoritățile administrative care au ordonat instalarea unui alienat sunt datoare, cel mult în trei zile, să încunoștiințeze pe Procurorul local, sau dacă suferindul e din alt județ de al județului său, pentru a proceda la îndeplinirea formelor regulatei instalării a suferindului în ospiciu.

12) Directorul ospiciului va ține o condică șnuruită, sigilată, parafată și numerotată de către autoritatea superioară de care depinde ospiciul. În această condică se va trece pe dată în mod alfabetic acela care se internează în ospiciu cu numele, pronumele, profesia, religia, naționalitatea, etatea, domiciliul, precum și al particularului său autorității care a cerut instalarea. Se vor trece asemenea și actele care au însoțit pe suferind.

Tot în acest registru, în dreptul intrării unui suferind, se va trece și eșirea sa din ospiciu, când ar eși.

13) Pe dată ce un alienat și-a dobândit sănătatea sa și medicul primar îl declară că e în stare a părăsi ospiciul, liberează pe individ prin ordinul său, fără nici o amânare, dându-i la mână un bilet de liberare din stabiliment, fără să arate în bilet și diagnosta boalei de care a suferit.

14) Dacă însă, individul e minore orî acusat, de vr'o crimă înaintea justiției, atunci medicul primar, este dator a înștiința pe aceia cari au făcut cererea de instalare în ospiciu.

15) Dacă vr'o rudă, curator orî tutore, sau un particular cari vor fi făcut cerere de instalare ar reclama în urmă liberarea individului, pe motive de însănătoșire, asemenea se poate libera d'a dreptul.

Dacă aceștia reclamă pe suferind — încă ne sănătos — sunt datorî să dea o cauțiune că va îngriji de sănătatea lui și nu 'l vor lăsa să facă nici un neajuns.

16) Pe dată ce un individ se primește în stabiliment, ese, or moare, medicul primar este dator să facă un proces verbal, în care va descri cauza admiterii, a eșirei, orî a morții individului, numărul celor-l'alți în ființă, pe care 'l va înainta administrației superioare, de care depinde stabilimentul.

Lucrul alienaților în ospiciu. — Lucrul pentru toată lumea bolnavă în ospiciu este cel mai bun mijloc, distracția.

Felul lucrului lor trebuie să fie în proporție cu forțele și priceperea lor. Folosul lucrului se împarte între stabiliment și producător.

Stabilimente private consacrate alienaților. — Și privații pot face stabilimente consacrate vindecării alienaților, nu le pot face însă de cât cu autorizarea Statului, fiind supuși la aceleași legi și regulamente ca și ospiciile publice de alienați.

Autorizarea se dă numai de ministrul de interne, în urma unei cereri scrisă și subscrisă de cel care voește a obține autorizarea. Această cerere trebuie să fie însoțită de acte justificatoare, cari sunt următoarelor:

- 1) Că reclamantul e major.
- 2) Că întrunește condițiile de moralitate.
- 3) Să fie doctor în medicină, căci aceasta e capacitatea d'a conduce un ospiciu de alienați.

De nu e doctor, să dea asigurări că va angaja un doctor, care să conducă stabilimentul.

4) Să arate în cerere, numărul bolnavilor și sexul lor, sau de este mixt, precum asemenea dacă este stabiliment numai de alienați, sau și de alte boale. În acest din urmă cas este dator să arate pe lângă cerere și planul stabilimentului, spre a se constata dacă alienații sunt separați de cei-l'alți bolnavi. Locul stabilimentului trebuie să fie în condiții de salubritate și retras de veri-ce vecinătate și de cel mai mic sgomot, ca să nu agite pe alienați.

Sexele să fie bine separate, asemenea alienații cu boale murdare.

5) Să aibă un număr de gardi suficienți, în raport cu numărul populației ospiciului.

Veri-ce persoană privată, care va voi să fundeze un stabiliment pentru alienați, pe lângă condițiile ce am văzut că li se cere, mai sunt obligați să depue o cautiune în bani la casa de depuneră. Quantumul cautiunii se fixează de consiliul de supraveghiere al ospiciilor publice de alienați.

Scopul acestei cautiuni este ca, în cas când alienații ar suferi v'un prejudiciu din cauza slabei administrații, să aibă de unde a se despăgubi.

Când însă, persoana căreia i s'a acordat autorisarea a deschide ospiciu de alienați se va abate de la regulamentele de administrație, care sunt aceleași ca ale ospiciilor publice, atunci autoritatea care i-a dat autorisarea are dreptul a i-o retrage. Autorisarea o-dată retrasă, stabilimentul se închide pe dată; încetând a mai funcționa.

Dispozițiuni comune, atât stabilimentelor publice de alienați cât și celor private.— Aceste dispozițiuni, constau că, ambele feluri de ospicii, sunt obligate a întrebuița în serviciul interior al ospiciului în secția femeilor, numai femei și în secția bărbaților, numai bărbați.

Garanțiile generale și particulare, ce dă legea în materie de boală de minte.— Legea, este datoare să protegă societatea contra violențelor nebunilor furioși și prin urmare periculoși, precum asemenea și pe alienați de vexațiunile arbitrarilor și de cupiditatea familiilor lor.

Aceste garanții se numesc generale, când se aplică tutor stabilimentelor, chiar și celor particulare; se numesc particulare, când se aplică în parte fie-căru alienat, după cum instalarea sa în stabiliment e făcută voluntariu său de oficiu.

Instalarea e voluntară, când alienatul e adus de familie sa, de amicii săi, sau cunoștințele sale, în lipsă de familia și amici.

De oficiu, când e trimis de prefect, ori în urma unei măsură a justiției.

Garanția individuală a alienaților, când sunt internați de bună voe. — Șeful sau directorul stabilimentului privat sau public nu poate primi p'o persoană atinsă de alienațiune dacă nu presintă o cerere scrisă și sub-scrisă de cel care face cererea.

Cererea să coprină numele, pronumele, profesia, etatea, religia, naționalitatea, domiciliul, atât al alienatului cât și al celui care cere instalarea. Să se mai arate asemeni ce raport există între ei.

Dacă instalarea se face într'un stabiliment privat, directorul e dator să anunțe pe procuror, care e dator să facă o descindere locală însoțit de doctorul legist. Descinderea aceasta e datoare să constate sănătatea mintală a suferindului, și apoi, conform indicărilor din cererea scrisă de instalare, să-l treacă în registru respectiv.

Veri-ce persoană deținută în atări stabilimente, încetează deținerea lor din momentul ce doctorul primar declară însă-nătoșirea sa.

Individul liberat se dă în primirea aceleleași persoane care l'a internat.

Dacă individul e minore, se dă în primirea tutorilor.

Garanții individuale în caz de instalare de oficiu. —

Când o persoană este adusă în stabiliment după ordinile prefectului, trebuie să motiveze cererea sa, anunțând și circumstanțele cari reclamă instalarea individului. Acest ordin prefectorial trebuie să treacă prin aceleași registre și forme ale stabilimentului privitoare la administrarea alienatului în ospiciu.

Directorul stabilimentului este dator, la fie-care semestru, să raporteze procurorului starea bolnavilor, numărul lor, precum și diversele reclame ce se pot ivi în ospiciu.

Toate persoanele instalate sau reținute în stabiliment, tutorii lor de sunt minori, părinții ori amicii lor, pot veri și când a se duce la tribunalul locului unde este situat stabilimentul, să ceară verificarea sănătății suferindului de care se interesează, și fiind sănătos tribunalul ordonă liberarea sa.

Survegherea stabilimentelor de alienați. — O persoană odată internată în stabiliment public ori privat, să nu se creadă că este cu totul abandonat administrației stabilimentului, cât de înțeleaptă fie ea.

Toate persoanele publice cari au dreptul a pune în ospiciu pe o persoană și a le libera, tot ele au dreptul și sunt datoare chiar a veghea neconținut asupra acestor stabilimente inspectându-le.

Printre persoanele cu aceste drepturi se pot număra următoarele: prefectul, primarul, procurorul și președintele tribunalului.

Aceștia au dreptul să inspecteze toate registrele, împlinirea datoriei fie-căruia, să asculte plângerea fie-căruia ast-fel că din cercetările lor să resulte ameliorări pentru ospiciu.

Interesele civile ale alienaților. — Creându-se stabilimentele de alienați legea a înbrăcișat într'un mod general toate interesele celui internat în acest stabiliment, nemărginindu-se numai într'un bun tratament al alienatului sau numai la protecția dată individualității sale.

Din contra, legea are grije și voește a protege și interesele civile ale alienatului pe timpul internării sale în ospiciu. Astfel consiliul de supraveghere, despre care am vorbit, el eserează asupra tuturor persoanelor internate funcțiunea de administrator provisoriu. Acest consiliu alege pe un membru dintre ei spre a îndeplini această funcțiune de administrator provisoriu.

Administratorul provisoriu are următoarele însărcinări :

- 1) Să incaseze creanțele alienatului.
- 2) Să achite datoriile sale.
- 3) Să ceară voe tribunalului să vîndă mobilierul său.
- 4) Sumele incasate din verice provenință să le depue la casa de consemnațiuni și veniturile lor să se utilizeze pentru necesitățile personale ale alienatului.

Dacă toate acestea se fac de părinți, rude, amici, tutorii alienatului etc., totuși administratorul provisoriu este dator să vegheze neconținut la corectitudinea administrării averii alienatului, punend al său veto în caz de abatere de la dreptate.

Tribunalul și procurorul e obligat a priveghea la paza intereselor materiale ale alienaților, luând măsuri contra administratorilor acestor interese în caz de abatere.

În caz de abaterea consiliului de la datoriile sale, procurorul este dator să ceară tribunalului să facă un consiliu de familie și numirea unui curatore cu cauțiune, care să administreze pe răspunderea sa interesele alienatului.

Asemeni tribunalul poate, după cererea administratorului provisoriu, să numească pe el sau pe o altă persoană ca mandatar special al alienatului internat în stabiliment, fie de oficiu ori de bună voe a-l reprezenta în justiție, fie ca reclamante sau defendore, fie acțiunea mobilieră ori imobiliară. Toate citațiile, sentințele și în fine verice comunicare de acte judiciare și administrative, relative la interesele persoanei internate în stabilimentele de alienați, se fac în persoana administratorului provisoriu și sunt bine făcute.

Cheltueli făcute cu serviciul alienaților. — Aceste cheltueli sunt de trei feluri:

1) **Cheltueli necesitate pentru întreținerea, mărimea sau lărgimea stabilimentului.** — Aceste cheltueli servesc la întreținerea tot-d'a-una a stabilimentului în condițiuni a corespunde destinațiunii sale. Astfel el avend fonduri, poate singur să-și facă îmbunătățirile sale sau chiar și sucursale în alte județe.

2) **Cheltueli cu transportul alienaților.** — Pentru alie-

nații aduși de familiile lor, cari iaș pe seamă-le toate cheltuelile suferindului, stabilimentul n'are nevoie d'a face nici o cheltueală.

Sub acest titlu dar se copriind suferinții aduși de oficiu, sau transportați la alte stabilimente după chibzuința consiliului de administrație

Aducerea alienaților în stabiliment, transportul lor dintr'un stabiliment în altul în interesul bolnavilor chiar, sunt cheltueli pe cari le suportă stabilimentul, fiind-că se poate ca internatul să n'aibă mijloace a plăti sau că familia lui se opune a plăti negăsind utilă facerea acestor cheltueli pentru alienat.

3) **Cheltuelile șederii alienatului în ospiciu.** Aceste cheltueli sunt ficsate de consiliul de administrație al stabilimentului și sunt ficsate cu *șina*, cu *anul* sau *luna*. Ele varieaza. Așa s. e. alta este tarifa cheltuelilor pentru alienații aflați pe socoteala Statului, și alta e pentru cei internați pe socoteala lor.

Tarifa acestora din urmă, încă variaza și ea.

Această tarifa este combinată după starea fir-căruia, ca fiecare să-și aibă confortul său; după mijloacele sale bănești și poziția sa socială.

SPITALE

Istoricul spitalelor la noi. — Administrarea spitalelor. — Fondurile de întreținere a spitalelor.

Spitalele propriu și sunt niște stabilimente destinate pentru căutarea bolnavilor de boale timporarii și trecătoare, și în cari se admit ambele secse, de verice etate, cult și naționalitate; usitând toate mijloacele pentru dobândirea complectei sănătăți a suferinților.

Istoricul spitalelor la noi. — Istoricul spitalelor la noi ca și la cele-l'alte popoare este istoricul carității, și prin urmare origina acestui istoric se urcă la origina creării omului, căci caritatea este inerentă naturii omului.

Deosebirea aci însă este, că spitalul luă nascere de tot târziu în viața omenirii, de și cu toate astea cunoștea practicarea carității.

Când sentimentele omului începu a se răci, atunci și casele privaților încetă a mai fi locul de practicarea carității, a mai fi spitale, după cum am vădut încă de la început vorbind despre caritate. Atunci autoritatea se îngrija, și dete naștere locului de întâlnire a suferinților unde să-și recăștigate sănătatea pierdută.

Și la noi dar, ca pretutindenă, spitalul are același istoric, și sub

acest titlu nu facem alt-ceva de cât a arăta circumstanțele de fapte trecute, cum s'aũ făcut la noi spitalele.

Așa cel d'ânteu spital la noi în Muntenia este spitalul Colții la 1715, făcut de marele spătar Mihail Cantacuzino, dându-l cu din averea sa proprie cu un venit de lei 143,110 și 20 parale.

La 1733, se ridică de gloriosul Vodă Grigore Ghica II, un nou spital în localitatea Panteleimon, dându-i acest nume după numele doctorului sfânt Panteleimon; dându-i și un venit de lei 169,663.

Abia începută această lucrare și Grigore Ghica II este ales Domn în Moldova.

El dă preferință acestei alegeri și trece pe scaunul Moldovei intrerupându-se cu această ocazie lucrarea spitalului până la 1748 când din nou făcându-se schimbare de domnie, vine pe tronul Munteniei.

El vine la 1750 reîncepând lucrarea suspendată a spitalului Panteleimon, pe care-l termină la 1752 dându-i și fonduri de întreținere.

Abia terminat spitalul Panteleimon și Grigore Vodă Ghica II, dă naștere unui alt spital numit *Sfintul Visarion* și în apropiere de Panteleimon.

Circumstanțele cari aũ dat naștere acestor două spitale este epidemia numită *Ciuma*, care pe atunci bântuia țara și care făcea insuficient serviciile spitalului Panteleimon.

Spitalul Sfintul Visarion a continuat până la 1793, când din cauza relei alegeri a poziției sale topografice fu abandonat; creându-se un alt spital la Dudești.

La 1822, se urcă pe Tronul Munteniei Vodă Grigore IV, care mai înainte avusese administrarea spitalelor.

Urcat la Domnie, acest fost administrator de spitale, prima sa grijă fu a face mari ameliorări spitalului Panteleimon, crescându-i veniturile mai cu seamă.

La 1839 urmează la Domnie Alexandru Dimitrie Ghica. Acesta inspirat de la principiile carității și din faptele predecesorilor săi, înființează spitalul numit de «*Nascere*» situat în Capitală și însoțit d'o școală de moșit; alipit pe lângă spitalul Mavrogheni. Fondurile școlii de moșit fură luate din fondurile spitalului Panteleimon.

La 1857 sub Căimăcănia fostului Domn Alexandru Dimitrie Ghica cu ofisul 1592 trimite în desbaterea consiliului de administrare al spitalelor un raport al doctorului Iulius Barasch pentru fundarea unui alt spital de *copii*, care se înființă fără cea mai mică întârziere.

Avântul binelui merge înainte și la 1858 Februarie 10 același de fericită memorie Caimacan Alexandru Dimitrie Ghica dă naștere spitalului de la Colintina care neputându-l termina din cauza stârșirii căimăcăniei sale, fu terminat la 1859 de Vodă Cuza; dotându-l în aceeași vreme cu mai multe sume bănești din caseta sa proprie.

În Iași avem spitalul Sântului Spiridon, pe lângă acest spital este alipit o școală de moșit și un ospiciu pentru copii abandonăți, toate întreținute din fondurile spitalului Sântul Spiridon.

Toate aceste spitale sunt propriu zis civile, căci avem și spitale militare, a căror origină este de tot recentă.

Administrarea spitalelor. — Toate spitalele civile se administrează de un consiliu, de un număr oare-care de persoane numite de ministerul de interne de care directamente depind toate spitalele civile din țară, veghiând asupra lor ca autoritate superioară și de control.

Consiliul de administrarea spitalelor civile din Muntenia se numește «*Ephoria spitalelor civile*». Și pentru spitalele din Iași se numește «*Ephoria spitalului Sântul Spiridon*».

Membrii acestor două administrații se compun de preferință din persoanele descendenți din donatorii fondurilor de întreținere a acestor spitale.

Aceste administrații întrețin din fondurile spitalelor câte o cancelarie cu diferiți funcționari, pentru buna administrație a bunurilor spitalelor.

Aceste administrații sânt datoare, ca toate instituțiunile, să-și facă bugetul lor anual care trece prin controlul și aprobarea ministrului de interne.

Administrațiile acestor spitale sânt datoare să întreție pentru mersul regulat al fie-cărui spital în parte mai mulți doctori, o supraveghetoare, un econom, mai mulți asistenți luați dintre studenți în medicină, un portar și un număr de funcționari subalterni economului.

Pe lângă fie-care spital trebuie să fie o farmacie și obligate toate spitalele, a da la ore fixe, în toate zilele consultațiuni gratuite, distribuind și medicamente gratis și la domiciliul celor săraci

Fondurile de întreținerea spitalelor. — Atât în București cât și în Iași, spitalele se întrețin prin ele singure, având fondurile lor proprii.

Asecte fonduri se compun din averi imobiliare urbane și rurale, lăsate de diferiți donatori și cu destinație anume a nu servi de cât la alinarea durerilor, a boalelor de tot felul.

TITLUL III

Diviziunea lucrurilor

CAP. VI

Achizițiuni de bunuri pe socoteala Statului. — Instrăinarea bunurilor Statului — Afecțiunea bunurilor Statului la un serviciu public. — Mobilierul Statului. — Apanage. — Domenii private ale Statului. — Domenii private ale județelor. — Domenii private ale comunelor. — Căi de comunicație. — Bunuri cari pot se apartine particularilor ca și persoanelor morale. — Bunuri cari aparțin particularilor.

Diviziunea lucrurilor. — Diviziunea lucrurilor admisă în dreptul comun s. e. a mobililor și imobililor, o găsim și în legile administrative.

Și mai înainte d'a vedea această diviziune a lucrurilor, trebuie să cunoaștem ce sunt aceste lucruri? Ale cui sunt ele? Și de câte feluri sunt?

Aceste lucruri sunt toate acelea cari compun averea Statului, fie ele mobile sau imobile.

Statul ca și un privat poate fi proprietar, el poate poseda în numele națiunii ce reprezintă diferite bunuri, atât mobile cât și imobile s. e. Mobilierul atâtor instituțiuni cari compun Statul, bibliotecile acestora, diferite instrumente relative la diverse servicii; toate acestea sunt averea Statului.

Statul asemenea poate fi proprietar de avere imobiliară urbană ori rurală s. es.: case, moșii, păduri, poște și telegraf, țărmurile mărilor și a riurilor, porturile, bălțile, locurile mărilor unde ancorează corăbiile, minele de sare, cărbuni, aur, argint, aramă, fier, diverse ape minerale, căile naționale, căile ferate, fabrici, spitale pe socoteala Statului, vânat, pescuit. În fine verice porțiuni de teritor român care nu este susceptibil a fi proprietate privată, este considerată ca proprietate sau bunuri ale Statului.

Toate aceste bunuri ale Statului se mai numesc și Domenii Naționale, fiind-că sunt ale națiunii pe care Statul o reprezintă.

Cea mai principală diviziune în materie administrativă este aceea care divide domeniul național în domeniul public, Domeniul Coroanei și domeniul privat al Statului, la cari se mai adaogă domeniul privat al județelor și domeniul privat al comunelor.

Cuvântul de bunuri ale Statului sau Domenii-Naționale vine

de la cuvântul *Dominus*, care însemnează două locuri: 1) Dreptul în sine de proprietate și 2) obiectul aceluși drept.

Domeniul public coprinde toate bunurile excluse din patrimoniul privat, și care este afectat la un serviciu public, adică pus la serviciul întregii societăți, având dreptul fie-care cetățean a se folosi de aceste bunuri ca și când ar fi unul singur *ut singuli*.

Ca proprietate publică și pusă la dispoziția comună sunt: aerul, apa, marea etc.

Bunuri publice sunt încă: căile de comunicație, râurile, canalurile, porturile, căile ferate.

Bunurile private ale Statului sunt proprietățile productive de venituri de cari se folosesc persoanele morale ca și cum ar face orî-ce proprietar, particular profitând particularii de ace-*tea*, *Ut universi*.

Deosebirea aceasta are importanța sa mai mult în practică, fiind-că domeniul public este inalienabil, imprescriptibil, ca toate lucrările cari sunt scoase din comerț, art. 1844 C. C. Pe câtă vreme domeniul privat este alienabil supus unor condițiuni prevădute de lege și prescriptibil ca și proprietatea particularilor.

În cuvântul de Domeniul-Național intră atât averea privată a Statului său domeniul public cât și domeniul Coroanei său Apanagele; și pe lângă aceste domenii mai sunt încă domeniile județelor și comunelor, după cum s'a arătat mai sus.

Bisericile, teatrele, grădinile publice sunt proprietăți comunale.

Diviziunea de Domeniul public, Domeniul Coroanei etc., sunt făcute de națiune, căci ea fiind proprietara acestor bunuri, dânsa ca și orî-ce proprietar poate dispune de averea sa cum va voi și a-î da orî-ce destinație ar crede necesarie. Națiunea decî legiferând poate divide averea sa în alienabilă și prescriptibilă și în inalienabilă și imprescriptibilă.

Domeniile inalienabile sau domeniile publice îmbrățișează generalminte toate fondurile cari nu aparțin nici unui proprietar, acestea aparțin societății.

Natura unui bun inalienabil, pôte să se schimbe în alienabil prin consimțimentul națiunii.

Acest consimțiment constă în facerea de legi cari să exprime clar și categoric în voința națiunii d'a schimba bunul său din inalienabil în alienabil.

În aceeași vreme legea trebuie să arate la ce anume necesitate națională are să serve această transformățiune.

În acest sens avem legea din 1865 și regulamentul său din același an care a mers treptat modificându-se prin anii.

1866, 1868, 1870, 1881, 1883, 1884 și 1886. Ast-fel dar din inalienabile moșiile statului, voința națională le face alienabile, le pune în comerț și le vinde; fie a plăti datoriile fie a le vinde la locuitorii rurali.

Bunurile Coroanei care nu sunt de cât tot bunurile națiunii afectate însă prin lege, la un serviciu cu totul altul de cât al națiunii, la serviciu și la necesitățile esclusive ale Șefului Statului.

Cu toată această destinațiune a acestor bunuri, de a servi alte interese de cât ale națiunii, ele își conservă însă caracterul lor de inalienabilitate și inscriptibilitate.

Ast-fel Șeful Statului nu poate vinde din aceste bunuri, nu poate ipoteca, nu poate în fine face nici un act de înstreinare pe socoteala acestor proprietăți date de națiune din averea sa.

Șeful Statului poate exploata aceste bunuri a tot ce are pe fața pământului cât și în fundul pământului fără a înstrăina fondul. Dispune însă în mod ilimitat și fără nici un control de venitul acestor bunuri. Cu alte vorbe Șeful Statului este numai un usufructuar al acestor domenii și națiunea continuă d'a avea nuda proprietate a acestor bunuri.

Bunurile Coroanei au o administrație exclusivă lor. Bunurile Statului se administrează în două moduri. Sau în regie, adică plătindu-se de Stat prin agenții săi administrativi, sau se ardează la persoane străine, exploatându-le pe socoteala lor, ne având Statul nici un amestec de cât perceperea arendeii.

Arendarea se face prin licitație.

Din aceste două moduri de exploatare, mijlocul din urmă este de preferat.

Bunurile coprinse în domeniul public conservă caracterul lor pe atât, pe cât un act emanat de la națiune nu 'i-a schimbat destinațiunea, s. e.: Un drum devenit impracticabil și pe care voiajorii nu 'l mai frecuentă, nu face ca drumul să devie prescriptibil pe câtă vreme un act nu l'a declarat ca scos din domeniul public.

Prescriptibilitatea unui lucru presupune eserecitatea unui fapt sau ne eserecitatea sa într'un timp determinat de lege.

Pentru un domeniu public lipsa națiunii d'a face us de lucru într'un timp oare-care, nu trage după dânsa și prescriptibilitatea lui, trebuie dar pe lângă abandonarea faptului posesiunii, să existe un act al autorității competente declarativ de prescriptibil lucru public, alt-fel rămâne tot imprescriptibil.

Achizițiune de bunuri pe socoteala Statului. — Sub acest titlu se înțelege toate acele bunuri câștigate de Stat în

puterea legii de espropiere pentru cauză de utilitate publică, sau chiar în puterea unei legi care ar autoriza anume pe Stat, s. e. să cumpere moșii particulare pentru necesitățile sale.

Pentru oricare din aceste cazuri, Statul mai înainte trebuie să aibă fondurile necesarii prevădute în budgetul său sau să ceară credite pentru aceasta, arătând anume imobilul ce se espropiază.

Statul mai poate face achizițiuni și în puterea unui testament, ori a unei donațiuni, sau a unei succesiuni ce i s'ar lăsa. Toate aceste bunuri sunt lăsate în îngrijirea administrației domeniilor.

Instrăinarea bunurilor Statului. — Toate bunurile Statului cari sunt puse în comerț, adică sunt declarate prescriptibile, sunt susceptibile a deveni proprietate privată, prin urmare ele se pot instrăina.

Această preschimbare în destinațiunea proprietății publice, o mai repetăm, că ea nu se poate face de cât în virtutea unei legi speciale și în care trebuie să se arate ce anume era să se facă cu prețul realizat din vinderea unor atari bunuri.

Prin două mijloace se poate instrăina bunurile Statului: prin vindere și prin rescumpărarea embaticului său besmanului.

Afectația bunurilor statului la un serviciu public. — Prin acest titlu se înțelege că Statul, reprezentantul națiunii în virtutea mandatului ce ține de la ea, dacă are dreptul să instrăineze din bunurile sale, cu atât mai mult 'l poate afecta la un serviciu public care este mai puțin ca instrăinarea; rămând în aceeași vreme tot proprietate publică.

Ast-fel dar, Statul poate ceda un teren județului ori comunei pentru facere de casărmi ce sunt obligate să aibă, pentru facere de școli, sau alte așezăminte publice.

Mobilierul Statului. — Tot ce este necesar la montarea tuturilor autorităților pendinte de Stat, fie aceste autorități civile, militare sau eclesiastice, sau a instituțiilor pendinte de autoritățile Statului, este proprietatea Statului.

Tot acest mobilier trebuie să fie trecut într'un inventariu făcut în dublu exemplar, din care unul se va păstra de archiva autorității inventariată, iar exemplarul al doilea se va păstra de archiva ministerului domeniilor.

Acest inventariu trebuie să se facă regulat odată pe an și la începutul anului, precum asemeni și la schimbarea fie-cărui funcționar însărcinat cu conservarea mobilierului.

Este necesar acest inventariu anual căci sunt lucruri cari se reînnoesc, unele se rup, altele noi se pun în locul celor vechi, unele se suprimă, ori se mai adaogă; ast-fel că acest mobilier

în cursul unui an poate primi deosebite modificări. Trebuie prin urmare să se știe exact și cu amănuntul soarta acestui mobilier, pentru care se fac continuu cheltueli.

Acest mobilier, fie că s'ar face din nou sau numai s'ar repara, nu se poate esecuta de cât în marginele legii de comptabilitate generală a Statului.

Apanage. — Apanagiul este un dar, o donațiune care de ordinar constă în avere imobiliară ce națiunea, în virtutea unei legi, face suveranului și urmașilor săi, în scop de a trăi în mod convenabil înaltei lor pozițiuni ce ocupă în Stat.

La alte popoare originea apanagelor este foarte veche, așa în Franța începe cu Hugo-Capet la anul 987.

Istoricul apanagelor la noi, numit și Domeniul Coroanei, este de tot recent și fără nici o tradițiune, abia începe cu anul 1884.

Cu toate acestea pare a fi existat sub Regulamentul Organic oare-care urme apanagiste, acordate exclusiv persoanei Doamnei domnitoare.

Așa găsim în zisul Regulament Organic de la 1832, la titlul despre veniturile Statului, că Doamna avea *avaetul*, adică venitul trecătoarei porcilor cari se exportaū spre vândare.

Acest dar domnesc al Regulamentului organic era atât de microscopic, că aproape nici nu se încasa de curtea domnească rămând adesea în veniturile Statului.

Destinația acestui *avaet* era a fi întrebuințat de Doamna domnitoare în acte de caritate.

Aceste domnești daruri se reînnoesc prin legea din 1884 în persoana Șefului Statului și prin legea din 1892 se mai mărește *avaetul* modern în persoana heredului Coroanei.

Scopul creerii apanagelor române este același ca și la toate popoarele unde apanagele există ; adică de a duce o viață mai comodă, mai lucurioasă și mai caritabilă Șeful Statului care primește aceste apanagi.

Apanagele Române constau într'un număr determinat de imobile rurale spre a percepe veniturile lor.

Fondurile cari produc aceste venituri nu se pot sub nici un motiv aliena, ele rămân tot inalienabile și imprescriptibile.

Pentru realizarea perceperii directă a acestor fructe, apanagele au o administrație cu totul separată de administrația Domeniilor Statului, și pusă sub directa ascultare a Șefului Statului.

Toți funcționarii Statului, inginerii hotarnici, arhitecții, avocații ai Statului etc. sunt obligați a presta serviciile lor administrațiunei Coroanei.

Acest fapt arată și mai mult intențiunea națiunii, că n'a renunțat la proprietatea acestor bunuri, cedând numai venitul lor la necesitățile personale ale Coroanei.

Administratorul șef al acestei administrațiuni este singurul care se pune în contact cu Șeful Statului în chestiuni de administrație, iar toți ceilalți cari compun personalul acestei administrațiuni se pune în contact numai cu administratorul șef.

Domeniul privat al Statului. — Bunurile coprinse în domeniul Statului sunt imobiliare sau mobiliare.

În prima categorie intră edificiile ministerelor, palaturile, pădurile, fabricile de topirea și lucrarea ferului, minele de sare, precum și toate celelalte mine.

În secunda categorie intră mobilele și tot materialul diverselor administrații, s. e.: hărți, titule, registre, biblioteci, materialul imprimeriei-naționale, arme, cai, hamaturile destinate la diferitele servicii ale ministerului de război.

Pe lângă toate acestea, Statul mai are și *domeniile încorporate* și cari se compun din dreptul de pescuit, din taxele percepute la trecerea pe drumuri ori poduri, drept de vânătoare.

Domenii private ale județului. — Aceste domenii se compun din stabilimente destinate serviciilor publice s. e. Locurile pentru tribunale, prefectură, sub-prefecturi, închisori etc.

În realitate însă toate acestea ar trebui să fie tot ale Statului, căci cu toate concură la întreținerea și reprezentarea Statului.

Statul însă a făcut acte de liberalitate abandonând absolut în proprietatea județelor aceste stabilimente, în scop d'a se descărca casieria centrală de cheltuielile de întreținerea lor.

Distingem printre bunurile județului, următoarele :

1) Acele bunuri cari fiind afectate la un serviciu județean produc venituri.

2) Și altele cari nu sunt afectate la un serviciu județean și cari produc asemenea venituri.

În prima categorie intră închisorile și produsul lucrului arestaților, căile județene și curățirea pomilor.

În secunda categorie intră stabilimentele thermeale, pepinierile și fermele model.

Domenii private comunale. — Acestea sunt : 1) din bunurile ce comuna arendează, și al căroră preț intră în casa comunală spre a fi întrebuințat la cheltuielile obligatorii sau facultative.

2) Din bunurile a căroră juisență este abandonată locuitorilor s. e. Toate bisericile, stradele, piețele, teatrele, imobile urbane și rurale, ospelul comunal, biblioteca sa.

Toate acestea se numesc bunuri comunale.

Domeniul public al Statului, județelor și comunelor.—

Acest titlu coprinde toate căile de comunicație pe cari le-am putea divisa în căi de comunicație *mari* și *mici*, și despre cari vom vorbi aci. In prima dividiune poate intra căile naționale și județene, căile ferate, riurile navigabile și flotabile și stradele orașelor în părțile lor traversate de căile naționale și județene.

In secunda dividiie intră căile vicinare și stradele orașelor in părțile netraversate de căile naționale și județene.

Interesul acestei distincțiunii se face din cauza diferenții regimului administrativ la care unele sau altele sunt supuse. Așa s. e. regimul unora de creare, întreținere etc. se face de Stat, altele de județ și altele de comună.

Căi de comunicație. — In termenii generali, prin căi de comunicație se înțeleg toate acele drumuri publice cari înlesnesc circulația afacerilor publice și private de la un loc la altul, dintr'o comună în alta, dintr'un județ în altul, și de aci dintr'un Stat în altul. De aci aceste căi s'ar putea numi și căi de comunicație internațională, fiind-că pun în contact și relațiunii de interese nu numai pe locuitorii unui Stat între ei; dar încă și pe diferitele națiuni între dênsele.

Istoricul căilor de comunicație. — Dividiunea căilor de comunicație — Construcția căilor-naționale, județene, comunale și vicinare.— Resursele de creare și întreținere a tutulor căilor de comunicare. — Măsurii de siguranță. — Personalul însărcinat cu esecutarea și întreținerea lucrărilor căilor de comunicație. — Drep-tul de indemnitate.

Istoricul căilor de comunicație. — La noi, lăsând la o parte profunda antichitate și ocupându-ne numai de timpii din urmă de tot, abia găsim în Regulamentul Organic un ofis Domnesc cu No. 31 din 13 Maiu 1843, coprindețor a vr'o trei articole care se ocupă de timpul cât are să dea sătenii la lucrarea drumurilor.

Cu toate astea acest ofis nu-și dete nici un folos până la 1846, sub domnia lui Vodă Bibescu, sub care pentru prima oară se făcu prima șose care începea de la podul Mogoșoaiei până la Băneasa.

Diferitele denumiri ce căile de comunicație au astă-dî, asemenii pe atunci erau necunoscute. Toate aveau o singură numire de *Căi de comunicație*.

Aceste căi de comunicație ale lui Vodă Bibescu aveau cu toate astea de pe atunci chiar un caracter general, căci ele toate plecau din capitala țerei, legând-o cu județele, treceau frontiera și lega ast-fel țara cu statele străine.

Sursele cari inlesnea pe atunci construirea și întreținerea căilor de comunicație, era *Beilicul*.

Beilicul consta în lucru manual prestat de populațiunea rurală pentru facerea de șosele numite în termenii generali căi de comunicație, fără nici un fel de remunerare.

Era scutită de beilic partea populațiunii numită pe atunci privilegiată prin lege.

Acest mod de facerea căilor de comunicare cu beilic a durat până la 1843 când se dete alte resurse căilor de comunicare.

Beilicul dar cade la 1848 ridicându-se pe ruinele sale birul.

Birul era o contribuție de 6 lei ce fie-care contribuabil era dator să plătescă Statului, și din care se compunea fondul căilor de comunicare sau al șoselelor.

Din acest fond, Statul era dator să creeze și să întreție căile de comunicare.

Beilicul chiema la lucrul șoselelor pe locuitorii rurali cu mâinele, carele și cu vitele lor; neavând administrația dreptul a duce pe locuitor la lucru, mai mult de trei poște departe de casa lor.

Beilic e o vorbă turcească din cuvântul turc «*Beî*» care însemnează stăpân sau stăpânire, adică lucrul care se face pentru stăpânire.

După Regulamentul Organic lărgimea totală a unei șosele, cu locuri de deposite, era de trei-zeci stinjenii sau aproximativ până la 60 metri. Această lărgime era destinată pentru pășunatul vitelor cărăușilor cari făceau transportul sărei de la Ocele de sare. Ei nu plăteau nimic Statului pentru pășiunea vitelor pe acest loc și pentru serviciul ce ei aduceau Statului nu priimiau nici un preț de la Stat pentru transportul lor.

Acest drum ce-l făceau acești cărăuși cu transportul sărei se numia «*drumul sărei*».

Legile posterioare Regulamentului Organic în facerea șoselelor până la 1868 au păstrat șoselelor numai o lărgime de 15 metri, din cari 9 metri sunt păstrați impietriri; adică șoselei propriu dis, trei metri banchietelor (trotoarelor) având fie-care banchiet o lărgime de 1^m 5 c. m. și trei metri lărgimea șanțurilor. Adică 1^m 50 c. m. la gură și 50 c. m. în fund, iară locul rezervelor după pozițiunii; dacă locul e la câmp și în pădure e mai mult, dar la munte e mai puțin.

Sub Domnia lui Vodă Bibescu era necunoscută legea de espiere pentru cauză de utilitate publică.

Când se făcea o cale de comunicație se căuta prin urmare pe cât se putea, a nu trece pe locuri particulare.

Dacă se întempla să treacă, locul era luat fără nici o piedică și fără nici o indemnizare, dîcîndu-se că e destul serviciu dat proprietății, trecînd șoseaua pe locul proprietarului.

Dacă șoseaua trecea printr'o pădure privată, atunci lemnele care se tăiau se dau proprietarului, iară terenul se lua pentru facerea șoselei pe el.

Cît pentru oamenii speciali cu facerea șoselelor avea și vechia legiuire un corp de oameni speciali.

Legile de la 1868 a lăsat a continua aceste șosele tot cu titlu de căi de comunicație, lăsîndu-le asemenea tot în sarcina Statului cu fondurile lor proprii ca și mai înainte.

Pentru înlesnirea însă a comunicației județelor, plășilor și comunelor s'a luat pe seama Statului căile de comunicație de interes general cu titlu de «căi naționale», județelor a lăsat o parte din căi cu interes local, numite «căi județene»; comunelor asemenea numite «căi comunale și vicinare.»

Căile naționale se creează și se întrețin cu spesele proprii ale Statului.

Cele județene din fondurile județene și cari sunt anume create, ele sunt șase ȃile de prestație în natură.

Din aceste șase ȃile, trei se iaă pentru căile comunale și vicinare.

Locuitorii urbane plătesc această prestație în bani.

Această măsură a legii din 1868 ținu până la 1881, când se făcu următoarele modificări:

Prestația pe trei ȃile în natură se menține numai pentru căile comunale și vicinare, iar cele trei ȃile pentru județe se transformă în bani, luându-se două ȃecimi puse asupra *foncieri* patentelor și licenței.

Căile de comunicare în general prin întinderea lor, prin importanța lor, formează unele din cele mai principale ramure de servicii ale administrației.

De la buna lor stare de întreținere depinde în mare parte bunul trai individual și prosperitatea comerțului în general.

Cu toate defectele timpului trecut, pare însă că administrația de atunci s'a ocupat cu toate astea mult de căile de comunicație.

Circomstanțe însă ne înțelese au contribuit ca căile de comunicare la noi să rămăie încă mult inapoiate și în mizerie chiar până ađi.

Aceste mizerii le găsim constatate d'un personagiū cu mare competență în materie, d-l *Biarolu* inginer și vechiū șef de serviciū în ministerul lucrărilor publice.

D-l Boiarolu printr'o lucrare ce face asupra căilor de comunicație publicată în jurnalul «Românul» din 1884, dă următoarele :

«După legea din 1868, toate drumurile din țară se împărțeau în patru categorii, și anume: *naționale, județene, vicinare și comunale.*

«Căile naționale se construiesc și întrețin de Stat, înscriindu-le în budget.

«Căile județene cu decimele create județelor, prin legea din 1881, Iulie 4.

«Căile vicinare și comunale cu cele trei Țile prestație în natură.

«Căile naționale cu o lungime de 3518 kilometri, din care 2484 esecutate și 1034 kilometri de esecutat.

«Pentru întreținerea părților esecutate, după esperiența dobândită, trebuie o cheltuială anuală de 870 lei de fie-care kilometru, sau pentru întreținerea a 2484 kilometri necesitează o sumă anuală de 2,161,080 lei».

Sumele însă acordate de budgetul Statului pentru acest serviciu nu s'a urcat în termen mediu de cât la suma de 1,300,000 lei pe an.

Din această cauză căile noastre naționale lasă mult de dorit.

După întreținerea împietririi, vine întreținerea lucrărilor de artă.

Așa s. e.: poduri, zăgaze, ziduri etc., pentru care ar trebui o anume cheltuială de 15 sau 7 % din costul construcțiunei primitive.

Afară de aceasta mai este s. e.: înlocuirea pietrelor usate prin circulațiune, repararea degradărilor cauzate de apă și altele care se urcă la 2 %.

Resultă în total pentru refacerea și întreținerea lucrărilor de artă o cheltuială anuală de 9 % din costul primitiv al construcțiunei.

Costul lucrărilor de artă pe kilometru de cale, fiind în termen mediu de 5,000 lei, pentru întreținerea lor anuală trebuie 450 lei, iar pentru 2,484 kilometre, necesitează 1,117,800 lei.

Statul însă n'a putut acorda mai nici odată această sumă.

Degradările și lipsurile s'au înmulțit pe fie-care an, ast-lel că ađi, după tablourile făcute, costul uvragelor care trebuie reparate și reconstruite, se urcă peste 3,000,000 lei.

Intinderea căilor naționale de esecutat din nou se urcă la suma de 1,034 kilometri, din care 800 kilometri de câmp, 160 chimometri de munte și alte 74 kilometri tot de munte dar mai dificil.

Dacă admitem sistemul cel mai economic, reducând lărgimea și toate lucrările ca la căile județene, am avea pentru construcția lor următoarele cheltueli :

800 kilometri de câmp	a 20,000 lei	—	16,000,000
160 kilometri de munte	a 35,000 lei	—	5,600,000
74 idem . . .	dificil a 30,000 lei	—	2,220,000
Totalul de lei . . .			<u>23,820,000</u>

Și pentru atări construcțiunii însă Statul n'a putut afecta pe fie-care an în termen mediu, de cât o sumă de lei 750,000.

Prin urmare ca să putem ajunge cu atări mijloace la completarea întregii rețele a căilor naționale, ar trebui un timp de *peste două-deci și nouă de ani*.

Căile județene aū o întindere de 4,770 kilometri, din care 2,300 esecutate și 2,470 de esecutat.

Dacă vom aplica și acestor căi aceleași calcule ca la căile naționale, reducând cheltuelile în raport cu lărgimea șoseliī, rezultatul ar fi următor :

Întreținerea șoselilor a 3,230 chilom.	a 700 lei	2,261,000
Întreținerea lucrărilor de artă	a 150 lei	484,500
Totalul de lei . . .		<u>2,745,500</u>

Construcția din nouă a celor 2470 kilometri de căi județene carī sunt de esecutat, ar necesita pe Stat o cheltueală de sume enorme.

Resursele acordate județelor pentru construcțiunea și întreținerea acestor drumuri constă în cele *două decimi* asupra foncierei, patentei și licenței acordate prin legea din 1881, *decimi* carī se urcă la suma de 3,200,000 lei.

Veniturile drumurilor de la toate județele pe anul 1884 în care intră și alte micī resurse, se urcă la suma de 3,900,000 lei.

Din această sumă scădându-se 900,000 lei, plata personalului tehnic, cum astă-đi rămâne disponibil un fond de 3,000,000 lei cu care trebuie să se îndeplinească atât serviciul întreținerii cât și al construcțiunilor din nouă.

Ast-fel dar după cum s'a arătat mai sus, numai întreținerea cōstând peste 2,745,000 lei, rezultă că aceste resurse sunt insuficiente.

Căile vicinare și comunale aū o întindere aprocsimativă de 12,000 kilometri, din carī 3,000 s'aū esecutat, și 9,000 kilometri mai rămân de esecutat.

Construcția și întreținerea acestor drumuri se face cu ڃile de prestație în natură (trei ڃile de fie-care locuitor).

Din acest capital de ڃile, o parte trebuie întrebuintat pentru

întreținerea drumurilor esistente, și restul pentru construcțiuni din nou.

După *experiența dobândită*, și aplicând sistemul cel mai economic rezultă că, pentru întreținerea unui kilometru de cale, trebuie de fie-care om 70 Țile cu mâinile și 70 Țile cu carul.

Prin urmare pentru întreținerea a 3,000 kilometri, ar trebui 210,000 Țile cu mâinile și 210,000 Țile cu carul.

Din cele până aci espuse fie-care poate vedea că eminentul cunoscător Boiarolu conchide că, țara cu mijloacele ce întrebuințează aȚi, nu s'ar putea dota cu căi de comunicație de cari era necesitate, de cât în timpți foarte îndelungați.

Starea de miserie dar a căilor noastre de comunicare va dura încă, dacă nu se va lua măsuri mult mai serioase de cât cele usitate astă-Ți.

În dorința realisării acestor căi de comunicație. competente în materie, d. Boiarolu propune următorul remediu :

1) A se întrupa căile naționale cu cele județene și ast-fel vom avea de întreținut 5714 kilometri, și de continuat 1504 kilometri.

Din acestea s'ar esecuta anual 250 kilometri, care ar costa :

a) Întreținerea șoselelor esistente cu lucrări de artă kilometri 5.714 a 1,000 lei 5,700,000 lei,

b) Construirea din nou a 250 kilometri pe an, a 20,000 lei kilometru 5,000,000 lei.

c) Personalul tecnic al administrației centrale 1,300,000 lei.

In total 12,000,000 lei.

Aceste resurse se vor procura :

1) Prin afectarea în acest scop a impositului căilor de comunicație 4,600,000 lei.

2) Prin perceperea a 4 Ț₂ Țecime asupra contribuțiilor directe 7,200,000 lei.

3) Prin plata în bani a Țilelor de prestație 200,000 lei, car dau în total 12,000,000.

Pentru căile comunale și vicinare Țilele de prestație în natură, comform legii din 1881.

DiviȚiunea căilor de comunicație. — Căi de comunicație pot fi atât pe apă cât și pe uscat. Sub acest titlu aci nu ne ocupăm de cât de căile de comunicație pe uscat, și în special de șosele.

DiviȚiunea șoselelor din legea din 1868 a rămas aceeași și prin legea din 1881 domnitoare în materie de șosele și astă-Ți. Această divisiune în știință se numește *Clasament*. Șoselele la noi sunt diviȚate, saũ clasate ast-fel :

- I. Căi naționale ;
- II. Căi județene ;
- III. Căi vicinare ;
- IV. Căi comunale.

Vom vedea pe fie-care dintr'acestea in parte.

1) **Căi naționale.** — Căile naționale sunt acelea care plecând din capitala țerei, se dirig către județele cari compun Statul, către porturile și către fruntariile Statului și trecătoarele fruntariilor, treversând ast-fel intregul Stat pretutindenii pe unde leagă Capitala Statului un interes general.

Acest interes colindat de aceste căi de comunicație, a făcut ca ele să fie botezate cu titlul *Căi naționale* adică, că dâensele interesează pe întreaga națiune.

2) **Căi județene.** — Sunt toate acelea care pun in comunicare directă două sau mai multe capitale de județe între ele, care pun in legătură deosebite plăși ale unui județ cu capitala sa, sau cari plecând de la capitala județului ajung la un port sau la fruntarii.

3) **Căile comunale.** — Sunt acelea cari se mărginesc pe teritoriul unei comune, fără a face parte din vre-una din categoriile de mai sus, sau din cele vicinare.

4) **Căi vicinare.** — Sunt toate acelea care pun in legătură diferite comune între ele, sau cu reședința Sub-prefecturii, de unde chiar denumirea de vicinare, înlesnind comunicarea comunelor vecine între ele.

Despre măsuri și formalități privitoare tuturilor categoriilor de șosele. — Mai întâi toate aceste categorii de șosele fac parte din domeniul public, și prin urmare ele nu se pot deschide de cât in puterea unei legi.

Asemenea aceste căi mai înainte d'a se pune in lucrare, și de a se da fie-căria din ele caracterul lor propriu, sunt precedate d'o anchetă prealabilă compusă de oameni competenți cari să afirme necesitatea creărilor.

Aceste anchete poate adesea să aibă opoziții din partea vecinilor acestor căi, negând necesitatea creării lor.

Căile naționale aũ ađi o lărgime de 26 metri in care intră partea împietrită sau pavată, apostamentele, șanțurilor și două zone laterale pentru plantații și depozite de material.

Căile județene aũ o lărgime ca cele naționale.

Cele comunale și vicinare numai de 15 metri.

In transversarea orașelor și tãrgurilor ce ar face aceste căi, lărgimea lor se ficsează după necesitate ; și măsura care determină această necesitate este după cum circulația urbei oră a tãrgului va fi mai mică sau mai mare.

Cât pentru comune această lărgime se ficsează de autoritatea comunală, în tot cazul această lărgime nu poate fi măi mică de dece metri.

Toate dependențele unui drum de verice natură s. e. Poduri, apeducte, ziduri de sprijinire, șanțuri, plantații, podisce peste șanțuri, fac parte din acel drum.

Toate acestea se construiesc și se întrețin cu resursele afectate lor. Veri care din toate aceste drumuri urmează fără întrerupere în traversarea lor, comunele urbane și rurale.

Ele se esecută și se întrețin în toată întinderea cu mijloacele afectate lor, pentru părțile aflate în traversarea urbelor și târgurilor.

Aceasta se mărginește numai la șioseaua propriu disă, adică partea împietrită sau pavată și apostamentele; rămâind ca cele alte dependenți ale căii să fie construite și întreținute de comunele acelor urbe sau târguri.

Autoritatea competentă a se pronunța asupra clasificării drumurilor, este consiliul județean. Această clasare de drumuri, după ce județul decide, statul este dator a o presenta corpurilor legiuitoare obținând o lege care să confirme lucrarea consiliului județean.

Aceeași regulă se va urma și cu declasarea unei șosele din gradul în care era clasată, cu deosebire că în locul votului corpurilor legiuitoare, o ordonanță Regală e suficientă pentru declasare.

Drumurile și stradele din comunele urbane se fac de consiliul comunal fără intervenirea altei autorități.

Drumurile și stradele în comunele rurale se fac prin ordonanța comitetului permanent, în urma propunerii consiliului comunal.

Când vre unul din drumurile naturali astăzi existente se va hotărâ a se înlocui cu un drum șioselat, terenul ocupat de drumul vechiu se va lăsa fără nici o despăgubire în profitul proprietății pe care el se află, și terenul pentru noua șosea se va lua asemeni fără nici o despăgubire.

Când însă pentru crearea noilor șosele va fi necesitate a se desființa clădiri, împrejmuiri etc., atunci se va urma conform legii de expropriere pentru utilitatea publică.

Prin legea creatrice șioselilor trebuie să se decidă alocarea în fie-care esercițiu anual financiar și fondurile necesarii executării lor. Aceasta pentru șosele naționale.

Cele județene se fac în virtutea unei ordonanțe Regale dată asupra raportului ministerului de lucrări publice, făcut în urma unei încheieri a consiliului județean. Tot prin aceeași încheere

consiliul este dator să arate și resursele necesarii întreținerii lor.

Se întâmplă foarte des ca o cale județeană să se întindă peste două sau mai multe județe, în atări cazuri fie-care județ este dator să procure fondurile necesarii pentru construcția părții de șioseă cădută pe teritoriul său.

Dacă însă județul ar întârșia cu darea părții sale sau ar refusa, atunci guvernul ordoană de oficiu alocarea în bugetul său a sumelor necesarii.

De s'ar găsi județul în neputință a'și da partea sa, sau n'ar putea înscri de loc fonduri în bugetul său pentru șoselele sale, guvernul în aceste cazuri este dator a veni în ajutorul județului, cu banii din casa sa. Acest ajutor se dă în puterea unei legi speciale, și cu preferința județelor care n'ar avea de loc căi de comunicare.

Aceleași reguli și forme care să păzesc la crearea căilor de comunicare și drumuri se usitează și la întreținerea lor.

Resursele de creare și întreținere a tuturor căilor de comunicare. — Statul, județul și comuna, toți sunt egal în-sărcinați la crearea și întreținerea căilor de comunicare ca o armă puternică în dezvoltarea și prosperarea avuției fie-cărui în parte.

Șoselele naționale dar, care se pot numi după cum am mai dis și șosele internaționale, sunt proprietăți proprii ale statului și se fac cu bani proprii ai săi înscriși în bugetul său pe fie-care an atât pentru crearea lor cât și pentru întreținerea cu toate cele alte accesorii pentru a putea permite circulația pe ele.

Pentru șoselele județene avem înscrierea în bugetul județelor anual a celor două decimii puse asupra contribuțiilor directe, sau ajutorul statului acolo unde județul n'are nici un fel de mijloc.

Pentru șoselele comunale și vicinare avem ca fonduri de creare și întreținere, prestația în natură de trei țile a legii din 1881.

Atât județele cât și comunele sunt obligate ca din fondurile ordinare să creeze și să întreție căile de comunicare, și în caz de neajungerea acestora, atunci le este permis a alerga la fonduri excepționale s. e.: Decimele asupra contribuțiilor directe și care sunt ridicate maximum la două decimii pentru județe și la maximum de trei țile în natură pentru căile comunale și vicinare.

Prestația.— E o muncă cu mâinile ce locuitorii o dau pentru căile comunale și vicinare. Această prestație e dator

să o dea fie-care locuitor domiciliat într'o comună rurală cel puțin de șase luni, fără deosebire de clasă sau protecțiune,

Se cere această contribuție locuitorului sănătos și în etate de la 20—60 ani, în calitate de șef de familie, de proprietar, de arendaș, de moșnean, de muncitor, cu un cuvânt verice persoană supusă la darea uneia sau mai multor contribuțiuni directe, sunt datorii a da pe fie-care an maximum până la trei țile de lucru pentru construcția și întreținerea acestor căi de comunicare.

Locuitorii din comunele urbane, plătesc prestația în bani. Această schimbare a prestației, din lucru de mână în bani, se face de consiliul comunal, publicându-se prin afișe tipărite și lipite pe ușa primăriei.

Suma acestor țile se va trece în budget la capitolul veniturilor. Acestui fel de venit, sub nici un motiv nu i se poate schimba destinația.

Locuitorii rurali pot, care ar voi, să-și plătească în bani lucrul de mână, și pentru aceasta el trebuie să facă o declarație scrisă la primărie, la începutul lui Ianuarie a fie-cărui an.

Locuitorii care își fac lucru în natură, nu pot fi chemați să lucreze la o depărtare mai mare de 20 kilometri de domiciliul său.

Țilele de lucru se socotesc cu mâinele, ci nu cu vitele. Cu vitele nu se lucrează mai mult, de cât cu două țile.

Pentru regularea capitalului de țile, consiliul comunal rural este dator ca la începutul fie-cărui an, să întocmească un tablou în care să se arate pentru fie-care locuitor țilele ce trebuie să le dea în natură sau în bani pentru căile comunale și vicinare.

Acest tablou trebuie să stea lipit pe ușa Primăriei o lună de țile, pentru ca toți cari au interes să ia cunoștință de densul, cerând corigiară erorilor ce se vor fi strecurat în ele.

În intervalul acestei luni, cei cari se vor crede năpăstuiți au dreptul a se plânge la consiliul comunal, și de aci la judecătoria de ocol respectivă.

După trecerea acestei luni de țile, tabloul rămâne definitiv, comunicându-se comitetului permanent spre a-l avea de basă la lucrările privitoare comunei în cursul anului.

Când însă vr'un locuitor n'ar voi a-și da țilele sale, atunci Primăria poate pune să lucreze cu plată pe socoteala lui, împlinindu-se acești bani în puterea legii de urmărire a Statului.

Se pot însă locuitorii înlocui cu alte persoane în prestația datorită.

Asemeni servitori ai arendaşilor sau proprietarilor se poate preţui munca lor manuală în bani.

Această preţuire e următoarea :

Locuitorul care plăteşte Statului o contribuţie anuală de 48 lei, este asimilat *pălmaşului*.

Epocele când un locuitor trebuie să fie chemat a'şi da lucru său manual, sunt acelea cunoscute la noi de obşte. în care ocuitorii sunt mai mult descărcaţi de munca agricolă.

1 S'a luat de lege toate aceste măsuri a împiedica abuzurile din partea administraţiei.

Când un proprietar ar avea mai multe rezidenţe, având în fie-care din ele câte un stabiliment, de care să fie într'un mod personal ataşat de el, atunci el dă prestaţia în fie-care comună unde s'ar afla stabilimentele sale.

Măsuri de siguranţă. — Toate căile de comunicare sunt obligate să aibă plantaţiuni de arbori în toată întinderea lor şi pe ambele lor părţi. Nu un motiv de agrement impune plantarea căilor de comunicare, ci o inevitabilă necesitate.

Arborii împrumută voiajiorilor obosiţi răcoarea lor bine făcătoare, cari în timpul verii le fortifică puterile spre a continua cursele lor cu mai puţină fatigă. Pe lângă aceasta, plantaţia căilor de comunicare mai are puterea a feri pe voiajiorii de accidente periculoase, arătându-le drumul pe timpuri grele ale ierniei când totul este acoperit cu zăpadă şi mai cu seamă pe viscole,

Intreaga plantaţie a căilor de comunicare este pusă sub autoritatea şi îngrijirea inginerilor de judeţe.

Personalul însărcinat cu executarea şi întreţinerea lucrărilor căilor de comunicare. — Lucrările din nou şi întreţinerea lor să fac de către un personal competente în arta ingineriei şi arhitecturii, ataşaţi pe lângă ministerul lucrărilor publice, plătit din fondurile Statului.

Pentru căile judeţene lucrările se fac de fie-care judeţ în parte, care-şi are personalul său competent, plătit din fondurile judeţelor.

Proiectele generale de lucruri de artă şi tot necesariul pentru construcţia căilor judeţene trebuiesc trimise ministerului lucrărilor publice fără de care nu se pot pune în lucrare.

Alte construcţii comunale şi vicinare sunt lăsate în sarcina primarilor, sub privigherea inginerilor judeţelor.

Dreptul de indemnitate. — Acest drept coprinde despăgubirea cuvenită proprietarului unui loc ce se ia pentru facere de şoseli sau a unei case a cărei desfiinţare e necesarie pentru facerea unei şosele.

Sub vechia legislațiune, după cum am văzut, era necunoscut acest drept, astăzi el se exercită în virtutea unei legi anume făcută pentru atarî lucrări, numită *Legea de espropiere pentru cauză de utilitate publică*.

Când dar se ia unui particular teren spre a trece pe el o cale de comunicare, proprietarul este despăgubit bănește de locul ce i se ia.

Dacă părțile se învoiesc de bună voie asupra prețului locului ce i se ia, și primește banii și totul este isprăvit; la din contră părțile se judecă și se procedă la îndeplinirea formalităților disei legi de expropiere, singură care decide său tranșează diferedele dintre părțile litigante.

Tot asemenea se urmează când Statul, județul sau comuna ar avea necesitate să retragă din proprietatea unui particular s. e. pietriș ori alt material necesar lucrărilor sale. Antreprenorul lucrărilor are dreptul să-și apropie terenul necesar fără ca proprietarul terenului să se poată opune, are însă dreptul la despăgubire.

Această despăgubire asemenea se face, său de bună voe, ori în virtutea legii de espropiere pentru cauză de utilitate publică.

Drum de fier. — Drumul de fier său calea ferată este asemenea unui drum care înlesnește publicului comunicarea afacerilor sale.

Englezii fură cei d'ântëiū cari la 1804 usitară locomotivele, transportând pe căi ferate trăsuri cu cărbuni din minele Newcastle.

Și adevăratele căi ferate cu cari ne servim ađi, abia de vr'o cincî-deci de anî șerpuesc lumea.

Și noi omăniū la 1866 am inaugurat calea ferată făcend prima linie București-Giurgiu d'o societate engleză pe socoteala Statului Român.

De la inaugurarea acestei linii, România a escelat în desvoltarea acestor căi ferate ast-fel, că ađi în toată țara avem o rețea de drum de fier, care leagă toate județele ei între ele și pe întreaga țară cu străinătatea.

România dar, îndrăsnim a dice, că în materie de drum de fier în raport cu timpul de când ele străbat lumea, a făcut mai mult de cât bătrina Europă, și credem că bine s'a făcut, căci aceste căi de comunicare erau și sunt ecsigențele timpului contra căroră nu poate a se opune, de cât cu riscul a cădea învins. «Marchez contre les idées de votre siècle, elles vous renversent. ¹⁾

¹⁾ Oevres de Louis, N. Bonaparte, T. II.

Căile ferate la noi fac parte din căile de comunicație națională și sunt proprietatea Statului, ele se construiesc prin urmare cu banii proprii ai Statului.

Nici o deosebire nu e între căile ferate făcute de Stat și cele făcute de societăți străine, de cari ați ne-am scăpat rescumpărându-le, și devenind prin urmare toate *Domenie publică*.

Toate aceste căi ferate sunt puse sub o singură și specială direcțiune, numită «Direcție Regală a căilor ferate Române» cu legi și regulamente de administrație proprii lor.

Cursul apelor. — Comunicarea intereselor sociale de tot felul se pot exercita nu numai pe uscat ci și pe apă. Căile de comunicație dar pe apă se exercită și trebuie să găsească aceeași siguranță și dezvoltare ca și căile de comunicație pe uscat.

Cursul apelor dar se divide în *riuri navigabile* sau *flotabile* și în riuri cari nu sunt nici navigabile nici flotabile.

Un riū este navigabil atunci când e capabil să poarte pe apa sa *vapoare*, și flotabil când poate să se transporte pe densul plute, lemne, bușteni etc.

Și unele și altele din aceste riuri, sunt supuse aproape aceleași reguli de navigabilitate.

Comerțul, resbelul și toate diversele interese ale societății se pot dar exercita pe uscat ca și pe apă, și prin urmare legile sunt datoare a da curselor pe apă aceeași dezvoltare și siguranță ca și celor pe uscat.

Riuri navigabile. — Comunicarea pe apă fiind, după cum am dis, tot atât de necesarie ca și cea pe uscat, trebuie prin urmare, ca Statul să se ocupe serios de navigabilitatea sau flotabilitatea riurilor. sale.

Noi cugetăm de mult a atinge acest scop, a face riurile noastre capabile a purta vase pe dênsele, și a stabili ast-fel comunicare intereselor noastre și pe apă.

Chiar de sub Regulamentul Organic erau proiectate în ambele părți ale țerei, navigabilitatea riurilor.

Așa, pentru Muntenia găsim în Regulamentul Organic p. 548, dispozițiunii d'a se face plutitoare riurile Jiu, Oltul, Argeșul, Dâmbovița și Ialomița.

Maî târziu, după unirea Munteniei cu Moldova, făcându-se una singură țară, cu titlul Țara Românească, pe la 1862 găsim un Decret Domnesc de navigabilitate a apelor, mărghinindu-se numai la navigabilitatea riului Jiul.

Articolul I-ii dintr'acest Decret coprinde următoarele :

«Concesionarul ¹⁾ se obligă a regula Jiul pentru a'l face na-

¹⁾ Era vorba ca concesiunea să se dea unei companii străine.

vigabil, și Statul se obligă să stabilească un serviciu complet de navigațiune pe toată întinderea sa, de la punctul «Bechet până la imbucătura Tismanei».

Toate celelalte articole ale acestui domnesc decret sunt relative la obligațiile ce concesionarul și ia relativ la împlinirea condițiilor sub care se dă concesiunea precum și a termenului când lucrarea trebuie să fie terminată.

Vechia legislațiune a țerei era mai bogată relativ la navigabilitatea apelor sale, căci prevedea regularea mai multor riuri atât din Moldova, cât și din Muntenia.

Cu toată reducerea însă ce după unire s'a făcut căilor de comunicație pe apă, nici această economicoasă măsură până ađi nu s'a putut realiza. Ast-fel că ađi riurile noastre în ce privește înlesnirea comunicației pe ele, sunt încă tot în starea lor creatoare de la origină.

Cheiuri. — Acestea sunt îndreptarea părților riuurilor saų apelor navigabile prin facerea diferitelor lucrări de artă, de zidărie și altele, pentru apropierea vaselor călătore de porturile unde aų a încărca și descărca vapoarele și deosebitele vase plutitoare.

Nimic și în această privință nu avem legiferat.

Abia găsim prin 1865 Martie 23 o lege relativă la rectificarea riului Dâmbovița, trecătoare prin București, a se îndrepta marginele și cursul ei numai partea trecătoare prin București; și aceasta în scop d'a evita deseale inundări ale Bucureștiului ci nu a înlesni o navigațiune pe densa.

Desființarea morilor. — Este vorba de desființarea acelor mori mai cu seamă care se aflaų pe acele riuri ce aveaų a deveni vr'o dată navigabile, împiedecând în aceeași vreme deseale inundări aduse în București de riul Dâmbovița.

Desființarea acestor mori este prevădută de legea din 1865 promulgată la 18 Martie același an.

Această lege cere ca să se desființeze *zăgazele, stăvilarele leșile, îngrădirile, zidăriile*, și verice alte obstacole care se vor afla pe matca Dâmboviței atât afară din Capitală în susul saų în josul ei, cât și în Capitală; afară de morile de la munte și fierăstraele pentru chereștea.

Legea din 1865 a desființării morilor nu e nouă ci o continuitate a legii din 1843 și 1844, care asemenea se ocupa într'un mod mai larg, căci cerea desființarea tuturor morilor după toate riurile, căci Regulamentul Organic prin citata lege din 1843 și 1844 voia ca toate riurile să devie navigabile în interesul desvoltării activității afacerilor țerei; și de aceea

cere desființarea tuturor morilor după toate apele curgătoare pentru a înlesni navigabilitatea lor.

Dreptul de navigațiune. — Cursul apelor avându-l o dată regulat, adică având riurile navigabile, trag după ele regularitatea drepturilor și datoriilor acelor care ar exercita navigațiunea pe ele.

Noi abia la 1862, August 2, găsim făcut un Regulament de navigațiune care coprinde în trăsuri generale câte-va reguli relative la naționalitatea bastimentelor, adică acelea care ar voi a se romanisa, la transmiterea proprietății întregi ori a unei părți numai a bastimentului, dreptul de a ridica bandiera românească, precum și penalitățile date căpitanului bastimentului și proprietarului bastimentului.

Este indispensabil a avea bine determinat care sunt îndatoririle unui bastiment, lucru ce ne lipsește. Abia găsim într'un decret Domnesc făcut la 1874 nici măsuri asupra îndatoririlor comandanților de bastimente relativ la întruniri și întâlniri.

Tot în anul 1874, Aprilie 10, găsim alăturat un alt regulament relativ la angajerile amployaților civili ai flotilei. Ambele însă aceste regulamente nu satisfac exigențele cerute de navigabilitate.

Irigațiune. ¹⁾ — Irigațiunea este udarea livezilor, a țărinelor prin rigole, cari aduc apă de la o gîrlă ori o fântână procurându-le prin mijloace artificiale apa care le lipsește, ameliorând și fertilisând prin acest mijloc țărinele sensibilmente în producțiunea lor, creându-se chiar cu acest mijloc livezi importante pentru dezvoltarea avuțiilor agricole și prosperitatea generală a țerei.

Irigațiunea ajutată de știință a ajuns astăzi a servi higiena publică și apărarea națională și din acest punct de vedere dar al marelui sale importanțe, irigațiunea merită toată atențiunea administrației.

Noi nu cunoaștem foloasele irigațiunei, fiind-că nu avem udarea artificială a ogoarelor noastre agricole, mulțămindu-ne cu apă trimisă de buna-voință a înălțimei Cerului.

De aceea nici nu ne putem ocupa aci de aceste mari și utile mijloace aduse îmbogașirii pământurilor, de către știința agricolă.

Deșteptate-se-vor o dată conducătorii destinelor națiunii române și atunci gândindu-se și la politica internă a Statului român, destinat de soartă a fi agricultor propriu și.

¹⁾ C. Kyru, inginer.

Nu e fără interes a adăoga aci că la Francezii, la cari irigațiunea joacă un rol important, legile încă lor n'au ajuns să proteagă conform necesităților actuale, irigațiunea câmpiilor spre a le fructifera, de și ei încă de la 1845 au legi tutelare irigațiunei.

Așa ei dic :

Interesele diverse, une ori cu totul opuse, care se întelnesc în aplicațiunea industriei agricole, industrie de manufactură, dreptul de proprietate privată, poliția generală a cursurilor de apă ect. fac să fie destul de complicată cestiunea irigațiunilor.

Dacă mai adăogăm la aceste dificultăți pe acelea care rezultă din diferența climei, din dispoziția naturală a țărmurilor și din imperiul obiceiurilor locale, putem înțelege că o sistemă completă și uniformă de legislațiune în materie de irigațiune cere un *concurs de experiență și o maturitate de observațiune*, pe care desvoltările recente ale științei noastre agricole n'au ajuns încă la un grad suficient de desvoltare.

Cât de mari trebuie să fie exigențele irigațiunii dacă Franția care de atâta timp ocupându-se de udarea artificială a pământului său, încă n'a putut ajunge la acel grad de desvoltare cerut de necesitățile agricole.

Și din aceste puține observațiuni, se poate vedea de câtă mare utilitate este irigațiunea pentru o bună productivitate a solului.

Ca să putem înțelege mai bine această utilitate, nu avem de cât să ascultăm pe maeștrii științei agricole al căror învățământ se resumă în acest aforism al unui agronom Englez : *«N'ar trebui să lăsăm nici o picătură de apă mărilor, fără să fi făcut mai întâiu să treacă peste sol, ca să-l fertilizeze»*.

Bunuri cari pot să aparție particularilor ca și persoanelor morale.

Păduri. — Legislație. — Produsul pădurilor. — Semnificațiunea cuvântului lemn. — Conservarea lemnelor. — Silvicultură. — Amenajment. — Poliție. — Personalul silvic.

Bunuri cari pot să aparție particularilor ca și persoanelor morale. Aceste bunuri sunt pădurile :

Prin pădure se înțelege o întindere oare-care de teren plantat cu lemne, fie proprietatea Statului, județului ori comunei saū a unui particular. Această materie la noi este reprim gulată legea din 24 Iunie 1881 și modificată în parte prin legea din Iunie 4 1892.

Legislațiune. — Pădurile la noi ca și în cele-lalte State constituie una din averile noastre naturale, de aceea suntem datorii a da toată sollicitudinea exploatării pădurilor.

Exploatarea acestei avuții a pădurilor la noi a fost cu deosebire lăsată ne-priceperii și neglijenței.

Acest lucru însă să nu ne supere, căci Franția însă-și țară bătrână în cultură pe lângă noi, deși încă din secolul XIII-lea avea regulamente forestiere, totuși n'a fost executate în toată rigoarea lor, de cât sub domnia lui Ludovic al XIV.

Marele Colbert datorește Franția ordinea în pădurile sale s. e.: ca animalele să nu mai fie admise a paște în păduri de cât la timpul necesar, ca ast-fel să pună tinerile vâltare la adăpostul vătămării ce le-ar fi putut aduce păscutul vitelor. A regulat asemenea amenajamentele pentru exploatare, scoaterea rădăcinilor din pământ etc.

Aceste regule Colbertine a durat până la 1827 Iulie 31, când dênsele fură transformate în codul forestier actualmente în vigoare.

Indiferința noastră cu pădurile ținu până la 1881 Iunie 19, când se făcu primul cod silvic Român, punând ordinea necesarie în exploatarea pădurilor.

După această nouă lege, sunt supuse regimului silvic

- 1) Pădurile care aparțin domeniilor Statului, județelor și comunelor.
- 2) Pădurile stabilimentelor publice, ale comunităților și bisericilor de mir.
- 3) Pădurile Statului și ale celor-l'alte persoane juridice care sunt în coproprietate cu particularii, și numai pe cât timp se află în diviziune.
- 4) Ar trebui să fie și domeniile coroanei, căci și acestea n'a încetat de a fi proprietatea națiunii, deși servă la un serviciu cu totul altul de cât al națiunii.

Mai sunt pădurile particularilor care n'a nici un fel de legătură cu pădurile țise mai sus, și acestea încă nu sunt escluse din rigorile codului silvic. De și pădurile particularilor atunci când nu sunt în diviziune cu statul, județ orî comuna sau vreuna din instituțiile pendinte de aceasta sunt scutite de codul silvic, cu toate astea, în interesul general al prosperării pădurilor, sunt și ele supuse la oare-carî restricțiuni s. e.: scoaterea buturugilor din păduri nu se pot executa fără autorizarea administrației domeniilor.

Produsul pădurilor. — Produsul Statului din păduri sunt: Taierea, care este de două feluri, ordinară sau eststraordinară, spre a le vinde.

Vânđările trebuie, sub pedeapsă de nulitate, să se facă prin licitație și adjudecare publică.

În toți anii agenții administrațiunei trebuie să determine

locul tăierilor, adică starea porțiunilor de lemne cari trebuiesc exploatare, fie în total sau în parte.

Indată ce această stare a fost aprobată, și când tăierile au fost autorizate, se procedează la alegerea arborilor cari trebuiesc rezervați sau tăiați, și pentru a-i cunoaște se face un semn particular pe trunchiul fiecărui. Acest semn este numit, în rezervă pentru arbori păstrați, și în liberare pentru cei cari au să fie tăiați. Aceste cuvinte de rezervă și în liberare sunt gravate pe o parte a unui ciocan numit «Stampilă» și care este una și aceeași pentru toată România, iar operația de a aplica această stampilă pe arbori se numește «ciocănitul».

Sunt însă arbori slabi cari nu suport lovitura ciocanului pentru imprimarea semnului de rezervat sau liberat, și acești arbori se înseamnă cu un alt semn admis de administrație.

Tăierile se fac în loturi. Adică în porțiuni de teren mai mari și mai mici, ca să înlesnească comerțul negustorilor cari nu dispun de capitaluri mari.

În alte țări, măsura de a se face și loturi mici se face mai cu seamă în vederea localităților care posedă cuptoare de var și alte stabilimente anologice.

Afară de venitul ce statul ia din exploatarea pădurilor, se mai folosește asemenea și din prețul arborilor scoși din pământ, sau tăiați pentru deschidere de căi, pentru stabilire de șanțuri, pentru diverse necesități publice sau verice alte lucrări care ar trece prin pădure și care ar provoca prin urmare tăierea arborilor, arbori vătămați, arbori morți sau dărâmați de vânt, pașionele, semințele, altoi, tulpinele, măcăciunii și alți arbori sau plante, produsele minelor aflătoare în păduri, gropile de ipsos, de nisip, dreptul de vânătoare, etc.

Cea mai mare parte din aceste produse se încasează prin concursul adjudicațiunii publice.

Semnificațiunea cuvântului lemn. — Vorba lemn în știința silvică are două semnificații deosebite între ele.

I) Însemnează un loc plantat cu arbori, după cum am văzut mai sus, vorbind de păduri.

II) Însemnează partea dură, fibroasă, compactă, într'un cuvânt lemnoasă, care constituie rădăcina arborilor și care se găsește îndată sub coaje.

În această accepțiune lemnul se poate considera sau din punctul de vedere al anatomiei și al psihologiei vegetale, sau din punctul de vedere al economiei sociale.

Conservarea lemnului. — Multiplicitatea usului lemnului și repede deteriorare într'o mulțime de circumstanțe, a făcut să

se înțelege în tot timpul necesitatea de a-i prelungi durata prin mijloace artificiale.

Cea mai simplă și usată procedare de conservare este, cufundarea în apă, fie dulce ori sărată. Acest procedeu disolveste părțile solubile ale lemnului și mai ales albumina vegetală.

Se practică mai cu seamă aceasta pentru conservarea lemnurilor destinate construcțiilor navale. Cufundarea lemnurilor în apă în timp de trei luni, pare a fi suficientă a le da durabilitatea seculară.

Găsirea galeriei lui Traian în perfectă stare după 1300 ani de ședere în lacul *Ricio* în Italia, e un exemplu puternic de conservarea lemnului.

Această galerie era construită de lemn de molift și de ciparos.

Apă redusă în vaporii, produce asupra lemnului efecte conservatoare prodigioase.

Viorile și toate instrumentele de cântat prin coarde se fac din lemne supuse acțiunii vaporilor de apă fierbinte; această operațiune fac lemnele mai sonore și mai durabile.

La diferite epoci și mai cu seamă de la începutul acestui secol s'a făcut numeroase încercări de conservarea prin proceduri cu totul diferite, să facă să pătrundă în însăși substanța lemnului lichide conținând materii străine în soluțiune. S'a mărginit întâi în a aplica aceste lichide în exterior, pentru lustruit; acțiunea lor a fost însă superficială.

Operațiunea care a obținut mult succes și al cărui us nu este încă părăsit cu totul, se compune din două părți reșină, patru părți ceară și opt părți sulf, cu atât oliu de ars, cât trebuie pentru ca amestecul să n'aibă prea multă consistență. Aplicăm acest amestec iacălându-l asupra lemnului, când acesta este cu totul uscat.

În unele laboratorii de construcții navale, se aplică cu pensula peste toate suprafețele lemnului ce voește a conserva, o soluțiune fierbinte de sodă sau potas caustic. Peste 12 ore prima aplicațiune fiind destul de uscată, se întinde o soluțiune rece de oxid plumb sau de oxid de fier în acid pyrolignos.

În fine în Anglia s'a întrebuițat une-ori spre a se conserva lemnele mai multor nave comerciale, o soluțiune de biclor de mercur sau sublimat corosiv în doze de 2 kil., sare pentru un ectolitru de apă. Nică odată navele n'a suferit de acest procedeu.

Cu toate astea, în 1840 ducele de Nortumberland îmbibând cu această soluțiune lemnele unei florării calde, pendinte de castelul său de *Stanwick*, toate plantele închise în această flo-

rărie muriră curând în urmă și chiar grădinarii cădură greu bolnavi. Ducele se grăbi să dărime florăria și să ardă materialul ei.

Maî menționăm aci o vopsea ce se numește în Franția și Anglia *Piquetage à la chéaux*, tot relativă la conservarea lemnului. Această vopsea constă din var stius amestecat cu mult olei de pește ca să formeze un amestec de aceeași consistență ca și masticul geamgiilor. Se pune cu o mistrie pe membrele năvilor în contact cu un coperiș de aramă, după ce i s'a făcut suprafața să fie aspră pentru ca masticul să se lipească solid.

Însă procedurile precedenteî presintă toate un defect comun, aceasta e că preparațiunea conservatrice nu pătrunde de cât în stradele superficiale ale lemnului. Soluțiunea completă a problemei n'a fost obținută de cât de curând. Ea este datorită doctorului Boucherie.

Primele sale încercări avură de obiect conservarea traverselor de lemn, care conțin rolielele drumului de fier.

În 1832 el îngropă în pădurea de la Campiègne traverse de carpin și de fag care fură îmbibate cu următoarele substanțe.

Clorure de calciu, sodium, de mercur, pyrolignit de fer, pyrolignit de plumb, acid pyrolignit, clorur de sodium sulfat de fer și sulfat de sodă. Peste de ce anî traversele fură desgropate, și găsite în perfectă stare de conservare.

Alte traverse îngropate în același loc fără nici o preparațiune, fură găsite de tot putrede.

O traversă fusese numai jumătate din ea pătrunsă de pyrolignit de fer, și această jumătate era cu totul descompusă.

Procedeul Boucherie e cu totul simplu și fundat pe observațiunea fenomenilor absorbțiunei vegetale. Autorul se servă de puterea aspiratrice a arborilor chiar, pentru a face să pătrundă în toată substanța acestuia, liquidul conservator.

Arborul e legat cu funii de arbori vecini, pe urmă tăiat cu ferăstrău la baza sa. Partea tăiată e cufundată într'un rezervor care este pus în locul tulpinei și care conține liquidul ce voim să fie aspirat.

Ramurile principale sunt tăiate, ca să dea eșire sucului gonit de liquid ce să ridică și-i ia locul în țesătura lemnoasă. Ramurile lăsate netăiate, sunt destule ca să determine aspirațiunea.

Asemenea putem face o cavitate la rădăcina arborelui lăsat în picioare și tăiat cum s'a dis mai sus, pe urmă să o punem în comunicațiune cu o cuvă plină cu lichidul conservator.

În fine este încă posibil a imbiba arborile când l-a tăiat și ținându-l în poziția orizontală. În acest caz baza lui e închisă într'un sac de pânză impermeabilă, care ține loc de rezervoriu.

Câte-va dificultăți de execuțiune ale acestor proceduri a făcut pe Boucherie să le substituie prin procedeul filtrațiunii.

Bucata de lemn e trasă la rindea și pusă orizontal, pe urmă pune cuva care conține lichidul conservator la oarecare înălțime d'asupra lemnului, în fine, pune în contact una din extremitățile lemnului cu un tub care comunică cu cuva, soluțiunea se introduce atunci în lemn prin singurul efect al presiunii și filtrează totul pătrundând prin țesătura lemnoasă ca și apa care trece printr'un filtru de cărbune zdrobit.

În toate aceste operațiuni părțile mai mult sau mai puțin fragete ale lemnului sunt singure pătrunse, inima arborilor numită lemn tare, nu e nici odată imbibată de soluțiunea de care vorbim.

Procedeul de penetrațiune al lemnului datorit lui Boucherie promite încă admirabile resurse, pentru lucrări de abanos, căci permite a se comunica lemnului culoarea ce dorim.

Culorațiunea se poate obține sau prin mijlocul culorilor vegetale sau prin substanțe minerale.

În cazul din urmă imbibăm succesiv lemnul cu două corpuri minerale, care combinându-se în interiorul substanței vegetale însăși produce culoarea dorită.

Așa, s. e.: O frumoasă culoare neagră se face prin usul succesiv a două soluțiuni. Prima de pyrolignit de plumb, a doua de sulfur de sodium. Prusiatul de potasă și sulfatul de fier dă un albastru de Prusia (civit) de tot frumos. Acidul arsenios și acetatul de cupru dă o bogată culorațiune verde. Sulfatul de cupru și amoniacul produce o culoare albastră de azur admirabilă.

În fine e posibil prin alegerea substanțelor minerale de cari imbibăm lemnul să-l facem dacă nu necombustibil cel puțin dificil de aprins.

Cu atare proceduri scânduri sitate în țările cari au păduri, se serveau cu ele la acoperișul caselor, fiind mai durabile, și în același timp mai dificil inflamabile prin mijlocul unui amestec compus de una parte ciment român și două părți nisip silicios fin cu cantitate suficientă de lapte de unt (lapte închegat ce rămâne după ce s'a făcut untul) ca să formeze o vopsea ce să poată da cu pensula.

Ast-fel în Germania se aplică pe lemnele usitate pentru de-

corațiunii teatrale și chiar pe pânze, o soluțiune de silicitat de potasă numit în limba germană *Wasserglas* (sticlă solubilă). Sticla solubilă nu face lemnul său pânza să fie necombustibilă, dar le oprește de a arde cu flacări, și de a comunica incendiul.

Silvicultură. — Propriū ȃis silvicultura este o ramură a agriculturii, care se ocupă special de cultura *arborilor forestieri* (de pădure).

Știința împarte arborii în două mari clase.

Prima clasă coprinde arbori cu foi cădătoare, adică ale căror foi cad și să pierd în tot anul înaintea ernei, și cari se renasc din tulpine; între aceștia sunt speciile cari au lemnul tare, așa s. e. stejarul, cornul, stejarul pădunculat și stejarul scurt, fagul, ulmul, frasinul înalt, castanul comun, salcîmul, platanul de occident; pe când cele-l'alte sunt cu lemnul moale s. e. teiul, plopul și alunul.

Secunda clasă coprinde arbori cu foi persistente (necădătoare) și care se renasc prin sămințare.

Aceștia sunt arborii răsinoși s. e. melesul, pini și bradul, și cățiva arbori nerăsinoși s. e. stejarul tot-d'a-una verde, stejarul moale, stejarul cu foi ghimpoase.

Arborii forestieri pot fi cultivați în două moduri, după cum voește cine-va să obție, *plantațiunii de aliniere sau păduri*.

Primul sistem constă în a'i dispune în linii regulate și paralele mai mult sau mai puțin numeroase, și lăsându-i să căștige înainte d'a'i tăia toată dezvoltarea de cari sunt susceptibili.

Când numărul liniilor variază de la una până la patru, plantațiunea se numește în *bordură* (mărginar) sau în *alee*.

Când din contra liniile sunt mai numeroase, se dă în general plantațiunilor dispozițiunii diferite.

Partea numită în *bordură*, se numește *plantațiune patrată*, fie-care arbore ocupă centrul unui patrat, ale cărui unghiuri sunt ocupate de alți patru arbori; și încă alți patru așezați la mijlocul laturelor.

Terenul este ast-fel divizat prin linii într'o mulțime de pătrate mici, și are aspectul unei table de *Șah*.

În a doua dispozițiune sau plantațiune... fie-care arbore e pus în mijlocul unui exagon regulat, și la fie-care unghiū al exagonului se află câte un alt arbore.

Plantația *deasă* nu diferă de cea în *bordură*, de cât fiind-că liniile sale sunt mai numeroase și acoper o mai mare întindere de teren.

Plantațiile de aliniere se formează cu răsădă crescută în

pepiniere, saū scoase din pădure; însă primele sunt cele mai bune.

În toate cazurile, răsadele se aleg cu în rijire după natura și adincimea solului, unde trebuie să trăiască.

În adevăr unele speciї înfig adinc rădăcinile lor în pământ, pe când altele din contra le întinde pe suprafață.

Pe lângă aceasta, spațiul ce se lasă între fie-care arbore, variază după specia ce s'ar fi ales.

Sunt speciї în fine carī cresc mult mai bine când sunt amestecate cu altele, de cât când sunt de aceeași speciă.

Stejarului de exemplu, 'i place să fie amestecat cu frasinul. El se unește mai bine, chiar cu arboriī albi.

Smulgerea din pământ a junilor altoiurī trebuie să se facă în timpul când nu plouă și când este timpul bun, având grijea a conserva bine rădăcina.

Cât pentru epoca transplantațiunii, cel mai bun moment e atunci, când vegetațiunea este în repaos, adică toamna, de la căderea foilor până primăvara, când bobociī încep a se deschide.

Se preferă primăvara pentru terenurile compacte și argiloase, pentru că rădăcinile arborilor tineri ar putrezi în timpul iernei, și toamna pentru terenurile espuse la uscăciune fiind-că rădăcinile a luat deja posesiune de pământ când căldurile sosesc. În toate casurile, primăvara e mai bine de plantat speciile rășinoase.

Înainte d'a fi puse în pământ altoiurile tinere, sunt supuse unei operațiuni numită *înbrăcămintea*.

Aceasta constă în a tăia extremitatea rădăcinilor, care au fost rupte în timpul deplantații. Se taie în același timp pe tulpine un număr de ramificațiuni, în raport cu supresiunile operate asupra rădăcinilor, ast-fel însă ca să restabilească numai echilibrul între aceste părți.

După ce înbrăcămintea s'a terminat, altoiurile se pun la locul lor.

Cultura arborilor în *păduri* diferă de plantațiunile în ali-niere, fiind-că arboriī sunt împărțiți fără ordine pe suprafața terenului.

Ea diferă asemeni, pentru că acestea din urmă nu se reînnoesc după exploatare, de cât prin mijlocul unor noi plantațiuni; pe când pădurile odată stabilite se perpetuează prin semințele ce cad singure din arbori.

După etatea și înălțimea la carī se lasă să ajungă arboriī înainte d'a'i tăia, ei se împart:

In păduri tinere, care se exploatează periodic pe când sunt tinere, și care cresc la loc din tulpina lor.

In păduri înalte, din cari nu se taie arborii de cât când ajung la întreaga lor creștere naturală.

Pădure tinără se numește aceea, care se exploatează, de la șapte până la zece ani.

Se numesc păduri înalte tinere acelea care se exploatează de la cincisprezece până la douăzeci de ani, și simplu păduri înalte, acelea care încep a fi tăiate de la etatea de 25 ani până la 40 ani.

Pădurile înalte tinere se numesc și acelea care au ajuns la 40 ani, căci de la 40 până la 60 ani ele încep să se numească, *păduri înalte de sămânță*.

De la 60—100 ani încă se numesc *păduri înalte tinere*.

Trecând de 100 ani se numesc *păduri bătrâne*.

Se numesc *păduri de întoarcere* acelea ai căror arbori încep a se încorona.

Pădurile înalte și pădurile în masiv nu trebuie confundate cu pădurile de lemne simple.

Primele sunt tot-d'a-una compuse de mari mase de arbori, pe când secundele sunt formate numai de picioare: sau *lemne groase* care se rezervă la fie-care tăietură în exploatarea pădurii.

Amenajment. — Amenajmentul e modul de cultură și exploatarea pădurilor, ast-fel ca ele să poată da cel mai mare venit anual susținut continuu.

După Boudrillard amenajmentul constă în a divide în tăieturi succesive, și a regula întinderea tăieturilor anuale în proporție cu interesele societății în general.

Se ține că o pudure e pusă în tăiere regulată, când se taie dintr'ensă în fie-care an oare-care întindere din lemnele sale în etate determinată; ast-fel că în fie-care an să se obție un venit aproape regulat.

Etatea la care se taie lemnele, depinde de o mulțime de circumstanțe s. e.: natura esențelor, aceea a terenurilor, usul ce și propune cine-va să facă cu lemnele tăiate, facilitatea comunicațiilor etc.

Cu toate acestea, în regulă generală epoca tăierii trebuie să fie fixată după singura adăogire a volumului părților lemnose, adăogire a căror progresiune relativ întrece mai întâi, pe urmă echilibrează numai pe aceea a intereselor, și finește în cele din urmă prin a fi întrecută de aceasta.

Pentru pădurile de tăiat, ține *Oscar Leclerc Thouin*, în media creșterii, fiind sensibil proporțională cu pătratele numărului

natural, trebuie comparând o tăiere exploatată de două ori în 20 ani unei alte tăieri care n'ar fi executată de cât în al douăzeciilea an, ca avantajul să rămăe cu totul pentru aceasta din urmă.

În adevăr, dacă socotim cu 10 f. % produsul fie-cărei tăieri decenale și numai cu 4 % interesul cumulat în interval de la cea d'ânteiu până la a doua, vom avea drept preț primit după această tăiere 248 fr., pe când după legile de creștere o singură tăiere operată după 20 de ani va da de 20 ori câte 20, sau 400 fr. Din contră, de vom compara două tăieri succesive de 40 de ani, unei singure tăieri de 80 de ani, vom găsi că, cele două d'ânteiu vor da cu interesul cumulat al prețului uneia din ele în timp de 40 ani, 9280 fr. și o fracțiune, pe când cea din urmă nu va produce de cât 6400 fr.

Exploatarea pădurilor de tăiat, se face tot-d'a-una prin tăieri regulate.

La pădurile tăiate se rezervă un oare-care număr de tufe intacte, și acestea se aleg dintre cele mai frumoase și se spațiază ast-fel în cât capul lor să nu acopere de cât a șeasespre-decea parte a terenului.

Aceste tufe lăsate intacte, se numesc «*vergele groase*».

Ele sunt destinate să proteagă creșterile noi contra arderii soareului, și să arunce semințe care concurează la regenerarea lemnului.

Aceste vergele formează după etatea lor, diverse categorii distincte.

Se numesc *vergele de etate*, acelea cari n'aū de cât etatea tăierii.

Vergele moderne, acelea cari aū două etăți de la tăierea lemnului.

Acest calificativ de *moderne*, se aplică asemenea și la vergelele cari aū trei etăți.

Vergele vechi, acelea cari aū patru etăți, și *coji vechi*, acelea cari trec peste acest timp.

Uniunea regulilor de toate etățile, formează pădurile dese de *tăiat*. Aceste lemne însă, în general, sunt mai mult vătămețoare, de cât utile, și adesea atrage ruina pădurii.

În exploatarea pădurilor de tăiat, se are de scop principal produsele în natură, sau acelea în băni.

În primul cas, se lasă să subsiste arborii pe cât timp ei câștigă în grosime, ori cât de slabă ar fi devenit creșterea lor anuală.

În al doilea rënd, se taie îndată arborii cari nu mai aduc atât venit la sută pe an.

Generalmente, pădurile de tăiat, se esploaează între 100 și 130 de ani, cu toate că sunt amenajamente cari merg până la 200 și chiar la 250 ani.

Cât pentru tăiere, procedurile usate variază după cum e vorba de plantațiunii de aliniere, sau de păduri înalte.

Pentru pădurile de aliniat, fiind-că arborii au fost toți plantați în acelaș timp și au fost supuși la aceleași influențe, ei oter în acelaș moment, aceleași condițiuni, pot dar să fie tăiați toți în acelaș timp.

Pentru pădurile înalte propriu dișe, practica cea mai veche constă în a le tăia prin *grădinit*. Adică luând din diverse părți arbori vătămători sau ajunși la termenul vigorilor și cari n'ar face de cât să piardă dacă ar fi lăsați timp mai lung în picioare.

Astă-di, această metodă, nu mai este de loc aplicată, de cât pentru pădurile de brați și de fag.

În Franția, usul cel mai ordinar este, a tăia pădurea în *bande sau zone*, în care se taie toți arborii, cu excepție câți-va cari poară semințe, și cari se aleg dintre cei mai viguroși, destinați pentru repopulație.

Altă dată, se ridică toți arborii, fără distincțiune, pe urmă se repopulează artificial zona tăiată, aceasta se numește *tăiere plină* sau cu *fintă albă*, sau numai în *alb*.

Metoda germană e tăierea în *cărări*.

După ce s'a interdiș dobitoacelor intrarea în pădure, se taie aproape jumătate arborii, alegând pe aceia cari sunt situați în masele cele mai dese și lăsând în picioare pe cei mai frumoși. Această stare a păduri și unde o semi-lumină pătrunde după tăiere, a făcut să se dea acestei tăieri numele de *întunecoasă*, numindu-se și tăiere de *resemnat*, pentru că resemnatul este scopul ce și propune la această operațiune.

În adevăr, arborii conservați acoper cu semințele lor toată aria tăierii, ast-fel, că după câți-va ani, suprafața păduri e acoperită de o tână ră plantațiune de lemne, așa de dese, ca și un câmp semănat cu trifoiu.

Când aceste lemne au ajuns la o înălțime de 40—50 de centimetri, și când nu mai are necesitate de adăpost, ceea-ce se întâmplă de ordinar peste 6 sau 7 ani de la tăierea întunecoasă, se procede la tăierea *clară*.

În aceasta, nu se taie de cât jumătate din arborii reservați în tăierea precedentă, ca să nu rămăe plantațiunea cea tână ră prea repede privată de umbra care a protegiat-o până atunci și în acelaș timp ca să umple iarăși, locurile care aflându-se

pre mult adăpostite după tăierea întunecoasă, a rămas mai mult sau mai puțin deșearte.

În fine când recrescutul a ajuns înălțimea medie unui metru și a câștigat destulă putere ca să reziste înghețului și arșiței soarelui, atunci se întreprinde *tăierea definitivă*. Această a treia tăiere are loc peste 4 oră 5 ani după tăierea clară.

Timpul cel mai poprice pentru tăierea pădurilor, este după căderea toilor, până la 15 Aprilie.

Bețele se taie cu coasa de lângă pământ de tot fără să cojească și fără să spintence tulpinile, ast-fel că bețele să nu iase din rădăcină mai sus de suprafața pământului de se poate și ca toate nodurile vechi acoperite și cauzate prin tăierile precedente, să nu se mai ivească nici de cum.

Arborii tăiați vor fi lăsați să cadă ast-fel, ca să nu vateme rezervele și să cadă pe partea cum a fost tăiate.

Când taie cine-va lemne din păduri dese, sau din cele plantate cu alee e puțin interesat dacă le taie la cutare sau cutare înălțime, sau într'un mod sau altul.

Valoarea lemnului comparativ cu spesele mai mult sau mai puțin considerabile pentru lucru, este atunci aproape singurul conductor al celui ce exploatează pădurea. Prin urmare, în multe locuri se operează în suprafața solului, în altele din contră, se ridică pământul și se suprimă cele mai înalte rădăcini, ca să desvălească rădăcinile și să nu diminueze în nimic lungimea trunchiului.

Pentru pădurile de lemne de tăiat trebuie luat mai multe precauțiuni, căci succesul recreșterii depinde esențial de modul cum s'a operat tăierea.

Când tulpina ușor acoperită de pământ din prejur poate fi ast-fel protegiată contra efectelor directe ale aerului, vegetațiunea recreșterilor este sensibil mai activă și mai viguroasă.

În fine, când se exploată o pădure prin tăieri în cărare, pentru că fie-care picior de arbore este înconjurat de altoiri tineri pe care nu trebuie să 'i strice tăietorul, se întrebuintează un mod de tăiere particular care se practică în două feluri:

Adesea se face la basa trunchiului cu coasa o tăiere foarte profundă din partea unde voește să cadă arborele, pe urmă se face o a doua tăiere în partea opusă, apoi trăgând cu o funie se aduce arborele la pământ cu încetul.

Altă dată se substituiesc tăierile prin două trăsuri cu fereastră, pe urmă se pune pene în una din aceste, ceea ce face ca să cadă arborele.

După tăiere lemnele sunt tratate în diferite moduri, după întrebuințarea particulară ce voește să facă cu dăsele.

Aceste tăieri dă mai ales lemne de încălđit și cărbuni, ceruri sau cerculețe de bețe, araci și diverse specii de prăjină.

Cât pentru pădurile dese ele dău sau lemne de dulgherie pentru marină mai cu seamă, lemne din cari se fac scânduri, doage pentru banițe, grindă, vergele groase, precum și pentru alte multe diverse obiecte industriale.

Poliție. În rin poliție în materie de păduri și silvicultură sau arta d'a le îmbunătății și conserva spre a le face niște adevărate mijloace de avuție, înțelegem măsurile usitate de personalul silvic pentru stricta pază a regulilor cari contribuesc la menținerea și prosperitatea pădurilor.

Această poliție mai coprinde asemenea personalul specialist prin ajutorul căruia pădurile devin avuții, adică pedepsele aplicate acelor care ar nesocoti legile relative la păduri precum și modul de constatare al delictelor de păduri, numite *delictele silvice*.

Toate aceste atribuțiuni, responsabilități și diverse penalități pentru delinvenții, sunt anume coprinse în codul nostru silvic din 1881 Iunie 19, și care în aceeași vreme se poate considera ca prima piatră fundamentală a legislațiunii noastre silvice.

Personalul silvic. — Acest personal se compune din toți agenții prevăduți de codul silvic făcut la 1881 Iunie 19 care regulează interesele pădurilor noastre și în paza cărora este dată riguroasa aplicare a legii silvice. Acești agenți se numesc agenți silvici, și se compun din următorii:

Inspectori, sub-inspectorii, gardii generali, brigadierii și pădurarii.

Toți aceștia împreună cu toți funcționarii administrativi și cu forța publică compun poliția silvică pentru executarea dispozițiilor întregului cod silvic.

Așa, orice funcționar sau ofițer public va lua cunoștință despre săvârșirea vre-unui delict în pădurile supuse regimului silvic, va fi dator să informeze pe dată pe primarul local, sau în lipsa lui pe agentul silvic dând toate silințele pentru constatarea faptului și descoperirea făptuitorilor. În toate casurile agenții aceștia constatând vr'un delict silvic sunt dator să facă un proces-verbal de constatare și să fie semnat și de partea în încercarea căreia se face, de refuză să iscălească, se face mențiune de acest refuz.

La caz d'a constata un delict silvic chiar în flagrant delict, atunci toate instrumentele, vitele, carele etc. care se vor

găsi la deliquent în momentul prinderii sale asupra faptului, se vor lua și da în paza primarului, luându-se asemeni și lemnele tăiate de deliquent, lucru care constituie corpul delictului.

Dacă pădurarul nu știe carte, el e dator să afirme constatarea sa înaintea primarului, a judecătorului de ocol sau înaintea verii cărui alt agent al forței publice, care e dator să dresseze un proces-verbal coprinzând afirmarea făcută de pădurar.

Judecătorul de ocol poate restitui deliquentului toate obiectele ce i s'a luat cu ocazia prinderii sale asupra faptului, dacă el dă cauțiune solvabilă de plata amenzii și despăgubire civile la care ar fi condamnat.

La cas contrariu toate cele secestrate se vînd pentru a se plăti următoarele: 1) amenziile, 2) cheltuelile de pază și întreținerea vitelor, 3) a despăgubirilor civile.

Lemnele tăiate se restituiesc proprietarului.

Procesele verbale dresate de acești agenți se înaintează tribunalului respectiv spre a judeca pe părți de urgență.

Agenții silvici, în interesul descoperirii adevărului, pot face perchișiții la domiciliul bănușilor, însă numai cu autorizarea judecătorului de ocol respectiv.

Acești agenți asemeni sunt datorii a susține înaintea tribunalelor delictelor silvice.

Tribunalele judecă aceste procese în ultima instanță, dacă amenda la care deliquentul trebuie să fie condamnat nu e mai mare de 300 lei.

Statul prin administrația domeniilor, pentru proprietățile sale, poate să transigă cu partea adversă asupra despăgubirei civile mai înainte însă d'a se da vr'o hotărîre judecătorească.

Amenziile și despăgubirile civile, se esecută conform legii de urmărire, și în casuri scăpate controlului codului silvic se aplică dreptul comun.

Plata arborilor tăiați de deliquenți, se face după felul arborului tăiat. Ast-fel arborii se împart în două clase și fiecare clasă cu preț deosebit.

În prima clasă intră stejari, pină, brađi, moliști, țagi, carpină, ulmă, frasină, arțari, jugastrii, nucă, sorbă, cireși sălbatici și alți arbori fructiferi. Aceștia sunt mai scumpi de cît cei din clasa a doua.

În secunda clasă intră: anini, tei, mesteacănă, plute, plopi, salcie, și toate cele-l'alte specii de arbori cari nu intră în clasa întâia.

Pe lângă această diviziune se mai ia în vedere la condamnările civile și mărima circonferenței lemnului și lungimea sa. Așa s. e.: un stejar cu o circonferență de 10 c. m. și o lungime de un metru e plătit mai scump de cât un lemn tot stejar dar cu o circonferență mai mică și cu o lungime asemeni mai mică.

Pe lângă pădurile ce am văzut, mai sunt încă și alte bunuri cari pot să aparție particularilor sau persoanelor morale, așa sunt :

Bălțile de pescuit, minele, carierile și ateliere insalubre și incomode.

Lucruri cari aparțin particularilor.

Brevet. — Condițiile acordării brevetului.—Privilegiul brevetului.—
Brevet neprivilégiat.

Brevet. — Se știe de toți că, invențiile nu sunt altceva de cât aparițiunea unei idei ori a unui obiect relativ la o necesitate publică, care până la apariție era necunoscută.

Recunoașterea valorii invențiunii, încurajarea activității inventatorului, este pârghia care sprijinește și înboldește civilizațiunea spre viitor.

Brevetul de invențiune dar este recunoașterea în mod formal și cert a calității invențiunii și a activității inventatorului. Este, cu alte vorbe, un certificat privilegiate, care constată faptul pentru care s'a liberat.

Condițiile acordării brevetului. — Brevetul acordat unei persoane ca să fie valabil, se cer următoarele condițiuni :

- 1) *Invenția unui produs industrial.*
- 2) *Invenția unor noi mijloace.*
- 3) *Aplicațiuni noi la mijloace cunoscute, pentru obținerea unui rezultat, sau a unui produs industrial.*

Când una din aceste trei condițiuni există, este loc de a se acorda brevet de invențiune.

Așa dar, se încoronează cu privilegiuri un nou *produs*, un nou *rezultat*, un un *mijloc* oare care.

Prin produs înțelegem un obiect material obținut prin invențiune, și destinat a fi pus în comerț, spre exemplu : un instrument, o mașină.

Prin nou mijloc înțelegem, orî-ce procedeu capabil d'a aduce un rezultat industrial ; spre exemplu : Substituția aerului cald celui rece, ca să activeze combustiuinea.

Aceasta se chiamă un rezultat, ci nu un produs. Prin apli-

cațiunii noi la mijloace cunoscute pentru obținerea unui rezultat său a unui produs industrial înțelegem, o descoperire; odată cunoscută ea aparține domeniului public, și acordarea unui brevet va să ducă, scoaterea invențiunii din proprietatea publică și trecerea ei în cea privată; adică a inventatorului. Așa dar, în cazul de față ca să fie recunoscut de proprietate privată nu e de loc necesar ca elementele descoperirii să fie complectamente noi, fiind destul ca combinația să fie nouă cu toate că ar reuni într'ênsa mijloace deja cunoscute.

Tot ce voește principiul brevetelor și al legii care regulează acest principiu, este *încurajarea activității omenești la proceduri utile, pentru progres și civilizațiune.*

Din cele până aci duse rezultă clar, că brevetul este o proprietate privată pe care o persoană o câștigă prin propria sa activitate și concursul legii.

Tocmai ca să asigure privatului proprietatea brevetului, legea ia sub scutul ei aceste brevete. Așa numai legea are dreptul a recunoaște valoarea sa și importanța invențiunii precum și meritele inventatorului, și de aci prin urmare meritul de a i se acorda ori nu brevetul; și tot legea are puterea de a l' revoca.

Se acordă brevetul unei persoane pentru o lucrare a sa oare-care în urma constituirii unei comisiuni speciale cu însărcinare să analizeze obiectul său mijlocul inventat, și numai după avisul favorabil al acestei comisiuni se acordă brevetul.

Brevetul fiind o proprietate privată, *quid* în cazul de falsificațiune sașu usurpare?

În specie dacă partea care se crede lesată formulează plângere la procuror, el atunci intervine și tribunalele ordinare sunt competente a decide. Dacă plângerea însă nu se face de către nimeni, procurorul de și are în mâna sa acțiunea publică, nu poate cu toate astea să intervie, căci societatea, interesele generale ale ei cari sunt date în paza procurului, nu sunt întru nimic lesate.

Privilegiul brevetului. — Brevetul în natura sa coprinde privilegiu, și acest privilegiu constă într'un drept exclusiv de exploatațiune pe un timp oare-care a foloaselor ce s'ar putea trage diu invențiunea brevetată.

Faptul acordării acestui privilegiu, constată încă odată caracterul de proprietate privată a brevetului.

Și este naturală acordarea acestui privilegiu în persoana inventatorului de a se folosi el pe un timp oare-care de ani, exclusiv de foloasele invențiunii sale; căci acest folos exclusiv

este răsplată activității sale și a serviciilor aduse de el societății care se bucură de foloasele invențiunii, și care mai târziu, după expirarea termenului privilegiat, să primească invențiunea în patrimoniul său.

Brevetul se poate acorda atât după cererea părții adresată ministerului domeniilor, agriculturii, comerțului și industriei, cât și direct de minister inventatorului, fără nici o cerere din partea acestuia.

Când se acordă direct fără să fi mijlocit vr'o cerere, aceasta însemnează atențiunea cea mare ce statul dă mișcării perpetue a progresului omenirii.

Se poate întâmpla ca Statul în loc să acorde acest brevet privilegiat, să cumpere acest drept al inventatorilor, și în acest caz invențiunea intră în patrimoniul Statului.

Se poate ca această cumpărare să se facă de o persoană privată, cumpărătorul atunci are dreptul s'o speculeze invențiunea, așa după cum îl va povățui interesul.

Brevet neprivilegiat. — Prin brevet neprivilegiat înțelegem recunoașterea meritelor inventatorului, fără însă să i se acorde vr'un drept oare-care »supra invenției sale.

Această recunoaștere se face printr'un act al ministerului respectiv.

Sunt asemenea recunoașteri și acelea care se acordă mai cu seamă comercanților sau industriașilor pentru marfa pusă de ei în comerț, în scop d'a-i încuraja ca marfa saŭ industria lor să devie din ce în ce mai bună.

Sunt asemenea brevete cari nu sunt relative nici la invențiunii, nici la încurajarea comerțului saŭ industriei, și fără nici un fel de privilegiu, și care se acordă de suveranii cu țării saŭ cutărei meserii, ca un semn de înaltă solitudine a Șefului Statului către persoana meseriașă.

Cererea acordării acestor brevete se adresează prefectului palatului, care intervine pe lângă suveran și acordă brevetul.

Pentru acordarea celor-l'alte brevete, se adresează la ministerul respectiv, și cererea sa trebuie să fie însoțită de următoarele :

- 1) Descrierea procedeuului care constituie descoperirea.
- 2) Desenul mașinei inventată saŭ a mijloacelor prin ajutorul cărora invențiunea se pune în mișcare.

Toate aceste descrieri nu le ia Statul în răspunderea sa, când liberează brevetul, de aceea este regulat în lege formula acordării brevetului, dicându-se în actul de acordare «fără garantarea guvernului».

Se poate întâmpla ca două persoane să invente același produs.

Ei pot amândoi să fie brevetați, și să se acorde privilegiul invențiunii lor ; o condiție însă se cere aci.

Ca fie-care din ei să fi întrebuințat mijloace cu totul diferite unele de altele.

Deosebirea dar a mijloacelor diverse ce fie-care inventator a usitat pentru invenția produsului lor, face pe fie-care să obție privilegiu.

Când însă ar exista mijloace identice, atunci ar fi o copiere, rămâind a se dovedi cine este copiatorul.

Despre alegeri.

Alegeri parlamentare. — Alegeri județene. — Alegeri comunale. — Condițiunile capacității electorale. — Calitatea de cetățean român. — Drepturi civile și politice. — Cens. — Domiciliu politic. — Prohibițiuni electorale — Liste electorale. — Permanența listelor. — Revizuirea listelor. — Reclamațiuni. — Recurs în Casație. — Inchiderea listelor. — Corp electoral. — Colegiu electoral. — Carte de alegător. — Convocarea Corpului electoral. — Președinția și formarea biuroului. — Funcțiunile președintelui și ale biuroului. — Deschiderea scrutinului votului.

Despre alegeri. — Prin alegeri înțelegem deosebirea între mai multe lucruri sau persoane, preferința dată uneia sau alteia.

Este deliberarea conștiinței unei persoane asupra unui lucru oare-care.

Este rezultatul voinței conștiinței persoanei liberă și ne influențată de nici un element exterior, de cât de propria sa judecată, de propriile sale sentimente de dreptate.

Alegerea, mai este aprobarea, mărturisirea, ce o persoană face de sentimentul său, de deliberarea consecinței și voinței sale.

Alegerile, din punct de vedere al materie de care ne ocupăm, sunt de două feluri: directe și indirecte.

Primele sunt acelea pe cari alegătorul le exercită direct. Secundele sunt acelea pe cari alegătorul le exercită indirect, adică prin mijlocirea altor persoane destinate de alegătorii ca să ia parte la alegeri în locul lor, și cari se numesc delegați.

Atară de acestea, alegerile sunt de mai multe feluri, fiind în parte fie-care din ele supuse la diferite condiții și forme.

Toate aceste condițiuni și forme, în ce privesc alegerile noastre, sunt anume arătate în legea electorală, în virtutea căreia se exercitează drepturile de cetățenie română.

Alegeri parlamentare. — Acestea se pot numi și alegerile propriu *dis politice*, fiind-că sunt alegerile cari se fac pentru compunerea Camerii și a Senatului, sau a *representațiunii naționale*, care pe lângă rolul ce are de putere *legiuitoare*, ea se mai ocupă și cu politica propriu *disă*.

Alegeri județene. — Sunt acelea cari se fac pentru întocmirea consiliilor județene, pentru alegerea membrilor acestor consilii

Alegeri comunale. — Aceste alegeri, privesc direct și exclusiv întocmirea consiliilor comunale, sau alegerea persoanelor cari au a compune consiliile comunale.

Atât alegerile județene, cât și cele comunale, sunt niște alegeri cari într'un mod absolut și exclusiv îmbrățișează niște interese cu totul locale și desbrăcate de orîce caracter politic, pe cîtă vreme cele parlamentare au într'ensele un interes general și d'aci investite cu un caracter politic.

Toate aceste trei feluri de alegeri, adică, parlamentare, județene și comunale, sunt cu toate supuse la aceleași reguli și condițiuni de capacitate electorală, spre a putea o persoană să fie admisă în marele corp electoral.

Condițiuni de capacitate electorală. — Prima condiție, este *etatea*. Adică să fie major, fiind-că la această etate o persoană este presupusă de legiuitor că are toată priceperea distingerii binelui de rău, precum și complecta judecată necesară individului în toate acțiunile sale.

Această etate diferă când este vorba de alegerea membrilor Senatului. Senatorilor se cere să aibă împliniți 40 de ani în locul majorității primită pentru Cameră, comună și județ.

Calitatea de român. — Nu poate fi alegător nici o persoană dacă nu este român.

Calitatea de Român se dobîndește prin naștere, adică să fie născut din părinți Români.

Se mai dobîndește asemenea calitatea de Român și prin naturalizare, numindu-se acest fapt și împămîntenire.

Naturalizarea se acordă numai de representațiunea națională, făcîndu-se o lege anume pentru fie-care naturalizat în parte.

Drepturile civile și politice. — Pe lângă etate și calitatea de Român a unui ales sau alegător, îi se mai cere să se bucure de exercitarea drepturilor civile și politice.

Nu mai exercitarea acestor drepturi completează unei persoane *capacitatea electorală*; și de aci calitatea de cetățean Român.

Censul. — Prin cens se înțelege venitul averii imobiliare

a unei persoane ce trebuie să aibă, ca să poată fi ales orăz alegător și care diferă după colegiul în care voește să voteze.

Acest cens se dovedește prin chitanțele de plata contribuțiilor, liberate de percepător după rolurile cu cotor ce le sunt date de direcția contribuțiilor directe alipită pe lângă ministerul de finanțe.

Domiciliu politic. — În verice circumstanțe și în verice materie este necesar unei persoane să-și aibă un domiciliu stabil și fix, asemenea și în politică. Acest domiciliu este fixarea locului ce legea cere unei persoane unde are a-și exercita drepturile sale politice, adică fixarea colegiului și județului unde voește alegătorul să-și fixeze esecutarea drepturilor sale politice.

Acest domiciliu rămâne absolut la dispoziția alegătorului a și-l fixa acolo unde libera sa voință ar decide, unde interesele sale l'ar sfătui.

Dacă însă un alegător are proprietăți în mai multe județesa și în alte comune de cât acolo unde 'și plătește dările, într'un atare cas este dator a-și alege domiciliul politic, adică locul unde voește a se stabili politicește, spre a-și exercita aceste drepturi.

Această alegere de domiciliu se face prin o declarație scrisă și în termen de trei luni de zile înainte de închiderea listelor provisorii. Această cerere scrisă trebuie să coprină în ea espresa voință a alegătorului ce-și fixează domiciliul politic în cutare localitate, cererea aceasta se face în dublu exemplar, dându-se unul primarului domiciliului de unde își mută domiciliul spre a fi șters din listele electorale locale; și alt exemplar primarului unde voește a se stabili, cerend a fi înscris în listele sale electorale.

Această măsură este luată de lege, ca un alegător să nu fie înscris de cât într'o singură listă a unui singur colegiu; și să nu ia parte la vot de cât într'un singur colegiu.

Alegătorul care ar eși din această regulă, adică care ar fi înscris în mai multe colegiuri, și ar lua parte la vot sa și va încerca să voteze de două ori, sa și de mai multe ori, se va pedepsi de legea electorală cu închisoare și cu amendă.

Această pedeapsă se numește, sancțiunea legii.

Prohibițiuni electorale. — Sunt opriți sa și excluși de a fi înscrși în listele electorale, și prin urmare d'a lua parte la alegeri; persoanele cu următoarele categorii:

- 1) *Cerșetorii*;
- 2) *Interdiși judecătorește*;
- 3) *Declarații falși și nereabilitați*;
- 4) *Servitorii cu simbrie*.

Nu intră în categorie de servitori, următoarele persoane :

- a) *Intendenții* ;
- b) *Ingrijitorii de moșii* ;
- c) *Calfe* ;
- d) *Grămăticii* ;
- e) *Secretarii, și în genere toți angajații caselor de comerț și stabilimentelor industriale.*

5) Cei condamnați pentru crimele și delictele prevăzute la articolele 117 până la 127 inclusiv. De la 138—146 inclusiv. Art. 197 alin. II. Idem 200, 205, 267, 322, 325 și 334 codul penal ;

6) Cei condamnați că țin casă de joc de noroc ;

7) Cei cari țin case de prostituție.

Pe lângă aceste prohibițiuni legea electorală din 1884, dă dreptul de alege, mai admite incompatibilități care declară incapabil pe diferiți funcționari și agenți publici, d'au putea fi ales în unul din Corpurile legiuitoare. Toți aceștia indicați incapabili de mandatar, fiind-că e incompatibilitate între funcțiile lor și mandatul de reprezentant național, sunt anume arătați în art. 27 din legea electorală din 1884.

La acest articol cu incompatibilități, pentru complectarea lui am putea adăoga.

Că toți aceia cari primesc un remunerariu de la Stat, județ, comună, sub verice denumire, precum asemenea și militarii în activitate, să fie declarați incompatibili în calitatea de ales și alegător, și prin urmare toți aceștia să nu figureze pe listele electorale și să nu poată lua parte în alegeri.

Cuvântul este foarte ușor de înțeles : Reprezentantului națiunii i trebuie *independență* ca să poată lucra neinfluențat de cât de conștiința sa.

Remunerarea pentru un serviciu oare-care poate flexibilita pe deputatul funcționar, și votul său dat asupra unei legi, asupra unei chestiuni n'ar mai fi rezultatul liberei sale conștiințe, ci al influențării puterii de la care primește salariu.

Listele electorale. — Nu este destul ca o persoană să unească condițiile capacității electorale spre a fi admis la vot, și trebuie încă să fie înscris în listele electorale, a cărora formare, păstrare și publicare este confiata administrației comunale.

Aceste liste constau în scrierea pe hârtie a tuturilor persoanelor cu dreptul de alegător.

Listele acestea trebuiesc să cuprindă : numele, pronumele, meseria alegătorului.

Asemeni locul și data nașterii sale a împământenirii. Lo-

ul unde își plătește contribuțiile, natura și suma acelor dări, dacă știe a scri, precum și colegiul în care votează.

Permanența listelor. — Listele electorale sunt permanente, adică nu se fac pentru fie-care alegere în parte, ci odată pentru tot-d'a-una. Cei înscriși în liste rămân bine înscriși, neavând necesitate ca la fie-care alegere să justifice calitatea și condițiile sale de capacitate electorală.

Când alegătorul ar pierde calitatea sa electorală, atunci se șterge din liste; și această operație nu se poate face de cât cu ocazia revizuirii listelor.

Revizuirea listelor. — Prin revizuire se înțelege scoaterea din listele electorale a acelor cari și-au pierdut calitatea electorală, ștergerea celor morți, înscrierea acelor cari însușesc calitatea electorală, trecerea dintr'un colegiū în altul etc. Această revizuire asemeni este lăsată în sarcina primarului.

Revizuirea se face odată pe an, de la 1—15 Ianuarie a fiecărui an.

Pentru acest scop se va trimite fiă-cărui consiliū comunal de reședință mai înainte de 1 Ianuarie un exemplar al rolurilor de contribuțiunii, certificat conform cu originalul de către împlinitor și adeverit de consiliul județului.

Consiliile comunale rurale și urbane din județ, sunt datoare a trimite până la 8 Ianuarie listele electorale la consiliul de reședință.

Consiliul comunal de reședință având în vedere rolurile generale ale județului va încheia lista generală și o va publica, ca contestațiile să se facă numai la acest consiliū comunal de reședință, în termenul legal.

Consiliile comunale rurale vor revizui numai listele alegătorilor colegiului al treilea, resolvând tot ele contestațiile privitoare la acest colegiū.

După ce consiliile comunale vor încheia listele, le vor publica la comună, la prefectură și tribunal în prima Duminecă după 15 Ianuarie.

Ele trebuiesc să stea afișiate trei săptămâni, esplicându-se în ele că: Veri-ce cetățian care ar avea reclamațiunii de făcut, să se adreseze la consiliul comunal în termen de trei săptămâni de la data afișerii; însemnându-se în aceeași vreme și ziua espirării acestui termen. Originalul listelor trebuie să fie înscris într'un registru anume, numărutat, șnuruit și sigilat de comună cu semnătura primarului.

Listele electorale revizuite sunt datoare a arăta într'o anume

coloană, motivele pe care se întemeiază ștergerea sa și adăogarea.

Ștergerea numelui alegătorului care a figurat în lista anului precedent precum și respingerea cererii sale de înscriere, trebuie în termen de trei zile de la data afișării listelor să se comunice ștersului împreună cu motivele ștergerii.

Această notificare trebuie să se facă alegătorului chiar și în cazul când se va trece dintr'o listă în alta, arătându-i-se și în acest caz motivele schimbării.

Notificările acestea se fac gratis, prin agenții comunale.

Consiliile comunale mai pot scoate din liste pe aceia a căroră înscriere este anulată de autoritatea judecătorească și pe cei cari își vor fi schimbat domiciliul politic.

Reclamațiuni. — Cu începerea celor trei săptămâni care ia naștere dela data afișării până la șase ore seara a celei din urmă zile, fie-care persoană are dreptul să reclame asupra înscrierilor sa și omisiunelor făcute în listele electorale. Reclamațiile se adresează consiliului comunal.

După ce consiliul va fi hotărât asupra tuturor reclamațiilor ivite, el încheie listele definitive și le publică. Operațiunea aceasta se face după trecerea de trei zile de la expirarea celor trei săptămâni acordate dreptului de reclamare. În aceste trei zile nu se mai primește nici un fel de reclamare.

În primele cinci zile ce urmează, alegătorii nemulțumiți, fie că vor fi figurat ori nu înaintea consiliului comunal, pot pela la tribunalul județului contra hotărârei consiliului comunal.

În ziua expirării acestui termen, tribunalul este dator să afișeze la ușa sălii sale de ședință toate apelurile primite, arătând și ziua când ele au să fie judecate. După trei zile de la această afișare începe să curgă termenul de 15 zile, în limitele căruia urmează a se judeca toate apelurile.

Recurs în Casație. — Cei nemulțumiți pe sentințele tribunalului au dreptul, în termen de zece zile dela pronunțarea hotărârii să facă recurs în Casație.

În ziua expirării acestor zece zile, se vor afișa pe ușa Casației toate recursurile făcute precum și ziua când au să fie judecate.

Casația judecă fără chemarea părților și fără opoziție. Părțile însă pot lua cunoștință de termen și veni la ziua înfățișării să pue concluzii, sau să-și trimită avocați în locul lor.

Recursul suspendă executarea, și procedura este gratuită.

Casația în materie electorală judecă ca înalta curte de justiție, fiind obligată a judeca actele, faptele și tot ce privește fondul unui proces. După hotărârea ei, se ordoană înscrierea în liste.

Inchiderea listelor. — După trecerea celor trei săptămâni ale dreptului de reclamație dacă nu s'a ridicat nimic contestație, atunci listele rămân definitive, și această definitivitate o numește închiderea listelor.

De s'a făcut contestații, atunci listele se modifică conform definitivei judecătii.

În termen de trei zile de la rămânerea listelor definitive, primarii tutulor comunelor sunt datorii a trimite la comuna de reședință o listă scoasă după lista electorală locală, care va cuprinde pe toți alegătorii.

Primarii comunelor de reședință vor publica pentru fie-care colegiū separat câte o listă generală, formată din listele trimise de primarii din județ. Aceste publicații trebuie făcute cel mult în zece zile dela primirea listelor parțiale din județ. Pentru acest scop listele electorale neconținut trebuie puse la dispoziția cetățenilor într'un mod ast-fel ca să poată fie-care lua cea mai perfectă cunoștință de dênsele.

Corp electoral. — Este reuniunea la un loc a tutulor cetățenilor Regatului român, cari însușesc toate condițiile capacității electorale.

Acest corp electoral este împărțit pe județe; ast-fel că fie-care din județele țării cuprind în ele corpul electoral.

Colegiul electoral. Este o fracțiune din marele corp electoral. Corpul electoral pe lângă împărțirea sa pe județe, pentru înlesnirea operațiilor electorale, mai este încă împărțit în mai multe colegiuri:

Actuala lege electorală recunoaște trei colegiuri pentru *Cameră* și două pentru *Senat*, având fie-care colegiū diverse distincțiuni între ele.

Colegiul I de Cameră se compune din toți aceia cari pe lângă că trebuie să întrunească toate condițiile de capacitatea electorală, dar mai trebuie încă să aibă un venit fonciar anual urban sau rural, de 1,200 lei.

Colegiul II de Cameră se compune din toți cu capacitate electorală și cari plătesc Statului o dare anuală directă de verice natură cel puțin 20 lei și au domiciliul sau reședința în orașe.

Sunt scutiți de cens în acest colegiū:

a) Profesiunile libere.

b) Ofițerii în retragere.

c) Pensionarii Statului.

d) Cei ce au absolvit cel puțin învățământul primar.

Toate comunele urbane dintr'un județ formează un singur colegiū cu orașul de reședință.

Colegiul III de Cameră. Din acest colegiū fac parte toți cari nu sunt alegători în cele două de mai sus colegii, și cari plătesc o dare cât de mică către Stat.

Alegătorii acestui colegiū cari au un cens rural de 300 lei în sus și cari știu scri și citi, pot vota după alegerea lor sau direct la orașul de reședință, sau indirect, prin delegat în comunele lor împreună cu alegătorii fără știință de carte și cari n'au censul cerut.

Asemeni votează direct cu dispensă de cens :

Invătătorii satelor și popii.

Cei cari plătesc o arendă anuală de 1,000 lei cel puțin.

Cinci-deci de alegători, aleg un delegat.

Primarul, notarul, perceptorul, șeful de garnisonă și verice alt funcționar public, nu poate fi ales delegat.

Ast-fel dar, acest colegiū alege indirect, adică alegătorii aleg delegații, și delegații pe deputat, pe câtă vreme colegiul întâi și al doilea aleg direct pe deputații lor.

Corpul electoral pentru Senat se împarte în două colegiuri:

Colegiul I de Senat, ce compune din acei alegători cari au un venit anual urban ori rural de cel puțin 2,000 lei.

Sunt dispensați de cens următorii alegători :

a) Foștii și actualii președinți și vice-președinți ai vre uneia din adunările legiuitoare

b) Foștii și actualii deputați și senatori, cari au făcut parte din două legislaturi.

c) Generalii și colonelii și aceia cari au un grad asimilat cu acela de general sau colonel.

d) Foștii și actualii miniștrii sau reprezentanți diplomatici ai țerei.

e) Foștii și actualii membrii sau președinți de Curte, procurori generali pe lângă curțile de apel, președinți, membrii sau procurori la Casație

f) Cei-ce au diplomă de doctor sau licență în orice specialitate și cari vor fi exercitat profesiunea lor în timp de șase ani.

g) Membrii Academiei Române.

Colegiul II de Senat, coprinde pe alegătorii direcți din oraș și din comunele rurale cari au un venit fonciar urban ori rural anual de la 2,000 lei în jos, precum și comersanți și industriași cari plătesc cel puțin o patentă de clasa I sau II.

Sunt dispensați de cens :

a) Aceia cari posed o diplomă de doctor de verice specia-

litate, sau un alt titlu echivalent doctorului, emanat de la școli speciale superioare.

b) Licențiații în drept, litere, filosofie sau științe.

c) Foștii și actualii magistrați, cari au funcționat timp de șase ani.

d) Inginerii, arhitecții, farmaciștii și medicii veterinari cu diplomă.

e) Profesorii școalelor din orașe ale Statului său și școalelor secundare recunoscute de Stat.

f) Pensionarii cari primesc o pensiuă minimum de 1,000 lei anual.

Afară de aceste două colegiuri, corpul electoral pentru Senat mai recunoaște încă un colegiu care se compune din toți profesorii universității, separat cei din București de cei din Iași și pe cari le-am putea numi «*Colegiuri universitare*».

Acești învățați formează un colegiu separat și votează cu totul aparte pe senatorul lor, trimis numai din sinul lor, fără ca cu toate acestea să piardă dreptul de a vota când ar voi în colegiul din care ar face parte.

Legea mai recunoaște asemenea pe diferite persoane, ca membrii de drept ai Senatului, drept pe care-l am numi colegiul privilegiat, căci în toate circumstanțele persoanele ce le vom indica sunt tot-d'a-una membrii ai Senatului, fără să necesiteze vr'o alegere pentru ei.

Aceste persoane sunt:

I. Ereții tronului la etatea de 18 ani și nu poate avea vot deliberativ de cât la etatea de 25 de ani.

II. Mitropoliții și episcopii-eparhioți.

Se ține în seamă bărbatului contribuțiile femeii, și tatălui ale minorilor săi copii, pe tot timpul cât va avea uzufruct.

Proprietarul unui imobil scutit provisoriu de plata impozitului către Stat, poate exercita dreptul de alegător ca și cum ar plăti acel impozit.

Veniturile fondurilor situate în diferite comune și diferite județe, vor fi ținute în seamă pentru complectarea censului cerut de lege.

Carte de alegător, este și un certificat, liberat de administrația comunală unde și exercită alegătorul drepturile sale electorale. Acest certificat se liberează fie-cărui alegător în parte, și numai în puterea acestui act poate să fie admis a și exercita drepturile sale politice. Acest certificat pe care legea îl numește carte de alegător, trebuie în esență să dovedească capacitatea electorală și identitatea alegătorului.

Cartea aceasta trebuie să cuprindă:

Colegiul din care face parte, numele, pronumele, profesia, etatea, semnalmentele fizice, domiciliul, adică județul, comuna, strada și numărul casei alegătorului.

Asemeni trebuie să mai cuprindă aceste cărți, anul, luna, ziua, sigiliul comunei și semnătura primarului său a unui ajutor al său care liberează aceste cărți.

Cărțile acestea se liberează dintr'un registru al primăriei cu matcă.

Primarul său ajutoale sale îndată ce au rămas listele definitive, este dator a trimite fie-cărui alegător din toate colegiurile, câte o carte de alegător constatătoare calității sale electorale.

Alegătorul primind cartea este dator să dea dovadă de primirea sa, care se face prin semnătura alegătorului pe cotorul cărții, care rămâne în registrul primăriei de unde se taie.

Dacă alegătorul nu știe să scrie, se face de agentul comunal mențiune pe cotorul cărții care o aduce, de modul cum s'a dat în primire alegătorului.

Iar dacă alegătorul refuză să primească cartea, atunci agentul comunal însoțit d'un agent polițienesc (comisarul) aceștia încheie un proces-verbal prin care constată refuzul și o lasă în casa alegătorului ce o refuză.

Dacă până în ziua convocării colegiurilor alegătorii nu și-au primit cărțile lor, primarul este dator ca în interval de trei zile să le trimită fie-cărui alegător la domiciliul lor.

Refusând primarul liberarea cărților, atunci alegătorul denunță faptul procurorului și președintelui tribunalului respectiv. Aceștia sunt dator să citeze de urgență înaintea lor pe primar, să dea o hotărîre, condamnând pe primar; hotărîrea ține loc de carte de alegător.

Alegătorul venind la alegere trebuie să aibă la sine cartea de alegător exhibând-o, căci alt-fel nici nu poate intra în sala de alegeri.

Exiberea cărții mai e necesar a o face, căci se poate întâmpla să fie contestată persoana alegătorului, și în atare caz cartea dovedește identitatea alegătorului, făcând a i se deschide ușile adunării colegiului în care are dreptul de a vota.

Biroul are dreptul să verifice contestația, punând pe alegător să scrie înaintea sa spre a se vedea de se potrivește cu semnătura după cartea ce poartă numele său.

Dacă alegătorul nu știe scri, atunci se compară semnalmente din cartea ce el o exhibă spre a vedea de se potrivește cu ale sale.

Biroul e dator să constate prin un proces verbal toate aceste incidente, și să viseze cartea alegătorului contestat.

Convocarea corpului electoral.— Este reuniunea alegătorilor din toate județele pentru a proceda la alegerea Reprezențațiunei-Naționale când ea se face în mod general, și a unei părți numai din acest corp electoral, adică a alegătorilor dintr'un județ sau mai multe, când se face alegeri parțiale.

Convocarea se face prin Decret Regal, după stăruința ministrului de Interne.

Ministrul de Interne comunică aceasta primarilor orașelor de residență care, în înțelegere cu primarii din celelalte comune ale județului, convoacă pe alegători cel puțin cu 21 zile mai înainte de termenul fixat pentru alegere.

Alegerile se fac treptat pe colegiuri.

Iniștințarea de chemare va arăta ziua alegerii, numărul deputaților și senatorilor cari trebuiesc aleși; precum și locurile unde au a se întruni alegătorii.

Acolo unde sunt mai multe birouri electorale, sau mai multe locuri de intrunirea alegătorilor, este și un birou central, și birou central este numai localul primăriei orașului.

Tot asemenea se urmează și pentru delegați, adică pentru aceea cari nu votează direct.

Conaocarea delegaților se face cel puțin cu dece zile mai înainte de ziua hotărâtă pentru alegerea parlamentarilor

Preșidenția și formarea biroului.— Vom începe mai întâi cu birourile electorale pentru alegerea delegaților, care se compune din primarul comunei ca președinte, din două secretari și două scrutatori eșiți la sorț din alegători cu știință de carte, și care se află de față la deschiderea colegiului.

Delegații aleși se intrunesc la residența județului împreună cu alegătorii care votează direct, și procedează la alegerea deputatului.

Terminându-se operația alegerii delegaților, birourile electorale se presidează de judecătorii curților de apel, fără să se escepteze preșidenții acelor curți și primul președinte.

Asemenea presidează și ai tribunalelor, afară de judecătorii de instrucție și procurorii.

Preșidenții birourilor electorale se trag la sorți de primul președintele al Curții și de primul președinte al tribunalului.

Această operație se face în ședință publică, fiind de față și procurorul și încheindu-se proces verbal care să constate acest fapt, arătându-se anume care din judecătorii are să presideze cutare sau cutare colegiu, anume determinat.

Resultatul tragerii la sorți se va comunica cel puțin cu zece zile mai înainte de alegeri, primarului din localitate, numele magistraților căduți la sorț, care au să presideze secțiile electorale.

Biroul dar este compus d'un president luat după cum s'a dis mai sus, din două secretari și două scrutatori trasi la sorț de președinte dintre alegătorii presinți la deschiderea colegiului.

Trei din membrii biroului trebuiesc să fie în permanență presinți la birou în tot timpul alegerii.

Funcțiile președintelui și ale biroului.—Odată biroul format, biroul este deschis și președintele are autoritatea conducerei alegerilor, care țin de la ora 9 de dimineață până la ora 5 p. m. când colegiul se închide.

Colegiul se deschide și se închide numai de președinte. El are poliția adunării de alegere, căruia în acest timp trebuie să i se supue toate autoritățile civile și militare, la toate ordinile ce el vă da când va găsi necesar

Președintele este dator să dreseze procesul verbal constatator a verii-cărei turburări sau reclamări ivită în sala de alegere în tot timpul până la terminarea lor.

El este dator să stampileze plicurile candidaților, dacă ei vor cere.

Acest proces verbal trebuie să fie semnat de birou și de cei presinți de vor voi.

Președintele e dator să primească verii-ce reclamație adresată lui, și să certifice priimirea pe care împreună cu procesul verbal ce a dresat le va pune la un loc cu toate actele de alegere și toate acestsa adunate la un loc va purta titlu de «*Dosurul alegerii colegiului cuture*».

Dosarele acestea de la toate secțiile se trimite secției centrale cu care este datoare să facă recensământul general și în urmă se confirmă primarului respectiv. Acesta îl înaintează ministrului de Interne, care la rându-i le trimite camereii ori senatului spre a decide în consecință.

Când desordinea din sală ar fi mare, președintele cu învoirea biroului poate suspenda pentru $1\frac{1}{2}$ oră ședința.

Președintele asemenea are poliția, și în afară de sala de alegere, în tot coprinsul casei din care face parte sala de alegere, și în tot coprinsul curței acestei săli.

Sosind ora 5 p. m. președintele face să i se cheme alegătorii la vot de mai sunt, de nu mai vine nimeni închide colegiul făcând un proces verbal de terminarea alegerii.

Dacă însă la strigare mai răspund alegători, atunci mai în-

târzie până ce votează și cei care au mai răspuns la chemarea făcută.

Deschiderea scrutinului.— Operația alegerii terminată, colegiul electoral închis, se procedă la deschiderea scrutinului; adică a urnei care coprinde biletele de votare ale alegătorilor. Această deschidere se face de președintele biroului.

Președintele la deschiderea scrutinului numără plicurile cu biletele de votare în ele, le deschide câte unul pe rând înaintea alegătorilor, citește cu voce tare numele înscrise pe ele care se scriu pe două liste ținute de secretari.

Nici o forță armată nu poate intra în sala de alegeri, nici poate staționa împrejurul ei și nici pe strade, căci președintele are dreptul s'o gonească și să o cheme când se simte necesitate de ea.

Președintele după ce constată rezultatul alegerii, proclamă în auzul tutulor rezultatul

După terminarea recensământului general, biurolul întocmește un act pe care îl subscrie, îl legalizează și pe care împreună cu toate lucrările alegerii se înaintează administrației comunale.

Actul biurolului făcut după recensământul general, se înmânează persoanei alese.

Votul. — *Votul este o dorință, o voință întărită prin convingeune, o hotărîre luată din propria voință a unei persoane neinfluențată de nici un element străin, de cât de acele al convingeii sale intime.*

Și fiind-că voința, hotărîrea saū dorința residentă în domeniul *moral* pentru a se realiza, spre a trece în domeniul *real*, primește forme esterioroare, se exprimă prin cuvânt trecend ast-fel în domeniul faptelor, această trecere de la un *necunoscut* la *cunoscut*, numim vot saū votare.

A vota dară este a'și exprima saū a'și declara *propria sa părere, propria sa dorință, propria sa judecată și hotărîre, ci nu a altuia.*

Forma votării se face prin *scrutin secret* în ce privesc pe deputați și senatori.

Forma esterioroară prin care se exprimă votul, prin care se esecută o hotărîre luată de alegători, e un buletin, pe care este tipărit numele acelora cari au să fie aleși. Acest buletin este tipărit în atâtea esemplare câți sunt alegătorii colegiului a căroro alegere se face. Forma acestui buletin este anume arătată în legea electorală din 1884.

Fie-care candidat are buletinul său, și toți sunt datorii mai înainte d'a le pune în circulație, să depune la tribunalul respec-

tiv un model de buletin de vot, cari aũ să serve la alegerea lor, preşedintele tribunalului e dator să dea chitanţă de depunerea buletinului.

Acastă depunere se va face din ziua publicării preşedinţilor de biurouri, până în ajunul alegerii la 6 ore seara.

La această zi şi oră preşedintele sau locuitorul său va încheia la grefa tribunalului un proces verbal constatând că a adăstat până la ziua zi şi oră depunerea buletinelor de vot, arătând de s'a pus şi anume de cine.

La ziua alegerii mai înainte de deschiderea biuroului, candidaţii pot depune buletinele lor la preşedintele biuroului, luând chitanţă de primire de la el.

Fie-care alegător intrând în sala de alegere este dator mai întâiu să dea preşedintelui biuroului cartea sa de alegător, acesta taie un colţ dintr'ênsa şi o restituie alegătorului. După aceasta primeşte de la biuroũ câte un buletin de vot, d'ale fiecãruĩ candidat şi câte un plic. Cu acestea alegătorul trece într'o cameră secretă destinată pentru acest scop, introduce în plic un buletin de vot ce i s'a dat, stringe mai întâiu în patru acest buletin, lipeşte plicul, îl dă preşedintelui care îl depune în urnă.

Plicul trebuie să aibă pe el stampila candidatului şi a preşedintelui biuroului, alt-fel plicurile cari se vor găsi în urmă, nu se deschid la scoaterea lor din urnă; şi se lipsesc la dosarul causei.

Buletinele declarate nule se subscriu de contestatori şi de membrii biuroului, lipindu-se la dosarul alegerii.

AGRICULTURĂ, INDUSTRIE, COMERCIU, FABRICĂ.

Agricultură

Istoricul. — Definiţiune. — Mijloacele necesarii propãşirii agriculturii.

Istoricul. — Origina agriculturii se pierde în anticitatea cea mai profundă, se poate chiar afirma că agricultura e creată odată cu primul om al omenirii. Vechiul testament ne atestă acest adevăr în toate versetele sale.

Patriarhul Avram, cei'alţi potentari dinaintea sa şi cei din urma lui, toţi aũ fost marii agricultori ai acelor timpuri.

Aplicată la noi agricultura, o găsim odată cu origina noastră, şi continuând de a fi, ast-fel că se poate afirma că România e o ţară eminentamente agricolă. Că în fundul pământului nostru rostogolit de activitatea românească, stă toată avuţia României.

Prin coarnele plugului se rostogoleşte pământul şi din ogoarele

sale scoate existența întregii țări, cu toate procedurile cele primitive încă ce întrebăm.

Descendenții ai Divului Traian am rămas credincioși autoului nostru în modul de practicarea agriculturii.

Toate s'au schimbat și prefăcut, întreagă omenirea dacă am crede istoriei, atâta s'a reformat, că aproape este necunoscută. Numai agricultura română este aceeași ca și în trecut.

Dacă am intra să căutăm cauzele înapoerii agriculturii în raport cu a celor-lalte popoare, poate că printre altele am găsi și lipsa noastră d'a simți necesitatea atâtor lucruri, pe cari numai o viață rafinată le poate simți, lucru ce ne lipsește.

Toate lucrurile sunt create de necesitățile simțite de societate.

Trebuința simțită de atâtea lucruri, aduse trebuința ameliorării și perfecționării agriculturii. Această perfecționare sau ameliorare a agriculturii este o consecință a perfecționării plugurilor și a tutor celor-lalte instrumente arătorii.

Îngrijirea pământului în care se aruncă semința productivă, îngrijirea și păstrarea recoltelor, priceperea a le vinde la momente utile, îngrijirea animalelor și îmbunătățirea rasei lor spre a le face mai bune la usagiul agriculturii, se mai cere asemenea imperios o legătură intimă între proprietarul pământului și lucrătorul aceluși pământ, cari la noi sunt locuitori de la sate sau țărani, căci ei sunt *«brațul puternic agricol»*.

Odată, căutând în adîncimea istorică, țăranul la noi avea libertatea sa de acțiune. El putea să lucreze pământul vericărui proprietar unde dînsul găsea că-i era mai bine, fără ca să fi fost de către cineva împiedecat în această libertate a sa.

Din acest fapt se poate vedea încă organizarea politică a României după acele timpuri, cari priveau pe sătenii ca oameni liberi, ca cetățeni cari se puteau bucura de libertatea lor. Tot istoria ne spune că pe acele timpuri în cazuri extraordinare, țăraniii luaă parte la alegerea generalilor.

Mai târziu însă această cetățenie țărănească incetează, și libertatea lor e pierdută. Ei cari avea voe ca de la ei, să se ducă a lucra pe pământul vericărui proprietar, de astă dată sunt legați de pământul pe care se află ședînd cu casa lor, și ei nu se mai puteau nici strămuta pe alt pământ, nici chiar a lucra alt pământ; ast-fel că dînșii erau considerați ca niște accesorii pământului pe cari și aveau casele lor de locit. Foarte rar se întembla ca proprietarul pământului să dea voe săteanului după pământul său să se strămute în altă parte sau să lucreze alt pământ.

Această legătură a țăranului de pământ se numea «*clacă*» și țăranul *clăcaș*, având muncitorul oare-cari mici foloase din partea proprietarului, în schimbul muncii sale.

Mai în urmă această măsură degeneră într-o atâta, încât se simți mare necesitate a se înfrâna oboseala.

Ast-fel la 1830 cu introducerea Regulamentului Organic se stabili oare-cari reguli între proprietar și țăran, dar cari totuși nu putură ajunge la scopul dorit, când la 1843 Mai 15, legiuitorii noștri fură nevoiți a lua noi măsuri.

Anul 1843 stabili următoarele reguli:

Proprietarul era dator să dea țăranului pământ de casă și pământ de lucru pentru hrana sa și a familiei sale.

Muncitorul plătea proprietarului pentru acestea, o dare oare-care numită «*decuiială*» sau «*dijmă*».

La această dijmă se mai adăoga încă câte-va alte mici dări din partea săteanului, spre exemplu: să care cu cheltuiala sa bucatele proprietarului la cutare port al țerei, să lucreze în pădure la facerea de stânjini de lemne, să dea atâtea puî de găină pe an, ouă, lăină, mălai, etc.

Aceste adăose peste dijmă, care se păreau a fi niște neînsemnătoare lucruri, ajunsese mai în urmă un scandal care dură până la 1851, când se stabili următoarele măsuri:

Săteanul cu 4 boi și o vacă avea 5 pogoane izlaz, socotindu-se un pogon de vită.

I se mai da 3 pogoane cositură pentru hrană pe iarnă, tot pentru acele 5 capete de vite. Precum încă trei pogoane arătură pe care le va lucra săteanul, ori însuși, sau prin mijlocirea altora dar numai pentru seama sa, fără a putea închiria altuia.

Săteanului cu două boi și o vacă i se da:

Trei pogoane izlaz, socotindu-se iarăși un pogon de cap de vită.

Idem un pogon și 19 prăjinii de cositură pentru hrană de iarnă, tot pentru aceste trei capete de vite, și trei pogoane de arătură, fără drept a le închiria.

Sătenii cari aveau numai o vacă, pentru hrană li se da:

Un pogon izlaz pentru acea vacă, și 15 prăjinii cositură tot pentru acea vacă. Și trei pogoane arătură, cu prohibițiunea de mai sus.

Toate aceste locuri cerea legea din 1851 să fie anume bine determinate, unde le sunt date.

Pe moșiile unde sunt păduri, proprietarii erau dator să permită sătenilor să ia din uscături, și să taie din crânguri lemnele necesare pentru foc.

Dacă însă sătenii aveau necesitate de pământ mai mult de cât cel dat de lege, cereau proprietarului și se învoiau între ei ca toate părțile contractante, cari contractează ceva între ele, și proprietarul nu putea refuza.

La rëndul lor sătenii pentru tot ce primia de la proprietar aveau următoarele obligațiuni către aceștia.

Să lucreze săteanul proprietarului pe an 22 zile, care erau considerate ca chirie. Acest lucru îl făcea cu vitele sale, primind nutrețul lor de la proprietar.

Cei ce nu aveau vite, lucrau aceste zile cu mâinele. Mai i se da loc de casă și grădină.

Și sprea nu se face un abus din munca acestor zile, legea fixa trei epoce când urma a se face această muncă

Primăvara șapte zile.

Vara opt zile.

Toamna șapte zile.

Asemeni nu putea proprietarul să ia pe toți sătenii o dată la lucru, ci numai jumătate din tot numărul de locuitori, ca să rămâie as'-fel și pentru lucrul lor.

Mai dau sătenii o *dijmă*, adică o a decea parte din fructul pogoanelor de arătură, și a cincea parte din fructul pogoanelor de cositură, transportând toate acestea cu a sa cheltuială la curtea proprietarului.

Proprietarul era dator să dijmuiească imediat ce se aduna fie-care fel de produse și să termine această cel mult în dece zile, ca să rămâie și săteanului timpul necesar pentru stringerea recoltei sale.

În ce privește legăturile săteanului de pământul ce muncea și unde-și avea casa, legea din 1851 permitea săteanului a se duce să lucreze alt pământ la altul unde credea că-î e mai spre folos, însă sub niște condiții atât de severe, în cât era ca și când nu aveau voe. Asemeni și proprietarul avea voe să gonească pe un sătean său pe mai mulți după moșia sa când ar fi voit el.

Această cerere de strămutarea țăranilor pentru muncă pe o altă moșie precum și isgonirea sătenilor de proprietar după moșia sa, nu se putea face veri-când, și numai din cincî în cincî ani, la finele dar unei perioade de cincî ani și sătenii și proprietarii puteau a-și esercita aceste drepturi ale lor.

La 1864 suvenirile de independență civică se deșteaptă în tot Românul, redându-se și săteanului vechia sa cetățenie usurpată de capriciurile timpului trecut.

Statutul de la 1864 al lui Vodă-Cuza printre alte multe bunuri ale sale mai are și pe acestea că deslipește pe sătean de

proprietate, dă și săteanului voință și libertatea activității și individualității sale. Desființează claca, îl face proprietar eternel pe pământul ce l'a găsit muncind la proclamarea Statului, îi dă voie să se ducă să muncească acolo unde va crede că e folosul său fără ca nimeni să-l poată împiedeca, plătind sătenii în bani proprietarului pământul ce li se da, cu termene lungi și în rate.

Quantumul de pământ după statut dat de proprietari sătenilor, este acela pe care s'a găsit muncind la epoca proclamării statutului. Și aci mai adăogăm că 1864 n'a înpropriat pe toată suflarea țărănească, ci numai pe aceia pe cari acea epocă i'a găsit clăcași. Acești săteni spre a putea fi înpropriatarii trebuiau să dovedească că sunt clăcași. Dovada se făcea prin prezentarea unui bilet tipărit de facerea clăcii. Biletul acesta trebuia să fie tipărit, să aibă anul, luna, ziua, și să fie iscălit de acela în folosul căruia se făcea claca, sau de reprezentantul acestuia.

Definițiune. — Ca să răspundem unei chestiuni atât de importantă, nu cred alt mijloc mai nemerit, de cât a lăsa pe specialiști să vorbească.

Ast-fel specialiștii dic că *agricultura e cunoștința care unește cultura plantelor și a animalelor, în scop de a produce plante și animale întrebuințând cele mai mici mijloace spre a da cel mai mare câștig posibil, tot-d'a-una însă constant.*

Cu alte vorbe, prin agricultură învățăm cultivarea plantelor și a animalelor necesarii vieții noastre prin întrebuințarea de mici cheltueli și câștiguri mari.

Mijloacele necesarii propășirii agriculturii. — Mai înainte d'a intra să vedem cari să fie aceste mijloace de prosperitate agricolă, am putea resumând aceste mijloace să dicem că *«este o activitate intelectuală și materială neobosită»*.

O parte numai din aceste varii și multiple mijloace agricole, enumeră specialiștii pe următoarele mai cu seamă :

1) *Pământul*, care reprezintă pe mama plantelor. El este obiectul care ocupă brațele omului și forța animalelor.

2) *Capitalul sunător*, care permite agriculturii d'a pune în mișcare activitatea productivă.

Pentru a ajunge la acest scop este necesar concursul a mai multor științe, cari se divid în două clase.

Prima clasă se numește *știința principală agricolă* și care coprinde următoarele :

a) *Agricultura propriu disă*; b) *Silvicultura*; c) *Zootehnia*; d) *Economia rurală*; b) *Contabilitatea*.

Secunda clasă se numește, *știința auxiliară*, și coprinde următoarele :

a) *Zoologia*, b) *botanica*, c) *mineralogia*, d) *geografia*, e) *geozia*, f) *fisica*, g) *chimia*, h) *anatomia*, i) *fisiologia*, j) *patologia*, k) *terapia*, l) *agronomia propriu dis*. Această din urmă știință la rîndul său se ocupă și cu *agrologia* și *titotehnia*.

Cea d'ânteiu dintr'acestea este știința pămîntului, și cea de a doua a plantelor.

Nu putem intra în amănuntele tutulor celor enunciate mai sus, căci nu avem de scop a face un curs special de agricultură, ci ajutat de specialiști să afirmăm că agricultura e arta îmbogățirii cu capitaluri mici și cu câștiguri mari, utilizate aceste capi aluri cu pricepere și activitate. Arătând asemenea că agricultura face parte din buna stare morală și materială a cetățeanului de care administrația trebuie să se îngrijească.

Din toate cele până aci espuse, mai putem adăoga că: *Agricultura este un ansamblu de arte variate, pentru realizarea unei singure arte, aceea numită: arta manufacturală*. Ast-fel că nu este exploatație rurală care să nu fie în realitate o manufactură de produse diverse.

Un economist vorbind despre acest punct dice că, cultivatorii sunt aceia cari au mai multă necesitate d'a reuni cunoștințele cele mai numeroase și mai variate spre a combina cele mai multe idei și noțiuni, în întrebuițarea facultăților lor productive.

Legiuitorul nostru s'a gândit încă și el la acest progrês al agriculturii, lucrând în consecință pentru a ei desvoltare, creându-se diferite legi, toate în scopul a asigura succesul desvoltării agriculturii.

Așa la 1881, Iunie 8, s'a creat o lege care a înființat casele de credit agricol în activitate adi, și cari sunt create pentru a ajuta bănește agricultura, mai cu seamă pe săteanul fără mijloace.

La 1882, Maiu 13, s'a creat legea tocmelelor agricole, sau convențiile agricole; care stabilește raporturile dintre proprietar și agricultor.

La 1882, Iunie 25, s'a făcut legea concursurilor agricole și industriale, menită a stimula activitatea agricolă și d'aci propășirea sa.

I n d u s t r i e

Etimologia. — **Definiția.** — **Diviziunea industriei.**

Etimologia. — Vorba industrie vine de la adverbul latin, *inde* care însemnează *d'acolo*, din acest loc, din, și verbul *struo*, *is*, care înseamnă a *clădi*, a *zidi*, a *construi* etc.

Din combinația acestor două cuvinte, s'a născut cuvântul industrie.

Adică din acel loc ori din acel obiect, mâna omului unită cu inteligența sa poate a 'și construi cutare saŭ cutare lucru, care poate să-i fie de folos.

De aci se poate dice că industria este o îndemănare a unei persoane, a face un lucru oare-care.

Definiție. — Din espusele până aci se poate susține că industria este știința prin care omul 'și apropiază pentru trebuințele sale materiale primitive ce pământul i le oferă, și din cari prin mintea și activitatea sa să-și creeze tóte acele lucruri satisfăcătoare necesităților sale.

Ca consecință a muncii omului unită cu inteligența sa de a da produselor pământului calitatea d'a satisface necesitățile sale, 'și-a luat și lucrarea sa diferite numiri.

Așa avem : Industria română, francesă, engleză, italiană etc. și din aceste diferite feluri de industrii, unii cer *tacsarea industriei*, *protegierea industriei*, *libertatea industriei*.

Din toate acestea rămâne constant că industria este rezultatul activității omului în crearea lucrurilor necesarii existenței lui, de unde industria într'un singur cuvânt i se poate dice că este *fica necesităților omului*.

De și aci nu facem un curs de economie politică, dar principiile generale ale științei care face obiectul acestei lucrări, fiind intim legată de economia politică, putem dice industrie, din punctul de vedere al economiei politice, că este *un ansamblu de operațiuni cari contribuiesc la producțiunea bogățiilor agricole, comerciale și manufacturale*.

Tot în economia politică, în usagiul vulgar, prin industrie se înțelege *toate profesiunile mecanice saŭ mercantine, toate meseriile ce exercită oamenii pentru a putea trăi*.

Diviziunea industriei. — Pe lângă deosebitele numiri ce am vădut date industriei, ea mai primește și următoarele diviziuni.

I. *Industrie agricolă saŭ agricultură.*

II. *Industrie manufacturieră, saŭ industrie propriu disă.*

III. *Industrie comercială saŭ comerț.*

I. Industrie agricolă sau agricultură. — Aceasta cuprinde în ea toate lucrările cari au de scop producerea primelor materii ce formează pământul. S'au mai bine toate lucrările cari au de scop cucerirea bogățiilor din cele trei regiuni ale naturei. Prin urmare industria agricolă îmbrățișează nu numai atracțiunea tuturor produselor ce poate da pământul dar încă și altele s. e., vânătoarea, pescuitul etc.

II. Industrie manufacturieră, sau industrie propriu-disă. — Cu toate astea, lucrurile produse de industria agricolă, rar sunt proprii a satisface imediat necesitățile noastre.

De am trece în revistă rezultatele acestei industrii, recunoaștem numai de cât că lucrarea sa se mărginește a culege produsele brute, așa s. ex., grâu, porumb, orz, ovéz, cinepă și alte produse ale pământului, exclusiv pentru necesitățile omului și furagiū pentru animale

Acestea nu sunt susceptibile a fi consumate astfel cum le estrage agricultura din sênul pământului

O altă operațiune dar, după estragerea lor din pământ, se oferă a își lua sarcina, a le apropria diferitelor noastre trebuințe. Această operație este industria manufacturieră, sau industria propriu disă.

Această industrie, prin procedurī fără număr, a căroră unire la un loc constituie *artele și meseriile*, și a căroră descriere depinde de știința numită «*Tehnologie*», atinge scopul ca produsele pământului să le putem usita imediat.

Cu alte vorbe, industria manufacturieră, are de scop a da producțiunelor brute, utilitatea pe care n'o avea mai înainte.

III. Industrie comercială, sau comerciū. — Sunt produse cari de și au utilitatea necesară a putea satisface trebuințele noastre imediat, și fără intervenția altor mijloace, s. ex., torsul pânzei în casă de femeī, pentru necesitățile menagiului casei sale.

Această femeie, lucrând în casa sa și pentru sine, dând producțiunei brute estrasă din sênul pământului forma d'a putea fi utilizată prin munca mâinilor sale, ea este o fabricantă tot atât de mare ca și veri-ce altă fabrică.

Produsele acestea ânsă, agricole sau industriale, nu se pot tot-d'a-una consuma totalmente pe loc, au necesitate prin urmare a fi transportate în alte locuri, pe alte piețe.

Aci dar, inte vine o altă industrie, care înlesnește trecerea după casuri din mâinele producătorilor agricoli în mâinele manufacturierilor, și apoi de la aceștia, în mâinele consumatorilor.

Această trecere din mână în mână, până ce producția ajunge la consumatori, se numește industrie comercială.

De aci, comericiul este mijlocul d'a transporta produciunea pământului de la un loc la altul, după ce s'a făcut bună de întrebuințat cu intenție de a trage un profit, de a câștiga ceva din această operațiune.

Resumând cele trei industrii, se poate dice fie-căreia următoarele :

Industria agricolă este creatricea bogății, extrasă din sênul pământului.

Industria manufacturieră, prin faptul că dă materiilor primitive sau materii brute o formă, care le face imediat bune de întrebuințat, se numește în aceeași vreme și *industrie transformatrice*.

Industria comercială, adăogând materiilor primitive și produselor manufacturale, operația transportului de la un loc la altul, adăogându-se prin acest fapt și crescământul, valoarea lucrului, face a se numi această industrie, «*industrie translocatrice*».

La această transportare, de la un loc la altul a materiei brute, nu face nici o modificare acestei materii, ci numai mijlocește transportul ei.

Sunt învățeții ai economiei politice, cari dau altă divisiune industriei.

Așa, sunt unii cari iaă din industria agricolă vênat, pescuit și animale, și fac din toate acestea un singur grup, numit, *industrie extractivă*.

La industria comercială, asemenea ei disting două funcțiuni, fiind asemenea și în practică bine distincte.

Prima funcțiune, constă în deplasarea transportului produselor agricole, sau manufacturiere, ca să le facă a ajunge la locul unde trebuiesc să fie consumate :

Aceasta se numește *industrie de transport*. Secunda funcție, constă în singura operație a schimbului produselor între ele, numindu-se acesta *comericiu propriu dis*, la care se mai adaogă și următoarele condiții :

Ca comericiul să se facă ca o profesie obicinuită, și al doilea, cu intenție de a câștiga.

Adică să tragă un folos din schimbul valorilor, făcut în mod obicinuit.

Toate aceste divizii ale industriei, se pot reduce la trei.

I. Artele cari aă de obiect pe omul fisic.

II. Artele cari aă de obiect, pe omul intelectual și moral.

III. Artele cari aă de obiect, regulamentul relațiilor sociale între oameni, așa s. ex., funcțiile proprii ale guvernului și administrațiunea.

Ca fie-care din aceste toate feluri de industrii să poată merge înainte, dând fructele pentru care sunt destinate, trebuie fie-care din ele să 'și aibă templele lor, să 'și aibă preoții cultului lor.

Aceste temple sunt școalele, și preoții sunt profesorii, specialiști.

Așa, pentru agricultură, sunt necesarii fermele și școli agricole, în fie-care județ.

Mai mult încă, fie-care învățator, să fie obligat a preda copiilor elemente de agricultură. Și peste toate aceste forme și școli agricole, să fie alipită pe lângă universitate, o facultate de agricultură, ca curs superior al principiilor învățate în ferme și în școalele agricole.

Acest curs superior de agricultură, coprinde atât teoria cât și practica agricolă, familiarisând pe studenți cu pricipiile administrațiunei reale.

Lecțiile teoretice coprind toate acele materii pe cari le-am arătat mai sus, vorbind de agricultură.

Lecțiile practicei sunt aplicarea principiilor pe teren, pentru care sfârșit, aceste școli trebuie să aibă pământul lor propriu pentru lucru.

Industria comercială, are școli publice sau private. Primele sunt susținute de Stat sau de comună.

Școalele acestea au de scop a produce ingineri civili, șefi de fabrici, directori de uzine, mecanici, arhitecți civili, metalurgiști, lucrări grafice, turnători, fierari, justagii, lăcătușerie, lemnărie, țesătorie, ș. a., de la pâna cea mai ordinară pâna la dantela cea mai fină și mai elegantă.

Comerțul pe lângă școalele sale elementarii și în care un se pot învăța de cât elementele indispensabile, apoi trebuie încă să aibă școli superioare care să producă comersanți, bancheri și funcționari superiori comerciali.

Materiile necesare comerțului sunt: limbele străine, istoria, geografia, matematica, fizica, chimia, mecanica aplicată, studiul materiilor primitive, cunoștința mărfurilor, dreptul comercial și maritim, economia politică.

Comerțiu

Definiție. — Legământul între agricultură, industrie și comerțiu. —
Balanța comerțului. — Restricțiuni aduse comerțului.

Definiție. — Numele de comerțiu pare a veni de la cuvântul latin «*Cum*», care însemnează *cu*, și din cuvântul «*Merx*»

care însemnează *marfă*. Combinând aceste două cuvinte *cu* și *marfă* va se zică schimbul mărfurilor între ele, sau schimbul unei valori pe altă valoare.

Persoanele date comerziului, se divid în două clase: Comercianți *en gros* și *en detail*.

Generalmente vorbind, comerziul unei națiuni este *cumpărarea, transportarea*, schimbul produselor ei indigene cu cele străine, naturale și industriale.

De aci avem comerziul interior, adică schimbul produselor între ele chiar în interiorul țerei.

Comerziul exterior, este acela care se face cu statele străine.

Ca consecință a acestei diviziuni, avem comerziul produselor străine aduse în țară. Comerziul de esportare este, transportul produselor, spre a se vinde afară din țară.

Legământul între agricultură, industrie și comerziu.— Pretutendeni găsim aceste trei lucruri legate între ele și formând o trinitate, putându-se chiar dice că ele formează una și singură știință, și cu toate astea ele sunt separate între ele. Ast-fel că aparenta confuziune nu vine de cât din cauza concursului ce 'și dau între ele spre a se susține la înălțimea chemării lor, d'a satisface necesitățile pentru care sunt create,

Căci, în adevăr, ce ar face agricultura cu produsele sale, de n'ar veni industria să le facă bune de utilizat? Și cu toată reușita industriei, ce ar deveni produsele care nu s'ar consuma pe loc, de n'ar fi comerziul spre a le transporta în alte locuri unde ar avea căutarea; înlesnind schimbul între producător și consumator?

Faptul comerziului de a duce produsele de la un loc la altul îi poate da încă, titlul de «*agent al civilizațiunii omenirei*» puind pe diferiți membrii ai societății în relațiuni între ei cu vecinii lor, mărind și perfecționând în aceeași vreme produsele lor, care trag după ele și mărirea capitalurilor.

Pe lângă acestea, comerziul îndulcește moravurile, leagă amicie între diferiți membri ai aceleiași societăți, precum și între diferitele popoare, putându-se prin urmare dice comerziului fără nici o lingușire, că este *Busola civilizațiunii*.

Balanța Comerziului.—Balanța comerziului e mijlocul de a arăta diferența care există între valoarea de esportare a unei țări și a valorii de importare a aceleiași țări.

Să dice că *balanța e favorabilă*, când valoarea de esportare întrece pe cea de importare.

Balanța e defavorabilă când valoarea de importare întrece pe cea de esportare.

Restricțiunii aduse comerțului.—Toate lucrurile pe lume să ajută între ele, ca să poată trăi și prospera.

Oamenii încă nu pot trăi de cât prin concursul reciproc ce 'și dau.

Lucrurile existente în natură încă au nevoie de ajutor, pentru a avea viață.

Ca toate lucrurile dară și comerțul trebuie ajutat ca să poată realiza înalta sa chemare, de agent civilisator.

Acest ajutor dat comerțului se numește restricțiunii comerciale.

Aceste restricțiuni constau, ca comerțul interior al unui stat să se bucure d'o absolută libertate, pe când cel exterior se fie cât se poate de limitat.

Limitarea comerțului exterior se operează generalmente, sau interdicând importarea obiectelor străine, sau esportarea a deosebitelor produse naționale, ori supunând importarea a deosebitelor produse străine la taxe vamale foarte ridicate

Acest fapt are de efect să ridice artificialmente prețul acestor din urmă, cea ce face pe consumator să cumpere de preferință produsele indigene similare.

Cea d'ânteu din această măsură se numește «*Prohibițiune*» și cea de adoua «*Protecțiune*».

Fabrică. — Manufactură. Necesitatea existenței fabricelor

Fabrică.—Fabrica este stabilimentul în care se realizează industria Este stabilimentul în care materia brută estrasă din pământ, îi se dă o formă și calitatea d'a putea fi utilizată imediat. Fabricile dar sunt mijloacele care dau viață și realitate manufacturii în aceeași vreme. Așa avem manufacturi de stofe de lână, de mătase, de pălării, fierării, olării etc.

Acestea toate nu sunt decât produsele solului, fabricate de mâna omului, care mai târziu prin civilizație și înmulțirea necesităților, brațele devenind insuficiente, fură înlocuite sau se adăuseră pe lângă ele *mașinele*.

Manufactură.—Din cele espuse, manufactura e produsul mâinilor omului.

Produsele brute extrase din sinul pământului care nu se pot utiliza pe dată, prin concursul mâinilor omului câștigând această calitate, faptul acestei operațiuni dă actului în sine titlul de manufactură.

Dintr'acestea rezultă o mare afinitate între fabrică și manufactură, și cu toate astea se deosebesc între ele.

Cuvântul fabrică se înverțește mai mult asupra obiectelor

care nu cer un număr mare de instrumente sau un vast stabiliment, spre a le transforma în o producție oare-care.

Cuvântul manufactură se aplică asupra acelor obiecte, a căror fabricare nu se poate face de cât p' o scară mare și prin ajutorul unor mari capitaluri.

Fabrica se reduce specialmente, la confecționarea obiectelor.

Manufactura, la punerea obiectului în circulație, participând în acest sens și din comerț, fiind-că pune obiectele la dispoziția consumatorului prin schimbul între ele, sau pe un preț oare-care.

Femeea la țară care în modesta-î casă scarmână lână, orî lucrează în, sau îl deapănă, îl toarce, apoi țese în antideluvianu-î răsboiul făcând pânza necesară familiei sale, încă e o fabricantă, și micuța-î casă o fabrică.

Voind însă să facă o cantitate mai mare de pânză ast-fel că modestele-î instrumente să-î fie insuficiente pentru satisfacerea necesităților ce simte, atunci femeea ar deveni nu numai o mare fabricantă, dară și o manufacturieră.

Necesitatea existenței fabricelor. — Din spusele până aci, se vede în mod indubitabil că, fabricele sunt d' o absolută necesitate.

Ele sunt culcușul civilizațiunei și adăpostul independenței individului și a avuții.

Următorul exemplu ne va convinge cu prisos, de acest adevăr.

Marele *Edison*, în fabrica sa de electricitate și petrece timpul aprofundându-se în cugetările bine-făcătoarei civilizațiunii, la care el lucrează cu sutele sale de ființe omenești, cari se adăpostesc în fabrica sa, lucrând pentru câștigul existenței lor.

Reporterul jurnalului american «*Newyork-Herald*», atras de sgomotul ce Edison făcea prin lampa sa electrică, numită «*Lampa-Edison*», s' a dus și el la sgomotoasa localitate numită «*Menlo-Park*».

Această mică localitate, dice numitul jurnal, este în satul Newzersey, la două-zeci mile departe de Newyork.

Treci fluviul Hudson pe una din marele plute, cu vaporul Fersyboots care leagă orașul cu garile diferitelor drumuri de fer ale lui Newyersey.

Te urci în trenul Pensylvaniî, și peste o jumătate de oră ești la Menlo-Park.

Acesta este un sat format de curând.

El se compune, afară de atelierele și locuințele lui Edison, din vr' o duzină de case.

Lui Edison îi place foarte mult liniștea și singurătatea pe care pare a o fi câștigat la Menlo-Park.

Această depărtare ânsă de oraș, nu a putut opri pe curioșii a năvăli la Menlo-Park, de îndată ce au aflat că ușile laboratorului lui Edison s'au deschis publicului.

Compania drumului de fer, ținând compt de această afluență, a organizat pe dată trenuri suplimentarii.

Sosind la Menlo-Park, ȳice reporterul, vȳdui pe toată lumea venind la Edison. Mȳ iaă dupȳ mulțime, și dupȳ cinci minute mȳ aflaiă pe o mică colină, ale căror coaste sunt în parte ocupate d'o îngrăditură și d'o grămădire de clădiri în paente.

Instalațiunea științifică și industrială a inventatorului se compune din două mari ateliere, un laboratoriu și un mic bastiment de cărămidă, unde se află biurourile.

Edison, saă mai bine compania care îl comanditează, utilizează una sută de lucrători.

Pentru aceasta este stabilit o administrație în etagiul de jos, în etagiul de d'asupra se află biblioteca, care servă și drept sală de primire.

Edison este un om înalt, cu figura palidă, fără barbă, ceea ce face ca slăbiciunea sa să fie și mai mult vȳdută.

Ochiii săi vii și adincii, sub niște sprâncene, sub o formă de arcade, dă inventatorului Edison o prezentare plăcută, cu toată slăbiciunea feței sale.

Adesea-orii Edison și petrece nopțile fără a dormi, urmărind vr'o descoperire importantă.

Biblioteca sa este legată prin un telefon, cu o casă particulară pe coasta opusă dealului, acolo locuște familia neobositului Edison.

Laboratoriul în care se face experiențe, noei lumii electrice, este împodobit cu un lustru cu opt lumini.

Aci reporterul incepe a descri lampa Edison, în chipul următor :

La fie-care din opt becuri, este lipită o bulă de sticlă, mărimea unui ou.

În interiorul bulei este un fir incandescent, sub formă de potcoavă, produce o lumină albă și dulce, d'o strălucire egală cu aceea a gazului.

Fie-care din aceste mici aparate, ard două-zeci de ȳile fără întrerupere, ceea-ce represintă iluminatul obișnuit al unei familii în timp de șase luni, socotit a șase ore pe ȳi.

Firul incandescentii, care servă de arȳător, este o mică bucată de carton subțire, bristol carbonat.

Resultatele acestui bristol-carbonat, au fost din cele mai strălucite, de sigur, fiind-că acest carton fiind compus din sdrențe și de Kaulin, produsul carbonisațiunei este și fibros, și vitrificat.

Se taie cartonul în bucățele forma potcoavei, d'un polis și jumătate de metru, le închide într'o cutie de fier, pe care o încălzește până ce se roșește și se albește.

După două-zeci de minute fie care bucată de bristol redusă cu a treia parte prin acțiunea focului, se prezintă sub aspectul unui negru încovoiat, foarte fragil.

Ambele extremități ale potcoavei sunt atunci legate cu niște fire de platin, d'un police de lungi, aceasta este preparațiunea ardătorului.

O bulă de sticlă, deschisă numai în partea de sus, este pusă în contact prin extremitatea inferioară, care e închisă cu flacăra unei lămpi cu spirt de vin.

În momentul când sticla începe a se topi, lucrătorul confundă cele două fire care leagă potcoava, ast-fel că firele rămân închise, și ardătorul rămâne singur în interiorul bulei. Apoi se face gol în această bulă, prin estemitatea superioară ce este deschisă.

Edison usitează pentru acest scop, o mașină pneumatică sistem Geisler, prin care golul se obține în două-zei minute. După aceasta închide orificiul superior al lămpi, și aparatul este terminat. Terminând reporterul cu descrierea aparatului, conchide:

Satul Menlo-Park, încă de la începutul vizitelor ce a primit, a devenit un oraș, și suplimentarul drum de fer făcut circumstanțial, numai să aducă pe curioși s'a stabilit un drum de fer regulat, care leagă Menlo-Park, cu toată America și cu toată lumea trimițând peste tot lumina sa electrică.

Descrierea satului Menlo-Park, a figurei învățatului Edison, a lămpei sale electrice, a câștigului obținut de acest sat, în urma invenției lămpei-Edison, afirmă în mod indubital, marele serviciu ce fabricile industriale aduc omenirii.

Lipsește cu deosebire la noi atari stabilimente, cari le putem numi *altarele cultului libertății, unde trândăvia este strivită de activitatea și slugăritul de independență.*

Fabrici, industrii, comerț, acestea sunt elementele de viață ale libertății și independenței unui popul.

CAP. VII

Despre finanțe sau deosebitele feluri de achizițiuni

Istoricul. — Finanțe sau deosebitele feluri de achizițiuni. — Impozite. — Impozite directe. — Impozite indirecte. — Despre percepție. — Despre credite. — Datoria publică.

I. Istoricul. — Vorbind despre istoricul finanțelor la noi, nu avem a dice alt-ceva, de cât a arăta starea finanțelor noastre înaintea anului 1860, de când ele a început a avea o soartă mai regulată.

Imprumutăm aceste noțiuni istorice de la Regulamentul Organic, care să pretinde a fi pus cel d'ânteu o barieră marei desordine financiare la noi, despre cari iată în ce mod le descrie vechea legiuire:

«Intocmirea cârmuirii finanelor urmată până acum este atât de incurcată, dice Regulamentul Organic, privindu-se orî după mulțimea dăjdiilor, orî după chipul împărțirii și stringerii lor, sau după felurimea dărilor ce se lua din vîndarea huzmeturilor și a rusmeturilor în folosul unor dregători a deosebitelor aședări publice și a multor obraze privilegiate prin hrisoave și alte documente Domnești, în cât de multe orî s'aŭ pricinuit întru aceasta numai abusuri și nesuferite nedreptăți; ci încă o simțitoare scîdere a veniturilor Statului:

Drept aceea, comitetul chemat fiind a aședa temeiurile noului Regulament care trebuie să cârmuiască de ađi înainte în Principat, a socotit de datoria sa să întrebuițeze pentru finanțe rinduiala următoare:

Această rinduială constă în ficsarea felurilor de contribuțiuni și quantumul lor.

Numirea acestor contribuțiuni după vechea legiuire, erau tot directe și indirecte.

Contribuțiunile directe erau:

1) Dajdia personală sau dajdia pe cap (*stab*) asupra tuturilor sătenilor, industriașilor, meseriașilor, comercianților și muncitorilor, în sumă de 30 lei pe an de cap.

2) Capitația asupra țiganilor¹⁾ Statului, dividați în două

¹⁾ La 1818, toți țiganii din toată țara cari ađi compun Statul Român s'aŭ emancipat, declarându-se liberi de sub veri-ce putere tutelară asupra lor ce era până la 1848. Înainte de revoluția de la 1848 țiganii erau considerați de lege chiar ca sclavi, și proprietatea persoanei sub care se aflau, avînd drept a dispune de ei prin vîndare, donație, testament, sau veri-cum alt-fel credea necesariu. Ca toate persoanele private, și Statul

categoriilor; erau *țigani aurari* cari plăteau 50 lei pe an de cap, și cei-l'alți câte 30 lei pe an de cap.

3) Dajdia pe orânduieala *mazililor* câte lei 45 de cap pe an.

4) Patentele plătite numai de neguțători, care erau împărțite în trei clase:

Clasa I, erau negustorii cari aveau dreptul să negustorească cu ardicata și amănuntul în țară și în străinătate, și cari plăteau o patentă de 240 lei pe an.

Clasa II, Negustorii cari negustoreau cu ardicata și amănuntul numai în țară, și cari plăteau o patentă de 120 lei pe an.

Clasa III, erau aceia cari neguțătoreau numai cu amănuntul în țară având prăvălia în orașiu; și cari plăteau pe an 60 lei.

5) Oeritul și văcăritul străinilor, pentru dobitoacele cu care veneau în țară spre pășunat.

6) Parte din veniturile avariilor nemișcătoare a Mitropoliei, episcopatelor și a tuturilor monastirilor.

7) Darea diplomelor de boerii și înălțarea în graduri boerești ¹⁾.

8) Plata pentru scoaterea peste hotar a boilor și a vacilor Contribuțiunii indirecte.

1) Vămile;

2) Ocnele de sare.

3) Pescăritul orașelor de Dunăre și ancorarea corăbiilor.

Toate aceste dări și pe atunci se plăteau pe trimistru, se strungeau de niște funcționari numiți *părcălabi*, astăzi *perceptorii*.

Acești *părcălabi* aveau drept de a lucra într'un cerc de loc care ținea loc circumscripțiilor de ađi, numite *plăși*, și în una din plăși intra și capitala, neavând serviciul său propriu ca ađi de strângerea impozitelor.

Părcălabii erau aleși de contribuabilii plășii unde aveau a funcționa, și garanția acestor *părcălabi* era răspunderea solidară a contribuabililor ce l'au ales.

Părcălabul avea o condică ce-î era dată de visterie, iscălită de marele vistier și sigilată cu sigiliul său, în care trecea banii ce încasa, și din care libera recipisa de descărcare contribuabililor sau birnicilor.

avea țigani săi, și cari compunea unul din veniturile sale trecute în budget. Țigani aurari se numeau ast-fel de la ocupația lor, căci se ocupau cu găsirea aurului pe diferitele ape ale țării, fără să caute în munți; ci numai ce puteau pescui prin apele râurilor, și de aceea aceștia plăteau mai mult ca cel-l'alți țigani.

) Ađi boeriile sunt înlocuite cu decorațiile militare și civile.

La fie-care trimestru pârçălabul trebuia să ducă la sub-cârmuire birurile încasate, sub-cârmuitorul le înainta pe dată la cârmuire și acesta la visterie, dând între ei acte de descărcare prin iscălirea în registru prin care se primia banii.

Dacă trecea trei zile de la împlinirea trimestrului, și pârçălabul nu înainta banii, sub-cârmuitorul trimetea un dorobanț de-l esecuta să ducă banii.

Dacă birnicul se opunea asemenea să-și plătească birul, pârçălabul trimetea un dorobanț ¹⁾ la contribuabil ca să-l esecute a plăti. Esecutorul era pe socoteala contribuabilului. Baniii luați de dorobanț de la contribuabil erau aduși pârçălabului, care după cum am văzut mai sus erau înaintați la visterie.

Toate aceste contribuțiuni, felul lor de percepere și esecutare au priimit forme cu totul noi și satisfăcătoare esistențelor publice și private în aceeași vreme. Lăsăm dar trecutul ca să vedem prezentele.

Finanțe sau diferite mijloace de achizițiune. — Se numesc mai întâi finanțele mijloace de achizițiune, fiind-că prin ele Statul dobândește banii necesari pentru întemplinarea necesităților sale.

Vorba *finanțe* pare a deriva de la Sacsonu «*fine*» care înseamnă ca și în englezește «*venit*» o contribuțiune care trebuia să se plătească la o epocă fixă.

Alții derivă finanțele de la cuvântul latin «*finatio*» substantivul format din verbul *finare*, care înseamnă a lua sfârșit, fiind-că transacțiunile prin bani ia sfârșit.

Deci prin finanțe se mai înțelege «*argent comptant, numerariu*», mai înțelegându-se prin finanțe și *veniturile Statului*.

Studiul finanțelor într'un sens larg cuprinde următoarele :

- I. *Studiul monedei, al creditului și al circulațiunei ;*
- II. *Studiul finanțelor private;*
- III. *Studiul finanțelor industriale*
- IV. *Studiul finanțelor publice sau finanțele propriu și.*

De acestea din urmă ne vom ocupa în această lucrare, privindu-le mai cu seamă din punctul de vedere propriu și administrativ.

Se numesc finance publice fiind-că sunt destinate a satisface plata serviciilor numeroșilor agenți, și necesitatea unei mari cantități de lucruri; cari toate sunt în sarcina Statului.

¹⁾ Dorobanțul pârçălabului care esecuta împlinirea birurilor nu era dorobanțul de ați poroclit *Curcan* ci un alt funcționar cu caracter militar, corespunzător cu călărașul de ați.

Statul pentru întîmpinarea cheltuelilor sale publice nu are alte mijloace de cît o parte din bogăția produsă de cetățeni, o parte din producția activității lor, conferită de bună voia lor Statului, pentru acest scop.

Aceste finanțe dar, prin care *Statul, județul și comuna*, și întîmpină nevoile lor, se realizează prin forma contribuțiilor sau impozitelor.

Aceste contribuțiuni constituie *resursele principale sau ordinare*, precum și cele *accidentale sau extra-ordinare*, și acestea din urmă sunt :

1) *Imprumuturile propriu zis*, cu *bilete sau bonuri de tesaur*, care se convertisează în impozite, prin plata anuală a unui interes pe socoteala contribuabilor.

2) *Imprumuturile forțate*, anunțate tot-d'a-una ca timporarii și cari adesea devin imprumuturi definitive.

3) *Produsul înstrăinării domeniilor Statului.*

4) *Imprumuturi dighisate.*

Aceste feluri de venituri extra-ordinare le întrebunțează Statul atunci când veniturile ordinare nu pot face față necesităților sale.

Mijlocul d'a recurge la venituri extra-ordinare, este pentru guvernele risipitoare și fără dor de bunul public, căci Statele *economice* sunt datoare a avea în tesaurul lor economii adunate din timpii *păcii*, singura stare de lucruri care permite economisire.

Bani albi pentru țile negre, e dicătoarea popoului român.

Enric al IV-lea, a lăsat la moartea sa, peste 30,000,000 lei în tesaurul public.

Cuza-Vodă, asemenea a lăsat și el la detronarea sa, mai multe milioane în tesaurul public, precum și secularizarea averilor monastirilor de la Greci.

Din punctul de vedere al dreptului administrativ, și de care ne ocupăm aci, prin finanțe înțelegem administrațiunea *averei naționale*, și această administrațiune este organizarea ministerului de finanțe, unde fie-care ramură de venit are și serviciul său particular, și care toate unite la un loc formează *gardionul tesaurului național*.

Impozite. — Din cele espuse, impozitul coprinde în el *finanțele Statului*, dând acestora și titlul de aquisițiuni, fiindcă prin ele Statul și crează, mărește și adaogă la veniturile sale, pe care le usitează la menținerea sa.

Impozitul său contribuțiunea, e o dare a fie-cărui cetățean din patrimoniul său, făcută Statului, județului ori comunei, pentru susținerea necesităților lor.

Intr'un mod științific, impozitul este partea ce fie-care pune în casa comună, spră a 'și asigura juisența bunurilor sale și respectul persoanei sale.

Emile de Girardin a ăis :

« Impozitul e o primă de asigurare plătită de toți membrii unei societăți numită « *națiune* », în scop d'a 'și asigura deplina juisență a drepturilor lor, eficacea protecțiune a intereselor lor, și liberul esercițiu al facultăților lor.

Spre îndeplinirea acestui scop, ei pun în comun o porțiune determinată din forța lor, ceea-ce compune *forța colectivă*.

Impozitul este de două feluri: direct și indirect.

Impozite directe. — Se numește ast-fel fiind că se ia cetățeanului direct o parte din folosul său, pentru susținerea necesităților publice.

Caracterul impozitului direct trebuie să fie bine determinat și puțin costisitor cu strângerea sa. Contribuabilii cari plătesc această contribuție pot să 'și dea seama despre întinderea sarcinilor care trebuie să le garanteze ordinea publică, siguranța averii și a persoanei, precum și tot confortul societăților civilisate.

Contribuția directă are dar bunul său, fiind că face pe contribuabil să 'și poată da ușor cont esact de lucru.

Financiarii însă nu se preocupă de această înlesnire a cetățeanului, ei nu se gândesc de cât la necesitățile fiscului d'a mări veniturile și lăsând la o parte iluziile contribuabililor.

Este din contră cu impozitul *indirect*, el lovește fără ca lovitul să poată a'și da socoteala.

Acesta din urmă este mai greu de suferit, și mai costisitor în strângerea sa.

Cele d'ânteu impozite sunt scutite prin simplitatea lor de o sumă de *abusuri*, *exagerări* și *fraude* la cari sunt expuse impozitele indirecte.

Contribuția directă coprinde în sine următoarele condițiuni :

1) Se plătește la epoce fixe, ca să știe fie-ce contribuabil timpul când trebuie să 'și dea partea sa trebuințelor publice. Aceste epoce sunt patru într'un an și plata se face pe trimestru, plătindu-se fie-care trimestru înainte.

2) Quantumul sumii de plătit este fix și invariabil. Această ca să se știe asemeni cât are să plătească fie-care contribuabil.

3) Contribuabilului se liberează de agent, care percepe contribuția, una chitanță coprindeătoare de suma ce se percepe,

felul pentru care se percepe, epoca saŭ trimestrul pentru care se percepe, să fie datată, semnată de agentul perceptore și pus pe ea sigilul autorității respective.

Contribuțiile directe sunt de mai multe feluri, așa avem :

Foncieră. — Patentă. — Taxe de poduri și șosele. — Taxele percepute de la vitele păstorilor străini cari vin să pășuneze. — Decimi de percepție. — Servitori. — Insignii. — Cai. — Trăsuri. — Armorii. — Coroane. — Apă — Scutiri. — Penalități.

Foncieră. — Impozitul fonciar este regulat pentru prima oară prin legea de la 1860 Octombrie 19, care a trecut prin diferite modificări până la modificarea ei din 1885, promulgată la 27 Martie același an, care e în vigoare adî.

Fonciera este o dare anuală aședată pe venitul curat al proprietății imobiliare, de aci proprietatea aceasta se numește și *proprietate fonciară*. Acest venit este de trei feluri : venit *brut*, *net* și *imposabil*.

Venitul brut coprinde toate produsele unui fond, fără nici o deducție a cheltuelilor și costul culturii. Venitul net din contra se compune din produsele fondului deducându-se cheltuelile ocazionate cu producțiunea. Venitul imposabil coprinde o perioadă de un număr oare cari de ani s. e.: 15 ani din aceasta se deduce doi ani din cei mai productivi și doi din cei mai neproductivi și din comparația acestor ani ese impunerea impozitului.

Prin venitul curat al proprietății fonciere se înțelege folosul rămas din produsul acestei proprietăți după ce se va scădea toate cheltuelile

Cătățimea fonciară perceptută de stat din folosul rămas proprietății variază, așa s. e.: general pentru toate clădirile se plătește 6°/_o.

Pentru proprietatea rurală exploatată de însuși proprietarul și care domiciliază în țară, se plătește 5°/_o.

Proprietatea rurală arendată și al cărui proprietar domiciliază în țară, plătește 6°/_o.

Proprietatea rurală arendată al cărui proprietar nu domiciliază în țară, plătește 12°/_o.

Bunurile imobiliare rurale ale persoanelor aflate în străinătate pentru studiu, saŭ în calitate de funcționari ori însărcinați ai guvernului, vor plăti impozitul de 5 saŭ 6°/_o.

Calculul, asupra venitului net se face : pentru proprietățile rurale arendate se va lua de basă prețurile de arendare sti-

pulate prin contractele în vigoare la facerea constatării, fie legalisate sau numai sub-semnătură privată.

La clădiri se ia de basă prețul chiriei curgătoare când ar fi închiriate, sau venitul ce s'ar constata că produce, când nu vor fi închiriate. În ambele aceste cazuri, se scade a patra parte pentru cheltuelile de întreținere și reparațiuni.

Când prin contracte s'ar pune în sarcina arendașului său chiriașului pe lângă prețul bănesc anual și dări în natură, estimația acestora se va adăoga la valoarea venitului net.

Proprietățile imobiliare nearendate sau neînchiriate, venitul lor se va calcula după prețul anual cu care s'ar putea a-renda sau închiria.

Fabricile de verice natură, morile, velnițele, zalhanalele în genere și cu un cuvânt toate clădirile cari s'ervesc la o întreprindere industrială se vor bucura în calcularea venitului *net* de un scădemânt de a treia parte din prețul cu care sunt închiriate, fie aceste clădiri închiriate separat, fie cuprinse în prețul arendii proprietăților rurale unde sunt situate.

Proprietăților posedate în individiuune li se vor calcula venitul asupra întregii proprietăți, iar fonciera se va răspunde de fie-care din răzași după ce se va fi repartisit între dênșii *quota* ce trebuie să răspundă fie-care în proporție cu venitul părții posedate.

Pădurile în general nu sunt supuse la fonciera, cât timp nu sunt supuse exploatării.

Cele puse în exploatare plătește fonciera în proporție cu cătimea tăiată pe fie-care an, după distincțiile de mai sus, adică. dacă o exploatează ei, de șed ori nu în țară etc., scădându-li-se mai întâi o decime drept cheltuelile de pază și întreținere, atunci chiar când sunt exploatare de proprietar chiar.

Basa evaluării pădurilor puse în exploatare va fi prețul contractelor de arendare.

Pentru cele exploatare de proprietari, chiar evaluarea se face avându-se în vedere prețurile din diferite localități și condițiile particulare ale pădurii.

Venitul pădurilor arendate împreună cu proprietățile rurale de care aparțin, se va calcula numai după prețul contractului de arendare.

Viile în general cu sau fără *otașniță* cu sau fără *embatic*, vor plăti de fie-care hectar lucrător 4 lei.

Pământul sterp, obrație, livezi, fenețe, crâng, sau altele pendinte de vii, va plăti un leu de hectar.

Vitele de exploatare rurală, de reproducere, și acelea puse la îngrășat nu intră în evaluația venitului fonciar.

Scutiri. — Sunt scutite de aceste dări următoarele :

a) Veri-ce lemne tăiate pentru trebuința casnică sau rurală proprietarului chiar ;

b) Locurile de baltă scurse artificial, pe termen de zece ani, după ce se vor pune în stare de cultură ;

c) Locurile pe cari se vor sădi pomii roditori, duși, precum și viile din nou plantate, pe termen de cinci ani de la data sădirilor ;

d) Construcțiile noi pe termen de trei ani de când devin locuibile ;

e) Incăperile rurale ne producătoare de venit, spre exemplu : case de locuit, hambare, coșiare, grajduri, șuri și altele asemenea cu îngrădirile lor ;

f) Incăperile menite pentru exercițiul deosebitelor culte recunoscute, cu locurile, zidurile cuprinse în îngrăditurile lor precum și locuințele clerului de mir și ale servitorilor bisericești de veri-ce religii, fără însă a se cuprinde în această excepțiune casele ce asemenea fețe sau stabilimente ar avea pentru închiriere și speculație ;

g) Moșiile și încăperile ce sunt proprietatea Statului, episcopilor și seminarele cu îngrăditurile lor, spitalurile, așezămintele publice și de bine-facere. Stabilimentele publice de învățatură, casele județenești și comunale, casele de locuință sau de cancelarii ale reprezentanților sau puterilor străine pe cât ar fi proprii ale lor sau ale guvernului lor. Casărmile, închisorile, casa societății de medici și naturaliști ;

h) Drumurile și piețele publice producătoare de venit precum și casele a căroră chirie anuală nu ar trece peste 100 lei ;

i) Toate edificiile aparținând Statului și ocupate d'un serviciu public, spre exemplu : școli, administrații, casărmii închiriate, sunt scutite de veri-ce dare către Stat, județ, comună sau cameră de comerț.

Penalități. — Toți contribuabilii cari în scop d'a păgubi fiscul se vor dovedi că, prin contracte iconomice a arătat un venit mai mic de cât cel adevărat sau s'a clasat într'o categorie alta de cât aceea în care trebuia să fie, va fi supus la plata întreită a impositului pentru tot timpul în care fiscul a fost fraudat.

Patentă. — Scutiri. — Revizuirea listelor patentarilor. — Judecătorii contestațiilor patentarilor. — Penalități.

Patentă. — Legea din 1863, Martie 27, modificată în parte prin legea din 1877, regulează plata acestui imposit care este

fix, anual și personal, și este dator a-l plăti verice Român sau străin care exercită pe teritoriul român un comerț, o industrie sau o profesiune.

Basele pe care se reazemă impositul patentei, sunt niște constatări administrative de numărul populației, al industri-așilor, comercianților, profesiunilor libere, care se fac pe fie-care an.

Patenta este divizată în opt clase, având fie-care clasă mai multe feluri de meseriași, industriași sau comercianți.

Quantumul taxei patentei ce trebuie să plătească fie-care meseriași, profesie liberă, comercianți, etc., din cele opt clase de patentă, variază între ele, așa spre exemplu: aceste taxe sunt 2%, 5% și 10%, taxa cea mai urcată de 10% o plătesc banchierii și profesiunile libere

Patenta se plătește după chiria localului în care se exercitează profesia, industria sau comerțul.

Patentarul care va exercita comerț, industrie, etc., în același loc, va fi supus numai la o singură taxă și care va fi cea mai ridicată din industrie, meserie sau comerțul ce va exercita.

De va exercita acesta mai multe industrii și comerțuri în una și aceeași comună, dar în diferite prăvălii, va plăti dreptul de patentă întreg pentru comerțurile și industria sa cea mai ridicată, și osebuit jumătate pentru fie-care prăvălie, după categoria aceluși comerț sau industrie.

Dacă comerțul și industriile sunt exercitate în diferite comune sau orașe, vor fi supuse la atâtea drepturi principale câte stabilimente separate are.

În urbele și comunele unde populația e mai mică de 3000 locuitori, patentarii de clasa VII și VIII vor fi supuși la acel drept al patentei pentru profesiunile supuse la impositul patentelor după populație.

Comercianții ambulanți, ei pot fi din toate comerțurile, ei se taxează cu taxa întreagă de patentă, fie că ar purta mărfurile în mâini, pe brațe ori spinare, fie că le-ar transporta în căruțe trase de unu sau două cai, sau că ar vinde în maghiernițe, pe tarabe în fața stradelor sau sub ganguri.

Societăților în nume colectiv patenta se impune șefului ce reprezintă societatea, ceilalți societari vor fi puși la patentă cu taxa pe jumătate a taxei impusă șefului societății.

Scutiri. — Sunt scutiți de patentă:

1) Pictorii, desenatorii, sculptorii, gravorii, muzicanții, considerați ca artiști;

2) Profesorii de bele-arte, științe, litere, șefii de institute particulare, editorii de foi periodice și artiștii dramatici;

3) Proprietarii cultivatori de pământ numai pentru vândarea și manipulația recoltelor și roadelor produse din proprietățile lor și pentru vitele ce cresc și îngrășe;

4) Comiții și toate persoanele, lucrătorii cu simbrie saă cu ziua în casele, prăvăliile, atelierile ori magazinele persoanelor de profesiunea lor, precum și lucrătorii cari lucrează în casele lor saă particulare fără ucenici și fără prăvălie.

Nu consideră legea ca calfe saă ucenici pe femeea ce lucrează cu soțul ei, pe copii neînșurați cari concură la lucrul părinților lor, și simplul salaor cu mâinele al cărui concurs este indispensabil în esersițiul unei profesiuni.

Revizuirea listelor patentarilor. — Recensarea patentarilor se face pe fie-care an de o comisie compusă de un delegat al fiscului, un delegat al prefecturii și un altul al comerțiului.

Aceste liste trebuiesc să stea depuse 20 zile la primărie, ca în acest timp părțile interesate să poată lua cunoștință de dênsele și să-și facă reclamarile ce le vor crede de cuviință,

Judecătoria contestatiunilor patentarilor. — Reclamațiunile patentarilor asupra listelor în care sunt trecuți se judecă mai întâi de prefect, și de aci cel nemulțumit se adreă sează la ministru de finanțe, care prin ajutorul unei comisii-compusă de ministru ca președinte, secretarul său general, șeful serviciului contribuțiunelor directe, un membru al comunei și doi reprezentanți ai comerțiului trimiși prin alegere, judecă contestația patentarului definitiv.

Penalități. — Patentarul e dator a'și preinoi patenta la fie-care an și să o ecsibe de câte ori i se va cere de autorități; cei cari ar contraveni acestei măsurii sunt condamnați la o amendă de 100—500 lei de ministru de finanțe.

Tacse de poduri și șosele. — Aceste tacse sunt impuse de diferite regulamente și variază între ele, percepându-se la trecerea peste podurile diferitelor ape și cari servesc mai mult pentru întreținerea pădurilor pentru care se percep.

Tacsa percepută de la vitele păstorilor străini cari vin să pășune. — Aceste tacse care e un venit al Statului, sunt trecute între veniturile directe și sunt regulate, fixate și determinate prin legea din 1865, Maii 28.

Acestea variază în quantumul după felul vitei pentru care se face plata, și este un venit sigur pe care se poate conta tot-d'a-una.

Zecimea de percepție. — Este o contribuție făcută prin

legea din 1882, și care se prelevă asupra contribuțiilor directe și licențelor băuturilor spirtoase.

Această zecime servă mai mult ca să îndemneze pe Stat de cheltuelile de percepție ce i s'a pus în sarcină prin disa lege din 1882, căci până aci acest serviciu era în sarcina comunelor.

Apă, servitorii, trăsurii, blasoane, cai, insignii etc., acestea încă intră în contribuțiile directe și al cărora venit îl încasează comuna; sunt prin urmare imposite comunale.

Despre percepție

Datoriile contribuabililor. — Privilegiul tezaurului. — Urmărirea contribuabililor. — Punerea impositelor directe. — Contestațiile la punerea impositelor directe și judecata lor. — Modificările rolurilor urmate în cursul periodului. — Agenții de percepție. — Imposite județene. — Imposite comunale.

Despre percepție. — În general, prin percepție înțelegem drepturile reciproce și datoriile atât ale contribuabililor cât și ale Statului în darea contribuțiilor și incasarea lor de Stat, precum și modul d'a nu abandona datoriile celor îndărătnici la plată.

Datoriile contribuabilului. — Toți cei capabili a fi impuși sunt datorii a plăti fără cea mai mică opunere contribuțiile puse de lege.

Aceste contribuții se plătesc la biroul perceptorului, pe trimestru, și tot-d'a-una în primele zile ale lunii cu care începe trimestrul.

Contribuabilul care face plata i se liberează de perceptore său de acela care lucrează în locul și numele lui o chitanță dintr'un registru *à-souche* dat perceptorului pentru acest scop de ministru finanțelor.

Registruul acesta trebuie să fie parafat, sigilat și semnat de ministruul de finanțe și de directorul contribuțiilor directe.

Recipisa liberată de perceptord trebuie să cuprindă numărul rolului unde e trecut contribuabilul, suma ce primește perceptorul, titlul pentru care se percepe, trimestrul ce se achită, anul, luna, ziua și domiciliul contribuabilului, să fie semnată de perceptore și cu sigiliul percepției. Numai cu modul acesta contribuabilul se descarcă regulat de obligația sa impusă de lege.

Dacă un contribuabil ar avea de gând să lipsească mai mult timp de la domiciliul său unde își plătește contribuțiile

este dator mai înainte d'a se absenta să achite la percepție sumele datorite până la întoarcerea sa. Dacă contribuabilul se va absenta mai mult d'o lună, fără să se achite și fără să știe nimeni nimica de el. În tot cazul contribuabilul trebuie să se reguleze cu percepătorul.

Privilegiul tesaurului. — Acest privilegiu acordat de lege tesaurului public este dreptul ce are Statul în materie de contribuțiuni a se despăgubi de impozitele datorite, de contribuabilii săi cu prioritate, sau mai bine înaintea vericărilor alte datorii de verice natură ale contribuabililor.

Verice alte privilegii acordate de contribuabilii diferiților săi creditorii particulari, tot nu pot trece înaintea privilegiului tesaurului public acordat prin lege. Toate privilegiile dar care s'ar găsi pe averea unei persoane, ele cedează privilegiului Statului pentru plata impozitelor sale datorite și neachitate.

Această favoare acordată de lege tesaurului public este făcută în scop ca să poată să facă față tuturilor obligațiilor ce Statului îi sunt impuse ca persoană morală, obligații, cari de n'ar putee fi satisfăcute ar suferi însăși *ordinea publică*.

Pentru această mare considerațiune, Statul are dreptul a urmări verice avere ar descoperi că există a debitorului său, pentru acoperirea impozitelor.

La această rigoare, legea adaugă o indulcirență, scoțând de sub urmărire lucrurile numite *necesarii*, și sunt considerate ca necesarii, următoarele:

- 1) Paturile și îmbrăcămintea necesarie a debitorelui și a familiei sale.
- 2) Două trăgători de muncă, una vacă cu lapte sau patru capre, ori șase oi, sau două rimători dinpreună cu nutrețul necesariu pentru două luni și semințele necesarii pentru arătura sa. Această alegere a vitelor e lăsată debitorului.
- 3) Car sau căruță, sacaoa, plugul și alte asemenea trăsuri de muncă sau de transport.
- 4) Cărțile necesarii unui comerciant, industriaș, artist, profesor și altele până la concurența de 300 lei și tot după alegerea debitorului.
- 5) Mașinile și tot felul de instrumente necesarii la învățătura practică sau la exercițiul științelor, artelor, până la valoarea de 600 lei, după alegerea debitorului, iar pentru alt meșteșug până la valoarea de 200 lei, tot după alegerea debitorului.
- 6) Echipamentele militarilor, după gradul fiecărui.
- 7) Stupii de miere, gândacii de mătase, frunza de duși pe

timpul creșterii lor, ca să nu întrerupă înmulțirea lor. Arendașii și chiriașii plătesc pentru proprietarii lor.

Urmărirea contribuțiilor.—Aceasta este constrângere contribuabilului întârziat, a și plăti datoria sa către fisc.

Nu se face us de constrângere, mai înainte ca debitorul să fie înștiințat de suma ce datorează, printr'un act scris numit *avertisment* și care se dă gratis.

Vestirea aceasta se lipește pe ușa datorului, dacă refuză să primească, și care în termen de zece zile de la darea avertismentului e dator să achite datoria.

Dacă datoria e pentru imobile, avertismentul se lipește și se lasă chiriașului său arendașului.

Trecând acele zece zile de la darea avertismentului și persistând debitorul în neachitare, se procedează la constrângere, care constă în urmărirea averii datorului.

Urmărirea se divide în trei grade.

I grad. Este o ordonanță scrisă a perceptorului trimisă debitorului, cu următoarea coprire: *De nu va plăti în zece zile ce datorează, i se va sechestra toată averea mobilă și imobilă.*

II Grad. Trecând cele zece zile ale ordonanței urmăririi de I grad și neachitându-se debitorul, se procedează la inventarierea averii debitorului, punerea ei sub sechestru și sub sigiliu, încuind'o într'o cameră sigilată la uși și ferestre spre a fi garantat de îndrăzneala celor netemători de lege.

III Grad. Dacă nici după sechestru nu se achită, atunci se procedează la vânzarea lucrurilor sechestrate până în concurența sumei datorată fiscalului.

Vânzarea trebuie să fie aprobată de ministru finanțelor, și după aprobare se publică prin monitor vânzarea ziua, ora și locul destinat pentru vânzare.

Urmărirea se execută de perceptori, casieri generali de județe sau agenții acestora, delegați de ei și cari lucrează în numele lor.

Punerea impozitelor directe.—Intregul mecanism până să ajungă a se pune și a se stabili impozitul direct, se numește *recensământ financiar*, adică, se recrutează fie-care individ care compune populația Statului, supunându-l a și da tributul său din produsul activității sale pentru susținerea tuturor intereselor generale ale statului, județului și comunei; întocmai ca și recensământul militar care impune individului tributul său de sânge pentru apărarea țerei.

Acest mecanism al recensământului se pune în activitate

prin concursul a două comisiunii, una numită *comisia comunală* și alta *comisia de apel*.

Prima se ocupă exclusiv cu stabilirea și fixarea impositului. Secunda cu judecarea contestațiilor ridicate de cei cari se cred vătămați cu impunerea comisiei comunale.

Comisia comunală se compune :

1) In comunele rurale, ast-fel:

Un delegat al consiliului comunal.

Un delegat al fiscului.

Un contribuabil.

2) In comunele urbane.

Două delegați ai consiliului comunal.

Un delegat al fiscului.

Un aginte al administrației.

Un comerciant.

In comunele rurale se institue câte o comisie de fie-care comună, iar in cele urbane se pot face mai multe comisiunii, după necesitate.

Contribuabilii și comersanții chieმააți a participa in comisiile de recensământ, se aleg prin tragere la sorți de consiliu comunal in prezența delegatului fiscului dintre cei d'ânteiu două-șeci contribuabili mai impuși in comunele urbane; și dintre cei d'ânteiu șapte contribuabili mai greu impuși in comunele rurale.

Alegerea se constată prin facerea unui proces-verbal. Membrii acestor comisiunii care ar refusa să ia parte sunt condamnați la o amendă de la 50 lei până la 200 lei in folosul comunei.

Cel condamnat are dreptul să se plângă la comisia de apel in termen de 15 zile de la primirea procesului verbal de condamnare.

Comisia de recensământ incepe lucrările sale la 1 Maiu al anului al cincilea din fie-care period și termină la finele lui August același an; căci recensământul se face numai pe o perioadă de cinci ani.

Elementele din cari trebuie să se inspire această comisiune in fixarea impositului sunt :

Chiria sau *arenda* curgătoare și *statistica* ce fie care comună e datoare să facă pentru ea cu șase luni mai 'nainte, de toate bunurile aflate intr'ensa și de toată populația sa.

Această constatare ce trebuie să se facă pentru fie-care in parte constă in dresarea unui proces-verbal care trebuie să coprindă județul, plasa sau plaiul, comuna, anul, luna, ziua când a descins, când a venit comisia la casa contribuabilului

felul impositului ce impune și descrierea imobilului asupra căruia se impune și contribuția. Acest proces-verbal trebuie să fie semnat de toți membrii comisiei. Procesul acesta este scris direct într-o condică cu matcă, de unde se taie o parte și se lasă contribuabilului. Comisia comunală poate să lucreze și în lipsa contribuabilului.

Dacă contribuabilul nu e acasă, sau refuză de a primi procesul verbal al comisiei de recensământ financiar, atunci el se lipește pe ușa casei contribuabilului, făcându-se mențiune de acest fapt în procesul verbal.

După terminarea acestor lucrări, comisia e datoră să formeze matricole de numele contribuabililor indicând bazele și dările la care au fost impuși.

Toate scutirile și apărările care se vor fi făcut, se vor înscri într'un registru de scutiri prin îngrijirea agenților fiscalului.

Membrii acestor comisii pe tot timpul lucrărilor, vor primi în comunele rurale de la 3 — 5 lei, și în cele urbane de la 5 — 10 lei.

Contestațiile la punerea impozitelor directe, și judecata lor. — Mai înainte de a vedea ce sunt aceste contestații, trebuie să înființăm o instanță judecătorească, care are să judece aceste contestații. Această instanță de judecată e numită de legea fonciară «*comisia de apel*».

Această comisie coprinde în sine două elemente, elementul administrativ și cel judecătoresc, și de aceea am putea numi această comisie de apel, un fel de *tribunal mixt*, fiindcă se compune din următoarele persoane:

1) Un membru al tribunalului județului, desemnat de tribunal.

2) Doi membri ai consiliului județean aleși de acesta, în prima sesiune a sa care precede recensământul.

3) Un membru ales din sinul consiliului comunal.

4) Un reprezentant al fiscalului, care poate fi un inspector financiar, sau casierul general al județului.

5) Un secretar, care e unul din controlorii fiscalului.

Președinția o are de drept membru tribunalului, și fără prezența căruia comisia de apel nu poate judeca. Această comisie de apel se formează pentru fie-care județ în parte și rezidă în capitala județului.

Cei cari ar refusa să vie a compune această comisie, și a lucra, se pedepsesc cu amendă de la 50—200 lei.

Amenda e fixată în folosul statului, dacă refuzul vine din

partea celor cari represintă pe stat, al comunei de sunt cei trimiși de comună, județ etc.

Contra acestor condamnări se poate face apel la tribunalul județului în termen de 15 zile de la primirea procesului verbal de condamnare.

Hotărîrea tribunalului e definitivă, și procedura gratuită.

Contestațiile de care are să se ocupe comisia de apel, sunt acelea făcute contra lucrărilor comisiunilor comunale atât de către contribuabili cât și de către fisc, când se vor crede năpăstuiți pe impunerile disei comisiunii comunale.

Aceste contestații se pot face în tot timpul de la întâiul Septembrie până la 31 Octombrie, și judecata lor începe de la prima Septembrie, și trebuie să fie terminate toate la finele lui Decembrie.

Petițiile de contestațiuni se dau în toate zilele de lucru președintelui comisii, care e dator a fixa pe dată ziua înfățișării, punând pe contestatore a iscăli pe suplica sa că a luat cunoștință de ziua înfățișării. Pentru cei care nu știu carte, presidentul e dator a le da o țedulă la mână cu ziua de înfățișare. Iar pentru apelurile cari se fac prin poștă, ziua de înfățișare se comunică prin administrație.

Comisiile de apel au dreptul a ordona descinderi locale. Deciziile comisiei de apel se iaă cu majoritate de voturi și sunt definitive.

Dacă comisia de apel modifică lucrările comisiei comunale, atunci casieria județului face a se inseri în rol contribuabilul după cum s'a hotărît de către comisia de apel.

Modificările urmate rolurilor în cursul periodului. — Rolurile se pot modifica în cursul periodului, prin adaose și scăderi în cazurile prevădute de lege.

Prefacerile în cursul periodului de cincă anî se vor face în comunele rurale de delegatul consiliului comunal, un contribuabil și delegatul fiscului.

În comunele urbane se face de o comisie compusă de un delegat al consiliului comunal, un delegat al fiscului și un agent administrativ. Inscrierile din nou și ștergerile se fac pe trimestru, rectificările însă, adică adăogiri sau reduceri nu se fac de cât o dată pe an, în cursul lunii Aprilie.

Cererile de modificări trebuie adresate în primele zile ale fie-cărui trimestru, la comisiile comunale, și comisiile sunt datoare să se pronunțe, cel mult în cele dece zile următoare notificând în urmă hotărîrile sale părților interesate.

Contestațiile ce s'ar ridica contra lucrărilor acestor comisii

se vor adresa casierului general de județ cel mult până la finele primei luni a trimestrului.

Casierul primind contestațiile, le înaintează comisiei de apel compusă de astă dată numai d'un membru al tribunalului, unul al comitetului permanent și un delegat al fiscului, și aceste contestații trebuie judecate maximum până la finele celor deșce zile din a doua lună a trimestrului, fără chiemarea părților.

Contribuabilul nu e primit a face contestațiune, dacă nu a achitat ultimul trimestru espirat.

Noile înscrieri și ștergeri admise de comisiile comunale se operează prin roluri pe ziua întâia a trimestrului ce urmează după acela în care s'a făcut cererea.

Apoi pe basa contestațiilor ridicate la comisiile comunale și a comisiilor de apel se va forma în cele din urmă douăzeci de zile, din a doua lună, de către serviciul de constatare al județului, rolurile suplimentare de adaose și scăderi spre a le opera prin scripte și a le distribui perceptorilor respectiv.

La finele fie-cărui trimestru prefectul va comunica ministrului de finanțe resumat după rolurile suplimentare. Agenții însărcinați cu formarea rolurilor se vor pedepsi cu amendă de la 50—200 lei pentru verice întârziere în espedierea rolurilor.

Primarii în comunele rurale și agenții polițienești în cele urbane, sunt datorii a comunica perceptorilor în primele deșce zile ale primei luni ale trimestrului liste de toți locuitorii stabiliți din nou în comună precum și de toate persoanele devenite capabile de a fi impuse, asemenea de toate stabilimentele comerciale deschise din nou.

Aceste liste servesc comisiunelor comunale la formarea statelor de adaose și scăderi.

Agenții de percepțiune. — Aceștia sunt perceptorii, cu atribuțiuni de a implini impositel directe, a celorl'alte taxe și venituri ale Statului încă, precum și a deșcimel adiciionale, a căilor de comunicație ale județelor, comunelor, precum și a taxelor camerilor de comerci.

Impositel fiind în sarcina Statului perceptorii însărcinați cu aceste încasări se numesc de ministrul de finanțe, conform regulilor numirilor funcționarilor publici ai Statului.

Pentru acoperirea cheltuelilor ocașionate cu constatarea și implinirea impositel, Statul percepe o deșcime asupra căilor de comunicație, patentei, foncierei și licențelor. Deșcimea

aceasta se va prevedea prin role și se va împlini odată cu contribuțiile principale.

Intrebuințarea acestor Țecimă, e următoarea :

De la 3—9 Țecimă pentru plata perceptorilor, pentru împlinirea contribuțiilor. Restul se va vĕrsa la tesaurul public pentru formarea fondului necesar la cheltuelile necesitate serviciului de constatare, percepere și urmărire.

Perceptorii sunt rĕspunȚetorii de neîmplinirile cauzate de neglijența lor de aceea ei trebuie să depue la intrarea lor în funcțiune o cauție echivalentă încasărilor ce pot face.

Pentru esercitarea funcțiunii lor, perceptorii sunt obligați să aibă următoarele registre :

- 1) Un registru de chitanțe cu matcă ;
- 2) Un registru capitulativ ;
- 3) Un registru de urmărire.

Aceste registre se liberează de ministrul de finanțe și trebuie să fie investite cu toate formele prevăđute de lege pentru registrele cari aș a servi ca acte publice.

Imposite județene. — Acestea sunt taxele ce județele aș dreptul să perceapă pentru a le usita la căile de comunicație și cari sunt o Țecime până la maximum de două Țecimă, impuse asupra dărilor directe în favorul Țiselor căi de comunicare.

Imposite comunale. — Ca și județul comuna are dreptul să perceapă până la maximum de două Țecimă din dările directe ale fie-căruă contribuabil, spre ale usita la căile de comunicare, aceste numai în cazul când fondurile ad-hoc la comună, pentru aceasta nu le-ar fi suficiente.

Pe lângă aceste taxe impuse asupra contribuțiilor directe ale contribuabililor către Stat, pe cari comuna le percepe cum am vĕđut numai pentru căile de comunicare, ea mai are dreptul să impue și alte imposite în interiorul său care fac parte din contribuțiile directe și care servă într'un mod general la acoperirea tuturor necesităților comunale.

Așa, legea din 1875 promulgată, la 25 Noembrie același an, permite comună a pune taxe pe lucrurile de consumare, când ele se introduc în comuna unde aș să fie consumate. Asemeni comuna mai are legea maximumului făcută în 1893.

Mai pune comuna taxe în virtutea Țisei legi pe trăsuri încărcate cu poveri, pe trăsuri de piață numită «taxa birjarilor», pe omnibuse, pe căini, pe cai, pe livrele, pe reprezentațiile teatrale, concerte, servitoră, insigniă, biletele de vite, etc.

Toate aceste taxe trebuie să nainte d'a se percepe să fie

aprobate de comitetul permanent pentru comunele rurale și de ministrul de interne pentru comunele urbane.

Toate aceste feluri de taxe intră în categoria impozitelor directe, fiind-că se percep direct și se liberează chitanță de suma percepută în categoria titlului pentru care se percepe.

Contribuțiuni indirecte

Timbre. — Vămă. — Tutun. — Tabac. — Sare. — Chibrituri. — Cărți de joc. — Spirtoase. — Poștă și telegraf.

Contribuțiuni indirecte. — Aceste contribuțiuni se numesc ast-fel, fiind-că după cum s'a ȃis, contribuabilul le plătește cu totul indirect.

Caracterul general al acestor contribuțiuni este, lovirea cu diverse taxe a deosebitelor produse agricole sau manufacturierele fie pe locul producțiunii lor, sau în timpul circulației produselor, sau în timpul vânzării lor la comercianți ori în detaliu, sau la intrarea produselor în orașe, la intrarea ori la eșirea lor din stat.

Se pot împărți în patru grupe, impozitele indirecte :

- 1) Impozitele puse asupra consumării produselor din țară.
- 2) Aceleași contribuțiuni sub formă de monopol sau regie.
- 3) Drepturile vămei asupra produselor străine la trecerea lor prin frontieră, sau asupra produselor naționale la eșirea lor.

4) Drepturile taxelor de vamă la intrarea lor.

Alții împart aceste impozite în două grupe : ¹⁾

- 1) Impozite percepute asupra produselor din țară, mai înainte d'a fi puse în consumație.
- 2) Impozite percepute la frontieră, sau asupra produselor străine destinate a fi vândute în interior, sau asupra produselor naționale expediate afară din stat.

Sunt încă mulți alții eminenti specialiști, cari împart în diferite alte grupe impozitele indirecte.

Dar cum aci nu facem un curs de economie politică, lăsăm toate aceste diverse grupe de impozite indirecte la o parte, ocupându-ne de dăensele numai din punct de vedere al drep-tului administrativ care e scopul acestei lucrări.

Taxele asupra tutunului, tabacului, sării și încă asupra multor alte lucruri de consumație și de lux le plătesc regulat

¹⁾ Possy.

contribuabili de atâtea ori, de câte ori au trebuință de aceste lucruri lovite cu taxe, pe cari le cumpără de la vîndătorii lucrurilor.

Cel d'antîi care plătește Statului taxele la care sunt supuse lucrurile, este comerciantul care le vinde, și în al doilea rînd sunt consumatorii care plătesc vîndătorilor în momentul cumpărării acestor lucruri. Ast-fel că vîndătorii își întorc de la cumpărătorii taxele plătite de ei Statului și ele rămân deci, în sarcina consumatorilor, care sunt prin urmare și contribuabili impositelor indirecte.

Din statele mari, Francia a cunoscut și practică mai de mult aceste impozite în mod mai regulat.

Ast-fel, în Francia aceste impozite se practicau încă de la 1350, la această dată ele fură adoptate ca venit al Statului, căci altminterea încă mai înainte erau cunoscute aceste impozite, însă numai prin câte-va provincii ale Franciei, ci nu în întregul Stat.

La noi deveniră aceste venituri mai accentuate cu ocazia introducerii Regulamentului Organic, fără însă să poarte numirile de azi.

Așa, sub Regulamentul Organic se practicau ca venituri ale Statului pe cari azi le numim indirecte, următoarele:

I. Vîndarea prin contract a ocnelor.

II. Vîndarea prin contract sau cîrnuirea vîmilor.

III. Plata pentru scoaterea peste hotar a boilor și vacilor.

Astă-dî impozitele indirecte sunt anume determinate, avîndu-și fie-care din ele legea lor creatrice, și administrația lor specială întrunite toate în direcția contribuțiilor indirecte, care face parte din complexul organism al ministerului de Finanțe ca și contribuțiile directe.

I. Timbru. — Este o taxă care se percepe la toate actele judecătorești cînd se fac, fie la cele civile, comerciale sau penale, precum și de la toate actele ale tutor ramurilor activității noastre sociale. Aceste taxe sunt diverse în felul lor, cît și în quantumul sumei ce se percepe.

Pentru a cunoaște toate aceste felurite taxe și varietatea lor de quantum, trebuie să cunoaștem următoarele diviziuni:

1) Cu toată vechimea în care se pierde la alte popoare taxele de timbre, noi n'am făcut cunoștința lor de cît la 1875.

Vechimea acestui impozit să găsește încă sub imperiul lui Justinian, nuvela sa XLIV. În această nuvelă nu găsim o lege completă a timbrelor ci numai niște *protocoale* sau *formulare*, fără însă să fie vorba de dreptul de înregistrare.

Sub Imperatoarele August însă găsim mai desvoltat acest

imposit sub numire de «*Vicesima hereditatem*» numit ast-fel fiind-că se aplică la moșteniri.

Acest imposit al bătrânei Rome, are asemănare cu dreptul de mutațiune în materie de succesiune la noi.

Atâta găsim la Romani.

În Franția găsim acest imposit pe la 1581 într'un edict al Regelui Enric III, și mai în urmă pe la 1675 sub Ludovic XIV, care legiferă și mai accentuat taxele timbrului și înregistrării.

De atunci incoace toate legislațiunile franceze confirmară aceste taxe.

Vămă

Generalități. — Utilitatea sau inconvenientele sistemului vamal

Vămă. — Cuvântul vamă are diferite înțelesuri.

Așa, vamă însemnează sau sistemul de prohibițiuni și de taxe la cari sunt supuse mărfurile la intrarea sau eșirea dintr'un teritoriū — sau locul unde să plătesc taxele, ori administrația însărcinată cu perceperea taxelor și surveghierea generală a tuturor intereselor vamale.

Vămile pot fi privite din punctul de vedere fiscal sau curat financiar, și din punctul de vedere economic. Privite din punctul de vedere financiar, vămile au de obiect să procure tesaurului un venit oare-care, percepând drepturi de intrare și de eșire pentru mărfurile țării.

Privite vămile din punctul de vedere economic, ele trebuiesc să încurageze industria națională, oprind introducerea mărfurilor străine interdicând esportul unor materii prime și uneori chiar a unor produse și în fine favorisând diverse esportațiuni prin diferite prime.

Origina taxelor de vamă să ridică la o antichitate foarte depărtată, însă la popoarele vechi ele aveau un caracter numai fiscal. La Athenieni drepturile de vamă să percepeau în *Emporium*, adică în locul unde să făcea comercial maritim cu ridicata (en gros); și erau 2% pentru toate mărfurile fie importante fie esportate.

Drepturi analoage esistaū și în alte orașe mici ale Greciei, și toate erau foarte moderate.

La Roma perceperea taxelor vamale datează aproape din primele timpuri ale cetății eterne, după cum reese din narațiuni ale lui Plutare din Olicarnas, Titu Liviu și alții.

Această măsură însă fu temporară căci se găsește către anul 179 Ante-Chr. pe censori M. Emili uși N. Floviu Nobilor stabilind mai multe impozite noi și drepturi de intrare.

Această ramură a venturilor publice priimi însă la diferite epoce, diferite modificațiuni și de ordinar să vërșau în casa Statului

Generalități. Drepturile vămilor, după cum vedem, constau în perceperea unor taxe de către agenții vamali.

Aceste taxe vamale au un dublu caracter. Mai întâi ele constituiesc un impozit, apoi o măsură care în oare-care cazuri are de obiect a protege industria națională, depărtând după piețele Statului produsele străine; sau nepermițând introducerea lor de cât în condițiuni de egală concurență.

Măsurile d'a depărta produsele străine protegiând pe cele naționale, se numesc «*Drepturi Prohibitive*». Este o deosebire între dreptul prohibitiv și prohibițiune.

Dreptul prohibitiv scumpește introducerea produselor străine, pe când prohibițiunea face cu totul imposibilă introducerea.

Mărfurile lovite de taxe prohibitive sunt presupuse că au achitat drepturile când au atins frontiera Statului care a impus taxele.

Pe câtă vreme mărfurile prohibite nu sunt supuse unei atari presupunerii, ele pot fi poprite verî-unde s'ar găsi, și intrarea lor este o espresă contrabandă.

Sistemul vamal mai coprinde în el și drepturi protectoare, care au de scop a stabili condiții egale ale concurenței între produsele fabricate de două țări; ast-fel ca invasiunea produselor de afară să nu poată restrînge industria celei-l'-alte țări.

Printre aceste drepturi, unele sunt *ad valorem*, adică sunt stabilite pe valoarea obiectelor. Estimarea obiectelor se face după declarația părților.

Dacă însă agenții vamali bănuiesc că declarația este frauduloasă, au dreptul să ia mărfurile după prețul indicat.

Acest drept al agenților trebuie exercitat într'un termen de trei zile pentru un fel de lucrări, și de 15 zile pentru alte lucrări. Acest termen se poate numi termenul fatal, căci de nu se va exercita în margiunile arătate de 3 și de 15 zile, perceperea tacselor atunci nu se mai poate face, de cât după valoarea declarată.

Sunt legi vamale care acordă agenților săi și chiar particularilor carî ar denunța fraudele, o parte din beneficiul perceput, aceasta în scop a încuragia pe denunțatori și în aceeași vreme a stârpi fraudele.

Nu toate drepturile sunt stabilite *ad valorem*, cele mai multe

sunt stabilite pe cantități, altele pe greutate. Acesta din urmă e practicat adî de noi.

Animalele plătesc un drept pe cap, ori-care ar fi greutatea și prețul lor, după specia ce așartin.

Mărfurile importate trebuiesc declarate la biuroul vămei, unde sunt verificate.

După verificare, conductorul obiectelor plătind drepturile vamale, primește o chitanță cu care mărfurile pot voiaja liber, prezentând însă recipisa la biuroul vămei Statului în care mărfurile se introduc spre a fi visate și liberate. Pentru acest sfîrșit spre a evita pe cât e posibil fraudă la legile vamale, legea e datoare să determine o zonă d'un teritoriu care trebuie să se întindă paralel cu frontiera Statului în care mărfurile intră, și care se numește «*Vamă*».

Această parte de teritoriu este supusă la mai multe reguli speciale :

Asia nici o marfă trecută pe tariful de importățiune sau esportățiune nu poate să circuleze în acest interval, fără o permisie liberată de către agenții vamali.

Când obiectele tarificate circulează în acest raion cu o destinație asupra unei localități situată, s. e. în România, se dă atunci conductorului mărfurilor un act scris de liberă trecere pentru locul unde mărfurile sunt destinate, fără a plăti drepturile sale.

Când mărfurile voiajează pe Mare, acest raion se numește «*Raionul Maritim*».

Această zonă se întinde la o măsură oare-care departe de port, începînd de la marginea mării, suficient pentru necesitățile pentru care s'a creat această zonă.

Francezii are aceasta la 16,666 metri departe de țermul mării, începînd de la țerm.

În acest interval agenții au drept a se urca în vapor și a cere căpitanului vasului, producția ce el transportă.

Utilitatea sau inconvenientele sistemului vamal.— Nu ne putem ocupa aci pe larg despre lupta dintre *protecționiști* și *liberi schimbști* sau apărători *liberului schimb* ; vom aminti însă pe scurt sistemele fie-cărora de apărare, spre a nu fi străini la trebuința de dîdensele, știind de ce trebuie ferit, spre a face o bună administrare a acestor impositie.

Protecțiunea se dice, violează dreptul public fiind că crează privilegiuri, monopol, în profitul industriilor care le-a obținut. Mai mult încă de cât atîta, constituie o inegalitate de condițiuni între industriile care o reclamă, și acelea cărora ea nu este necesar.

Protecția face să se abată munca din căile sale naturale, aruncându-se pe căi înșelătoare, artificiale.

Ea face capitalul să devie exclusivist făcându-l a se îndrepta numai către industriile protejate.

Dênsa lasă inteligența și activitatea să rămăie fără impulsione, dispensând-o de emulațiune și sfortări.

Privat de stimulentele concurenței străine, industrialul nu simte nici de *necesitatea progresului*, nici de *dorința de comparație* saă de *imitare*.

El profită rău de esperiențele saă de invențiunile ce se fac la națiunile rivale, el adoarme în încrederea beneficielor regulate ce-î asigură protecțiunea.

Protecțiunea ardică artificial prețul tutor obiectelor de consumație, alterează cu modul acesta cousumația generală, și cu dênsa reproducțiunea.

Ea paralisează comerțul exterior, căci pentru a vinde trebuie a cumpăra, și protecția se bazează pe principiul că *«este în interesul popoarelor să producă totul, și să cumpere cât mai puțin»*.

În fine protecția provoacă represaliile, incurajează contra-bandele și sărăcește tesaurul.

La toate aceste rele, adaogă uniă, nu este de cât un remediu ; adică a nu aplica capitalurile și munca de cât la aceea ce știm și putem produce mai bine și mai eftin de cât cele alte popoare, în schimb de ceea ce ele știu și pot să producă mai bine și mai eftin de cât noi.

La toate aceste acușațiuni se răspunde :

Protecțiunea nu e un privilegiu nici monopol.

Privilegiul este dreptul individual de a face, aceea ce este oprit altuia.

Monopolul e facultatea individuală de a exploata un profit, ce este oprit altuia a-l pretinde.

Acest monopol însă, acest privilegiu nu există în legile noastre. Fie-care se bucură, saă se poate bucura de protecțiune.

Cât pentru inegalitatea de condițiuni între industriile ce invoacă protecțiunea, și acelea căror ea nu le e necesare, această inegalitate e numai himerică.

Asemeni motivul că protecțiunea depărtează munca din căile sale naturale aruncând-o pe căi artificiale, nu e serios.

Anglia de sigur ar rămănea pe căile sale naturale, când s'ar ocupa de lucrul lănei, bumbacului, cănepei și inului.

Francia nu ar putea lucra aceste materii, de cât puindu-se pe căi artificiale.

Cu alte vorbe un popul ar violenta natura lucrurilor ori de câte ori s'ar încerca la un lucru în care a fost întrecut de altul.

Capitalurile merg cu încredere la industriile protegiate, fiind că fără protecție ele ar rămânea sterile.

Fără concurența străină, nu poate esista emulațiune, nici sforțări, nici progres.

Aceasta nu este adevărat:

Progresul în fineța mărfurilor de tot felul și a etinătății prețurilor, înflorirea orașelor, se datorește protecțiunii, absenței de concurență străină, concurența interioară este destul a escita emulațiunea.

Să presupunem însă porturile unui Stat deschise *liberului schimb*. Marele sale manufacturi devin atunci deserte. acelea care fie prin numărul brațelor ce întrebuințează, fie prin toate artele ce pun ele în acțiune, represintă poate a treia parte din lucrătorii industriali ai țării, ele sunt lăsate în voia unei lupte inegale constrise să concedieze mase întregi de lucrători, impunând micului număr ce le mai rămâne, reducere enorme de salariu.

Ce ar fi câștigat dar consumațiunile Statului liber-schimbist atunci când milioanele sale de lucrători ar fi vâdut scăpându-le această laboare, singura prin care și câștigă consumația lor ?

Aceasta ar fi semnalul *unei sărăcii universale* care pretutindinea vine acolo, unde e părăsirea lucrului. Și acolo unde nu e lucru, acolo este *desordinea*, perturbățiunii *sociale și politice*.

Este adevărat că abandonând sistemul protecționist, dobândim creșterea esportațiunii. Inșă această vânduare mai mult în afară, ar fi de puțină importanță relativ cu alterațiunea consumațiunilor din năuntru.

Din toate acestea este de dorit ca, să se păstreze o justă măsură între *libertatea indefinită și restricțiunea ilimitată*.

Este înțelept a se recunoaște că trebuiesc admise produsele străine în cele mai bune condiții posibile, pe cât timp usul lor imediat sau transformarea lor prin artele industriale, poate mări munca și schimbările utile și prin urmare avuțiile țerei.

Trebue însă a restringe această admisiune având efecte contrarii, când adică ea poate nimici sau turbura în mod vedit, munca sau întreprinderile unei numeroase clase de cetățeni.

Concurența străină găsindu-se limitată ast-fel, nu avem a

ne teme că vom vedea născându-se monopoluri, fiind-că concurența interioară exercitată liber d'un mare număr de lucrători, va impiedica și va distruge îndată monopolurile; silind pe industriali să perfecționeze fabricatele lor, scădând și prețul lor.

Pe lângă aceasta, existența unui regim protector având ca mijloace fie drepturi înălțate sau diferențiale nu poate suferi nici o reprobățiune, când nu e menținut de cât pentru timpul ce cere interesul general al țerei, când nu trece dincolo de scopul său sau nu se perpetuiază după ce și-a ajuns acest scop, nici când cauzele accidentali care l'a produs, a încetat.

Cu toate astea, este important pentru împlinirea vederilor care determină o țară să și impuie pedicile unui regim protector.

Este important dicem ca oamenii chemați să se bucure de acest regim, să obție garanția că el va avea o durată îndesulă, spre a putea da industriilor mijlocul de a atrage la dênsele capitalurile de care au necesitate ca să percurgă epoca *încercărilor și decepțiunilor*.

Ar fi în adevăr a nu voi cine-va să profite de sacrificiile sale proprii și a voi să strice cu o mână ce a făcut cea-l'altă mână, dacă s'ar pune neîncetat în chestiune menținerea tarifelor, fiind-că pe cât timp sinceritatea nu există în industriile lor, ele și opresc tentativele lor de perfecționare.

E imposibil în fine a nu vedea în legislațiunea vămilor de cât un singur scop urmărit, acela d'a eltini efectele.

Obiectul cel mai important trebuie să fie acela, d'a asigura viața și înlesnirile populațiunii, împărțindu-le în toate punctele teritoriului.

Monopolul tutunului, sării, chibriturilor, cărților de joc, băuturilor spirtoase.

Monopolul este un privilegiu acordat unei persoane fizice sau morale asupra unei întreprinderi oare-care spre a trage un beneficiu dintr'ênsa, și care este prohibit altora.

Ast-fel dar, tutunul, sarea, chibriturile și cărțile de joc, sunt niște privilegiuri acordate Statului prin legea din 1 Aprilie 1881, ca singur să aibă dreptul a vinde tutun, țigări de verice fel, tabac și sare, trăgând foloasele ce va putea din această vindere acordată esclusiv prin lege numai Statului.

Sarea în tot-d'a-una a fost rezervată în întreagă România, numai Statului vândarea ei, sub cuvântul nu de monopol ca

ađi, ci de darea în antrepriză a ocnelor de sare, după cum am văduț de la început vorbind de impozite indirecte.

Astăđi atât sarea cât și tutunul, tabacul, etc., fac parte dintr'o singură administrație a Statului, numită monopolul tutunului și sării, etc., și lăsat exclusiv numai Statului dreptul de a vinde aceste necesarii și a trage venit din vëndarea lor.

La 1864, Decembrie 10, se înființă pentru prima oară în România, monopolul. Această lege fu modificată la 1867 Februarie 1.

Modificarea aceasta nu se opri aci, și în doi ani d'a rëndul în 1868, Iulie 12 și 1872, Februarie 7, primi diferite alte modificări. În acești ani de modificări, monopolul era dat în antrepriză cu contract pe un termen îndelungat unei societăți străine.

La 1872 monopolul tutunului se ia din mâna societății spre a'l specula numai Statul.

Astăđi dar, în tot regatul României, nimeni nu are dreptul a vinde tutun, țigări, tabac, după cum s'a đis mai sus, de cât Statul.

Nimeni nu poate cultiva tutun de nici un fel, de cât pentru Stat și după formele stabilite de Stat pentru acest scop.

Sarea încă și ea a trecut prin diferite peripeții până să ajungă la legea din 1881, Aprilie 1, care o unește cu tutunul, făcënd o singură administrație și fixând în aceeași vreme prețurile de vëndarea sării.

Așa, vëndarea sării se face la depozitele Statului ce e obligat să aibă în capitalele de județe și în alte centruri ale țerei.

Vëndarea sărei cu amñunțul însă, rămâne liberă tutulor. Pentru consumarea internă sarea se vinde, de la gura salinelor cu următoarele prețuri:

Sarea de Slănic din Prahova cu 8 lei suta de kilograme.

Cea de la Telega și Tergu-Ocna, 7 lei suta de kilograme.

De la Ocele-Mari, 7 lei suta de kilograme.

Vëndarea la depozite, cu următoarele prețuri:

Sarea de Slănic 11 lei și 50 bani suta de kilograme

Sarea de Telega și Tergu-Ocna 10 lei și 50 bani suta de kilograme.

Sarea de la Ocele-Mari 10 lei și 50 bani suta de kilograme.

Pentru esport se ia numai de la depozitele cele mai apropiate de fruntarii și cu prețurile stabilite de consiliul de administrație al monopolului tutunului și sărei.

Monopolul chibriturilor și cărților de joc. — Tot numai Statului legea din 1886 acordă privilegiul să aibă dreptul exclusiv să fabrice și să vëndă chibrituri și cărți de joc.

Cărțile de joc ele mai nică odată nu s'a bucurat de libertatea vândărei și mai tot-d'a-una a făcut parte din proprietatea exclusivă a cui-va; ast-fel până la legea din 1886, care le uni cu administrația chibriturilor, ele erau un monopol al comunelor.

Chibriturile însă până la 1886 s'a bucurat d'o completă libertate a circulațiunei comerciale.

Astădi de la înființarea dișei legi, nimeni în tot teritoriul românesc nu poate fabrica nică vinde chibrituri și cărți de joc de cât Statul.

Acest monopol al chibriturilor și cărților de joc are administrația sa separată cu personalul său privat care face parte din marea direcție a contribuțiilor indirecte.

Cu această ocazie a înființării acestui monopol, cărțile de joc primiră și ele împământenirea românească, se naționalisară și ele.

Așa toate acele bucăți care represintă diferite figuri de bărbați și femei, erau imagini străine ale localităților unde ele sa fabricau și de unde veneau în Statul român.

Astădi toate aceste figuri represintă pe diferiți suverani și suverane române.

Băuturi spirtoase. — Acestea sunt încă niște impozite indirecte ale Statului, ele au fost administrate când de comună ca proprietate a sa, când de Stat. Astădi aceste venituri sunt proprietatea Statului.

Modul lor de administrație și personalul întrebuițat la această administrație sunt anume arătate de legea creării acestor venituri.

CAP. VIII

Despre credit.

Credite ordinare. — Credite suplimentare. — Credite estra-ordinare. — Credite complimentare. — Credite publice.

Despre credit. — În limbagiul comptabilității, prin credit se înțelege sumele alocate de autoritățile competente pentru o întrebuițare oare-care bine determinată. Asemenea alocațiunii de ordinar, se fac pe calea budgetului.

Când spesele căroră creditele au de obiect să le procure mijloacele necesarii sunt fixe și determinate mai înainte, importanța creditului de alocat este atunci regulată prin însăși importanța speciei. Așa spre exemplu : în budgete, fie ale Sta-

tului, fie ale stabilimentelor publice în ce privește lefile funcționarilor.

Suma necesară pentru achitarea acestor lefuri fiind cunoscută de mai înainte, creditele cari corespund acestei sume, trebuiesc să cuprindă o sumă egală.

Așa avem :

- a) *Secția vămilor* ;
- b) *Secția timbreelor* ;
- c) *Secția băuturilor spirtoase*.

Din contră, une-orî este necesitate a se procura mijloce pentru un serviciu nou. Cheltuelile la care ar da loc acest nou, serviciu, nu poate fi apreciate mai dinainte cu înlesnire, său a se determina cu prudență că, ea nu va trece cutare *limită* sau *cutare maximum*.

Creditul care este atunci deschis nu implică întrebuintarea întregii sume, pe care creditul o pune la dispoziția administratorului, dară determină limita, în care va trebui să fie menținută cheltuiala ce are să se facă. Așa d. e: e vorba să se reînnoiască un stabiliment public în tot sau în parte. În acest cas se fac diverse studii, aprecieri preparatorii, rămâne însă imposibil de precizat într'un mod cert, țifra cheltueilor.

Poate să se prevață d. e: că această țifra a cheltueilor va fi de 25 orî 30,000 lei.

Ce face autoritatea în atari casuri, ca să deschidă credit ?

Ea deschide acest credit de 30,000 lei, adică autorisă pe administratore să cheltuiască această sumă de 30,000 lei, interdîcînd însă a cheltui mai mult peste această sumă.

Credite ordinare.—Creditul în sine are mai multe împărțiri, sau este de mai multe feluri, și prin creditul ordinar începem a vedea aceste diverse credite.

Legea anuală a finanțelor deschide creditele necesarii pentru cheltuelile presumate ale fie-cărui exercițiu.

Miniștrii nu pot sub răspunderea lor să cheltuească mai mult peste creditele deschise fie-cărui din ei ; și ministru de Finanțe nu poate sub a sa răspundere să autorise plățile cari esced creditele deschise pentru fie-care ministru.

Miniștrii nu pot pe de altă parte să mărească prin nici un mijloc particular, suma creditelor afectate pentru cheltuelile serviciilor lor respective.

Credite suplimentare—Aceste credite cerute de miniștri ca să preîntîmpine insuficiența, de drept justificată fondurilor, afectate pentru vr'un serviciu înscris în budget și în limitele prevădute de lege, trebuiesc să fie autorizate d'o or-

donanță regală, care e transformată în lege de cea mai apropiată sesiune a Camerei.

Ordonanțele Regale care în lipsa Camerei deschid miniștrilor credite, fie ele sub verice titlu, nu sunt esecutorii pentru ministru de Finanțe dacă nu sunt date în urma unui avis de la Consiliul de miniștri. Aceste ordonanțe sunt semnate și de ministru ordonanțator, și publicate în «Monitorul Oficial».

Toate ordonanțele de asemenea natură sunt adunate la un loc de ministru de Finanțe, în formă de proiect de lege și supus, după cum s'a zis mai sus, celei mai apropiate sesiuni a Camerei și chiar mai înainte de prezentarea bugetului.

Facultatea d'a deschide credite suplimentare prin ordonanțe Regale, nu e aplicabilă de cât la cheltuelile privitoare la un serviciu votat, și a cărui nomenclatură e înserată pentru fiecare exercițiu în legea anuală relativ la bugetul cheltuelilor.

Când e vorba d'un serviciu care nu e coprins în nomenclatura disă mai sus, ministrul constată cheltuiala în comptabilitatea lor, dar aceasta nu dă loc deschiderii unui credit prin ordonanța Regală; și ea nu trebuie plătită de cât după alocarea creditului de către Cameră.

Suplimentele de această natură în cas de urgență snt prevădute de legea regularisătoare creditelor suplimentare.

Ţreditele suplimentare sunt votate și justificate pe articole. Justificarea întrebunțărilor pe articole este reproducă în compturile fie-cărui minister.

Credite extra-ordinare.—Serviciile extra-ordinare și urgente a căroră cheltuială nu a fost coprinsă în suma creditelor speciale deschise fie-cărui minister, nu pot fi luate de cât în urma unei prealabile autorisări a ordonanței Regale; dată în formă de lege.

Facultatea d'a deschide credite prin ordonanța Regală pentru serviciul extra-ordinar și urgente, este aplicabilă numai serviciilor care n'aũ fost prevădute și regulate prin buget. Verice credit extra-ordinar deschis unui ministru, pentru un serviciu, ne-prevădut ministerului său, formează un capitol particular al comptului general al exercițiului pentru care creditul a fost deschis.

Credite complimentare.—Suplimentele necesari pentru a acoperi insuficiențele creditelor recunoscute în epoca stabilirei comptului definitiv al unui exercițiu asupra serviciilor în nomenclatura zisă mai sus, sunt deschise provisoriu miniștrilor prin ordonanțe Regale, a căroră regulare e propusă Camerilor printr'un proiect de lege pentru regularea acestui serviciu.

În privința eșcedentelor de cheltueli constatate în regularea exercițiului asupra serviciilor ne-prevăzute în nomenclatură, creditul nu e deschis prealabil prin ordonanță Regală. Cere-rea pentru acest credit este supusă direct Camerei, și plățile nu au loc de cât cu imputațiune asupra resturilor de plătit, decisă prin legea de regularea creditelor.

Creditele deschise prin legea anuală a finanțelor pentru cheltuelile fie-cărui exercițiu, nu se pot întrebuița, pentru cheltuelile altui exercițiu.

Maî înainte d'a face vr'o dispoziție asupra creditelor deschise pentru fie-care exercițiu, miniștrii distribuie când e locul între diversele articole ale bugetului lor creditele legislative, care le-au fost alocate prin capitol.

Această distribuie, este supusă aprobării Regale. Ea nu stabilește de altă parte, de cât sub diviziuni administrative, fără ca pentru aceasta, specialitatea creditelor să înceteze d'a fi exclusiv coprinsă în limitele capitolelor legislative.

Creditul, sau avutul unui compt este partea acestui compt unde sunt înscrise vărsările fie în speciă, fie în natură, operate de persoana, de stabilimentul, sau de serviciul titular al comptului.

Creditul trebuie să figureze în față cu debitul, unde sunt înscrise toate vărsările făcute persoanei, stabilimentului sau serviciului titular al comptului.

Aci e în adevăr basa esențială a fie-cărui compt, că individul, stabiliment, sau serviciul în numele căruia s'a deschis comptul, este considerat ca luând în sarcina sa toate sumele vărsate lui, ca cum s'ar fi constituit debitor.

Fie-care plată făcută cu ajutorul acestor sume, vine atunci în descărcarea comptului; și trebuiesc ast-fel să figureze la creditul său.

Dacă debitul unui compt este inferior creditului, atunci stabilimentul e debitor cu încă atâta. Dacă din contră, debitul este egal creditului, atunci stabilimentul numai este dator nici o sumă.

Creditul public. — Independente de veniturile publice este pentru un guvern înțelepțește administrat încă o ramură de sursă cu atât maî importantă, cu cât încrederea în puterea și înțelepciunea guvernului este maî mare; aceasta este *creditul public*. Adică sistema operațiilor financiare prin care guvernul care se bucură de *încrederea publicului, care are credit*, chiamă fondurile particulare în casa statului; luând în privința acelor care fac vărsăminte, oare-carî obligațiunii determinate.

Două forme diferite se prezintă la alegerea administrațiunii, pentru a suplini prin mijloace de credit, resursele impositului.

Uneori ea își procură fondurile prin împrumuturi, pe cari se obligă a le restitui la termeni conveniți, mai tot-d'a-una facilă de reînviat și care constituie o *datorie flotantă* a tesaurului, până la ziua liberațiunii sale definitive.

Alte-ori ea primește vărsămintele împrumutătorilor, cu condițiuni de obicei fixate printr'o adjudecare publică, cu clauza expresă de a nu achita, de cât renta anuală a acestor capitaluri, și de a nu contracta pentru restituirea lor un angajament formal, exigibil la o epocă determinată.

Această a doua parte a pasivului statului, a priimit numele de *Datorie înscrisă*.

Cel mai admirabil atribut al creditului public, și marele financiar, nu este de cât *încrederea generală*.

Datorie publică

Datorie flotantă. — Datorie înscrisă. — Datorie viageră. — Rentă. — Rentă viageră. — Pensiuini. — Datorie fondată. — Amortisment.

Datorie publică. — După cum chiar vorba arată, aceasta e o datorie a Statului către public, în urma unui împrumut făcut de el.

Ea coprinde apoi alocațiile în bani sau pensiuini, ce Statul datorește vechilor săi servitori.

Datoria publică se împarte mai întâi în două mari diviziuni :

Datorie flotantă și datorie înscrisă.

Aceasta se împarte iarăși în datorie viageră, coprinzând rentele viagere și pensiuinile, în datorie fondată sau rentă viageră.

Cauțiunile vărsate în casele tesaurului sunt asemenea, unul din elementele datoriei înscrise.

Partea flotantă și viageră a datoriei publice găsește amortismentul său natural sau în împlinirea obligațiilor contractate de tesaur, sau în stingerea titlurilor.

Pentru datoria neviageră, a trebuit să se recurgă la sistem nou de amortisment.

Datorie flotantă. — Această datorie este un împrumut în termeni stipulați pentru restituirea sumei împrumutată, termeni mai tot-d'a-una ușori de reînviat astfel că datoria să se poată reînvi la împlinirea termenilor, de unde și numirea ei de *flotantă*.

Aceste termene trebuiesc să fie foarte apropiate și plata stipulată în efecte publice, numite bonuri de tesaur.

Legea finanelor care determină căile și mijloacele fie-cărui esercițiu, autorisă pe ministru finanelor să creeze pentru serviciul tesaurului și pentru negocierile cu banca, bonuri de tesaur purtând interese și plătibile la scadență; și ea fixează suma ce nu pot scade, bonurile puse în circulațiune.

Peste limita acestui credit nu se poate trece, de cât în cazul de neajuns al resurselor afectate pentru necesitățile serviciului și în virtutea unei ordonanțe Regale, de care se dă socoteală în cea mai apropiată întrunire a Camerii legiuitoare.

Aceeași lege fixează creditul necesariu pentru serviciul intereselor datoriei flotante a tesaurului.

Cheltuelile făcute asupra creditelor afectate pentru interesele datoriei flotante și pentru cheltuelile de negocieri și de serviciu al tesaurului, sunt esaminate și verificate de o comisie specială.

Comisia constată rezultatul verificării sale printr'un proces-verbal în dublu exemplar, unul trimițându-se ministerului de finanțe și altul Curții de compturi.

Datorie înscrisă. — Aceasta se sub-împarte în datorie viageră și datorie fondată.

Datoria viageră constă saū în rentă care trebuie să se întindă în tot cursul împrumutătorului, saū în pensii achitate de stat, spre recompensa anilor de serviciu ai funcționarilor săi, și care găsesc asemeni un termen în anii vieței titularului.

Renta. — Mai înteiū este de două feluri.

Rentă perpetuă și *rentă viageră*, și vorbind de rente, înțelegem în aceeași vreme împrumuturile ce face Statul, și de aci datoriile sale de plătit.

Așa, *renta perpetuă* este acea a căreia durată nu e fixată nici la moartea creditorului, nici la o altă epocă, și ea durează atâta până când guvernul crede necesar că trebuie să se stingă.

Rente viagere sunt acelea cari se sting odată cu moartea creditorilor.

Rentele viagere sunt înregistrate pe un mare registru, compus din mai multe volume. Ele sunt divizate în patru serii saū clase, după numărul capetelor, asupra cărora sunt rentele, și acest *mare registru* este titlu fundamental al tuturilor creditorilor viageri ai Statului.

Fie-cărui creditor viager i se dă un extract de inscripțiune, semnat de doi agenți comptabili și de acela al *marelui registru*,

precum și de directorul datoriei înscrise și pentru ca în adevăr acest extract să fie un titlu valabil la tesaur trebuie să fie investit cu visa controlorului.

Rămasele îndărăt ale datoriei viagere să plătesc purtătorului extractului de inscripțiune și în urma unei chitanțe a purtătorului. Fie care plată se arată pe dosul extractului de inscripțiune, enunțând termenul său semestrul pentru care s'a făcut plata și pentru care s'a liberat chitanța de achitare.

În cas însă de nereclamă a plăților rămase îndărăt în curs de trei ani, rentele sunt scoase din acest mare registru al datoriei viagere la creditul comptului Statului.

Aceste rente pot cu toate astea să fie restabilite când cei-ce au dreptul asupra lor, justifică la tesaur existența lor printr'un certificat la viață.

Restabilirile n'au loc, de cât în virtutea unor decizii ministeriale și cu concursul a două agenți comptabili ai marelui registru.

Pensiuni. Aci nu voim a vorbi de importanța pensiunilor, ci voim numai a spune că ele fac parte din datoria publică a Statului; fiind înscrise în registrul datoriei publice spre a se plăti creditorilor Statului.

Ast-fel că, nici un ministru nu poate să plătească pensiunile din fondurile ministerului său, afară de excepțiunile determinate de lege.

Pensiunile imputabile asupra fondurilor Statului, sunt pensiunile civile, eclisiastice, militare de retragere ori reformă și cele cu titlul de recompensă națională.

Nici una din cele alte pensiuni nu trebuie să fie înscrise și nu poate să fie imputate asupra creditelor legislative, de cât în virtutea unei ordonanțe Regale care să autorise concesiunea și imputațiunea asupra creditelor de inscripțiune.

Veri-ce lichidare de pensiune făcută de un alt ministru de cât de al finanțelor, trebuie comunicată acestuia din urmă.

Agentul comptabil al pensiunilor dă socoteală anuală Curții de compturi despre creșterile și diminuările operate în cursul anului de pensiunile scrise asupra fondurilor generale.

Curtea de compturi nu pronunță liberarea acestor contabili, în ce privește creșterile rezultând din noile inscripțiuni, de cât după ce a constatat următoarele :

1) Că aceste două inscripțiuni nu esced creditele legislative asupra cărora a fost imputate.

2) Că ele a avut loc, asupra unor acte regulate.

CertIFICATELE DE INSCRIPȚIUNI LIBERATE ÎN URMAREA CONCESIUNEI

unei pensiuini sub verice titlu ar fi, spre a fi admisă la plată; trebuie să fie investită cu visa controlorului.

Datoria fondată numită și *consolidată* este aceea care s'a contractat cu clausa espresă de a nu achita de cât renta anuală a capitalurilor împrumutate, și de a nu se lega pentru restituirea lor de cât printr'o invoială formală și exigibilă la o epocă determinată.

Nici o rentă nu se poate crea de cât in virtutea unei legi.

Marele registru al datoriei publice neviageră e titlu fundamental al tuturilor rentelor înscrise în profitul creditorilor Statului. Toate rentele înscrise în marele registru, sunt devisate într'ensul și înregistrate pe numele fie-cărui creditor.

Nu se poate face nici o inscripțiune pe marele registru pentru o sumă inferioară de zece lei.

Nici o inscripție nu se poate face pe marele registru pentru transferări și mutațiuni, fără ca mai întâiu titlurile părții să nu fi fost admise de agentul comptabil de transferări și mutațiuni și apoi se trece în marele registru de agintele acestui registru.

Se deschide în marele registru al datoriei publice în numele recepției generale a fie-cărui minister un compt colectiv, care coprinde după cererea proprietarilor de rentă, inscripțiunile individuale a fie-cărui proprietar de rentă.

Fie-care receptore general prin urmare ține ca registru auxiliar al marelui registru al tesaurului, un alt registru special, unde sunt înscriși pe nume rentierii cari participă la contul colectiv ținut la Ministerul de Finanțe. Este dat fie-cărui proprietar de rentă, înscris în acest registru auxiliar un extract de inscripțiune.

Acest titlu echivalează cu extractul de inscripțiune liberat de directorul datoriei înscrise.

Rentă prin anuități numită și rentă cu termen, acest fel de împrumut se stinge într'un termen de ani, cu plățile calculate ast-fel, ca să coprinde interesele și o parte din capitalul care se amortisează.

Amortisment. — Prin amortisment înțelegem plata unei datorii publice cu epoce îndelungate, calculându-se plățile ast-fel ca interesele să coprinde și o parte din capital și pentru a cărei plată este necesar de crearea altor fonduri anume pentru aceasta.

Așa fondurile de amortisment, se compun:

1) Din acelea cari în esecutiă legii a fost împărțită proporțional cu capitalul nominal al fie-cărei specii de datorii.

2) Rente rescumpărate succesiv, și al căror produs rămâne

afectat la specia de datorie, asupra căreia a avut loc aceste rescumpărări.

3) Din dotațiunea specială care trebuie să fie afectată la veri-ce împrumut în momentul creării lui, și care nu poate fi mai jos de 1% din capitalul nominal al rentelor create.

Pentru acest scop se înființează o casă anume însărcinată, cu operațiile plăților de amortisment.

Așa fondurile de amortisment sunt vărsate în fie-care și de casierul tesaurului public, către casierul casei de amortisment. Ele sunt întrebuițate pentru rescumpărarea rentelor, al căror curs nu e superior *pariului* (prețului creațiunii lor).

Pariile se compun din capitalul nominal, adăogit cu resturile de plătit ce a venit la scadență în semestrul corent.

Fondul de amortisment care ține de rentă al căror curs ar fi superior *pariului*, este pus în rezervă. Pentru acest scop porțiunea atât a datoriei cât și a rentelor răscumpărate, aplicabile la răscumpărarea acestor rente, este achitată în fie-care și la casa de amortisment prin un bon de tesaur purtând interese anuale până la epoca rambursării.

Rente câștigate de casă sunt imobilizate, și nu pot nici într'un caz și sub nici un pretest să fie vândute, nici puse în circulațiune, sub pedeapsă de falș sau alte pedepse aplicate de lege contra orî-cărui vîndător și cumpărător.

Maî sus numitele rente sunt anulate la epocele și pentru cotitatea cari sunt determinate prin o lege.

Casa de amortisment nu poate primi nici un deposit, nici o consemnațiune, de veri-ce natură ar fi.

Nu se poate nici într'un cas și sub nici un pretest a atinge donația casei de amortisment.

Această casă a amortismentului, e pusă sub siguranța autorității legislative.

Rentele din marele registru al datoriei publice câștigate de casa de amortisment sunt întrebuițate pentru răscumpărarea rentelor căror aparține reserva, pe cât timp prețul lor nu se ridică iarăși peste pariî.

Nu se poate dispune de suma rezervei aflate în casa de amortisment, de cat pentru răscumpărarea sa și pentru rambursarea datoriei consolidate.

Rambursarea n'are loc, de cât în virtutea unei legi speciale.

Cu toate astea, în cazul unei negocieri de rentă asupra Statului, bonurile tesaurului a căror proprietate se găsește în casa de amortisment, sunt convertite până la concurența cuvenită a capitalului și interesului, într'o porțiune a rentelor puse în adjucecație.

Aceste rente sunt unite cu fondul amortismentului afectat la specia de datorie la care aparține rezerva și transferate în numele casei de amortisment, cu prețul și condițiile adjudicațiune împrumutului.

Ele sunt înscrise în marele registru cu imputațiune pe creditele legislative, deschise ministerului de finanțe.

Când e vorba să se acopere cheltueli estra-ordinare ale lucrărilor publice, conversiunea în rentă a bonurilor de tesaur liberate casei de amortisment, se poate opera de ministrul de finance pentru totalitatea resurselor necesarii.

Aceste operațiuni se fac în prima și a fie-cărui semestru, pe cursul mediu și cu profitul acelei zile pentru capitalul și interesele bonurilor de tesaur, cari sunt în posesia casei de amortisment la fie-care din zilele epoce.

Vorbind deci de împrumuturile Statului și prin urmare despre datoriile sale, nu e rău a adăoga aci din ce anume se compune datoria publică a Statului român, și găsim că densa este reprezentată prin următoarele împrumuturi, și anume :

- 1) Stern ;
- 2) Oppenheim ;
- 3) Rentă de 5°/₁₀₀, din anul 1875 ;
- 4) Rentă amortisabilă de 5°/₁₀₀ ;
- 5) Obligațiunile de 6°/₁₀₀ (conversiuni rurale) ;
- 6) Obligațiuni de 6°/₁₀₀ căi ferate române ;
- 7) Împrumutul de la casa de depuneri și consemnațiuni din anul 1872 ;
- 8) Alt împrumut tot de la casa de depuneri și consemnațiuni pentru cumpărare de porumb, dat ajutor locuitorilor în lipsă de nutriment ;
- 9) Anuitatea datoriei pentru construcția căii ferate Iași-Ungheni ;

10) Procentele garantate companiei căilor ferate Lemberg-Iași. Toate aceste împrumuturi precum și amortisarea lor sunt făcute în baza diferitelor legi speciale fie-cărui împrumut în parte, afară de renta de 5°/₁₀₀ din anul 1875, care se face prin o cotă de amortisare stabilită prin legile și contractele emisiunii lor.

Amortisarea rentei de 5°/₁₀₀ din anul 1875 se face din fondul creat prin legea emisiunii ei, prin răscumpărare la bursă.

Fondul de amortisare al acestei rente, se compune :

- 1) Din valoarea imobilelor vândute pentru suma de șase milioane ;
- 2) Din renta titlurilor răscumpărate.

Despre competență saŭ separațiunea puterilor

Autoritate. — Autoritate administrativă. — Autoritate judecătorească. — Raportul între autoritatea administrativă și cea judecătorească. — Competență. — Incompetență. — Incompatibilitate. — Abus de autoritate. — Conflict între autoritatea administrativă și cea judecătorească. — Conflict pozitiv. — Conflict negativ. — Refus de dreptate. — Contenciosul administrativ. — Jurisdicțiunii administrative. — Procedura înaintea jurisdicțiunii administrative. — Autorități judecătorești.

Autoritate. — Mai înteu prin cuvântul autoritate înțelegem puterea morală ce are o persoană, fie fizică saŭ morală, d'a se impune și a face ca cuvântul și ordinele sale să fie ascultate și executate.

Această forță morală care este o consecință a unei corecte conduită e mai cu seamă necesarie persoanelor morale, s. e. autorității administrative de care aci ne ocupăm precum și tutulor celor—l'alte autorități cari cu toate compun Statul.

În toate societățile civile există un număr oare-care de necesități comune, cu a cărora satisfacțiune este însărcinată puterea publică, după consimțimentul tacit saŭ espres al cetățenilor

Această putere publică însărcinată cu marea greutate a satisfacerii necesităților colectivității cetățenilor, se numește *autoritate*.

Această autoritate este divizată în două :

Autoritatea administrativă și judecătorească.

Ambele aceste autorități la un loc de comun acord și printr'un ajutor reciproc și voluntar pot îndeplini dificila sarcină a satisfacerii necesităților colective ale cetățenilor.

Autoritatea administrativă. — Se numește ast-fel, spre a se deosebi de autoritatea judecătorească, mai cu seamă că fie-care în parte au scopuri diverse de împlinit, forme diverse în compunerea lor, proceduri diverse pentru aplicarea principiilor lor date de legi, având asemeni fie-care din ele agenți proprii ai lor.

Misiunea autorității administrative deja ne este cunoscută, că este *perseverența activă și vigilență*.

Ea trebuie să vegheze fără neadormire, că acolo unde o necesitate publică se simte, să fie gata a presta concursul său, fără să adaste a fi provocată.

De aci necesitatea ca autoritatea administrativă să aibă în diverse părți ale teritoriului agenții săi, ca să poată veghea și executa necesitățile serviciului public.

Acestei autorități i se mai cere să fie prevădătoare. Și ea să ajungă aci, ea trebuie să fie repede, energică în acțiunea sa.

Acțiunea sa este unitară, altmintrelea energia se paralizează, și caracterul autorității administrative dispăre. Agenții săi sunt revocabili de autoritatea lor superioară, și acești agenți compun tot acel personal administrativ, pe care l'am vădut vorbind de administrația centrală.

Autoritatea judecătorească. — Această autoritate este aceea însărcinată în numele *Legei* de la care emană justiția, de a pedepsi violările aduse legii și de a regula interesele private prin aplicarea legii cu imparțialitate pentru respectarea ordinii sociale.

Atribuțiunile acestei autorități se resumă după cum s'a dîs mai sus, în distribuirea dreptății cu echitate și imparțialitate către toți cari vin înaintea ei, solicitând dreptatea. De a aplica legea egal pentru toți, și de a nu face nimica afară din marginile legii ce-i e dată să aplice.

Raporturile autorității judecătorești cu autoritatea administrativă. — Unirea la un loc a acestor două autorități formează armonia Statului internă și esternă în toate relațiile sale.

Această armonie este rezultatul concursului acestor două puteri ce sunt datoare a-și da pentru reușita prosperității binelui public și privat, căci în adevăr două puteri mari guvernă toată societatea.

Justiția în care se concentrează puterea legiuitoare și puterea judecătorească, și *forța publică* sau *puterea executivă* care concretizează justiția, traducend'o în fapte prin aplicarea legilor și esecutarea hotărârilor.

În două moduri deosebite se esercită puterea judecătorească. Primul mod are de obiect a da justiția; adică a aplica legea la diferite cazuri particulare cari se presintă, sau de a asigura prin regulamente și alte acte necesarii, esecutia finală și materială a legii.

Această parte este confiata unor persoane numite «*judecători*» de unde apoi s'a numit «*Puterea judecătorească*».

Secundul mod are de obiect, directa aplicare materială a legii, și se numește «*puterea executivă propriu dîsă*».

De și pare c'ar esista oare-care confusiune între aceste puteri, cu toate astea sunt bine distincte între ele, și îndatorate a-și presta mutual și reciproc concursul lor, luptând pentru același scop comun. Autoritatea administrativă compare înaintea tribunalului făcend'oficiu de persoană privată relativ la

gestiunea patrimoniului public, sau ca martore autentice și legal în casuri în care se ea în seamă procesele verbale, sau ca tutore al stabilimentelor publice.

Ea preîntâmpină delictele prin măsuri de ordine publică sau că concură la esecura sentințelor.

Ea se ocupă cu formarea personalului justiției și cu regulamentele relative la serviciul lor.

Se mai ocupă încă și de gestiunile economice necesarii administrației justiției. Soldează cheltuielile, construie și întreține edificiile destinate propriu zis justiției.

Autoritatea judecătorească menține privilegiile tezaurului Statului, aplică regulamentele făcute de administrație și reprimă nesocotința adusă legilor

Ambele aceste autorități, se întrebuintează adesea cu aceeași agenți.

Așa, sunt agenții administrativi care pe lângă atribuțiile lor administrative au și funcțiuni judecătorești s. e.: ofițerii auxiliari ai poliției judecătorești și alții.

Autoritatea judiciară nu se poate amesteca în acțiunile administrației s. e.: nu poate să șteargă p' o persoană din listele recensământului de recrutare militară, nici nu poate suspenda o recrutare ordonată de administrație.

Asemeni nu poate să reformeze ori să modifice sau să censureze, ori să interprete regulamentele de serviciu public făcute legalmente, ci numai să le dea o justă aplicare.

Ea nu poate să dea ordine sau instrucții administrației, s. e.: indicându-i modul cum trebuie să se achite de datoria sa în esecutarea legilor.

Autoritatea administrativă la rându-i trebuie să se abțină de a trece în atribuțiile autorității judecătorești, s. e.: nu se poate amesteca în chestiuni de proprietate, servituți, domiciliu, succesiuni, posesiuni, prescripții, convențiuni scrise ori verbale, transacțiuni, subrogări, societăți, mandate, procuri, giruri, revendicări, nici să infirme ori să modifice o hotărâre dată de justiție, nici să sustragă pe un agent al său de la judecata tribunalelor.

În resumat, separându-se aceste două autorități între ele, nu s'a făcut în sensul a fi două tabere inamice ci din contră, fără a și călca drepturile lor și ținându-se strict fie-care în marginile atribuțiilor lor să se supui fie-care cu religiozitate prescripțiilor legii.

Ast-fel lucrând și supunându-se legii, atunci este adevăratul serviciu ce aceste două autorități aduc desvoltării binelui comun.

Competință. — Competința este dreptul unui funcționar public de a lucra în cercul atribuțiilor funcțiunii sale, și de a nu eși din limitele ei în esercitarea drepturilor sale.

Este de două feluri această competență :

Una care se poate numi *materială*, și care se determină după natura chiar a materiei supusă aprecierii funcționarului.

Alta care la rându-și se poate numi *teritorială*, determinându-se sau după domiciliul persoanei al căreia interes este la mijloc, sau după situația bunurilor a căroră soartă este în joc, ori după locul unde s'aau petrecut faptele care cer sollicitudinea judecătorului sau a funcționarului administrativ.

Incompetință. — Când un funcționar administrativ ori judecătoresc în esercițiul funcțiunii sale, ar eși din marginile puterii ce-și sunt date de lege, lucrând într'o materie ce n'ar fi de atribuția sa, se dice atunci că funcționarul nu este competent a lucra, sau că a făcut un act cu necompetință. Această incompetință și ea este de două feluri ca și competența, adică materială și teritorială.

Incompatibilitate, este atunci când se întâlnesc la un loc două lucruri, cari nu pot sta împreună.

Este imposibilitatea creată de lege, ca mai multe funcțiuni să fie conflate unei persoane, ale căroră atribuțiuni ar fi de natură a se anihila între ele.

Abus de autoritate, este atunci când funcționarul public în esercitarea acțiunii sale abuză de forța publică ce ține în mână, cauzând ast-fel un prejudiciu fie moral sau material persoanei asupra căreia se esercitează forța sa.

Acest fapt numit abus de autoritate este pedepsit de Codul Penal și este împărțit în două clase, după cum și abuzul de autoritate este comis contra particularilor, sau contra lucrurilor publice.

Abuzul de autoritate contra particularilor este atunci, când cei cari țin forța publică în mână comit o violare de domiciliu, arestare ilegală și prin urmare atentat la libertatea individuală, refuz de dreptate, violență usitată asupra persoanelor, violarea secretului scrisorilor etc.

Abuzul de autoritate asupra lucrurilor publice este atunci când funcționarul public ar refusa a da concursul său la esecutarea unor măsuri, ce numai de concursul său depindea esecutarea.

Când dar un ofițer al forței publice comite un act în condițiuni așa cum s'a arătat mai sus, atunci se dice că el a făcut un act arbitrar.

Cu comiterea acestui act arbitrar al ofițerului public se mai impută autorului său, că *a făcut un esces de putere*.

Adică ofițerul public în exercițiul funcțiunei sale a eșit din drepturile ce-i da legea, și a făcut lucruri oprite de dânsa, sau că refuză a face aceea ce legea 'l obligă să facă.

Conflict între autoritatea administrativă și cea judecătorească. — Creându-se acaste două autorități și spuindu-li-se că ele sunt aparte fie-care din ele, cu atribuțiunii în parte de implinit și independente între ele, unindu-se numai în scopul a presta concursul lor desvoltării interesului general; nu se înțelege prin aceasta ca ele să se puie în luptă una contra alteia.

Ne înțelegerea aceasta între autoritatea administrativă și cea judecătorească când ele ar fi chemate a se ajuta între ele, se numește conflict.

Conflictul dar este o dificultate născută între autoritatea administrativă și judecătorească asupra atribuțiilor lor respective.

Conflictul este de două feluri, conflict pozitiv și conflict negativ.

Conflictul pozitiv, este atunci când atât autoritatea judecătorească cât și cea administrativă se declar competente a lucra în una și aceeași afacere, fără a voi să cedeze

Conflict negativ, este atunci când din contra ambele autorități se declar ne-competente, ca neintrând în atribuțiile lor d'a lucra în una și aceeași afacere ce se presintă înaintea lor.

În primul caz fie-care din autorități voește să 'și revendice proprietatea afacerii pusă în discuțiune.

În secundul caz fie-care respinge proprietatea lucrului, declarând că nu e al lor, că nu sunt competente.

Această luptă între aceste autorități fie că s'ar declara competente ori nu asupra unui caz, este o luptă prejudiciabilă intereselor publice, puse în paza și sub protecția lor

Din această luptă societatea suferă, și ordinea ne-întârziat trebuie să 'și ia locul, hotărându-se cât mai grabnic care din două autorități trebuie să se declare competente ori contrariu.

Atributul hotărit de lege a pune capăt unei lupte atât de sdruncinatoare intereselor publice cât și celor private pe socoteala cărora este lupta angajată, este al Curții de Casație și Justiție. Când Casația se va pronunța într'un chip său altul, totul atunci intră în ordine și părțile beligerante sunt obligate a depune armele și se supun cuvântului Casației.

Refuzul d'a da dreptate. — Când un ofițer public re-

fuză unei persoane a-i da dreptatea ce solicită de la el, comite un rău care se numește *«tagă de dreptate»*.

A nu da dreptatea cui o cere, este ca ofițerul public să trădeze datoriile sale, el atunci este un *sperjur*, căci a jurat la primirea funcției sale că și va îndeplini datoriile sale cu *sfințenie, dreptate și imparțialitate* către toți, a nu trăda pe justiție care și-a pus toată speranța în el, dându-i în mână *puterea publică*.

Pentru a exista refuz de dreptate, se cere următoarele condițiuni :

- 1) Să existe o cerere din partea unei persoane.
- 2) Funcționarul public să fie competente a lucra, în cerea ce i se prezintă.

Codul penal pedepsește pe cel care refuză a da dreptatea, fără să fie scutit în aceeași vreme de prejudiciile născute cu ocazia acestui refuz către partea prejudiciată.

Contenciosul administrativ. — De și am discutat încă de la început, ocupându-ne de administrație, care e natura contenciosului, totuși mai repetăm că sunt cazuri unde acțiunea administrației nu este limitată prin nici o formă, nici prin lege, recunoscând acestei acțiuni vr'un drept oare-care, nici prin vr'un contract petrecut între administrație și administrați, ast-fel ea este pură discreționară și nici un recurs juridic nu e acordat părților ale cărora interese sunt vătămate prin această acțiune.

Tot ce părțile pot face când sunt vătămate prin acțiunea unui agent administrativ inferior, este să se plângă prin scris șefului său superior, cerând reparațiune.

Sunt cazuri unde administrația nu poate numai decât când i s'a prezentat o reclamație contra unui agent al său, să dea satisfacție: cazuri unde administrația are nevoie d'a cerceta și d'a se lumina și pentru care sfârșit trebuie să îndeplinească oare-care formalități prescrise de diferite regulamente de administrație, sau să analizeze oare-cară convențiuni ce ar fi intervenit între administrație și particulari.

Unirea la un loc a tuturor acestor desbateri administrative, constituie aceea ce numim, contenciosul administrativ.

Administrație pură dară este acțiunea discreționară, și unitară a funcționarului administrativ în executarea legilor, regulamentelor de atributul său, etc.

Contenciosul administrativ este contestația ridicată asupra acțiunii administrative, și deliberarea sau îndeplinirea unor formalități impuse de regulamente administrative, funcționa-

rului administrativ superior la a cărei cunoștință este adusă contestația.

Acțiunea administrativă fiind discreționară foarte ușor prin urmare poate să fie supusă la neobservarea formelor, neobservarea de forme produce *exces de putere*; și din momentul ce excesul de putere este făcut, cazul în sine devine contencios, de și materia e pură administrativă.

Ca părțile dară pe spinarea cărora să exercită această putere discreționară a administrației, să aibă și ele o garanție în respectarea intereselor lor, legea cere în oare-cari cazuri îndeplinirea unor forme în scop a se lumina administrația asupra cazului ce-i este adus înainte, cât și pentru a înlătura arbitrarul.

Printre actele de pură administrație, unele se deosebesc foarte ușor de materiile contencioase, și din acest număr sunt toate măsurile luate prin care se acordă o concesiune, o grație ori favoare.

Sunt însă altele care se pot confunda cu ele, d. e.: măsurile de poliție.

Afară de excepțiunile care ar putea resulta din dispozițiuni speciale, este de principiu că măsurile de poliție luate de autoritatea competente, nu dă loc la recursuri contencioase, nici chiar la reclamațiunea înaintea unei jurisdicțiuni contencioase administrative, nici la reclamarea unei indemnizări pentru prejudiciul suferit de părți.

Dar oare ast-fel fiind părțile lezate n'a-ă ele nici un mijloc d'a urmări pe agenții deveniți culpabili de abus de autoritate, și care prin vexațiuni le-ar cauza daune, sau ar atenta la libertatea lor individuală?

Dacă părțile nu pot ataca actul însuși, le este însă permis să urmărească pe agenți înaintea Tribunalelor ordinare.

Chestiunile administrative cer imperios urgențe, ceea ce a și făcut pe legiuitor a declara acțiunea administrativă discreționară, ast-fel desbaterile administrației când se ridică contestații contra acțiunii sale, trebuiesc să fie scurte și urgente aceste desbateri, de aceea legea a creat Tribunale speciale numite Tribunale administrative, și cari sunt create a tranșa chestiunile ridicate în materie de administrație cu ocazia executării unei legi s. e.: în materie de imposit etc.

Jurisdicțiuni administrative.—Acestea sunt niște Tribunale speciale create de lege a tranșa chestiunile contenciosului administrativ, care es afară din atribuțiile purei administrațiuni și a deliberărei sale, atunci când contestația are trebuință de

indeplinirea oare-căror forme și care sunt tot în puterea administrației a le îndeplini.

Aceste Tribunale se deosebesc atât de Tribunalele ordinare care sunt Tribunale civile, cât și de Tribunalele esecționale, s. e. : Tribunale corecționale, de comerț etc.

Jurisdicțiunea administrativă este străină de actele de esecțiune care sunt proprii Tribunalelor civile s. e. : comanda-mentele la vîndări, radiarea ipotecei etc.

Alt-fel însă este lucru c. hotărârile luate de administrațiune s. e. se anulează alegerea unui consiliu comunal, și se procedează la o nouă alegere. Aci nu e nimica de judecată, și numai de executat. Se face o contestație asupra acestei alegeri, lucrul se schimbă, nimica de executat și o judecată intervine care tranșează contestația după care apoi se execută.

În materie civilă orî-ce contestație care nu este atribuită expres de lege s. e. judecătorului de pace, Tribunalului comercial, sau veri-căruî alt judecător anume, atunci aparține Tribunalului civil. În materie criminală nu mai puțin este sigură că contravențiunile, delictele orî crimile trebuiesc judecate de judecătorii de ocoale, de tribunale, Curte de jurați, atunci când toate acestea n'au fost atribuite altor Tribunale speciale s. e. Consiliul de rebel și altor Tribunale disciplinare.

În dreptul administrativ prefectul este judecătorul purei administrațiunii, și consiliul județean prin delegatul său, comitetul permanent, este judecătorul instituit a se pronunța asupra tuturor materiilor contencioase administrative.

Pe lângă comitetul permanent mai este încă și prefectul judecător, în materie contencioasă, în oare-care cazuri, așa s. e. când s'ar deschide o fabrică d'o industrie insalubră, prefectul are dreptul s'o interdică și în urma reclamației scrise a părții să decidă închiderea sa; iară partea lesată să aibă recurs la ministru respectiv și chiar la consiliul de miniștri.

Primarii asemenea sunt și ei judecători în materie contencioasă, așa s. e. ofițerii care călătoresc fără trupe nu au dreptul să fie găsduiți de locuitori cu bilete de locuință liberate de la ministerul lor, de cât dacă plătesc. Contestațiile ridicate asupra prețului sunt judecate de primar.

Procedura înaintea jurisdicțiunilor administrative.—Deși la pag. 19 a Dreptului administrativ s'a disc. ceva asupra acestei materii, dară spre complectarea ei mai adăogăm următoarele: Procedura acestor autorități administrative la noi nu e regulată prin nici o lege, nu avem de cât diferite regulamente de administrație interioară, ca a autorităților admi-

nistrative, care stabilesc oare-care reguli ce urmează a se păzi de aceste jurisdicțiuni în esercitarea drepturilor lor și de către administrație când interesele lor se pun în contact cu aceste jurisdicțiuni administrative.

Tot asemeni nici chiar aceste regulamente nu stabilesc nimic, care din aceste jurisdicțiuni sunt de prima instanță și care sunt cele superioare, precum asemeni și de câte trepte sunt aceste jurisdicțiuni.

Ast-fel am putea dice că, printre jurisdicțiunile administrative, singur Comitetul permanent și Curtea de compturi sunt care au caracterul exterior al unei justiții regulate și care admit ideea d'o procedură oare-care; foarte sumară și expeditivă, fiind-că așa cere natura și caracterul administrației, dar în fine o idee de procedură există.

Nu e tot așa însă cu cele-l'alte jurisdicțiuni administrative spre exemplu: cu miniștrii, prefectii, primarii, etc

Așa înaintea miniștrilor cererile părților interesate sunt introduse prin petiții scrise și timbrate. Înaintea acestor jurisdicțiuni părțile pot da cererile lor veri când și de le vor răsi asemenea le pot renoi veri când, fără să li se aplice principiul procedurii de perimare sau să li se prescrie dreptul de a reclama. Drepturile părților înaintea tuturor jurisdicțiunilor administrative nu se prescriu de cât cu prescripția de 30 de ani.

Asemene înaintea acestei jurisdicțiuni nu există puterea lucrului judecat, nu pot însă, veri-ce hotărîre ar lua miniștrii asupra unei cereri, să atingă drepturile unei terțe persoane care n'a figurat prin nici o cerere, nici direct, nici indirect înaintea sa. Această terță persoană poate opune unei atare hotărîri «*resinter alios acta*».

Dacă ministrul este luminat asupra afacerii ce 'i se aduce înaintea, el se pronunță îndată, alt-fel el dă un termen părții reclamantă când trebuie să vie a vedea rezultatul cererii sale.

Contra hotărîrilor luate de miniștrii, partea ce se crede leșată și în statele unde este consiliu de stat, are dreptul să facă recurs la acest consiliu. Noi, în lipsa consiliului de stat, ne putem îndrepta cu plîngerii la consiliul de miniștrii.

După miniștrii avem pe prefectii și primarii, și procedura înaintea acestora care la rîndu-le represintă încă urisdicțiuni administrative; procedura înaintea lor este aceeași fără nici o variantă ca și înaintea miniștrilor.

Deosebirea este numai că recursul contra hotărîrilor acestora, se îndreptează către ministrul de interne ca al doilea grad de jurisdicțiune administrativă.

Ne mai rămâne să vedem procedura întrebuițată înaintea comitetului permanent și a curții de compturi.

Cât pentru comitetul permanent care lucrează în numele consiliului județean, am arătat încă de la început că el ca jurisdicțiune contencioasă are urme d'o regularitate oare-care de procedură. Asemenea înaintea sa se poate în anume cazuri declara dacă o cerere este făcută în termen ori nu, și dacă partea interesată prin urmare poate reînoui cererea sa ori nu.

Această procedură e sumară și expeditivă și se îndeplinește prin agenți administrativi, iar nu prin portărei.

Cererile înaintea acestei jurisdicțiuni administrative se fac cu timbru și se îndreptează președintelui său care, după importanța fie-cărei cereri, este adusă la judecata membrilor acestei jurisdicțiuni prin secretarul comitetului, care este șeful cancelariei și prin care se dă curs tutor lucrărilor hotărîte de judecata acestui comitet și după ordinile președintelui său.

Hotărârile aci se iaă cu majoritate de voturi, care se compune două din trei voturi, fiind-că din trei membri se compune această jurisdicțiune.

Dacă comitetul lucrează ca comitet propriu ȃis, reprezentând consiliul județean, lucrările sale sunt duse atunci cu recurs de partea vătămata către ministrul de interne.

Autorități judecătorești.—Aci ar fi locul să ȃicem un cuvânt asupra organizării judecătorești în general, dar cum ele se schimb ȃilnic concurând în fuga lor cu puterea electrică, fiind toate schimbările lor rezultatul fantasiilor ministeriale, ci nu cercetărilor serioase culese din experiențele trecutului spre a putea da și contribui la binele public, de aceea nu intrăm în minuțioasa cercetare a acestor legi organice și vom spune numai următoarele :

Astăȃi autoritatea judecătorească se exercită de judecătorii semi-inamovibili și cu două grade de jurisdicțiune.

Așa avem tribunale pentru fie-care județ residând în capitala județului și împărțit ori nu în mai multe secții, după necesitățile locale.

Tribunalul represintă prima treaptă judecătorească.

După tribunale vin curțile de apel ca instanță tot de fond și ultimă în aceeași vreme și cari judecă toate hotărârile tribunalelor aduse înaintea lor prin formele apelului, fiind patru curți de apel în toată țara, împărțindu-se toate tribunalele din țară între aceste patru curți și având curtea de apel din București din Iași, Craiova și Galați, fiind și ele la rëndul lor împărțite în mai multe secții.

Maî sunt încă pentru distribuirea justiției populare judecătoriale comunale și judecătoriale de ocoale.

Peste toate aceste autorități judecătorești, maî avem o instanță judecătorească pentru toată țara și cu putere de control asupra tuturor celorlalte autorități judecătorești, numită Inalta Curte de Casație și Justiție.

Această Casație are un îndoit caracter. Ea judecă toate hotărârile curților de apel în ce privește paza legilor și respectarea formelor prevădute de lege casând hotărârile date contra legilor și trimetând a se judeca procesul din nou d'o altă curte.

În al doilea rând, această Curte are caracterul unei instanțe de fond și atunci judecă ca Inalta Curte de Justiție.

Cu acest caracter ea judecă procesele electorale, judecă pe miniștrii dați în judecată, judecă asemenea pe judecătorii săi căduți în vină.

Această Curte de Casație și Justiție s'a înființat la 1861.

Anul 1861 desființă cu totul înriurirea domnească asupra justiției, dată astăzi în absolută stăpânire a judecătorilor a o distribui. Acest an separă pentru tot-d'a-una puterea judecătorească de cea executivă, neremăind acestei din urmă puteri de cât dreptul a numi pe judecători la caz de necesitate.

Casația de și înființată prin legea din 1861, cu toate acestea ea de fapt n'a început a funcționa de cât la 1862 Martie 15, instalându-se în vechiul local al desființatei Inaltei Curți, unde erau pe atunci adunate la un loc Tribunalele, Curtea de apel și Ministerul de Justiție, în locul căruia a și ridicat primul palat de justiție pe calea Rahovei și vis-à-vis de biserica domnița Bălașa. Această casă se dice ar fi fost proprietatea marelui vornic Iancu Manu, vândută de el Statului pe la 1848, în care s'a instalat autoritățile ce vedurăm maî sus, și în care au stat până la 1867.

Cu ocazia instalării Curții de Casație și Justiție ministrul Justiției după atunci, decedatul C. Brăiloiu, a pronunțat un discurs căruia îi dăm loc aci din cauza importanței sale, descriind starea de lucruri după atunci a justiției Române.

Estragem acest discurs după «Monitorul Oficial» No. 62 anul 1862, Martie 17.

Ministerul justiției

La 15 corent ora 12 de dimineață membrii onor. Curții de Casație în număr de 13 și procurorii acelei Curți s'au adunat în localul desființatei înalte Curți. Aci în corpore împreună cu d-l ministru al justiției au mers la palatul domnesc

unde aŭ depus jurământul înaintea Măriei Sale Domnitorului. Apoi întorcându-se la Curte, D. ministru cu ocazia instalării Curței a pronunțat următorul discurs :

Domnilor,

În datinele și legile țării noastre ca și la cele-l'alte popoare, justiția se concentra în persoana Domnitorului, și era cel mai înalt atribut al Suveranității.

Domnul era expresiunea vie a dreptății, simbol activ al legii. Caracterul de înalt judecător ce l-a păstrat tot-d'a-una Domnul Țerei, a ajuns a fi o adevărată credință în conștiința poporului nostru, și vedem astă-dî chiar când convenția ¹⁾ a despărțit mai adînc attributele Suveranității, că fie-care din noi aleargă la Domn să ceară dreapta'e contra nedreptăților, *adevurate* sau *închipuite* ale dregătorilor judecătorești.

Concentrarea puterii judecătorești în mâinile unui singur om s'a desființat în principiu de actul nostru constitutiv.

Prin instituirea Curței de Casație, principiul descentrălisării puterilor devine un fapt, și se pogoară din regiunea teoriei pe tărîmul practic al intereselor.

Curtea de Casație este delegatul însărcinat a face *dreptate*, a esercita acest înalt atribut al *Suveranității*.

Înțelegeți Domnilor, cât este de grea, delicată și sacră misiunea Domniei-Voastră. Chemați a înlocui pe Domn în distribuirea justiției, a esercita un drept de censură și de disciplină asupra tuturilor Curților și Tribunalele din Principat ²⁾.

Domnia-Voastră aveți înalta sarcină de a stabili credința că *«Justiția va fi în viitor mai mult, ca în trecut interpretul inteligent și duios al dreptății, organul sever al legii, ochiul prin care Domnul veghează în ocrotirea intereselor fie-cărui cetățean; în apărarea onoarei și averii sale.*

Inaugurarea, unui regim nou nu este însă destul spre a șterge ideile și credințele în care a crescut și a trăit o societate, din natura lucrului și fără voia noastră suntem espuși a ne îndoi despre eficacitatea unei noi instituțiuni, mai cu seamă când acea instituțiune are să esercite influența și acțiunea ei asupra intereselor noastre cele mai intime.

Nu trebuie dară, Domnilor, să uităm că Curtea de Casație se află într'o poziție foarte grea care constituie pentru dînsa

¹⁾ Convenția e actul puterilor garante Europene făcut la Paris, la 1859, prin care recunoaște unirea Principatelor și care arată și modul de administrație al țerei.

²⁾ La acea epocă România, politicește, nu avea titlul de «Stat».

o adevărată dificultate, aceea de a face să fie adoptată *cu dragoste și cu mândrie de toată țara.*

Datoria ei este să dea tutulor credința că, dreptatea Domnului s'a sălășluit în organele chemate a o esercita, în locul și în numele său.

Pe lângă însărcinarea de a da dreptate, Curtea de Casație are și pe aceea de a servi de călăuză tutor judecătorilor de toată treapta, de a fi legătura între dânsese și de a fixa noțiunile sănătoase de Drept. Stabilind ast-fel o uniformitate în jurisprudența țerei, trăgând aplicațiunea legii din detaliurile cu care se poate incurca în desbaterea intereselor private și locale, ca să o aducă la înălțimea principiilor generale, devenind în acest chip *temelia cea mai tare a instituțiilor sociale și politice.*

După legislațiunea vechie dreptul de ingerință al domnilor în procesele private înfățișa în aplicațiunea lui o jurisprudență excepțională, al cărui efect era d'a popri lucrarea hotăririlor judecătii și de a paralisa consecințele lor. Și era ca o regulă de drept că *«Quod principi placuit, legis habet vigorem».*

Numărul instanțelor judecătorești, atribuțiile lor, condiția organică în care era pusă cea mai înaltă treaptă judecătorească, făcea ca porunca Domnului să fie legea supremă în administrația justiției.

Autoritatea Domnului câștiga numai în aparență, în realitate însă singurul efect ce producea era: de a deconsidera tribunalele în ochii și în opinia justițiabililor.

Curtea de Casație va avea din contră efect de a degaja autoritatea Domnului de impresurările intereselor private, de a o menține intactă și de a înălța în același timp tribunalele, dând justiției un interpret, nu a paralisa și a precurma lucrările judecătorești, ci a le consolida și a solidarisa, de'mi este ertat espresiunea. prin interpretațiunea legilor.

Sistema judecătorească vechie. cu trei trepte de jurisdicțiune și cu ingerința puterii esecutive, nu putea să producă o aplicațiune uniformă a legii pentru toți.

Curtea de Casație singură rămâne însărcinată cu misia specială de a determina înțelesul legii, și de a supraveghia aplicațiunea ei.

Cu această sarcină, cu această prerogativă, Curtea de Casație ca un corp regulatoriu devine cel mai puternic auxiliar pentru puterea legislativă, și contribuie *a întări guvernul prin întărirea legilor.*

Vedeți, domnilor, cât de mare și frumoasă este misia Domniei-voastre !...

Trebue să fiți mândrii când veți gândi la densa, când veți gândi că pe lângă liniștea și mângăierea ce veți da familiilor și societății întregi, agitată atât de cumplit în anii trecuți¹⁾, veți contribui prin acțiunea Domniei-voastre de toate zilele a întări și *unirea politică*, pentru care Domnitorul nostru a lucrat cu atâta stăruință și cu atâta curaj²⁾.

Măria Sa chemându-vă a depune jurământul în prezența *Tronului*, a voit să vă dea o dovadă că simte solidaritate între *Tron și justiție*, înțelege că guvernul său să se inspire tot-d'a-una de principiile de dreptate, al căreia sunteți cel mai înalt organ.

Domnitorul salută țara că s'a învrednicit să aibă o asemenea instituțiune și așteaptă cu toată încrederea patrioticul Domniei-voastre concurs, pentru întemeierea instituțiilor noastre june încă

Să 'mă fie ertat, Domnilor, să vă mărturisesc că, și eu mă simt mult onorat și foarte fericit că 'mă-a fost dat să pot instala această înaltă curte.

După terminarea acestui ilustru discurs, primul președinte al Casației³⁾ răspunde în următorii termeni :

Domnilor.

Domnul ministru al justiției, în discursul său pentru instalarea Curții de Casație, a descris importanța misiunii acestui corp cu atâta erudițiune și talent, în cat mai nimica 'mă este rămas de adăogat.

În adevăr, Domnilor, misiunea noastră este foarte importantă, căci pe cât Curtea de Casație e prin atribuțiile sale și prin inamovibilitatea membrilor ei, cel mai înalt și mai puternic tribunal, pe atât și îndatoririle ei sunt mai grele.

Acest corp este chemat a vindeca răul cel mai mare care de un timp îndelungat a apăsât țara noastră, «*ne încrederea în dreptate*».

De la el se cere restabilirea încrederii și ridicarea ramului judecătoresc din discreditul în care din nenorocire a fost căzut.

Să punem dar toate silințele noastre, ca în curând să putem auzi : «*Dreptatea domnește în România*»!...

FINELE VOLUMULUI II.

¹⁾ Aluzie la lupta titanică a unirii Moldovii cu Muntenia, care a format Statul Român de azi.

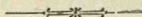
²⁾ Din toți bărbații Moldovei de la 1848, Cuza a fost cel mai expus.
(*Notele autorului*)

³⁾ Acest prim-președinte a fost funcționarul Vasilică Sturza.

TABLA DE MATERIE

DREPTUL ADMINISTRATIV

	<u>Pag.</u>
Definițiunea	5
Puterea legiuitoare	6
Puterea judecătorească	7
Puterea executivă	9
Divisiunea dreptului administrativ	13
Divisiunea administrativă	19
Regele	23
Miniștrii	24
Despre funcționarii publici	37
Organisarea administrativă a orașului București	59
Agenții de execuțiune saș armata	89
Dreptul administrativ saș materie administrativă	94
Administrația domeniilor Statului	101
Advocații	104
Administrațiunea Județeană saș locală	108
Administrațiunea Comunală saș locală	116
Despre igienă	180
Despre caritate	184
Dreptul săracilor	197
Alienații	208
Spitale	217
Divisiunea lucrurilor	220
Despre alegeri	259
Agricultură, industrie, comerț, fabrică	271
Despre finanțe	286
Credite	314
Datorie publică	317
Despre competența saș separațiunea puterilor	323

TABLETĂ DE MATERIE

DEPARTAMENTUL ADMINISTRATIV

Ministerul Învățământului Public

BIBLIOTECA CENTRALĂ
UNIVERSITĂȚII
BUCUREȘTI

VERIFICAT

VERIFICAT

E R A T A

La pagina	40	rëndul	32	să se citească :	<i>prestator</i>	în loc de	protestator
"	43	"	20	"	<i>costumul</i>	"	costemul
"	47	"	18	"	<i>eclesiastici</i>	"	eclesiatici
"	48	"	20	"	<i>funcția</i>	"	fucția
"	48	"	41	"	<i>marg</i>	"	marșut
"	49	"	12	cuvintele	<i>"care ar merita"</i>	trebuie	puse între 2 virgule
"	50	"	14	literile s. ex.	trebuie	excluse	
"	54	"	22	să se citească :	<i>lucrările</i>	în loc de	lucrurile
"	55	"	5	"	<i>testimonia</i>	"	testimonia
"	56	"	29	"	<i>expertul</i>	"	esportul
"	57	"	23	"	<i>dărîma</i>	"	adărîma
"	97	"	18	"	<i>curatore</i>	"	ceratore
"	99	"	16	"	<i>maritale</i>	"	maritele
"	109	"	29	după	<i>"comitetului"</i>	să se adauge :	lipsesce,
"	133	"	12	să se citească :	<i>epizootiile</i>	în loc de	episiidiile
"	145	"	23	"	<i>opt spre dece ani,</i>	în loc de	dece
"	148	"	4	"	<i>legiferat</i>	în loc de	legifer
"	152	"	23	"	<i>legate</i>	"	legete
"	155	"	24	"	<i>se supune</i>	"	se pune
"	165	"	44	"	<i>se supune</i>	"	se pune
"	167	"	8	"	<i>afectete</i>	"	efectele
"	168	"	43	"	<i>operează</i>	"	oprese
"	180	"	11	"	<i>horticulturei</i>	"	oiticulturei
"	182	"	23	"	<i>blânde</i>	"	blânși
"	"	"	44	"	<i>uzul</i>	"	uzului
"	202	"	35	"	<i>celibatului</i>	"	celibatarului
"	243	"	40	"	<i>fiziologiei</i>	"	psihologiei
"	245	"	13	"	<i>stratele</i>	"	stradele
"	239	"	17	"	<i>deghisate</i>	"	dighisate
"	295	"	30	"	<i>eshibe</i>	"	ecsibe
"	298	"	40	"	<i>Statului</i>	"	statutului
"	304	nota	"	"	<i>Passy</i>	"	Possy

